Lei 19,80

ISTORIA CONTEMPORANĂ A ROMÂNIEI X

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

ISTORIA CONTEMPORANĂ A ROMÂNIEI

Manual pentru clasa a X-a

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ — BUCUREȘTI, 1983

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

Bulgaru Florentina

ISTORIA CONTEMPORANĂ A ROMÂNIEI

Manual pentru clasa a X-a

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ — BUCUREȘTI

Manualul a fost elaborat pe baza programei de studiu aprobată de Ministerul Educației și Învățămîntului cu nr. 40 837/20.V.1980, cu îmbunătățirile ulterioare

Autorii manualului:

ARON PETRIC și GH. I. IONIȚĂ
prof. univ. dr.
Universitatea din București

Referenți: prof. Silvia Docan
prof. Eleonora Popescu
conf. univ. dr. Ioan Scurtu
prof. Elena Ene

Redactor: **Sandu Radu**
Tehnoredactor: **Steliana Antoniu**
Copertă: **Florin Ionescu**

NICOLAE CEAUȘESCU
secretar general al Partidului Comunist Român,
președinte al Republicii Socialiste România

INTRODUCERE

Obiectul şi însemnătatea istoriei contemporane a României. Manualul de faţă tratează istoria poporului nostru de la marea Unire din 1918 şi pînă în prezent.

În adevăr, unirea teritoriilor româneşti într-un singur stat, în anul 1918, a creat cadrul favorabil pentru o mai puternică dezvoltare a forţelor de producţie şi a potenţialului economic al ţării. Totodată, creşterea rîndurilor proletariatului, forţa cea mai dinamică a societăţii noastre, a dat un puternic impuls luptei revoluţionare, determinînd o serie de transformări cu caracter democratic în viaţa social-politică a poporului român.

Făurirea, în anul 1921, a Partidului Comunist Român, a ridicat pe o treaptă superioară lupta de eliberare socială şi naţională în ţara noastră, comuniştii situîndu-se în fruntea forţelor progresiste ale societăţii, în marile bătălii de clasă desfăşurate în perioada dintre cele două războaie mondiale şi în lupta împotriva fascismului.

Această puternică confruntare cu reacţiunea şi cu fascismul a culminat cu revoluţia de eliberare naţională şi socială, antifascistă şi antiimperialistă, începută prin insurecţia din August 1944, care a doborît dictatura militaro-fascistă şi a deschis poporului român drumul unor adînci prefaceri revoluţionare în toate domeniile de activitate, al eliberării României de sub dominaţia Germaniei hitleriste, creînd condiţiile înfăptuirii năzuinţei sacre a poporului nostru de a fi liber şi stăpîn pe bogăţiile ţării şi pe roadele muncii sale, de-a-şi făuri propriul său destin.

În răstimpul care s-a scurs de la 23 August 1944, în ţara noastră s-au produs schimbări fundamentale în economie, în structura societăţii, în organizarea sa politică şi în cultură. Astfel a fost înfăptuită *reforma agrară democratică* — în cursul căreia moşierimea, forţa cea mai reacţionară a societăţii noastre, a fost desfiinţată ca clasă —, puterea politică în stat a fost cucerită de către clasa muncitoare, în alianţă cu ţărănimea şi cu celelalte categorii de oameni ai muncii, fiind proclamată *Republica,* la *30 Decembrie 1947.* În această luptă pentru pămînt şi pentru cucerirea puterii din mîinile reacţiunii s-a făurit alianţa clasei muncitoare cu ţărănimea, temelia de granit a regimului de democraţie populară, nou instaurat.

S-a trecut apoi la înfăptuirea revoluţiei socialiste, în cadrul căreia a fost lichidată proprietatea capitalistă asupra mijloacelor de producţie, burghezia a fost desfiinţată ca clasă şi s-au pus bazele procesului de industrializare socialistă a ţării.

În acelaşi timp, Partidul Comunist Român şi statul nostru au organizat pe baze noi, socialiste, agricultura, ceea ce a dus la schimbări profunde în condiţiile

de trai ale țărănimii — eliberată de exploatare —, în întreaga viață a satului. Socialismul a triumfat pe deplin și definitiv atît la orașe, cît și la sate.

Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, din 1965, a deschis o perioadă nouă — cea mai fertilă în dezvoltarea socialistă a țării și în activitatea partidului. Pe baza succeselor obținute în economie și în viața social-politică a fost proclamată *Republica Socialistă România*.

Promovînd neabătut procesul de industrializare socialistă a țării și de dezvoltare a agriculturii cooperatiste, Partidul Comunist Român și statul nostru socialist s-au preocupat îndeaproape de participarea tot mai largă și mai directă a oamenilor muncii la opera de conducere a societății, ceea ce exprimă *dezvoltarea democrației socialiste.*

În același timp, s-a acordat atenție *înfloririi vieții noastre culturale*, așezării pe baze noi, legate de nevoile economiei și ale vieții sociale, a învățămîntului și științei.

Pe temeiul rezultatelor obținute de poporul nostru pe calea socialismului după *Congresul al X-lea al P.C.R. (1969)* s-a trecut la o nouă etapă în dezvoltarea țării — *etapa făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării României spre comunism.*

În organizarea și mobilizarea eforturilor poporului nostru, un rol important l-au avut *Congresul al XI-lea al P.C.R. (1974)* și istoricul *Congres al XII-lea al Partidului Comunist Român (noiembrie 1979)*, care s-au înscris ca momente decisive în dezvoltarea socialistă a României și înaintarea ei spre comunism.

Punînd în centrul activității sale problemele făuririi noii orînduiri, socialiste, grija pentru ridicarea nivelului de trai material și spiritual al poporului, Partidul Comunist Român și statul nostru socialist au desfășurat și desfășoară totodată o bogată activitate pe plan internațional, urmărind realizarea unui climat de colaborare și încredere între popoare, de respectare a independenței și suveranității fiecărei țări, pentru triumful păcii în lume.

În întreaga operă de construcție socialistă, ca și în problemele relațiilor noastre externe, *Partidul Comunist Român și-a afirmat cu putere rolul său de forță conducătoare a întregii societăți*, rol recunoscut de întregul nostru popor. Acest rol a crescut îndeosebi de cînd în fruntea partidului și a statului nostru se află tovarășul *Nicolae Ceaușescu*, care prin energia sa clocotitoare, prin spiritul său clarvăzător și îndrăzneț, prin activitatea sa neobosită a imprimat un ritm nou transformărilor revoluționare din societatea românească, aducîndu-și totodată o contribuție de prim ordin la soluționarea problemelor complexe care confruntă lumea contemporană.

Toate aceste prefaceri și evenimente petrecute în România — și ale căror rădăcini sînt adînc implantate în realitățile țării noastre — nu s-au desfășurat în mod izolat de restul lumii, ci au avut legături cu evenimentele contemporane din alte țări, îndeosebi din cele vecine, influențîndu-se în mod reciproc. Este necesar, de aceea, ca și studierea istoriei contemporane a patriei să aibă în vedere aceste legături tradiționale, lupta înfrățită pentru cauza libertății și independenței. Acest lucru ne ajută să înțelegem mai bine însăși istoria patriei noastre și totodată ne învață să prețuim contribuția altor popoare la făurirea tezaurului culturii și civilizației umane, la lupta pentru libertate și progres.

Studierea istoriei contemporane a patriei are o deosebită importanță în educarea socialistă a maselor, îndeosebi a tineretului. În adevăr, bogăția evenimentelor petrecute în această epocă oferă largi posibilități de înțelegere a transformărilor ce au loc sub ochii noștri și chiar a direcțiilor de dezvoltare a societății în viitor. Pe baza unei astfel de cunoașteri și a învățămintelor care se desprind din experiența trecutului, putem să acționăm în așa fel încît să dirijăm evoluția societății în direcția dorită, pe linia cerințelor progresului.

Totodată, studierea istoriei contribuie la dezvoltarea sentimentelor de prețuire a celor care, prin munca și lupta lor, au impulsionat dezvoltarea societății, au asigurat progresul ei. În rîndurile acestora s-au situat în primul plan clasa muncitoare, militanții săi revoluționari în frunte cu comuniștii, alături de care s-au aflat țărănimea și intelectualitatea.

Cultivarea dragostei de țară, prețuirea luptei înaintașilor noștri pentru libertate și progres reprezintă nu numai o îndatorire de recunoștință, ci și o forță mobilizatoare în opera de făurire a vieții noi — socialiste și comuniste.

Periodizarea istoriei contemporane a României. În studierea epocii scurse după formarea statului național unitar român distingem *două părți:* una, cuprinzînd anii de după Unirea din 1918 și pînă la insurecția din August 1944, și cea de a doua, a anilor de după 23 August 1944, în cursul cărora s-au desfășurat revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă și, apoi, revoluția și construcția socialistă, caracterizate prin adînci transformări în toate domeniile de activitate ale societății noastre. În ceea ce privește *prima parte, denumită și epoca interbelică*, ea a cunoscut o serie de acțiuni, prin care statul român întregit și-a dezvoltat organizarea economică, politică, administrativă și culturală.

Din punctul de vedere al orînduirii sociale, în România a continuat să dăinuie orînduirea capitalistă, bazată pe exploatarea și asuprirea oamenilor muncii. Pe plan politic, țara noastră a avut în acel timp un regim burghezo-democrat, în care însă libertățile și drepturile cetățenești, deși garantate formal prin Constituție, au fost adeseori încălcate și nesocotite, așa cum s-au petrecut lucrurile îndeosebi în anii dictaturii militaro-fasciste.

Deși acea epocă a avut o serie de trăsături comune, ea a cunoscut, în evoluția sa, și unele deosebiri, ceea ce face necesară studierea ei în *mai multe perioade*, care vor fi tratate, în manual, în capitole separate.

În ceea ce privește *epoca de după insurecția din August 1944*, începută prin revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă, ea se înscrie în istorie cu adevărat ca epoca zilelor noastre. Ținînd seama de conținutul și natura prefacerilor care au avut loc în acest timp, distingem *trei etape:* prima, a revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă caracterizată prin lupta clasei muncitoare și a aliaților săi pentru cucerirea puterii politice în stat și înfăptuirea unor transformări cu caracter democratic (23 August 1944—30 Decembrie 1947); a doua etapă, a făuririi și consolidării bazei tehnico-materiale a socialismului (1948—1969) și cea de a treia etapă, a făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării țării spre comunism.

Studierea istoriei contemporane în perioade sau etape, pe baza unor trăsături distincte ale fiecăreia, nu înseamnă cîtuși de puțin că între ele ar exista ziduri

sau bariere despărţitoare, de netrecut; din contră, în evoluţia istorică a societăţii noastre există puternice elemente de unitate şi continuitate, care i-au asigurat progresul. În acest sens, realizările mărețe ale României de azi se datorează, în primul rînd, eforturilor oamenilor muncii care, sub conducerea Partidului Comunist Român, au făurit şi consolidează zi de zi socialismul, dar ele însumează totodată şi contribuţia atîtor generaţii de înaintaşi care, prin munca şi lupta lor, au zidit temelia acestei ţări şi au deschis drumul înfăptuirilor noastre.

Izvoarele istoriei contemporane a României. Ca şi în cazul celorlalte epoci, scrierea istoriei contemporane se bazează pe o serie de mărturii sau izvoare istorice, care trebuie studiate cu grijă şi interpretate în mod corect, pe baza concepţiei materialismului dialectic şi istoric. În analiza acestor izvoare este necesar să fie înlăturate orice informaţii greşite sau denaturări, reţinîndu-se numai ceea ce corespunde adevărului.

O caracteristică a izvoarelor referitoare la istoria contemporană a României o reprezintă bogăţia şi varietatea lor, ceea ce se explică prin lărgirea cercului de informaţii, ca urmare a dorinţei oamenilor de a cunoaşte cît mai multe fapte şi evenimente.

În rîndul acestor izvoare se situează *documentele* cu conţinut economic, social, politic, diplomatic, juridic, militar, cultural etc.

În rîndul acestora, un loc important îl au documentele privind mişcarea muncitorească din ţara noastră şi cu precădere cele elaborate de Partidul Comunist Român şi din care au fost deja publicate mai multe volume. O valoare deosebită — de ordin teoretic şi practic — o au documentele recente ale P.C.R., ca *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism*, precum şi opera tovarăşului *Nicolae Ceauşescu*, publicată în mai multe volume, sub denumirea: *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate.*

În rîndul izvoarelor se situează apoi memoriile unor oameni politici, militari, exponenţi ai culturii, care prin natura funcţiilor pe care le-au deţinut şi a acţiunilor în care au fost implicaţi au dispus de informaţii preţioase pe care le-au consemnat în scris.

Un loc important îl ocupă, de asemenea, dezbaterile parlamentare, care redau poziţiile diferitelor partide sau oameni politici faţă de problemele care au fost supuse discuţiei în Parlament.

Un mare volum de ştiri ni-l furnizează publicaţiile de tot felul şi, îndeosebi, *presa*, atît cea datorată Partidului Comunist Român, altor organizaţii muncitoreşti şi democrate, cît şi presa care reflectă interesele şi poziţiile claselor dominante în perioada de pînă la 23 August 1944.

În cadrul izvoarelor istorice se înscriu şi diferitele statistici, recensăminte, anuare, anchete, colecţii de legi şi regulamente etc.

De asemenea, ţinînd seama că istoria ţării noastre nu s-a desfăşurat în mod izolat, ci în interdependenţă cu evoluţia altor ţări, este necesară cunoaşterea şi a unor izvoare externe care conţin referiri la evenimente ce interesează istoria poporului nostru, legăturile lui cu alte popoare.

Numai studierea şi confruntarea tuturor izvoarelor care se referă la un anumit eveniment, interpretarea lor în spirit critic, ne dau posibilitatea prezentării istoriei în mod veridic, deci aşa cum s-a desfăşurat ea, respectarea adevărului fiind legea care trebuie să stea la baza ştiinţei istorice.

PARTEA ÎNTÎI

ROMANIA ÎNTRE ANII 1918—1944

Perioada care a urmat marii Uniri din 1918 a cunoscut importante prefaceri în viaţa economică, social-politică şi culturală a poporului nostru.

În acei ani au fost înfăptuite importante reforme şi au fost luate o serie de măsuri care au consolidat noul cadru statal. Totodată s-a dezvoltat lupta revoluţionară a maselor largi populare, clasa muncitoare, condusă de Partidul Comunist Român, afirmîndu-se cu mai multă putere ca forţa cea mai înaintată a societăţii noastre. Această luptă a culminat cu insurecţia din August 1944 — început al revoluţiei de eliberare naţională şi socială, antifascistă şi antiimperialistă —, care a deschis un drum nou, de libertate şi progres, în istoria poporului român.

Întrucît evoluţia societăţii româneşti a cunoscut o serie de schimbări şi a prezentat, în decursul anilor, trăsături caracteristice deosebite, epoca interbelică se tratează în mai multe perioade, pe care le vom studia în lecţiile ce urmează.

PATRIA NOASTRĂ ÎN PRIMII ANI DUPĂ FĂURIREA STATULUI NAŢIONAL UNITAR

1. Situaţia internaţională.
2. Viaţa economică şi socială.
3. Viaţa politică.
4. Creşterea avîntului revoluţionar. Făurirea Partidului Comunist Român.
5. Politica externă a României.

1. Situaţia internaţională. Primul război mondial s-a încheiat prin înfrîngerea militară şi capitularea necondiţionată, la 11 noiembrie 1918, a Puterilor Centrale în faţa statelor care formau Antanta.

Sfîrşitul războiului a fost grăbit de intensificarea luptei revoluţionare a maselor largi populare care, apăsate de povara grea a impozitelor mereu sporite, rechiziţii pentru front, pierderile de vieţi omeneşti şi distrugerile provocate de desfăşurarea operaţiunilor militare, au militat pentru încetarea măcelului şi înfăptuirea unor reforme de natură să le îmbunătăţească nivelul de trai. La acestea s-a adăugat lupta de eliberare naţională a popoarelor asuprite în cadrul unor imperii multinaţionale, ca cel ţarist, habsburgic şi otoman.

Victoria Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie şi făurirea Uniunii Sovietice, primul stat socialist din lume, a constituit o expresie a agravării contradicţiilor specifice imperialismului, intrat în criza sa generală, stimulînd totodată spiritul revoluţionar al clasei muncitoare, al maselor largi populare din întreaga lume, înscriindu-se ca un eveniment istoric de însemnătate mondială.

Înfrîngerea Puterilor Centrale şi adîncile frămîntări care au cuprins masele populare au determinat o serie de schimbări în configuraţia teritorială şi politică

a lumii. Ele au format obiectul lungilor dezbateri desfăşurate în cadrul *Conferinţei de pace de la Paris*, în perioada ianuarie 1919 — noiembrie 1920. Rezultatele tratativelor au fost consemnate în Tratatele de pace semnate cu fiecare din statele învinse. Astfel, pe ruinele fostului Imperiu austro-ungar s-au constituit sau şi-au refăcut unitatea o serie de state naţionale, ca: Cehoslovacia, Polonia, Iugoslavia, iar România şi-a încheiat procesul de formare a statului său naţional unitar. Înfăptuirea acestui act nu a fost însă rezultatul unor tratative diplomatice, nu a fost un «dar» al Conferinţei de pace, ci a constituit expresia voinţei de unire a maselor largi populare de pe întreg teritoriul românesc, Conferinţa de pace nefăcînd altceva decît să consfinţească, pe plan juridic, o situaţie de fapt. Unirea Transilvaniei cu România, hotărîtă în cadrul marii adunări naţionale de la Alba Iulia, a încheiat procesul de formare a statului naţional unitar român, dînd glas năzuinţei seculare de unitate a poporului nostru şi exprimînd totodată o necesitate obiectivă a dezvoltării sale istorice.

Prin prevederile Tratatelor de pace, Marile Puteri învingătoare şi-au asigurat mari profituri pe seama statelor învinse, ba chiar în dauna unor ţări mai mici, foste aliate în timpul războiului, cum a fost şi cazul României, căreia i s-a acordat un procent infim (abia 1%) din despăgubirile de război plătite de statele învinse, în ciuda faptului că ţara noastră suferise mari distrugeri de pe urma ocupaţiei inamice şi purtării războiului pe teritoriul său.

În anul 1919 a luat fiinţă *Societatea Naţiunilor*, organizaţie cu caracter mondial care îşi propunea să lupte pentru păstrarea şi consolidarea păcii. Printre membrii fondatori s-a aflat şi România. Speranţele pe care şi le-a pus omenirea în această organizaţie au suferit însă, mai tîrziu, o serioasă dezamăgire, ca urmare a faptului că organizaţia nu dispunea de mijloacele necesare pentru a-şi face ascultat cuvîntul, iar Marile Puteri care aveau un rol decisiv în conducerea ei, în principal Franţa şi Anglia, au dus o politică oscilantă şi au făcut o serie de concesii statelor care — ca Germania, Italia şi Japonia — pregăteau un nou război mondial.

Perioada anilor imediat următori primului război mondial a fost caracterizată şi prin strădania cercurilor imperialiste de a zdrobi puterea sovietică instaurată în Rusia şi a sugruma, astfel, primul stat socialist al muncitorilor şi ţăranilor. În aceste acţiuni, ele au voit să atragă şi unele ţări mici, printre care şi România — vecină cu statul sovietic. Încercările lor au fost, însă, zadarnice, guvernul român — determinat de puternicul curent al forţelor revoluţionare şi democratice de solidaritate cu tînărul stat sovietic — refuzînd să se alăture intervenţiei imperialiste.

Dealtfel, în acei ani, s-a manifestat pe plan internaţional un puternic avînt revoluţionar, vizînd înfăptuirea unor prefaceri de ordin economic şi social-politic, în favoarea maselor largi populare. Înfiinţarea de partide comuniste şi muncitoreşti într-o serie de ţări a fost o expresie tocmai a acestei creşteri a stării de spirit şi a acţiunilor revoluţionare.

2. Viaţa economică şi socială. Încheierea procesului de formare a statului naţional unitar român a creat un nou cadru teritorial, economic şi social-politic de dezvoltare a societăţii noastre, exercitînd o înrîurire favorabilă asupra evoluţiei acesteia. Cei aproximativ 15 900 000 de locuitori (al căror număr a crescut continuu, ajungînd să fie înregistraţi 18 052 896 cu ocazia recensămîntului din 1930*) trăiau pe o suprafaţă de teren de 295 049 km² (faţă de 137 000 km² înainte de 1918), dispunînd de importante bogăţii naturale, capabile să sprijine dezvoltarea economiei naţionale. În acelaşi sens a acţionat şi faptul că legăturile economice tradiţionale dintre provinciile istorice româneşti au uşurat procesul de consolidare a pieţei naţionale unice, de sudare a complexului economic la scara întregii ţări.

Ca urmare, s-a accelerat dezvoltarea economiei capitaliste, făcînd să crească numărul muncitorilor.

Dar perspectivele acestea favorabile deschise României au fost frînate la început de urmările catastrofale ale războiului abia încheiat, de pierderile şi distrugerile suferite de populaţia ţării şi de economia naţională. Astfel, în industrie, producţia reprezenta abia o treime din cea realizată înainte de război, iar în agricultură situaţia era, de asemenea, foarte grea, ca urmare a secătuirii rezervelor de cereale de către trupele de ocupaţie, a reducerii masive a vitelor, în urma rechiziţiilor pentru front şi a jafului practicat de inamic. Reducerea producţiei a provocat mari greutăţi în aprovizionarea populaţiei, ceea ce a favorizat devalorizarea monetară şi inflaţia.

De la această situaţie economică foarte grea a trebuit să se pornească, pentru ca, prin mari eforturi ale maselor muncitoare, să se depăşească starea de criză.

Procesul refacerii economiei se desfăşura însă anevoios, ca urmare a faptului că ţara noastră avea o slabă înzestrare tehnică, o industrie puţin dezvoltată şi deficitară mai ales în sectoarele hotărîtoare pentru progresul economic, cum era industria constructoare de maşini şi unelte.

Cu toate că Transilvania şi Banatul aduseseră un important spor industrial, aceasta n-a schimbat, în mod fundamental, caracterul predominant agrar al economiei naţionale, în agricultură lucrînd aproximativ 80% din populaţia activă a ţării.

La rîndul său, agricultura, deşi constituia principala ramură economică, se găsea într-o stare de pronunţată înapoiere tehnică, fiind lipsită nu numai de tractoare şi combine îndestulătoare, dar chiar şi de unelte mai simple şi de vite de muncă. **La această stare de lucruri se adăugau pentru ţărani şi alte dificultăţi provenite din nedreapta împărţire a pămîntului. Este semnificativ, în acest sens, faptul că în anul 1921 un număr de 1 075 308 ţărani deţineau abia 46,7% din terenul cultivabil al ţării, în timp ce numai 1 171 mari moşieri stăpîneau 42,5%.**

Lipsa de pămînt îndestulător pentru munca şi traiul majorităţii ţărănimii, persistenţa rămăşiţelor feudale în agricultură şi starea de înapoiere a satului românesc au făcut ca problema agrară să constituie principala problemă a societăţii noastre, rezolvarea ei impunîndu-se ca o necesitate ce nu mai suferea amînare.

Teama claselor exploatatoare că ţărănimea ar putea trece la puternice acţiuni de luptă, unindu-se şi cu proletariatul, a determinat cercurile guvernante şi

* Potrivit datelor furnizate de acelaşi recensămînt, din totalul locuitorilor ţării, 71,9% erau români, 7,9% — maghiari, 4,1% — germani,4% — evrei, 3,2% — ruteni şi ucraineni, 2,3% — ruşi, 2% — bulgari, iar ceilalţi de alte naţionalităţi, România fiind un stat naţional unitar, întrucît majoritatea covîrşitoare a locuitorilor ei erau români.

partidele politice burgheze să propună o serie de proiecte de înfăptuire a reformei agrare. Dealtfel, însăşi burghezia, aflată în concurenţă cu moşierimea, era interesată pînă la un anumit punct în realizarea unei asemenea reforme.

La rîndul său, regele Ferdinand promisese, încă în anul 1917 pe frontul din Moldova, că după terminarea războiului va împărţi pămînt ţăranilor. Ceea ce îl determinase pe rege să facă această declaraţie fusese atît teama că ţăranii înarmaţi ar putea folosi această situaţie pentru a răsturna orînduirea existentă, aşa cum se petreceau lucrurile în Rusia, cît şi intenţia de a da un imbold în plus ostaşilor de pe front, în majoritate ţărani, oferindu-le speranţa îmbunătăţirii situaţiei lor.

După ample discuţii asupra proiectelor de reformă prezentate de diferite partide politice, guvernul liberal a adoptat, la 16 decembrie 1918, decretul privind exproprierea unei părţi a moşiilor. *Legea definitivă de înfăptuire a reformei agrare* a fost votată de Parlament abia mai tîrziu, în iulie 1921. În baza ei se declarau expropriate suprafeţele cultivabile de la 100 ha în sus, cu excepţia viilor, pădurilor, plantaţiilor de pomi roditori, lacurilor, bălţilor, a pămîntului irigat artificial etc.

Pentru pămîntul expropriat, moşierii primeau din partea statului despăgubiri, statul, la rîndul său, urmînd să-şi recupereze sumele prin banii încasaţi de la ţăranii împroprietăriţi. Împroprietărirea s-a făcut deci prin *răscumpărarea pămîntului*, ceea ce a împovărat mult pe ţărani, care în numeroase cazuri şi-au pierdut loturile primite, cu atît mai mult, cu cît nu primeau şi inventarul agricol necesar lucrării pămîntului. O altă prevedere a legii, care favoriza pe moşieri, stabilea ca suprafaţa de 100 ha ce rămînea proprietarului să se aplice la fiecare moşie în parte, ceea ce a permis ca unii mari proprietari să păstreze mai multe loturi de 100 ha şi să-şi refacă, în parte, moşiile. De pe urma reformei agrare a profitat în primul rînd ţărănimea, dar şi burghezia sătească, ştiut fiind că aceasta a crescut numericeşte şi şi-a sporit puterea economică.

Cu toate prevederile neconvenabile ţăranilor, reforma agrară din 1921 a avut o serie de urmări pozitive. Adoptată sub presiunea valului revoluţionar caracteristic acelei perioade, ea a dus la exproprierea a peste 6 000 000 ha teren reprezentînd circa 66% din întreaga suprafaţă de pămînt deţinută de moşierime. Pe de altă parte, deşi nu a lichidat moşierimea ca clasă, reforma agrară a accelerat dezvoltarea capitalismului la sate, dînd o lovitură puternică sistemului muncii în dijmă, chiar dacă nu a desfiinţat-o complet. Ca urmare, moşierimea şi-a slăbit considerabil atît poziţiile economice, cît şi rolul său în viaţa politică, de această slăbire profitînd în primul rînd burghezia. *În ansamblu, reforma agrară de după primul război mondial a reprezentat, cu toate limitele sale, un pas înainte în dezvoltarea societăţii noastre pe cale capitalistă.*

Un aspect caracteristic al economiei României în perioada care a urmat primului război mondial l-a constituit *întărirea rolului capitalului străin* provenit din ţările Antantei, care, în unele momente, a profitat de dificultăţile prin care trecea ţara spre a cuceri noi poziţii, acaparînd mai ales întreprinderile industriale şi bancare ce aparţinuseră monopolurilor germane şi austro-ungare şi care, în baza unor legi de «naţionalizare», urmau să treacă în patrimoniul statului român. Or, slăbiciunea unor cercuri conducătoare româneşti şi goana lor după cîştiguri cu

orice preţ le-au făcut să cedeze o mare parte a acestor întreprinderi unor monopoluri occidentale, cu care împărţeau profiturile realizate.

Dealtfel, capitalul străin şi-a consolidat poziţiile mai ales pe calea împrumuturilor acordate statului român, ceea ce a ridicat datoriile externe ale ţării noastre la uriaşa sumă de peste 16 miliarde lei — de aproape 15 ori mai mare decît datoria din anii dinaintea primului război mondial.

Plata acestor datorii, inclusiv a dobînzilor ridicate cu care fuseseră contractate împrumuturile, apăsa greu asupra bugetului şi se răsfrîngea negativ asupra nivelului de trai al oamenilor muncii.

3. Viaţa politică. Schimbările produse în viaţa economică şi în structura de clasă a societăţii noastre în perioada primului război mondial şi în anii ce i-au urmat acestuia au determinat transformări profunde şi în viaţa politică, deci în organizarea partidelor politice, în activitatea guvernelor, a Parlamentului, a Monarhiei şi a altor instituţii ale statului român.

În condiţiile adîncirii contradicţiilor sociale — în principal ale celor dintre proletariat şi burghezie, pe de o parte, şi ţărănime şi moşierime, pe de altă parte —, şi ale creşterii gradului de conştiinţă şi de organizare a clasei muncitoare şi a altor categorii de oameni ai muncii, au izbucnit puternice conflicte sociale şi politice. Sub presiunea acestora, clasele dominante au fost nevoite să promită şi în parte să adopte unele reforme cu caracter burghezo-democrat, de natură să satisfacă, cel puţin în parte, cerinţele de înnoire revendicate de mase.

Referindu-se la această atmosferă revoluţionară, ziarul «Viitorul», organul oficial de presă al Partidului Naţional-Liberal, scria, la 2 decembrie 1918: «A încerca astăzi, în marea epocă a prefacerilor şi dezrobirilor, să te opui reformelor, înseamnă să nu-ţi dai seama de mersul istoriei şi să negi existenţa uriaşului spirit democratic care a răscolit Europa de la un capăt la altul, desfiinţînd imperii şi nimicind cele mai influente regimuri».

În rîndul acestor măsuri se înscriu reforma agrară şi adoptarea *votului universal.* Această din urmă reformă, adoptată încă în cursul lunii noiembrie 1918, înlocuia vechiul sistem de vot cenzitar (deci bazat pe veniturile cetăţenilor), prin acordarea dreptului de vot bărbaţilor de peste 21 de ani, indiferent de avere. Dar nici noul sistem nu era cu adevărat universal, aşa cum pretindea denumirea sa, de vreme ce nu se bucurau de acest drept femeile — care constituiau ceva mai mult de jumătate din populaţia ţării —, tinerii între 18 şi 21 ani, militarii, magistraţii şi alte categorii de funcţionari. Cu toate acestea, în comparaţie cu votul cenzitar, noul sistem electoral era cu mult mai larg, şi, prin aceasta, mai democratic, permiţînd unui mai mare număr de cetăţeni, printre care şi muncitori, ţărani şi intelectuali, să pătrundă pe scena vieţii politice şi să-şi spună părerea în marile probleme care frămîntau societatea noastră.

Desigur, clasele exploatatoare au făcut tot ce le-a stat în putere pentru a împiedica sau cel puţin a limita participarea maselor largi populare la viaţa publică, adoptînd măsuri restrictive şi chiar represive împotriva mişcării revoluţionare şi democratice, aşa cum au fost introducerea stării de asediu (specifică regimului din timp de război), a cenzurii publicaţiilor, interzicerea activităţii unor partide sau organizaţii politice etc. Toate acestea exprimă caracterul limitat al democraţiei burgheze, neconcordanţa dintre promisiuni sau prevederi legislative şi realitate.

Oricum, acordarea votului universal, ca şi reforma agrară, au reprezentat un cîştig al luptei maselor, o expresie a faptului că burghezia şi moşierimea şi-au dat seama de imposibilitatea de a mai conduce prin vechile metode, fiind necesare unele înnoiri în programele şi în activitatea lor.

Acest fenomen s-a făcut simţit din plin în viaţa *partidelor politice*, care au cunoscut un proces de reorganizare şi regrupare, precum şi încercări de adaptare la noile realităţi şi cerinţe ale societăţii româneşti. Astfel, ca urmare îndeosebi a reformei agrare, a slăbirii considerabile a forţei economice a moşierimii, *Partidul Conservator* — partid prin excelenţă al marilor proprietari de pămînt, care refuza să accepte măsurile de înnoire ce se impuneau în societatea românească — şi-a pierdut treptat influenţa politică, astfel încît la alegerile parlamentare din 1922 nu a reuşit să obţină nici un loc în Parlament, iar în unele judeţe nu a primit nici un vot, ceea ce, practic, a marcat sfîrşitul existenţei sale.

De dispariţia acestui partid a profitat îndeosebi *Partidul Naţional-Liberal*, partid care reprezenta mai ales interesele marii burghezii. Sprijinindu-se pe poziţiile economice deţinute în industrie şi în bănci — cu deosebire prin Banca Naţională a României, al cărei capital se găsea în mare măsură în mîinile familiei Brătianu —, Partidul Naţional-Liberal a exercitat, vreme de un deceniu după încheierea războiului, un adevărat monopol în viaţa politică a României. El reuşise, dealtfel, să-şi asigure o puternică influenţă şi asupra Monarhiei.

Dintre vechile partide, a mai continuat să-şi desfăşoare activitatea *Partidul Naţional Român*, avîndu-şi principala bază de susţinere în rîndurile burgheziei şi a unei părţi a ţărănimii din Transilvania, influenţate încă de tradiţiile luptei de eliberare naţională a populaţiei româneşti aflate sub stăpînirea Austro-Ungariei. Treptat însă, acest partid, în care rolul de frunte îl deţinea Iuliu Maniu, a alunecat tot mai mult pe poziţii de dreapta, de susţinere îndeosebi a intereselor burgheziei mari şi mijlocii.

Un alt partid a cărui activitate a continuat şi după Unire a fost *Partidul Naţionalist-Democrat*, condus de Nicolae Iorga şi avîndu-şi aderenţi în principal în rîndurile burgheziei mici şi mijlocii, ale ţărănimii înstărite şi ale intelectualităţii, influenţate de prestigiul marelui istoric, precum şi de unele idei generoase înscrise în programul acestui partid referitoare la necesitatea împroprietăririi ţăranilor, la acordarea votului universal şi la rezolvarea unor probleme muncitoreşti.

Alături de aceste vechi partide, pe arena vieţii politice au apărut altele noi, care prin programul lor şi chiar prin titulatură căutau să răspundă în mai mare măsură tendinţelor spre democraţie şi progres, manifestate de masele populare. Astfel, în decembrie 1918, a luat fiinţă *Partidul Ţărănesc*, avînd o bază socială largă, îndeosebi în lumea satelor, printre ţăranii dornici de a obţine pămînt şi drepturi democratice, ca şi printre învăţători. Dealtfel, chiar unul dintre întemeietorii acestui partid, Ion Mihalache, era învăţător. Cadrele conducătoare erau recrutate mai ales dintre elementele burgheze, în principal dintre chiaburi, ceea ce a făcut ca acest partid în care ţărănimea îşi pusese mari speranţe să alunece treptat spre dreapta, să piardă din democratismul său.

O evoluţie asemănătoare a avut şi *Liga Poporului* (devenită apoi *Partidul Poporului*), întemeiată în anul 1918, sub conducerea generalului Alexandru Averescu, al cărui prestigiu, dobîndit pe cîmpul de luptă în timpul primului război mondial, a fost de natură să asigure partidului său — în primii ani de existenţă — o anumită influenţă în rîndurile unor pături sociale foarte variate, mergînd de la ţărănime pînă la vîrfurile reacţionare şi la politicienii desprinşi din conducerea fostului Partid Conservator.

Partide politice burgheze au luat naştere şi în rîndurile naţionalităţilor conlocuitoare. Astfel, după o serie de frămîntări politice, în anul 1922 a luat fiinţă *Partidul Maghiar din România*, prezidat de baronul Josik Sámuel, iar mai tîrziu de contele Bethlen György, care au imprimat acestui partid o orientare conservatoare, opusă intereselor maselor largi populare. În acţiunea lor, ei s-au servit de poziţia naţionalist-şovină a unor elemente din rîndurile claselor exploatatoare şi a unor conducători ai partidelor politice româneşti care urmăreau dezbinarea dintre români şi naţionalităţile conlocuitoare. În anul 1919 s-a creat în rîndurile naţionalităţii germane *Partidul German*, care a colaborat, de regulă, cu diferite partide burgheze mai mari în campaniile electorale, în perioadele cînd acestea se aflau la guvern.

La aripa cea mai reacţionară a vieţii politice şi-au desfăşurat activitatea unele organizaţii naţionalist-şovine, adversare făţişe ale luptei revoluţionare şi democratice. Printre acestea amintim *Partidul Naţionalist Democrat-Creştin*, condus de A.C. Cuza, om politic cunoscut pentru adversitatea declarată împotriva evreilor (antisemitism). În 1923, această organizaţie şi-a schimbat denumirea în *Liga Apărării Naţionale Creştine*.

Dar, în ciuda acestei mari diversităţi în viaţa politică, marile probleme ale societăţii româneşti nu şi-au găsit răspunsul aşteptat, clasele exploatatoare şi partidele care le reprezentau adoptînd soluţii de natură să slujească în primul rînd interesele lor.

În acele împrejurări, masele largi populare şi în primul rînd proletariatul şi-au asumat sarcina istorică de a milita pentru o rezolvare democratică şi revoluţionară a acestor probleme, în conformitate cu interesele fundamentale ale poporului.

Pentru cunoaşterea vieţii politice, o însemnătate deosebită o au *guvernările* care s-au succedat la conducerea statului, ele fiind de natură să ne arate în ce măsură programele partidelor au reprezentat intenţii sincere de realizare, sau au fost simple lozinci de atragere a masei de alegători.

Trăsătura caracteristică a acestor guvernări a reprezentat-o *marea lor instabilitate* — la conducerea ţării perindîndu-se, în decurs de numai cinci ani, opt guverne — ceea ce reflecta imposibilitatea menţinerii lor la putere un timp mai îndelungat, ca urmare a contradicţiilor care se manifestau între clasele sociale şi între diferitele partide şi grupări politice.

Este semnificativ şi faptul că trei dintre aceste guverne au fost prezidate de generalii: Alexandru Averescu, Constantin Coandă şi Artur Văitoianu, ceea ce vădea intenţia de a folosi, la nevoie, chiar forţa armată, în vederea stăvilirii mişcărilor sociale.

Guvernări de mai lungă durată au fost cele ale Partidului Naţional-Liberal — prezidate de Ion I.C. Brătianu — şi cea a Partidului Poporului — prezidată de generalul Alexandru Averescu. În timpul acestor guverne au şi fost adoptate o serie de legi şi reforme, ca cea agrară, electorală, de unificare monetară, de orga-

nizare a învățămîntului etc. Multe din aceste reforme erau cerute de noua situație în care se afla țara după marea Unire din 1918 și care făcea necesară organizarea ei unitară în toate domeniile de activitate.

4. Creșterea avîntului revoluționar. Făurirea Partidului Comunist Român. În primii ani ai perioadei interbelice, caracterizați prin creșterea avîntului revoluționar, s-a desfășurat o amplă activitate pentru unificarea politică și organizatorică a mișcării muncitorești de pe întreg cuprinsul țării, cuprinderea forțelor revoluționare într-un singur partid revoluționar, capabil să conducă lupta împotriva exploatării și asupririi nu numai a clasei muncitoare, ci a întregului popor. Astfel, după ce vechiul Partid Social-Democrat din România și-a schimbat, în decembrie 1918, titulatura în aceea de *Partidul Socialist*, ceea ce marca o orientare mai revoluționară a mișcării socialiste, în decembrie 1919 s-a făcut un pas hotărîtor în direcția unificării, odată cu crearea Consiliului general al Partidului Socialist, organ

Proect de Program
al Partidului Socialist din România
Declarație de Principii

Proiectul Programului Partidului Socialist din România publicat în ziarul „Socialismul"

O parte din victimile lui 13 Decembrie 1918

Decupaj din ziarul „Socialismul", înfățișînd victime ale represiunii de la 13 decembrie 1918

reprezentativ al întregii mișcări socialiste din România. Această tendință spre unificare s-a manifestat și în mișcarea sindicală și de tineret.

În acei ani s-au desfășurat puternice lupte greviste și demonstrații muncitorești, vizînd îmbunătățirea condițiilor de muncă și de viață, dar și obținerea de drepturi și libertăți democratice, *revendicările de ordin economic împletindu-se astfel strîns cu cele de ordin politic.*

Deosebit de puternică a fost *greva tipografilor din București* de la începutul lunii decembrie 1918. Această grevă a fost însoțită de o impunătoare demonstra-

1 Mai 1920 la București

ție de stradă, în ziua de 13 decembrie 1918, muncitorii tipografi — cărora li s-au alăturat, în semn de solidaritate, muncitori de la diferite alte întreprinderi din Capitală — cerînd «pîine, pace și libertate». Înspăimîntați de amploarea acestei mișcări, guvernanții și regele au ordonat poliției și unor detașamente militare să tragă asupra demonstranților, deși aceștia manifestau în mod pașnic pe Calea Victoriei. Au căzut atunci, răpuși de gloanțele reacțiunii, 102 muncitori, iar mulți alții au fost răniți, stropind cu sîngele lor piața Teatrului Național, unde a avut loc cruda represiune. Au fost devastate apoi sediile organizațiilor muncitorești, urmărindu-se lichidarea lor, au fost făcute numeroase arestări în rîndurile fruntașilor mișcării muncitorești. Printre aceștia s-a aflat și militantul revoluționar *I.C. Frimu*, care, schingiuit de poliție, a decedat în februarie 1919, înmormîntarea sa prilejuind o amplă demonstrație muncitorească.

În anii 1919 și 1920, luptele greviste s-au înmulțit și au crescut în intensitate, la ele participînd ceferiștii din București, Ploiești, Craiova, Turnu Severin, Galați, Pașcani etc., minerii din Valea Jiului, metalurgiștii, petroliștii, precum și alți muncitori și funcționari din diferite ramuri economice. Lupta grevistă din acei ani a culminat cu *Greva generală din octombrie 1920*, la care au participat muncitori și alți salariați din întreaga țară și din toate sectoarele de activitate. La început, Consiliul General al Partidului Socialist a prezentat guvernului, la 10 octombrie 1920, un Memoriu de revendicări privind îmbunătățirea situației economice a muncitorilor, respectarea drepturilor lor de organizare, desființarea stării de asediu și a cenzurii, scoaterea gărzilor militare din întreprinderi etc. Guvernul a respins însă Memoriul, ceea ce a determinat declanșarea Grevei generale, la 20 octombrie 1920, la ea participînd aproape întreaga suflare muncitorească din

Feroviari din Capitală în timpul grevei generale din 1920

România, precum și funcționari și intelectuali — circa 400 000 de oameni. Cauza greviștilor a fost îmbrățișată cu simpatie de cercurile largi ale opiniei publice, inclusiv de unele personalități ale vieții politice, culturale și științifice. Așa cum apreciază tovarășul *Nicolae Ceaușescu*, *«Prin amploarea și combativitatea sa revoluționară, Greva generală a fost cel mai important moment din istoria luptelor de clasă din România; ea a zguduit puternic însăși temelia regimului burghezo-moșieresc»*.

În fața acestei uriașe forțe revoluționare, guvernul prezidat de generalul Alexandru Averescu a mobilizat importante forțe polițienești și militare, ordonînd arestarea fruntașilor greviști și provocînd înfrîngerea ei. Măsurile represive ale guvernanților au fost înlesnite și de faptul că tactica adoptată de conducătorii Partidului Socialist și ai sindicatelor, care au cerut muncitorilor să «stea liniștiți acasă», așteptînd reformele făgăduite, s-a dovedit necorespunzătoare. S-a văzut însă curînd că prin promisiunea falsă că li se vor satisface revendicările dacă vor sta liniștiți, guvernanții nu urmăriseră altceva decît să cîștige timp, pentru a putea să concentreze mijloacele represive și să le îndrepte împotriva greviștilor.

Totuși, prin participarea cvasi totală, prin hotărîrea fermă de luptă și înaltul spirit de sacrificiu, Greva generală a demonstrat nu numai forța considerabilă de care dispunea proletariatul din țara noastră, ci și necesitatea făuririi unui partid consecvent revoluționar, capabil să conducă la victorie clasa muncitoare, fără a face nici un compromis cu burghezia exploatatoare.

Simultan, în cadrul Partidului Socialist se desfășura un amplu proces de clarificare ideologică, de delimitare față de elementele șovăielnice și reformiste. În sînul Partidului Socialist se conturau mai multe orientări: cea consecvent-revolu-

Grup de greviști în octombrie 1920

Gheorghe Cristescu, proeminent conducător al Partidului Comunist Român, în 1921

ţionară — care era şi cea mai puternică — avînd în frunte o serie de militanţi ca: *Gheorghe Cristescu, Alexandru Dobrogeanu-Gherea, Pandele Becheanu, Constantin Ivănuş,* orientare care se pronunţa pentru unitate în mişcarea muncitorească şi pentru transformarea Partidului Socialist în Partidul Comunist Român.

O a doua orientare, cea social-democrată, avea în frunte pe: *Ion Flueraş, Iosif Jumanca* şi alţi socialişti, care se pronunţau împotriva luptei revoluţionare deschise, considerînd că, în vederea creării condiţiilor obiective şi subiective pentru trecerea la socialism, burghezia trebuia să mai săvîrşească o seamă de transformări economice şi politice, care să creeze condiţiile pentru ca proletariatul să preia puterea. În ceea ce priveşte cea de a treia orientare — cea unitaristă —, reprezentată de: *Ilie Moscovici, Theodor Iordăchescu* ş.a., aceasta oscila între primele două orientări.

Confruntarea celor trei poziţii s-a produs mai ales în cadrul lucrărilor Consiliului General al Partidului Socialist şi Consiliului General al Sindicatelor, desfăşurate între 30 ianuarie şi 3 februarie 1921. Fiind puse la vot moţiunile celor trei orientări, consecvent-revoluţionarii au obţinut 18 voturi, unitariştii — 12 voturi, iar social-democraţii — 8 voturi. Văzîndu-se în minoritate, social-democraţii s-au retras din partid, ceea ce a avut drept urmare o întărire a orientării consecvent-revoluţionare. Sub influenţa acesteia a fost hotărîtă convocarea Congresului Partidului Socialist pentru 8 mai 1921, congres care avea să se pronunţe asupra transformării partidului în Partid Comunist şi afilierea lui la Internaţionala a III-a Comunistă, ce luase fiinţă la Moscova, în martie 1919.

În vederea cunoaşterii condiţiilor în care urma să se realizeze afilierea la Internaţionala a III-a, o delegaţie a Partidului Socialist se deplasase, în toamna

anului 1920, în Rusia Sovietică, unde avusese întîlniri cu reprezentanţi ai Internaţionalei a III-a, inclusiv cu V.I. Lenin.

Exprimîndu-şi întreaga adeziune la principiile marxist-leniniste de organizare a partidului revoluţionar, socialiştii români au formulat cu acel prilej unele obiecţii şi rezerve cu privire la drepturile Internaţionalei a III-a de a se amesteca în stabilirea componenţei conducerii partidului, precum şi cu privire la o serie de aprecieri neconforme cu realitatea, formulate de această organizaţie comunistă internaţională asupra situaţiei din România, cum era criticarea participării socialiştilor români la lupta pentru desăvîrşirea unităţii noastre naţionale. Aceste rezerve urmăreau să precizeze dreptul partidului clasei muncitoare din ţara noastră de a hotărî, în mod autonom, asupra componenţei organelor de conducere şi de a aprecia situaţia din propria ţară, pe care o cunoştea cel mai bine.

La 8 mai 1921 s-au deschis la Bucureşti lucrările *Congresului Partidului Socialist,* la care au participat delegaţi ai organizaţiilor socialiste din întreaga ţară. În cadrul lucrărilor au fost analizate activitatea mişcării socialiste în primii ani de după război, programul partidului, problema transformării lui în partid comunist şi afilierea sa la Internaţionala a III-a. În programul partidului a fost înscris obiectivul fundamental al luptei revoluţionare: făurirea în România a societăţii fără clase — *societatea comunistă.* În problema transformării Partidului Socialist în Partidul Comunist Român, hotărîrea a fost luată cu unanimitatea celor 539 de voturi, iar cu privire la afilierea la Internaţionala a III-a, hotărîrea a fost de asemenea unanimă, 111 delegaţi manifestîndu-şi însă rezerve cu privire la dreptul Internaţionalei de a interveni în unele probleme ale vieţii interne a partidului.

Referindu-se la însemnătatea făuririi P.C.R., în expunerea făcută cu prilejul celei de-a 60-a aniversări a partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu aprecia că *„Formarea Partidului Comunist din România a reprezentat victoria concepţiei revoluţionare, a socialismului ştiinţific, a marxism-leninismului revoluţionar, constituind un moment istoric de importanţă deosebită în mişcarea revoluţionară din ţara noastră, în organizarea luptei viitoare a proletariatului, a maselor asuprite din România".*

Congresul nu şi-a putut încheia însă lucrările, ca urmare a faptului că, în ziua de 12 mai 1921, guvernul a trimis jandarmi şi poliţişti care au arestat pe delegaţii ce votaseră afilierea fără rezerve la Internaţionala a III-a, învinuindu-i de un aşa-zis «complot împotriva siguranţei statului». Împotriva lor, guvernul a înscenat, ulterior, un odios proces, cunoscut sub numele de «procesul din Dealul Spirii» (după denumirea cartierului bucureştean în care se afla sala unde s-a desfăşurat procesul), astfel încît Partidul Comunist Român a fost nevoit să-şi desfăşoare activitatea — încă din primele zile ale existenţei sale — în condiţii deosebit de grele, luptînd, cu preţul unor mari jertfe, împotriva reacţiunii burghezo-moşiereşti.

Dar, în ciuda terorii, el şi-a îndeplinit cu cinste şi abnegaţie rolul de forţă de avangardă a clasei muncitoare, în lupta pentru eliberare socială şi progres. Aşa cum se subliniază în Programul Partidului Comunist Român, *«Crearea Partidului Comunist Român pe baza ideologiei marxist-leniniste a marcat o etapă nouă, superioară, atît pe plan politic şi ideologic, cît şi organizatoric în mişcarea revoluţionară din România, în dezvoltarea detaşamentului de avangardă al clasei muncitoare, a*

dat un nou și puternic avînt luptelor politice și sociale desfășurate de masele largi populare din țara noastră».

În adevăr, în întreaga perioadă ce a urmat, Partidul Comunist Român și-a făcut simțită prezența în întreaga viață politică a României, exprimîndu-și punctele de vedere și poziția în toate marile probleme care au frămîntat societatea noastră atît pe plan intern, cît și în domeniul relațiilor internaționale.

După transformarea Partidului Socialist în Partid Comunist, o parte a conducătorilor socialiști, care părăsiseră partidul încă la începutul anului 1921, a creat, în iunie 1921, o nouă organizație politică muncitorească intitulată Federația Partidelor Socialiste din România, căreia i s-au alăturat, în 1922, socialiștii unitariști care votaseră cu rezerve afilierea la Internaționala a III-a Comunistă. În felul acesta s-a produs spargerea unității politice a mișcării noastre muncitorești, ceea ce a slăbit forța de acțiune a proletariatului, angajat în lupta împotriva exploatării și asupririi burgheziei.

5. Politica externă a României. În perioada ce a urmat primului război mondial, problema fundamentală urmărită de România în politica sa externă a fost consolidarea statului național unitar și asigurarea integrității sale teritoriale. Aceste linii directoare au fost urmate, în general, de toate guvernele care s-au succedat la conducerea țării, chiar dacă politica lor internă era adeseori diferită. Explicația acestei poziții stă în faptul că unitatea statului nostru era rezultatul unui îndelungat proces istoric, în care se înmănuncheau comunitatea de origine, de limbă, de teritoriu, de obiceiuri și de cultură, elemente care au rezistat tuturor vitregiilor vremii, tuturor încercărilor unor forțe străine de a ne supune și a ne nimici.

După terminarea războiului, o problemă importantă care se cerea rezolvată era recunoașterea de către Marile Puteri învingătoare a hotărîrii populației din provinciile românești eliberate de sub stăpînirea străină de a se uni și a trăi în granițele aceluiași stat.

Acest lucru s-a realizat în cadrul *Conferinței de pace de la Paris*, unde România a semnat Tratate cu fiecare dintre țările învinse: cu Germania la *Versailles*, (în iunie 1919), cu Austria la *Saint-Germain* (în septembrie 1919), cu Bulgaria la *Neuilly* (în noiembrie 1919), cu Ungaria la *Trianon* (în iunie 1920) și cu Turcia la *Sèvres* (în august 1920). În cursul dezbaterilor Conferinței de pace, reprezentanții României au trebuit să desfășoare o adevărată luptă diplomatică cu delegații Marilor Puteri învingătoare, constituiți în așa-numitul «Consiliu al celor patru», format din șefii guvernelor Angliei, Franței, S.U.A. și Italiei, care hotărau totul fără să țină seama de interesele statelor mai mici, cum era și România, în ciuda faptului că țara noastră participase la război în tabăra învingătoare și dăduse grele jertfe economice și de sînge. Datorită poziției Marilor Puteri care urmăreau să fie singurele beneficiare ale victoriei, în Tratatele de pace semnate de țara noastră au fost înscrise și o serie de prevederi dezavantajoase, cum era obligația statului român de a prelua asupra sa o parte a datoriilor pe care le aveau de plătit Austria și Ungaria, despărțite acum ca urmare a destrămării vastului Imperiu austro-ungar. În ceea ce privește despăgubirile de război pe care România urma să le primească de la statele învinse, cuantumul lor a fost fixat la o sumă foarte redusă. Dar, în ciuda acestor prevederi dezavantajoase,

România a semnat tratatele de pace din dorința de a contribui la reglementarea și normalizarea cît mai grabnică a situației internaționale de după război, la restabilirea păcii. Dealtfel, aceste tratate, deși în ansamblu erau tratate imperialiste, aveau meritul că, în ceea ce ne privește, recunoșteau valabilitatea actelor de voință ale populației din teritoriile eliberate de a se uni cu România, dînd astfel și o consacrare juridică și diplomatică marelui act al Unirii.

Urmărind consolidarea poziției statului român și respingerea încercărilor unor cercuri reacționare și revanșarde de a pregăti un nou război, în urma căruia statele învinse să recapete pozițiile pierdute, România a participat la organizarea *Societății Națiunilor*, sperînd că acest organism internațional va putea salva pacea.

În același scop, țara noastră s-a sprijinit, în politica sa externă, pe alianțele tradiționale cu Franța și Anglia, considerînd că aceste Mari Puteri vor reuși să țină în frîu tendințele războinice care începuseră să se manifeste într-o serie de state învinse, în principal în Germania, dar și în Ungaria și Italia (aceasta din urmă, deși participase la război în cadrul Antantei, era nemulțumită de situația care i se rezervase la încheierea păcii și urmărea acum noi cuceriri teritoriale). Tot în scopul respingerii acțiunilor de revizuire a prevederilor tratatelor de pace de către unele state învinse, România a participat la închegarea unui sistem de alianțe regionale cu Iugoslavia și Cehoslovacia, constituind *Mica Înțelegere* (sau Mica Antantă), în cursul anului 1921. Cele trei țări, vecine și prietene, își promiteau ajutor reciproc în cazul unei agresiuni neprovocate asupra vreuneia dintre ele, precum și acțiuni comune pe planul relațiilor internaționale.

În crearea și consolidarea Micii Înțelegeri, un rol important l-a avut din partea română *Take Ionescu*, ministru al afacerilor externe, devenit apoi prim-ministru, iar mai tîrziu, *Nicolae Titulescu*. Guvernele celor trei țări semnatare ale acestei alianțe regionale au urmărit să extindă colaborarea și cu alte țări vecine, invitînd să adere la Mica Înțelegere și Polonia, Bulgaria și Grecia. Oferta lor nu a fost însă acceptată, din cauza unor divergențe cu privire la unele probleme teritoriale.

În 1921, România a încheiat o convenție cu Polonia, obligîndu-se să-și acorde ajutor reciproc în apărarea frontierelor lor.

În ceea ce privește relațiile României cu Ungaria, ele au avut de suferit ca urmare a politicii revizioniste desfășurate de unele cercuri reacționare maghiare, care nu se împăcau cu unirea Transilvaniei la România și urmăreau o modificare a prevederilor Tratatului de pace de la Trianon. La rîndul său, reacțiunea română a dat curs unei cereri a Antantei, de a trimite unități militare în Ungaria, spre a înăbuși revoluția proletară care se declanșase în această țară, în martie 1919. Ca urmare, Armata română s-a alăturat intervenției Marilor Puteri imperialiste, a pătruns în Budapesta și a contribuit prin aceasta la înfrîngerea revoluției maghiare. Împotriva acestei acțiuni, masele largi din România au protestat cu hotărîre și au sprijinit revoluția proletară ungară. Astfel, în rîndurile Regimentului Roșu Internațional, organizat la Budapesta, s-au înrolat și numeroși militanți români, care au apărat revoluția maghiară, dovedind prin aceasta poziția lor internaționalistă.

Un loc important în cadrul politicii externe a României l-au avut relațiile cu statul sovietic. Guvernele care s-au perindat la conducerea țării noastre, expri-

mînd interesele claselor exploatatoare, au privit cu rezervă realitățile din Rusia Sovietică, în care vedeau un pericol prin influența pe care o puteau exercita asupra mișcării revoluționare din țara noastră. Totodată însă, masele largi populare și, în primul rînd, mișcarea muncitorească din România au privit cu simpatie succesele oamenilor muncii din Rusia Sovietică în făurirea noii orînduiri, socialiste, nutrind speranța unor transformări revoluționare și în țara noastră. Participarea a numeroși voluntari români alături de revoluționarii ruși la apărarea Marii Revoluții Socialiste din Octombrie împotriva intervenției străine s-a înscris pe linia prețioaselor tradiții de solidaritate internațională, de prietenie cu popoarele Uniunii Sovietice. Dealtfel, nu numai Partidul Comunist Român, clasa muncitoare din țara noastră, dar și cercuri largi ale opiniei publice, intelectuali de valoare, inclusiv oameni politici din rîndurile unor partide burgheze, apreciind în mod realist situația și interesele noastre naționale, s-au pronunțat pentru relații de bună vecinătate și de prietenie cu statul sovietic.

Acest curent de opinie a și determinat guvernul român să nu dea curs cererii statelor Antantei de a trimite trupe intervenționiste împotriva puterii sovietice — gest apreciat în mod deosebit de Vladimir Ilici Lenin.

Ceea ce a frînat însă procesul de stabilire a unor relații de bună vecinătate și colaborare între cele două state a fost existența unei probleme litigioase privind apartenența Basarabiei la statul român, apartenență nerecunoscută ca valabilă de guvernul Rusiei Sovietice. La începutul anului 1920 însă, între guvernele celor două țări au avut loc contacte diplomatice în vederea organizării unei conferințe care să discute problema relațiilor româno-sovietice. Dar această acțiune nu a dus la rezultatele scontate, între altele din cauza intervenției guvernului francez, interesat să mențină o stare de tensiune la granițele Rusiei Sovietice, ca și din teama unor cercuri reacționare din rîndurile burgheziei române că stabilirea unor relații economice, politice și culturale cu Rusia Sovietică ar putea influența mișcarea revoluționară din țara noastră.

În felul acesta, problema restabilirii și dezvoltării relațiilor dintre România și statul sovietic a rămas deocamdată nesoluționată, ea urmînd a fi reluată în anii următori, ca una din problemele de bază ale politicii noastre externe.

Lectură

Scrisoare de protest adresată președintelui Parlamentului de deputați socialiști împotriva arestării participanților la Congresul I al P.C.R.

„Domnule președinte,

Subsemnații deputați, luînd parte la congresul partidului nostru socialist-comunist, am fost arestați odată cu ceilalți congresiști, în ziua de 12 mai, în sala clubului din str. Sf. Ionică, și, fără nici un drept, prin încălcarea imunității noastre parlamentare, am fost depuși la închisoarea Văcărești, unde ne aflăm și acum. Această procedare a guvernului, unică în analele politice ale țării noastre, constituie cel mai odios abuz de putere și cea mai flagrantă călcare a Constituției.

În sarcina noastră nu există nici un delict și mai puțin încă vreo „vină vădită", deoarece nu s-a precizat nici un singur fapt delictuos; toată această înscenare are un caracter de răzbunare politică, de care guvernul este direct răspunzător.

Arestarea și reținerea noastră s-au săvîrșit mai ales pentru a ne împiedica pe noi, deputații reprezentanți ai poporului muncitor, de a demasca de la tribuna parlamentară că legile financiare și agrare, care vin acum în discuție, sînt alcătuite în scop de clasă, pentru înșelarea maselor muncitoare de la sate și orașe.

....

Gh. Cristescu — deputat de Ilfov, Al. Dobrogeanu-Gherea — deputat de Prahova, Costa I. Stoef — deputat de Durostor, Ev. Stanef — deputat de Tulcea, D. Stoiculescu — deputat de Covurlui".

Din amintirile lui Gheorghe Stoica și Mihail Cruceanu (în „Momente din istoria Partidului Comunist Român", Editura politică, 1966, p. 27—28)

„Era în după-amiaza celei de-a 5-a zi a lucrărilor, se luase tocmai în dezbatere programul agrar, cînd deodată, pe ferestre, am zărit camioane militare, pline de soldați înarmați, care înconjurau clădirea. În sală a intrat un „comisar regal", colonelul Georgescu, șeful parchetului militar, însoțit de 10—15 ofițeri și de un pluton de soldați din Regimentul Vînători de munte, cu baionete la armă și cu puști mitraliere.

Comisarul regal, cu o alură marțială, strigă:

— Domnilor, în numele legii, Congresul încetează și vă ordon: mîinile sus!

Numai puțini — și doar din grupul centriștilor — au ridicat mîinile. Noi toți, ceilalți, am rămas nemișcați în picioare.

— Cei care au votat afilierea — a strigat colonelul, înțelegînd prin aceasta afilierea fără rezerve — să treacă la stînga, iar ceilalți la dreapta.

Ministrul de interne, Argetoianu, trimisese armata să ne aresteze pentru a împiedica, după cum spusese, „existența unui partid comunist în țara noastră!"

Ni s-a prezentat un registru, în care cei ce votaseră afilierea necondiționat trebuia să semnăm. Ne dădeam seama că vom fi arestați și, fiind nevoie ca unii din delegați să revină în libertate, s-a stăruit pe șoptite ca ei să nu-și declare votul adevărat. Dar tovarășii erau atît de porniți în a mărturisi cu mîndrie votul, încît nu consimțeau să-l tăgăduiască. Aceasta a fost de fapt o a doua votare — într-un fel și mai impresionantă, căci avea loc în fața baionetelor și știam cu toții că „votăm", totodată și pentru propria noastră întemnițare.

A fost un moment de înaltă conștiință revoluționară. Rînd pe rînd, cei mai mulți congresiști, cu ochii strălucind de o bucurie lăuntrică, treceau în partea stîngă, punîndu-și cu mîndrie semnătura în registru, ca pentru a pecetlui măreața operă înfăptuită.

După semnare, cei ce votaseră împotriva afilierii fără rezerve au fost lăsați liberi, iar ceilalți încărcați în dube și transportați la închisoarea Văcărești.

Începuse „lupta cea mare", lupta Partidului Comunist Român!

Începuse drumul pe care l-a străbătut de atunci partidul nostru cu atîta eroism, înfruntînd toate piedicile și greutățile și călăuzind poporul la mărețele transformări și înfăptuiri pe care le trăim astăzi".

Din desfășurarea procesului din Dealul Spirii. Fragmente din depozițiile comuniștilor inculpați

Gheorghe Cristescu: „Voiam să dăm o viață nouă și mai fericită poporului român. Prin acest fapt nu lucrăm contra intereselor țării. Ce-am făcut noi contra acestei țări? Faptul că am cerut pămînt pentru țărani și o viață omenească pentru lucrători poate să constituie o crimă?

Faptul că voiam binele acestui popor și deci al țării în care el trăiește poate să constituie un act de dărîmare a societății? Nu, domnilor judecători! Și dacă dumneavoastră voiți să ne trimiteți la ocnă numai pentru această dorință de bine, dacă ocna ne primește, ne vom duce, d-lor judecători, cu cugetul împăcat și cu conștiința că prin sacrificarea noastră am asigurat celorlalți o viață mai omenească... Noi sîntem patrioți, luptători pentru popor. Lucrăm și luptăm ca să aducem la lumină o credință".

G.M. Vasilescu: „Am fost arestat pe nedrept, fără să știu pentru ce. Acum știu pentru ce. Sînt acuzat pentru crimă contra siguranței statului. N-am făcut nici o crimă. Poate că d-l comisar regal crede că prin activitatea mea comunistă am înfăptuit o crimă contra burgheziei capitaliste. Mi-o însușesc această crimă și primesc pedeapsa cu fruntea senină.

Nu-mi pare rău că voi fi condamnat, îmi pare însă rău că n-am lucrat mai mult pentru partidul comunist".

Studentul I. Hutschneker: „Studențimea a fost întotdeauna precursoarea ideilor generoase și am satisfacția de a mă afla în rîndurile ei. Aceasta nu constituie o vină penală. Sînt cetățean român.

Constituţia şi legile ţării mele nu mă opresc să gîndesc altfel de cum cugetă celelalte categorii de cetăţeni".

Marinarul Ion Grecea: „În libertate nu am ştiut ce este comunismul şi cine sînt comuniştii. În închisoare abia am aflat cine sînt şi m-am convins acum că am o singură datorie faţă de mine care **am fost exploatat în ateliere de către patronii mei care din sîngele meu s-au îmbogăţit.**

Acum cunosc ce datorie am faţă de părinţii, fraţii şi surorile mele care şi azi muncesc moşia boierească. Am datoria de a lupta pentru drepturile claselor împilate de cei de sus.

Sînt convins că soldaţii, ţăranii şi întreg poporul muncitor au un ideal comun izvorît din aceleaşi suferinţe şi pentru izbînda căruia cu toţii trebuie să lupte. În închisoare am făcut cea mai frumoasă şcoală din viaţa mea".

Elena Filipovici: „Singurul fapt adevărat din ordonanţă este că am intrat în mişcarea socialistă în 1918. Am venit în această mişcare pentru că am fost împinsă de mizeria care domneşte în fabrici şi pentru că eram convinsă că numai partidul socialist este adevăratul apărător al muncitorimii".

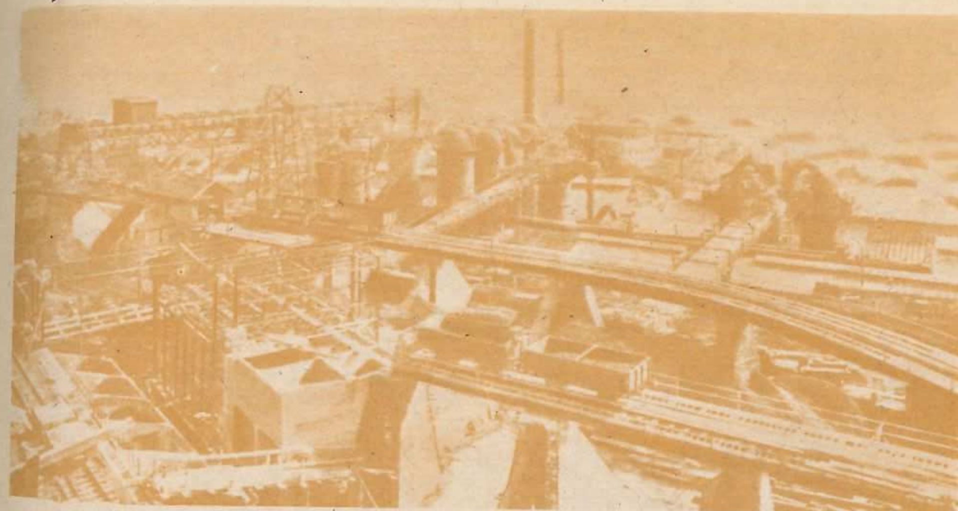
ÎNTREBĂRI ŞI PROBLEME DE DISCUTAT

1. Însemnătatea şi consecinţele formării statului naţional unitar român asupra dezvoltării economiei ţării noastre.
2. Urmările economice şi social-politice ale reformei agrare din 1921.
3. Ce schimbări s-au produs în situaţia partidelor politice din România în perioada imediat următoare primului război mondial?
4. Semnificaţia şi consecinţele făuririi Partidului Comunist Român.
5. Care au fost principalele direcţii urmate de statul român în politica sa externă?
6. Studiaţi harta nr. 1 care înfăţişează organizarea administrativ-teritorială a României după marea Unire din 1918.
7. Priviţi pe harta nr. 3 principalele localităţi din care au sosit delegaţi la istoricul Congres comunist deschis la Bucureşti, la 8 mai 1921.

ROMÂNIA ÎN PERIOADA REFACERII VREMELNICE A CAPITALISMULUI (1922—1928)

1. **Situaţia economică a României.**
2. **Viaţa social-politică.**
3. **Mişcarea revoluţionară şi democratică.**
4. **Politica externă.**

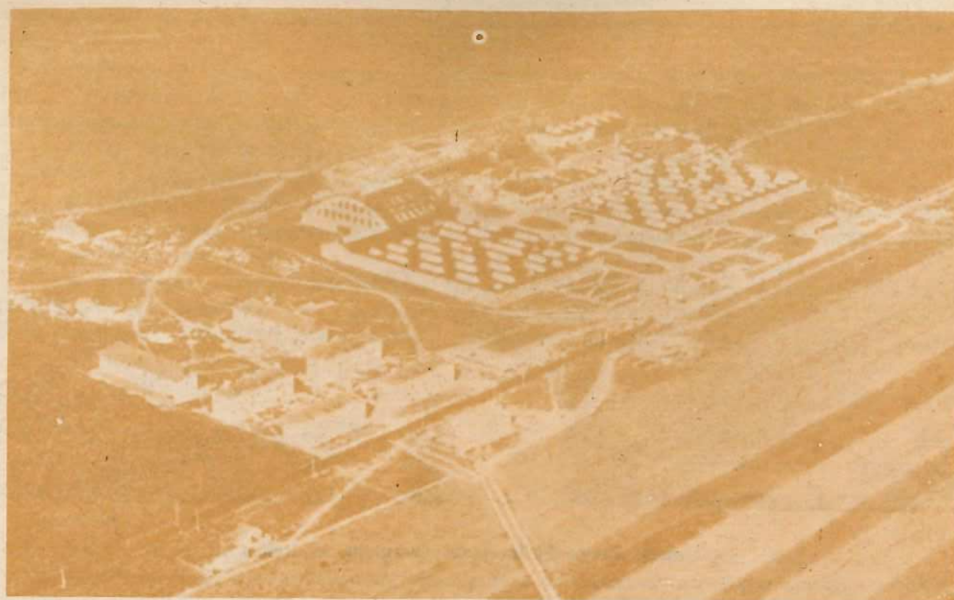
După primii ani ai perioadei interbelice, caracterizaţi pe plan mondial printr-o pronunţată dezorganizare economică, prin zdruncinarea poziţiilor lumii capitaliste şi, în acelaşi timp, printr-un puternic avînt revoluţionar, în perioada 1922—1928 burghezia a reuşit să-şi refacă situaţia economică şi să-şi consolideze puterea politică. Dar această refacere economică s-a desfăşurat pe fondul crizei generale a capitalismului, ceea ce a făcut-o să fie vremelnică şi relativă, odată cu anul 1929 economia capitalistă fiind cuprinsă de o criză puternică.

Uzinele Reşiţa la începutul deceniului al treilea

1. Situaţia economică a României. Perioada de refacere a economiei naţionale de pe urma distrugerilor provocate de război a continuat pînă în anul 1924, cînd producţia a atins, în linii generale, nivelul antebelic.

După această dată, producţia — şi în primul rînd cea *industrială* — au cunoscut o creştere sensibilă, ajungînd să fie în 1928 cu 56% mai mare faţă de anul 1924. Cel mai rapid ritm de dezvoltare l-a cunoscut industria extractivă, în mod deosebit industria petrolieră, unde creşterea a fost de peste 210%. Dar în aceeaşi ramură, extracţia de cărbune a cunoscut o creştere de numai 46%, ceea ce dovedeşte caracterul inegal al dezvoltării industriale. Dealtfel şi în cadrul ramurilor industriei prelucrătoare, cea mai mare parte, 63%, era reprezentantă de industria uşoară, îndeosebi cea alimentară, urmată de industriile textilă şi de pielărie, care dispuneau de bogate resurse de materii prime în ţară. România nu a ajuns să dispună nici în acea perioadă de o industrie constructoare de maşini, capabilă să asigure dezvoltarea în ansamblu a economiei, cea mai mare parte a maşinilor şi utilajelor continuînd să fie importate. Totuşi, în anii 1922—1928 s-a înregistrat o utilare tehnică mai pronunţată, provocată de faptul că întreprinderile industriale care fuseseră distruse sau avariate în timpul războiului erau acum înzestrate cu maşini şi utilaje mai moderne. S-a produs şi o diversificare mai mare a producţiei industriale, întreprinderile metalurgice fabricînd acum locomotive, vagoane de marfă şi de călători, cisterne pentru transportul petrolului, motoare de avion şi echipament militar, diverse produse ale industriei chimice şi chiar ale celei electrotehnice. Volumul capitalului investit în industrie a sporit de la 18,8 miliarde lei în 1924 la 46,1 miliarde în 1928, ceea ce reprezenta o creştere de aproape 250%; de asemenea au luat o amploare deosebită societăţile industriale, dispunînd de capitaluri mari, de peste 100 000 000 lei, ceea ce ilustra creşterea rolului monopolurilor în viaţa economică şi ca urmare şi creşterea influenţei lor în viaţa politică.

Uzinele I.A.R. (Industria Aeronautică Română) — Braşov (1925)

Un fenomen asemănător s-a petrecut în domeniul *capitalului bancar,* care a crescut între anii 1922—1929 de la 3,3 miliarde lei la aproximativ 10 miliarde lei. Existau 9 bănci mari, ca: Banca Naţională a României, Banca Românească, Banca de Credit Român, Banca Comercială Română etc., care concentrau în mîinile lor aproximativ o treime din totalul capitalului bancar şi cărora le erau subordonate numeroase bănci mici şi mijlocii, după cum de ele depindeau şi o serie de întreprinderi industriale.

În ceea ce priveşte provenienţa capitalurilor investite în bănci şi în industrie, o importantă parte era reprezentată de *capitalul străin,* cu deosebire în industria petrolieră, în cea de prelucrare a lemnului, în metalurgie, în industria textilă şi electrotehnică etc., adică tocmai în acele ramuri care erau aducătoare de cîştiguri mai mari. Pătrunderea capitalului străin în economia naţională a fost uşurată şi de contractarea unor împrumuturi de către statul român la bănci de peste hotare. Şi pe o cale şi pe alta, capitaliştii străini au obţinut mari profituri, secătuind bogăţiile ţării şi exploatînd masele de oameni ai muncii. Un calcul al acestor profituri obţinute în perioada 1922—1928 ne indică suma de aproape 40 miliarde lei, cifră ce întrecea bugetul statului pe un an de zile.

Guvernul liberal aflat la putere în perioada 1922—1926 a încercat să stăvilească pătrunderea capitalului străin în economia naţională şi să limiteze sfera de activitate a acestuia, astfel încît capitalul autohton — în primul rînd cel aparţinînd oamenilor de afaceri din conducerea Partidului Naţional-Liberal — să poată fi principalul beneficiar al exploatării bogăţiilor ţării. Aplicînd politica intitulată „prin noi înşine", care însemna sprijinirea pe resursele naturale şi pe forţa de muncă de care dispunea ţara, guvernul liberal a adoptat în anul 1924 o *lege a minelor,* potrivit căreia exploatarea bogăţiilor subsolului se putea face numai de

Sonde în Valea Prahovei la începutul deceniului al treilea

către întreprinderi şi societăţi care să dispună de cel puţin 60% capital autohton şi de cel mult 40% capital străin, iar preşedintele şi cel puţin două treimi din membrii conducerii acestora să fie cetăţeni români. Această lege a trezit protestele capitaliştilor străini, obişnuiţi să nu întîmpine nici o replică în exploatarea bogăţiilor ţării noastre. Ei au făcut presiuni puternice asupra guvernului român şi a regelui, ameninţînd chiar cu ruperea relaţiilor diplomatice de către guvernele Statelor Unite ale Americii şi Angliei, în cazul că nu se revenea asupra măsurilor adoptate. Ca urmare a acestor presiuni şi pentru a nu strica relaţiile cu capitaliştii străini — cu care, dealtfel, oamenii de afaceri liberali colaborau —, guvernul a modificat în anul următor legea minelor, ridicînd cota participării capitalului străin de la cel mult 40% la 49,9% şi scăzînd, în mod corespunzător, participarea capitalului deţinut de cetăţenii români de la cel puţin 60% la 50,1%. Dealtfel, nici acest procent nu a fost întotdeauna respectat, capitaliştii autohtoni stabilind înţelegeri şi compromisuri cu cei străini în exploatarea bogăţiilor ţării.

Politica de sprijinire a industriei şi măsurile de protecţie a capitalului autohton, chiar dacă nu au fost aplicate cu consecvenţă, au avut darul să contribuie la dezvoltarea mai accentuată decît pînă atunci a forţelor de producţie şi a producţiei industriale.

Şi în acea perioadă însă, ponderea cea mai mare în economie a continuat să o aibă *agricultura,* care dădea aproximativ 70% din venitul naţional şi în care era ocupată aproape 80% din populaţia activă a ţării. Din păcate, înzestrarea tehnică a agriculturii continua să fie slabă, ceea ce reducea randamentul producţiei.

În ceea ce priveşte cultura plantelor tehnice, ca: sfecla de zahăr, floarea soarelui, tutunul, rapiţa etc., care asigura un randament mai ridicat, aceasta ocupa suprafeţe foarte reduse, ce coborau sub 1% din suprafaţa arabilă.

Modalitățile inadecvate în care a fost aplicată reforma agrară din 1921, adeseori prin înșelarea țăranilor, și faptul că cei împroprietăriți trebuiau să plătească despăgubiri pentru pămîntul primit, au contribuit la menținerea unei părți a țărănimii într-o situație materială grea, la care se adăuga o situație precară a sănătății populației. Toate acestea au perpetuat un val de nemulțumiri și frămîntări în lumea satelor, care au îmbrăcat uneori forma unor răscoale cu caracter local.

Dar, în ansamblu, *în perioada 1922—1928, economia națională a înregistrat o serie de progrese,* de rezultatele cărora a beneficiat în primul rînd burghezia, care și-a consolidat pozițiile și pe plan politic.

2. Viața social-politică. Schimbările produse în economia națională au determinat o serie de transformări în viața socială și politică. Astfel *a crescut forța economică a burgheziei* — cu deosebire a marii burghezii, grupate în cadrul Partidului Național-Liberal —, după cum a sporit și influența sa în viața politică.

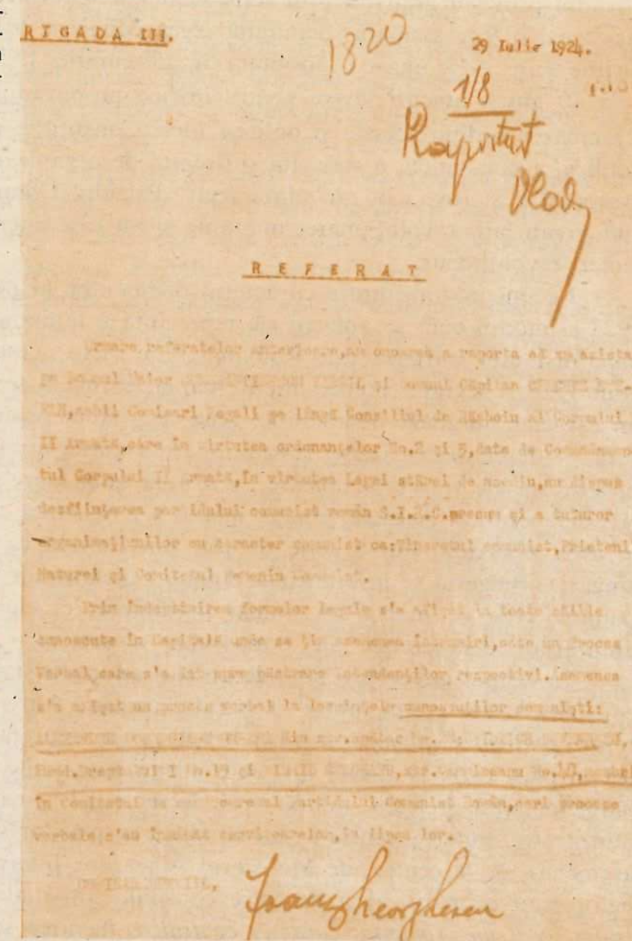
Pe de altă parte, dezvoltarea industriei a atras după sine *creșterea numerică a proletariatului și gruparea lui în centre mai mari,* ca regiunea petroliferă a Văii Prahovei, bazinul carbonifer al Văii Jiului, în orașe importante ca: București, Galați, Cluj, Brașov, Timișoara, Reșița. Acest proces a fost însoțit și de o creștere a conștiinței de clasă, a capacității organizatorice și politice a proletariatului.

Totodată, schimbările produse în economie și în viața socială au influențat evoluția situației politice, care a cunoscut și ea un proces de stabilizare, în sensul că burghezia, depășind situația de nesiguranță și criză în care s-a aflat în anii de avînt revoluționar de după primul război mondial, a reușit să-și întărească pozițiile, să formeze guverne avînd o mai mare stabilitate și să stăvilească, prin metode de mînă forte și chiar prin teroare, mișcarea revoluționară. Expresia acestui proces de stabilizare a constituit-o, în primul rînd, *guvernarea de lungă durată a Partidului Național-Liberal* (ianuarie 1922— martie 1926).

Prim-ministru al acestui guvern a fost *Ion I.C. Brătianu,* care era, în același timp, și președintele Partidului Național-Liberal. Bucurîndu-se de încrederea regelui Ferdinand, care se afla, de fapt, sub influența sa, Ion I.C. Brătianu și-a asigurat un adevărat monopol al puterii, ceea ce i-a făcut pe contemporanii săi să numească perioada dintre 1918—1928 drept „decada brătienistă". În fapt, șeful guvernului, pe de o parte, a pus autoritatea și activitatea sa în slujba îmbogățirii rapide a burgheziei, în principal a capitaliștilor grupați în Partidul Național-Liberal, iar pe de alta, a urmărit luarea unor măsuri economice și legislative care să ducă la întărirea statului național unitar român.

În același scop, de consolidare a pozițiilor burgheziei, dar răspunzînd și necesității de a se da statului național român o lege fundamentală, menită să exprime și pe plan juridic caracterul său unitar, a fost adoptată, la 28 martie 1923, o nouă Constituție, care reprezenta, de fapt, o revizuire a Constituției din anul 1866, și a modificărilor ce-i fuseseră aduse ulterior, și punerea ei de acord cu noua realitate istorică.

Noua Constituție proclama România Monarhie constituțională. Ea consacra caracterul unitar al statului român și conținea o serie de prevederi cu caracter burghezo-democratic precum: egalitatea tuturor cetățenilor în fața legilor, liberta-

RIGADA III.

29 Iulie 1924.

REFERAT

Document al autorităților represive în care se consemnau măsurile luate în vederea scoaterii în afara legii a P.C.R. și a altor organizații revoluționare

tea presei, votul universal, dreptul la muncă și învățătură, drepturi egale cu ale românilor pentru naționalitățile conlocuitoare etc. Aceste prevederi cu caracter progresist ar fi fost de natură — dacă erau aplicate — să confere statului român și regimului politic o orientare democratică. În realitate însă, în practică, guvernele au eludat deseori o seamă de prevederi democratice prin nerespectarea Constituției sau prin adoptarea unor legi noi, nedemocrate. Un astfel de exemplu l-a reprezentat *legea electorală* în anul 1926, potrivit căreia partidul care obținea în alegeri cel puțin 40% din voturi primea ca „primă" jumătate din locurile din Parlament, cealaltă jumătate împărțindu-se în mod proporțional cu voturile obținute, între partidele participante la alegeri, inclusiv partidul căruia i se atribuise jumătate din locuri. Potrivit aceleiași legi, partidele ce nu obțineau cel puțin 2% din voturi pe țară nu aveau nici un deputat. Or, cu aceste prevederi se încălca principiul „votului egal", întrucît un vot dat partidului care obținea „prima electorală" avea o valoare mai mare decît votul dat altui partid.

Încălcări ale Constituției s-au produs și prin adoptarea unor legi privind întărirea ordinii în stat, prevăzîndu-se pedepse foarte severe pentru „oricine va pro-

povădui prin viu grai sau prin scris schimbarea formei de guvernămînt". În același sens, o lege similară, denumită legea Mîrzescu (după numele ministrului de justiție care a propus-o), adoptată în decembrie 1924, stabilea pedepse de la 5 la 10 ani și amenzi severe pentru oricine propovăduia atacarea proprietății sau schimbarea ordinii sociale și politice (deși Constituția prevedea libertatea opiniei publice, a conștiinței, a scrisului și dreptul de organizare). Pe baza unor astfel de prevederi a și fost scos „în afara legii" Partidul Comunist Român împreună cu alte organizații revoluționare, militante și au fost interzise ziare și reviste cu caracter revoluționar.

Neconcordanța dintre caracterul democratic al prevederilor Constituției din 1923 și modul cum se aplicau ele reprezintă o fațetă a caracterului limitat al democratismului burghez din România. Cu toate aceste scăderi, Constituția din anul 1923 și regimul politic din România, căruia îi servea drept temelie, au avut un caracter burghezo-democratic, ceea ce a făcut posibilă — într-o anumită măsură — desfășurarea luptei revoluționare a clasei muncitoare și a celorlalte forțe progresiste ale societății noastre, păstrarea unui mare număr de drepturi și libertăți democratice. Această situație merită a fi reliefată cu atît mai mult cu cît, încă în acea perioadă, într-o serie de țări din Europa ca Italia, Spania, Portugalia, Ungaria, Bulgaria se instauraseră regimuri dictatoriale fasciste, profasciste sau totalitare, ceea ce marca nu numai îngrădirea, ci chiar lichidarea libertăților și drepturilor democratice ale popoarelor respective.

În timpul guvernării liberale au fost adoptate și alte legi, care aveau rolul să consolideze caracterul unitar al statului român. Astfel, în 1925 a fost dată *legea pentru unificarea administrativă*, potrivit căreia țara era organizată în județe, acestea în plăși care, la rîndul lor, cuprindeau mai multe comune și sate. În fruntea județelor erau prefecții, numiți prin decret regal, și care reprezentau, pe plan administrativ, puterea centrală. La conducerea plășilor se aflau pretorii, numiți, de asemenea, de la centru, de Ministerul Afacerilor Interne, iar în conducerea comunelor erau primarii, aleși de către consiliile comunale. Astfel alcătuită, administrația avea *un pronunțat caracter centralist*, menirea sa fiind să aducă la îndeplinire legile și măsurile adoptate de guvern și de Parlament, în timp ce inițiativele și nevoile locale erau prea puțin luate în seamă. Dealtfel și pe calea altor legi și măsuri s-a procedat la întărirea aparatului de stat, inclusiv a poliției și jandarmeriei, cu scopul de a asigura ordinea de stat burgheză.

La sfîrșitul guvernării liberale, principele moștenitor al tronului, Carol, fire aventurieră și ușuratică, a renunțat la dreptul de a fi urmașul la domnie al regelui Ferdinand. De aceea, în anul 1927 cînd a murit regele Ferdinand, tronul a revenit lui Mihai, fiul lui Carol, care, fiind minor, a fost tutelat de o regență.

Dar Carol, aflat în exil în străinătate, a agitat problema revenirii lui în țară și a preluării domniei, fiind sprijinit în această direcție de o serie de oameni politici și de afaceri, care urmăreau să-și asigure sprijin și avantaje din partea acestuia, dacă va izbuti să devină rege. Întrucît, însă, alți oameni politici nu doreau reîntoarcerea lui Carol, în cercurile politice s-a produs o vie agitație, care a luat sfîrșit abia mai tîrziu, în anul 1930, cînd acesta, întors în țară pe neașteptate, a reușit cu ajutorul susținătorilor săi, să ocupe tronul.

În viața politică a României, un rol important l-au jucat și în această perioadă *partidele politice*. În afara Partidului Național-Liberal, un alt partid important al burgheziei a fost *Partidul Național-Țărănesc*, rezultat din fuziunea Par-

tidului Național Român cu Partidul Țărănesc, în anul 1926. Aflat în opoziție, acest partid a desfășurat o intensă propagandă, îndreptată împotriva politicii de îmbogățire dusă de guvernul liberal, făcînd totodată promisiuni atrăgătoare privind acordarea de libertăți democratice și înfăptuirea unei largi reforme agrare, dacă alegătorii îi vor da voturile și va ajunge astfel la guvern. În fapt, așa cum s-a dovedit mai tîrziu, în anii de guvernare național-țărănistă, și acest partid a urmărit consolidarea pozițiilor burgheziei și chiaburimii. Pe poziții similare s-au situat și celelalte partide burgheze, inclusiv cele care activau în rîndurile naționalităților conlocuitoare: Partidul Maghiar, Partidul German, Blocul Evreiesc.

Cele mai reacționare organizații politice s-au dovedit a fi însă cele de extremă dreaptă și care, în evoluția lor, au devenit organizații fasciste. Ele erau sprijinite de vîrfurile cele mai reacționare ale burgheziei și moșierimii, care le foloseau ca mijloace de diversiune în lupta politică, îndeosebi în combaterea mișcării comuniste, revoluționare și democratice.

În perioada imediat următoare războiului, încercările de întemeiere a unor organizații fasciste și profasciste în țara noastră s-au lovit de repulsia poporului român. Totuși în martie 1923, se creează *Liga Apărării Naționale Creștine*, organizație reacționară, de dreapta, naționalistă și xenofobă, prezidată de A.C. Cuza (de aici și denumirea ce se dădea membrilor acestei organizații, de „cuziști"). Elementele cele mai agresive din rîndurile acestei organizații, în frunte cu Corneliu Zelea Codreanu, s-au desprins din gruparea cuzistă, pe care o socoteau prea „moderată", și au întemeiat, în anul 1927, o nouă organizație și mai reacționară denumită *Legiunea Arhanghelul Mihail* (de unde și denumirea pe care o purtau membrii acestei organizații, de legionari). La baza programului său stăteau idei mistico-religioase, de proslăvire a morții, teorii naționalist-șovine și rasiste. Legionarii desfășurau o propagandă demagogică și fals patriotică, folosind lozinci în aparență revoluționare, ca „omul și pogonul" (țăranii să primească mai mult pămînt), „lichidarea capitalului străin" etc., cu scopul de a atrage masele sub influența lor. Alături de Liga Apărării Naționale Creștine, această nouă grupare a introdus în viața politică practici și metode profund reacționare, în care confruntarea de idei a fost înlocuită prin teroare și asasinat, ceea ce a constituit un grav pericol pentru democrație. Dealtfel, însăși căpetenia legionarilor, Corneliu Zelea Codreanu, a asasinat, în anul 1924, pe prefectul poliției din Iași, Constantin Manciu, faptă care a rămas nepedepsită de autorități. Împotriva primejdiei pe care o reprezentau aceste organizații, ca și împotriva politicii promovate de burghezie și de partidele ei, s-a ridicat la luptă clasa muncitoare condusă de Partidul Comunist Român, precum și țăranii și intelectualii interesați în instaurarea unui regim de reale libertăți și drepturi pentru toți cetățenii țării, fără deosebire de naționalitate.

3. Mișcarea revoluționară și democratică. Perioada anilor 1922—1926, în care burghezia și-a refăcut și consolidat pozițiile economice și politice, a însemnat pentru mișcarea muncitorească și democratică o perioadă de mari eforturi pentru păstrarea cuceririlor obținute în anii precedenți, caracterizați printr-un puternic avînt revoluționar. Ofensiva declanșată de clasele dominante împotriva muncitorimii a fost ușurată de faptul că proletariatul se găsea divizat în două partide po-

litice. O situație asemănătoare exista și în mișcarea sindicală, ca și în cea de tineret.

Astfel, în mișcarea muncitorească activa, în afară de Partidul Comunist Român, și Federația Partidelor Socialiste, care în anul 1927 s-a transformat în *Partidul Social-Democrat.* Burghezia a profitat de această situație adoptînd o serie de măsuri care au lovit în interesele proletariatului și, prin aceasta, în interesele maselor largi populare. În perioada ce a urmat, militanții revoluționari — în primul rînd comuniștii, dar și aripa de stînga a Partidului Social-Democrat — au depus mari eforturi pentru *a reface unitatea mișcării muncitorești,* spre a putea respinge astfel ofensiva claselor exploatatoare.

În anul 1922, în cadrul Congresului sindical de la Sibiu s-a realizat unificarea mișcării sindicale, pe baza căreia muncitorimea a putut să desfășoare o serie de acțiuni împotriva patronilor, în primul rînd greve, ca cele ale metalurgiștilor din București, Arad, Galați, Brașov, Timișoara etc., ale muncitorilor mineri din Petroșani și Lupeni, ale proletariatului din alte ramuri ale economiei. În anul următor însă, în cadrul unui alt congres sindical ținut la Cluj, s-a ajuns la scindarea mișcării sindicale, ca urmare a faptului că o serie de lideri social-democrați au hotărît ca mișcarea sindicală din România să adere la Internaționala sindicală cu caracter reformist cu sediul la Amsterdam. Delegații care s-au opus acestei acțiuni au fost excluși din congres; ei au pus apoi bazele *Sindicatelor Unitare,* avînd o orientare revoluționară. S-a ajuns astfel ca și în mișcarea sindicală să se producă o sciziune, ceea ce a creat noi greutăți luptei clasei muncitoare.

În ceea ce privește situația din rîndurile tineretului, la Conferința Generală a Tineretului Socialist, ținută în zilele de 19—20 martie 1922 la București, s-au pus bazele ideologice și organizatorice ale *mișcării revoluționare de tineret.* În martie 1923, aceasta și-a luat denumirea de *Uniunea Tineretului Socialist,* iar în aprilie 1924, aceea de *Uniunea Tineretului Comunist,* care a aderat la Internaționala Comunistă a Tineretului. Încă de la începutul existenței sale, Uniunea Tineretului Comunist a activat sub îndrumarea Partidului Comunist Român. În anul

TINERETUL SOCIALIST

ORGANUL MIȘCĂRII TINERETULUI SOCIALIST DIN ROMÂNIA

— Apare săptămânal

DESBATERILE CONFERINȚEI GENERALE DIN 19—20 MARTIE 1922

A TINERETULUI SOCIALIST DIN ROMANIA

Au asistat delegați din Ardeal, Banat, Bucovina, Basarabia, Cadrilater, Oltenia, Muntenia, Moldova și Dobrogea

ORDINEA DE ZI

„Tineretul socialist" își informează cititorii asupra desfășurării dezbaterilor Conferinței generale a tineretului socialist din 19—20 martie 1922

1924, după trecerea acestuia în ilegalitate, a fost interzisă și activitatea Uniunii Tineretului Comunist (iulie 1924), care n-a încetat însă să lupte, sub conducerea comuniștilor, pentru apărarea drepturilor și intereselor fundamentale ale tinerei generații și ale întregului popor român. Așa cum subliniază tovarășul *Nicolae Ceaușescu, „Desfășurîndu-și activitatea în condiții grele de ilegalitate, înfruntînd teroarea, închisorile și cîteodată chiar moartea, tinerii comuniști au ținut întotdeauna sus steagul luptei revoluționare împotriva regimului burghezo-moșieresc, pentru eliberarea națională și socială a României. Se poate spune că Uniunea Tineretului Comunist a desfășurat în toată perioada ilegalității o intensă activitate de organizare a tineretului, de conducere a luptelor sale alături de clasa muncitoare, de toate forțele revoluționare și progresiste din România".*

În fruntea acestor forțe s-a aflat Partidul Comunist Român, purtătorul de drapel al celor mai înalte idealuri de libertate și dreptate. În anul 1922 a avut loc, la Ploiești, cel de-al II-lea Congres al P.C.R., care a adoptat Statutul partidului și a dezbătut unele probleme nerezolvate la Congresul I din cauza intervenției brutale a forțelor represive. Măsurile anticomuniste ale autorităților burgheze împotriva comuniștilor au culminat cu interzicerea activității Partidului Comunist Român în vara anului 1924. A început atunci o perioadă deosebit de grea în activitatea comuniștilor, care vreme de două decenii au trebuit să lupte în condițiile aspre ale ilegalității, pentru a apăra dreptul la muncă și la condiții omenești de viață ale maselor largi populare.

În acele împrejurări a devenit dificilă și dezbaterea problemelor de ordin economic și politic, ceea ce și explică unele confuzii și aprecieri greșite referitoare la unitatea de acțiune a comuniștilor cu social-democrații, ca și în problema caracterului statului național unitar român, taxat în mod greșit ca un stat imperialist. La adoptarea unor astfel de orientări au contribuit și unele practici ale Internaționalei a III-a de a impune teze și aprecieri profund eronate, ce nu corespundeau realității istorice din România, tradițiilor și năzuințelor poporului român, precum și de a numi cadre de conducere a partidului dintre oameni din

Manifestație de stradă în sprijinul amnistierii luptătorilor revoluționari

Uteciști din Caracal sărbătorind ziua de 1 mai 1925

afara țării, care nu cunoșteau realitățile din România și, ca urmare, nici nu puteau face cele mai juste aprecieri și a lua cele mai potrivite măsuri.

Astfel de confuzii s-au manifestat și în cadrul Congresului al III-lea al P.C.R. din anul 1924 și la Congresul al IV-lea al P.C.R. din anul 1928, ținute în afara țării noastre, la Viena și la Harcov.

Dar, în ciuda tuturor greutăților ivite în condițiile aspre ale activității ilegale, Partidul Comunist Român a reușit să se manifeste ca forța cea mai înaintată a societății noastre, să conducă lupta maselor împotriva exploatării și asupririi. Pentru a-și putea extinde influența politică și a acționa în rîndurile muncitorilor, țăranilor și intelectualilor, P.C.R. a inițiat crearea unor organizații de masă legale, cum a fost *Blocul Muncitoresc-Țărănesc*, înființat în anul 1925, în care au activat, alături de comuniști, numeroși socialiști și membri din aripa de stînga a Partidului Țărănesc. În programul Blocului Muncitoresc-Țărănesc figurau obiective care interesau masele largi de oameni ai muncii ca: respectarea drepturilor și libertăților cetățenești, reformă agrară radicală, fără răscumpărare, legiferarea zilei de muncă de 8 ore, ocrotirea femeilor și copiilor etc. Participînd în alegeri, candidații Blocului — printre care se aflau numeroși comuniști — au obținut importante succese, reușind să fie aleși într-o serie de consilii comunale și orășenești.

Din inițiativa Partidului Comunist Român au luat ființă și alte organizații de masă cu caracter democratic, cum a fost *Liga Drepturilor Omului*, condusă de *C. G. Costa-Foru*, o luminoasă figură de patriot și luptător pentru democrație. Așa cum arată și denumirea ei, această organizație a militat pentru respectarea libertății și drepturilor fundamentale ale cetățenilor, indiferent de starea socială și de naționalitate, pentru apărarea demnității fiecărui om. Acțiunile întreprinse de

Aspect din timpul desfășurării grevei tipografilor din 1927. În imagine se văd și copii ai greviștilor

Ligă s-au bucurat de simpatia maselor largi populare, la reușita lor contribuind și o serie de personalități ale vieții politice, științifice și culturale ca *Paul Bujor, Virgil Madgearu*, dr. *Nicolae Lupu, Constantin Mille, Victor Eftimiu* etc.

Prin activitatea acestor organizații de masă, Partidul Comunist Român a reușit să îmbine munca ilegală cu cea legală, îndeplinindu-și rolul de forța politică cea mai activă în lupta pentru libertate și progres.

În perioada anilor 1922—1928, deși a avut loc un anumit reflux în lupta revoluționară, proletariatul a continuat să desfășoare numeroase acțiuni greviste, menite să susțină revendicările muncitorești. Statisticile vremii arată că în acei ani au avut loc peste 3 300 conflicte colective de muncă, la care au participat aproximativ 500 000 salariați. În cursul acestor lupte de clasă s-a realizat, în cele mai multe cazuri, unitatea de acțiune pe plan local a proletariatului, chiar dacă la nivelul conducerii celor două partide muncitorești și al mișcării sindicale exista sciziune.

În același timp, Partidul Comunist Român a dezvoltat legături cu partidele comuniste și muncitorești din alte țări, s-a solidarizat cu lupta revoluționară a muncitorilor mineri englezi în timpul grevei generale a acestora din anul 1926, cu greva generală a proletariatului din Viena în anul 1927 etc., dovedind și prin aceasta poziția sa internaționalistă.

4. Politica externă. În perioada anilor 1922—1928 România a continuat să ducă o politică externă orientată spre menținerea integrității teritoriale și a suveranității statului. În acest sens, a activat în cadrul Societății Națiunilor și al Micii Înțelegeri, menținînd totodată strînse legături cu Franța, cu care a încheiat o alianță în anul 1926, precum și cu Anglia. În același an a reînnoit Tratatul în-

cheiat cu Polonia şi a semnat o nouă Convenţie militară cu acest stat. De asemenea, în anul 1926, în timpul guvernului prezidat de generalul Alexandru Averescu, s-a încheiat un Tratat de amiciţie şi colaborare cu Italia, în baza căruia cele două state se obligau să-şi acorde sprijin reciproc. În realitate însă, în acea perioadă, Italia, în care se instaurase regimul fascist mussolinian, încuraja acţiunile întreprinse de cercurile reacţionare din străinătate, care urmăreau revizuirea Tratatelor de pace încheiate după primul război mondial.

Guvernul român a participat la lucrările *Conferinţei de la Lausanne* (1922—1923), în care s-a dezbătut problema navigaţiei prin Strîmtorile Bosfor şi Dardanele. După discuţii îndelungate a fost luată hotărîrea — sprijinită şi de delegaţia română — a libertăţii depline de navigaţie prin Strîmtori, atît a vaselor comerciale cît şi a celor militare, în timp de pace ca şi în vreme de război.

Un loc important în politica externă a ţării noastre l-au ocupat în acea perioadă relaţiile cu Uniunea Sovietică. Continuînd eforturile din anii precedenţi, guvernele celor două ţări au iniţiat o serie de contacte în vederea normalizării raporturilor dintre ele, cea mai importantă fiind *Conferinţa româno-sovietică de la Viena,* din anul 1924.

Referindu-se la poziţia pe care a avut-o la Viena, Nicolae Titulescu, participant la tratative, scria: *„Eu sînt unul din cei ce consideră că amiciţia ruso-română, supusă la încercări de veacuri, trebuie să supravieţuiască, oricare ar fi controversele momentului... Dar pentru a atinge acest scop înalt, care corespunde atît intereselor ruso-române, cît şi marilor interese ale păcii mondiale, trebuie să ne ferim a jigni sentimentele profunde ale unuia sau altuia din aceste două popoare".*

Cum însă delegaţiile celor două ţări se situau pe poziţii diferite în ceea ce priveşte problema frontierei ruso-române, lucrările conferinţei s-au întrerupt, fără a se fi obţinut vreun rezultat. Ulterior s-au întreprins noi paşi în direcţia stabilirii de raporturi normale între cele două ţări.

Lectură

Din **Rezoluţia asupra situaţiei economice şi politice,** adoptată la Congresul al III-lea al Partidului Comunist Român:

„Partidul proletariatului, Partidul Comunist Român, trebuie să conducă lupta zilnică a maselor muncitoreşti împotriva lipsei de lucru şi înăspririi exploatării în fabrică, împotriva coborîrii salariului real şi prelungirii zilei de lucru, împotriva introducerii muncii cu acordul şi împotriva lipsei de locuinţe şi scumpetei generale şi îndeobşte, să ia parte activă şi fără rezervă la lupte pentru revendicările imediate ale muncitorimii. Partidul trebuie să-şi construiască organizaţii de partid la ţară şi să le facă să participe la lupta ţărănimii împotriva marii proprietăţi, cametei, a sarcinii birurilor. El trebuie să ia parte la toate conflictele ce iau naştere pe temeiul reformei agrare, să sprijine şi să conducă lupta zilnică a ţăranilor pentru pămînt, inventar suficient ş.a.m.d.".

Din manifestul **Către toţi tinerii muncitori! Către toţi tinerii comunişti din România!** (1924)

„Tovarăşi!

În sfîrşit, oligarhia română şi-a aruncat masca şi ne-a pus afară din lege. Am ştiut că asta va veni întrucît burghezia se uită cu frică la dezvoltarea mişcării comuniste şi tremură cînd se gîndeşte că muncitorimea şi ţărănimea vor lua puterea în mînă.

Tinerii comunişti nu iau însă în seamă ordonanţele de dizolvare a Uniunii noastre.

Noi aruncăm aceste zdrenţe care ne aduc la cunoştinţă dizolvarea şi declarăm: *Nu ne dăm înapoi!*

Vom duce mai departe lupta ce am început şi nu vom sfîrşi pînă ce nu va fi clădit statul muncitoresc şi ţărănesc!

Comitetul Executiv dizolvă toate comitetele şi organele, începînd cu Comitetul Central şi începe reorganizarea Uniunii conform cu noua situaţie.

Vă chemăm să aşteptaţi cu linişte directivele noastre ce vor urma.

Trăiască Uniunea Tineretului Comunist din România!

Comitetul Executiv."

ÎNTREBĂRI ŞI PROBLEME DE DISCUTAT

1. Ce a însemnat şi ce a urmărit politica „prin noi înşine"?
2. Prevederi cu caracter burghezo-democratic înscrise în Constituţia din 1923 şi modul cum au fost ele aplicate.
3. Constituirea organizaţiei revoluţionare a tineretului şi însemnătatea acestui act.
4. Care au fost principalele acţiuni de politică externă întreprinse de România în acel timp?
5. Identificaţi pe harta nr. 3 principalele localităţi şi zone în care s-au desfăşurat mişcări sociale mai importante între anii 1921—1928.

ROMÂNIA ÎN ANII CRIZEI ECONOMICE DIN 1929—1933

1. Trăsăturile crizei economice în România.
2. Viaţa politică.
3. Noul avînt al luptelor revoluţionare.
4. Politica externă.

În perioada anilor 1929—1933, întreaga lume capitalistă a fost zguduită de o puternică criză economică de supraproducţie, care a întrecut, prin extinderea, durata şi consecinţele sale, toate crizele de pînă atunci.

Ea a pus şi mai mult în evidenţă racilele sistemului capitalist, care făcuse posibil ca, în timp ce stocuri enorme de produse rămîneau nevîndute din cauza lipsei de mijloace băneşti a cumpărătorilor, milioane şi milioane de oameni să fie în situaţia de a nu-şi putea asigura cele necesare traiului.

Înrăutăţirea condiţiilor de viaţă a maselor muncitoare a dus la ascuţirea contradicţiilor sociale, la intensificarea luptei revoluţionare pentru obiective economice, dar şi cu caracter politic.

1. Trăsăturile crizei economice în România. Încă spre sfîrşitul anului 1928, în unele ramuri economice au început să se facă simţite în ţara noastră simptomele crizei economice, care s-au accentuat apoi în perioada ce a urmat, pentru a atinge punctul cel mai înalt la mijlocul anului 1932.

Intensitatea crizei în România a fost determinată de anumiţi factori care caracterizau economia naţională, precum şi de unele condiţii de ordin politic.

Dintre aceşti factori, un rol important l-a avut predominarea, în ansamblul economiei, a agriculturii — şi aceasta aflată la un nivel tehnic scăzut şi avînd un grad redus de productivitate.

Un alt factor care a influențat negativ evoluția l-a constituit contractarea unor noi împrumuturi peste hotare — împrumuturi adăugate altora mai vechi, ceea ce a ridicat mult datoria externă și a provocat scurgerea peste granițǎ a unor mari valori pentru plata ratelor la împrumuturi și a dobînzilor ridicate, valori care au secătuit o mare parte a venitului național. Astfel, la sfîrșitul anului 1932, România avea o datorie publică de 141 miliarde lei, pentru care trebuia să plătească peste 7 miliarde lei rate anuale și dobînzi, sumă ce absorbea aproximativ un sfert din bugetul statului.

Comerțul exterior dezavantajos a contribuit și el la agravarea situației economice. În adevăr, faptul că România exporta mai ales cereale, petrol și diferite alte materii prime, al căror preț era scăzut, și importa mai ales produse industriale la prețuri ridicate, a făcut să acționeze așa-numita „foarfecă a prețurilor", păgubitoare pentru noi. Este caracteristic, sub acest raport, faptul că pentru acoperirea valorii unei tone de produse importate trebuia să exportăm aproape 15 tone.

Intensificarea pătrunderii capitalului străin în economie a contribuit și ea la agravarea crizei, știut fiind că acest capital practica o exploatare deosebit de prădalnică a bogățiilor țării.

De asemenea, nivelul scăzut de trai al oamenilor muncii făcea ca puterea de cumpărare a acestora să fie redusă, ceea ce atrăgea după sine crearea unei false supraproducții — în fapt fiind vorba de subconsumație.

Criza a cuprins toate sectoarele economice. Din cauza reducerii puterii de cumpărare a maselor, s-au acumulat stocuri de mărfuri care nu se mai puteau vinde, ceea ce a atras după sine, pe de o parte, scăderea accentuată a prețurilor,

Șomeri pe străzile Capitalei în anii crizei economice

Șomeri în fața unui Oficiu de plasare în anii crizei economice

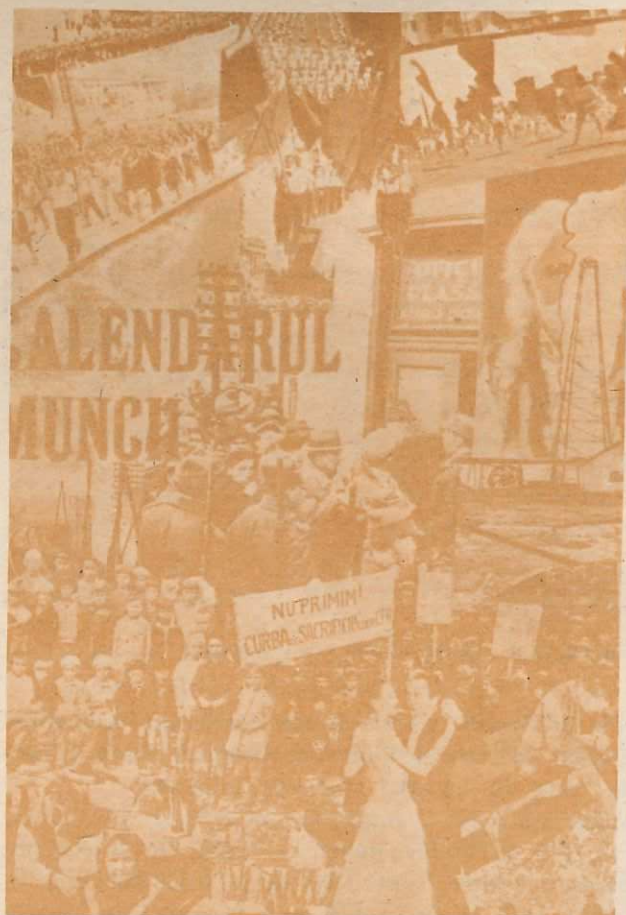
iar pe de altă parte, reducerea producției, o serie de întreprinderi micșorîndu-și activitatea sau declarîndu-se chiar în stare de faliment. Urmarea a fost concedierea a numeroși muncitori, care au îngroșat rîndurile șomerilor.

Astfel, producția cărbunelui s-a redus la jumătate, cea a fontei a scăzut cu aproape 90%, a cimentului cu 37%, a fierului laminat cu 42,5% etc. În schimb, producția petrolului a cunoscut o creștere simțitoare: de la 4 600 000 tone în 1928 la 7 300 000 tone în 1933, ceea ce se explică prin faptul că în această ramură capitaliștii străini, care dețineau trei sferturi din capital, au intensificat exploatarea petrolului românesc, întrucît costa mai puțin, putînd astfel face față concurenței pe piața mondială, unde se înregistrase o scădere masivă a prețurilor produselor petroliere.

Criza economică a cuprins și sectorul bancar, o serie de bănci — printre care și unele dintre cele mai mari — dînd faliment, ceea ce a mărit haosul financiar.

Proporțiile cele mai mari le-a luat însă criza în agricultură, unde s-a înregistrat o scădere catastrofală a prețurilor produselor agricole, mai ales pe piața externă. Astfel, valoarea producției globale de cereale a ajuns în anul 1933 la numai 22 miliarde lei de la 63 miliarde, cît reprezenta în anul 1928. În această situație, țărănimea, apăsată de povara grea a impozitelor, a contractat noi împrumuturi la bănci, cămătari și chiaburi, plătind dobînzi ridicate și înglodîndu-se astfel în datorii. Ca urmare, mulți țărani săraci și-au pierdut loturile de teren, ajungînd proletari agricoli, al căror număr se ridicase, în anul 1930, la 700 000.

Împletirea crizei industriale cu cea agrară și influențarea lor reciprocă au împins economia României într-o stare de adevărat haos, cu consecințe dintre

Coperta „Calendarului muncii" din 1932, reflectînd contrastul dintre viaţa de huzur a claselor exploatatoare şi traiul mizer al celor mulţi

cele mai grele asupra condiţiilor de viaţă ale oamenilor muncii. Şomajul a luat proporţii de masă, atingînd în 1932 cifra de 300 000 şomeri totali şi parţiali, cărora li se adăugau zeci de mii de ţărani proletarizaţi, care nu găseau de lucru decît în perioadele muncilor agricole. Şomajul s-a făcut simţit şi în rîndurile funcţionarilor şi ale intelectualilor, aproximativ 30% dintre absolvenţii instituţiilor de învăţămînt superior fiind lipsiţi de posibilitatea de a munci.

2. Viaţa politică. Pe fondul puternicei crize economice şi al profundelor frămîntări sociale, manifestate adeseori prin mari bătălii de clasă, viaţa politică a cunoscut o *pronunţată instabilitate*, manifestată prin dese schimbări de guvern, ca şi printr-o agitată activitate a partidelor politice. Într-un răstimp de cinci ani s-au perindat la conducerea statului nu mai puţin de *opt guverne*. Dintre acestea, şapte au fost formate de Partidul Naţional-Ţărănesc, prim-miniştri fiind, pe rînd, *Iuliu Maniu, G.G. Mironescu* şi *Alexandru Vaida-Voevod*, iar unul a avut caracterul unui guvern de coaliţie şi a fost prezidat de *Nicolae Iorga* (aprilie 1931 — iunie 1932). În ansamblu, se poate spune că *perioada crizei economice a fost dominată, din punct de vedere politic, de Partidul Naţional-Ţărănesc*, care desfăşurase în anii de

opoziţie o intensă propagandă în favoarea unor măsuri de îmbunătăţire a condiţiilor de viaţă ale maselor — îndeosebi ale ţărănimii —, căreia i se promitea o reformă agrară democrată şi principalul rol în viaţa politică. Unii conducători ai acestui partid vorbeau chiar de crearea unui „stat ţărănesc".

S-a văzut însă, foarte curînd, că la mijloc nu fusese decît intenţia de a cîştiga voturile alegătorilor şi a asigura avantaje pe seama burgheziei şi a elementelor înstărite de la sate, *aruncînd întreaga povară a crizei pe umerii maselor de oameni ai muncii.*

Guvernele naţional-ţărăniste au adoptat o serie de legi şi măsuri atît în domeniul economic, cît şi în cel social-politic.

Astfel, în raporturile cu capitalul străin a fost aplicată aşa-numita politică a *„porţilor deschise"*, deci a libertăţii neîngrădite acordate capitalului străin de a participa la exploatarea bogăţiilor ţării noastre. În acest sens a fost adoptată *o nouă lege a minelor*, prin care se anulau restricţiile impuse anterior capitalului străin în exploatarea zăcămintelor subsolului.

Întrucît de-a lungul anilor guvernele care se perindaseră la conducerea ţării puseseră în circulaţie mari cantităţi de monedă, spre a acoperi nevoile de plată ale statului, se ajunsese la inflaţie monetară şi la scăderea tot mai pronunţată a valorii leului, ceea ce crease o stare de haos financiar. Primul guvern naţional-ţărănesc a căutat să înlăture această stare de lucruri, adoptînd în anul 1929 o lege de *stabilizare monetară*, bazată pe un împrumut extern de 100 milioane dolari contractat la o serie de bănci din străinătate, cu o dobîndă foarte ridicată. Totodată, pentru a garanta plata împrumutului, statul român a cedat băncilor creditoare veniturile realizate din vînzarea tutunului, a hîrtiei de ţigarete, a timbrelor, a sării etc., adică veniturile cele mai sigure ale statului. Dar chiar şi cu acest împrumut nu s-a putut obţine o stabilizare durabilă a monedei, căci suma împrumutată nu a fost investită decît în mică măsură în sectoare productive, cea mai mare parte fiind folosită pentru acoperirea unor datorii mai vechi şi pentru salvarea de la faliment a unor bănci.

Încercînd să facă faţă dificultăţilor financiare în care se zbătea statul român, guvernele naţional-ţărăniste *au contractat încă patru împrumuturi* la băncile din străinătate, plătind dobînzi ridicate şi concesionînd (încredinţînd spre exploatare) trusturilor creditoare importante surse de venituri, ca fabricarea chibriturilor, reţeaua telefonică, construirea unor şosele la preţuri dezavantajoase pentru ţară etc. Lucrurile au fost împinse atît de departe, încît s-a permis unor aşa-zişi „experţi" sau „consilieri" străini să controleze mersul finanţelor ţării noastre la Banca Naţională a României, la Căile ferate şi chiar la Ministerul Finanţelor, ceea ce reprezenta o formă de amestec străin în treburile interne, ştirbirea suveranităţii naţionale. Sub presiunea „recomandărilor" acestor „consilieri" străini au fost adoptate o serie de măsuri de concediere a numeroşi salariaţi şi de reducere a veniturilor celorlalţi oameni ai muncii prin aplicarea succesivă a trei „curbe de sacrificiu" (sacrificiul care se cerea era suportat de masa muncitorilor şi funcţionarilor, în timp ce capitaliştii căutau să-şi asigure profituri, chiar în condiţiile crizei economice).

Pe de altă parte, valul de frămîntări din rîndurile ţărănimii, copleşită de datorii şi supusă „execuţiilor silite" (adică scoaterii cu forţa în vînzare a pămîntului

și chiar a unor bunuri din gospodărie), a determinat guvernele să ia unele măsuri de reglementare a datoriilor producătorilor agricoli.

În acest scop, au fost adoptate *legile de conversiune a datoriilor agricole,* în baza cărora datoriile producătorilor agricoli erau reduse la jumătate, iar plata era eșalonată pe o perioadă mai îndelungată, mergînd pînă la 30 de ani. Jumătatea de datorie care fusese redusă era preluată de către stat, astfel încît băncile să nu fie păgubite. Or, statul acoperea aceste sume din buget, care era alimentat în cea mai mare parte prin impozitele plătite de masele muncitoare și, în principal, de țărănime. În fapt deci, ușurarea de plată a datoriilor se făcea tot pe seama producătorilor agricoli, numai că aceștia puteau să-și achite datoriile într-un interval mai lung de timp. Deși nu au rezolvat problema datoriilor țărănimii și, cu atît mai mult, nu au rezolvat problema agrară, care a rămas în continuare pe primul plan al vieții economice și social-politice, legile de conversiune au salvat o mare parte a țărănimii din starea de disperare și au ameliorat acuta stare de nemulțumire ce fierbea în lumea satelor. În cîștig au fost și băncile care au primit un sprijin real prin intervenția statului.

Guvernele din perioada crizei au adoptat o serie de măsuri de natură administrativă, militară și politică prin care au încercat să consolideze ordinea de stat existentă, supusă unei puternice presiuni din partea mișcării revoluționare.

Totodată însă, de teama luptei maselor, guvernele au trebuit să facă și o serie de concesii în favoarea muncitorilor, cum a fost cazul adoptării *legii asupra contractelor de muncă,* prin care se stabilea obligația pentru patroni de a acorda salariaților concedii anuale de odihnă, plătite, iar în caz de conflict colectiv de muncă, părțile (patronii și muncitorii) trebuiau să recurgă la arbitraj. Amploarea pe care a cunoscut-o lupta revoluționară a proletariatului în anii crizei economice a înlesnit încheierea a numeroase contracte colective de muncă, ceea ce a contribuit la creșterea solidarității muncitorești și la contracararea ofensivei patronale.

În perioada anilor 1929—1933, *partidele politice* ale claselor exploatatoare au cunoscut puternice frămîntări, generate de interesele unor grupări aflate în conducerea lor, dar și de starea de nemulțumire a membrilor acestor partide față de politica cercurilor conducătoare, ceea ce a dus la desprinderea unor organizații locale și la crearea de grupări dizidente (care făceau opinie separată, ca urmare a deosebirilor de păreri). Astfel, din Partidul Național-Liberal s-a desprins o grupare condusă de *Gh. I. Brătianu,* formînd un nou partid, denumit tot Partidul Național-Liberal. Din Partidul Național-Țărănesc s-au desprins mai multe grupări: una condusă de *Constantin Stere,* constituind Partidul Țărănesc-Democrat, și alta, în frunte cu *Grigore Iunian,* denumită Partidul Radical-Țărănesc. Și din Partidul Poporului s-a desprins o grupare condusă de *Octavian Goga,* formînd Partidul Național-Agrar. După cum se vede, toate aceste partide țineau să aibă în denumirea lor termeni de „țărănesc" sau „agrar", prin aceasta urmărind să atragă masele țărănești care, formînd majoritatea populației, dispuneau de cel mai mare număr de voturi.

Un moment important în viața politică l-a constituit întoarcerea în țară a fostului principe moștenitor Carol și proclamarea lui ca rege, la 8 iunie 1930, sub numele de Carol al II-lea. Dornic de îmbogățire prin orice mijloace, ducînd o viață aventuroasă și urmărind cu ambiție să conducă în mod dictatorial, regele

Carol al II-lea a căutat să-și subordoneze partidele politice, în care scop a întreprins totul spre a le diviza și slăbi, ceea ce a făcut ca viața politică să devină și mai agitată. Totodată, regele Carol al II-lea a strîns în jurul său un grup de oameni politici și de afaceri — îndeosebi dintre cei care îl ajutaseră să se întoarcă în țară — prin mijlocirea cărora și-a asigurat mari profituri, oferindu-le acestora, în schimb, funcții de conducere și numeroase avantaje.

În perioada crizei economice s-au produs unele schimbări și în rîndurile organizațiilor de coloratură fascistă. Astfel, în anul 1930, Legiunea Arhanghelul Mihail și-a luat denumirea de Garda de fier, extinzîndu-și activitatea sa șovină și practicînd metode teroriste în lupta politică, îndeosebi începînd cu anul 1933, cînd Hitler a instaurat dictatura fascistă în Germania, ceea ce a constituit o încurajare pentru organizațiile fasciste de pretutindeni. În cursul activității sale, Garda de fier s-a bucurat de sprijinul moral și material al lui Hitler.

Încercînd să-și extindă influența — care prindea cu mare greutate teren — și să pregătească drumul pentru instaurarea unei dictaturi legionare, Garda de fier a căutat să-i lichideze pe cei ce încercau să stea în calea planurilor ei. Astfel, la sfîrșitul lui decembrie 1933, o bandă teroristă alcătuită din 3 legionari a ucis cu gloanțe de revolver în gara Sinaia pe *I. G. Duca,* prim-ministru al guvernului și se-

16 pagini

DIMINEAȚA

Asasinarea primului ministru I. G. Duca

Președintele consiliului de miniștri ucis in gara Sinaia

SINAIA 29. — Astăseară la ora 10 fără 5, in momentul in care primul ministru I. G. Duca părăsea peronul gărei pentru a se urca in vagonul ministerial, un tânăr a cărui identitate urmează să se stabilească, a descărcat asupra sa câteva gloanțe de revolver omorându-l pe loc.

Criminalul a fost prins.

Note biografice

Ziarul „Dimineața" informează despre asasinarea mișelească a primului ministru al țării — I.G. Duca

ful Partidului Naţional-Liberal, care se împotrivise politicii Gărzii de fier şi dizolvase această organizaţie. Forţele reacţionare şi însuşi regele Carol al II-lea au intervenit în sprijinul autorilor atentatului, care au primit pedepse uşoare în raport cu gravitatea crimei, iar Corneliu Zelea Codreanu — adevăratul inspirator al atentatului — a fost absolvit complet de răspundere.

Împotriva pericolului pe care-l reprezenta fascismul s-au ridicat cu hotărîre Partidul Comunist Român şi celelalte forţe democratice, în rîndurile cărora s-au situat şi numeroşi tineri, membri ai Uniunii Tineretului Comunist, precum şi cei mai valoroşi oameni de ştiinţă şi cultură.

3. Noul avînt al luptelor revoluţionare. Consecinţele crizei economice şi politica antipopulară a claselor exploatatoare şi a partidelor lor au ascuţit foarte mult contradicţiile proprii sistemului capitalist.

Încă la sfîrşitul anului 1928 şi, mai cu seamă, în anul următor s-au produs numeroase *acţiuni greviste* în rîndurile muncitorilor de la o serie de întreprinderi din Bucureşti, de la Fabrica de hîrtie din Zărneşti, de la întreprinderile metalurgice din Sibiu şi „Industria sîrmei" din Cîmpia Turzii, precum şi de la minele de cărbuni din Valea Jiului.

Chiar statisticile burgheze, care aveau interesul să diminueze amploarea conflictelor sociale, arată că între anii 1929—1932 au avut loc 377 greve la 1 054 întreprinderi, la care s-au adăugat aproximativ 850 conflicte de muncă de proporţii mai mici.

În organizarea şi conducerea acestor acţiuni, rolul de frunte l-au avut comuniştii, care au aplicat noi metode de luptă, urmărind îndeosebi *realizarea unităţii de acţiune a proletariatului*, pe deasupra apartenenţei muncitorilor la Partidul Comunist Român, la Partidul Social-Democrat, la alte partide sau grupări politice sau neaparţinînd nici unui partid. Un rol important în realizarea acestui front comun de luptă l-au avut sindicatele, ceea ce şi explică importanţa acordată de P.C.R. *Congresului Sindicatelor Unitare*, care s-a ţinut la Timişoara, între 2—5 aprilie 1929. Dezbătînd problemele vitale care frămîntau clasa muncitoare, Congresul a preconizat crearea *Comitetelor de fabrică* — organe ce reflectau unitatea muncitorească în lupta cu patronii. Dar organele de represiune au dizolvat Sindicatele Unitare şi au intentat procese organizatorilor Congresului. În pofida acestor măsuri, Sindicatele Unitare şi-au continuat activitatea, deşi condiţiile în care se desfăşura aceasta erau deosebit de grele.

Demonstraţie a oamenilor muncii pentru reducerea impozitelor (1932)

Cea mai puternică bătălie de clasă de la începutul perioadei crizei economice a fost *eroica grevă a muncitorilor mineri de la Lupeni din august 1929.* În Memoriul prezentat de mineri autorităţilor şi patronilor se cerea: respectarea zilei de lucru de 8 ore, încetarea concedierilor şi reprimirea la lucru a celor ce fuseseră siliţi să părăsească munca, măsuri de protecţie şi siguranţă la lucru în mină, majorarea salariilor, respectarea demnităţii omeneşti etc. Patronii au refuzat să satisfacă aceste cereri, ceea ce a dus la hotărîrea de a se declara greva generală în întregul bazin carbonifer al Văii Jiului. Datorită măsurilor represive luate de autorităţi, greva n-a putut fi însă declanşată decît la Lupeni, în ziua de 5 august 1929, prin ocuparea uzinei electrice, ceea ce a afectat întreaga activitate din localitate.

Intervenţia brutală a autorităţilor care au folosit forţa armelor a dus la uciderea a 20 de mineri şi la rănirea a peste o sută. Deşi înfrîntă prin forţă brutală, eroica luptă a muncitorilor de la Lupeni a avut un mare răsunet şi o deosebită însemnătate politică, demonstrînd combativitatea şi spiritul de jertfă ale proletariatului. Ecoul acestei lupte s-a resimţit nu numai în ţară, unde s-au constituit numeroase comitete de ajutorare a victimelor de la Lupeni şi a familiilor lor ci şi

Demonstraţie muncitorească reprimată de poliţie în anii crizei economice

peste hotare, unde, de asemenea, s-au desfăşurat acţiuni de solidarizare cu acţiunea grevistă a minerilor din România. Comitetul Executiv al Internaţionalei a III-a Comuniste şi Biroul Internaţionalei Sindicale Roşii au apreciat greva de la Lupeni ca o dovadă *„că un însemnat proces de radicalizare a maselor se desăvîrşeşte, iar lupta de clasă a proletariatului român, sub conducerea Partidului Comunist din România, a intrat într-o fază mai înaltă. Masele muncitoare din România se pregătesc pentru mari lupte economice şi politice"*.

În adevăr, în perioada ce a urmat s-au produs numeroase acţiuni greviste şi demonstraţii de stradă ale petroliştilor de pe Valea Prahovei, ale muncitorilor ceferişti de la Bucureşti, Cluj, Iaşi, Craiova, Timişoara, Braşov, Satu-Mare, ale muncitorilor din porturi, metalurgişti, textilişti, forestieri etc.

Lupta grevistă a proletariatului s-a împletit cu *puternicele frămîntări ale ţărănimii*, care în unele locuri au îmbrăcat şi forma unor ciocniri deschise cu jandarmeria şi poliţia, ca şi cu agenţii fiscali veniţi să încaseze, chiar prin mijloace de forţă, impozitele către stat, scoţînd în vînzare silită bunuri ale ţăranilor debitori. O adîncă stare de nemulţumire domnea şi în rîndurile *invalizilor, văduvelor şi orfanilor de război*, care cereau să fie împroprietăriţi cu pămînt şi să li se acorde la timp pensiile ce li se cuveneau. Întruniţi într-un congres la Bucureşti, aceştia au fost împrăştiaţi cu brutalitate de către autorităţi.

Serioase frămîntări s-au produs şi în rîndurile funcţionarilor, precum şi ale pensionarilor, cărora nu li s-au plătit luni în şir drepturile ce li se cuveneau; de asemenea, studenţii şi-au manifestat nemulţumirea faţă de condiţiile grele de viaţă şi de învăţătură, îndeosebi a taxelor foarte mari.

În activitatea Partidului Comunist Român, un rol important l-a jucat ziarul „Scînteia" — organul său central de presă — apărut la 15 august 1931, care şi-a îndeplinit cu cinste rolul său de propagandist şi de mobilizator al maselor.

O analiză mai profundă a activităţii Partidului Comunist Român în cei zece ani care trecuseră de la Congresul din mai 1921, ca şi a orientării politicii partidului în direcţia cuprinderii într-un singur şuvoi revoluţionar a luptei maselor muncitoare, s-a făcut în cadrul celui de-*al V-lea Congres al P.C.R.*, ale cărui lucrări s-au desfăşurat într-o localitate de lîngă Moscova, între 3—24 decembrie 1931.

Un loc important în cadrul dezbaterilor l-a ocupat problema caracterului şi perspectivele revoluţiei în ţara noastră. În urma dezbaterilor aprinse şi contradictorii ce au avut loc, Congresul a făcut aprecierea că *România se găsea în faţa desăvîrşirii revoluţiei burghezo-democratice* şi că aceasta avea să se realizeze prin doborîrea regimului de exploatare capitalistă şi prin instaurarea puterii politice muncitoreşti-ţărăneşti. Hotărîrile adoptate la Congres au orientat activitatea partidului spre cuprinderea majorităţii clasei muncitoare şi realizarea Frontului Unic de jos (deci în rîndurile muncitorilor din fabrici, din instituţii, de pe moşii), o atenţie deosebită acordîndu-se principalelor detaşamente ale proletariatului.

Deşi în dezbaterea unor probleme, ca cea naţională, a alianţelor clasei muncitoare etc., au continuat să se mai menţină unele neclarităţi şi poziţii greşite,

care se manifestaseră şi la Congresele al III-lea şi al IV-lea, totuşi Congresul al V-lea al P.C.R. — aşa cum se subliniază în Programul Partidului Comunist Român — *„a marcat o etapă nouă în viaţa partidului, sporind rolul său în viaţa politică a ţării, în conducerea luptelor de clasă şi a mişcării antifasciste din România. Aceasta i-a permis să desfăşoare o intensă activitate în organizarea luptelor de clasă în acea perioadă, să treacă la dezvoltarea colaborării cu celelalte forţe muncitoreşti pe baza Frontului Unic"*.

În adevăr, clasa muncitoare din ţara noastră se găsea atunci în faţa unor puternice ciocniri revoluţionare cu burghezia şi cu aparatul represiv aflat în slujba ei.

În cursul anului 1932, clasele exploatatoare au întreprins numeroase acţiuni îndreptate împotriva nivelului de trai al maselor. Încă la începutul anului s-a procedat la o nouă reducere a salariilor, la concedieri masive, la suprimarea unor ajutoare pentru plata chiriilor.

Acest asalt al claselor dominante nu putea rămîne fără răspuns din partea muncitorilor, îndeosebi a celor din ramurile de bază ale economiei.

Partidul Comunist Român a desfăşurat o amplă activitate organizatorică şi politică în vederea mobilizării proletariatului. În acest sens s-au depus noi eforturi pentru a se realiza colaborarea cu Partidul Social-Democrat, în lupta pentru apărarea intereselor fundamentale ale clasei muncitoare.

Succese şi mai importante s-au obţinut pe linia colaborării Partidului Comunist Român cu Partidul Socialist-Unitar, desprins în 1928 din Partidul Social-Democrat, şi care avea ca preşedinte pe dr. *L. Ghelerter*, iar ca secretari pe *Ştefan Voitec* şi *Constantin Popovici*.

Realizarea înţelegerii de a se acţiona împreună, cu forţe unite, a avut o mare importanţă în organizarea şi desfăşurarea marilor bătălii revoluţionare care au urmat.

În martie 1931, sub îndrumarea P.C.R., se organizase o *Conferinţă pe ţară a delegaţilor muncitorilor ceferişti, petrolişti şi mineri* — detaşamentele puternice ale proletariatului — care au hotărît să acţioneze în mod coordonat în lupta împotriva exploatării capitaliste.

În martie 1932 a avut loc o *Conferinţă pe ţară a ceferiştilor*, cu delegaţi ai tuturor centrelor feroviare. Cu acel prilej a fost adoptată o platformă de revendicări economice şi politice, s-a constituit un Comitet Central de Acţiune, avînd ca secretar pe *Gheorghe Gheorghiu-Dej*, şi a fost lansat un manifest care chema muncitorimea la luptă organizată, pe baza Frontului Unic.

La începutul anului 1933, în faţa unor măsuri de reducere a personalului şi salariilor, ca urmare a cererilor venite din partea marilor bănci internaţionale, ceferiştii, în frunte cu cei de la *Atelierele „Griviţa" din Bucureşti*, au trecut la acţiune, organizînd la *2 februarie 1933* o puternică grevă pentru susţinerea unor revendicări de stringentă necesitate privind încetarea concedierilor şi reprimirea concediaţilor, plata indemnizaţiilor de chirie şi scumpete etc. În cadrul unei adunări impunătoare, la care au participat 7 000 de ceferişti, a fost ales un larg Co-

Gheorghe Gheorghiu-Dej

mitet de grevă, compus din 350 de membri, au fost constituite pichete de grevă şi gărzi de autoapărare, după care muncitorii au ocupat atelierele, declarînd că nu vor relua lucrul decît după satisfacerea Memoriului de revendicări.

Vestea intrării în grevă a ceferiştilor de la „Griviţa" a trezit un puternic ecou nu numai în Capitală, ci în întreaga ţară. În numeroase întreprinderi bucureştene s-au ţinut mitinguri de solidaritate cu ceferiştii, fiind trimişi delegaţi să exprime sprijinul lor, iar în jurul atelierelor „Griviţa" s-au strîns, în semn de solidaritate numeroşi muncitori, familiile greviştilor, studenţi, elevi, populaţie din cartier. Acţiuni de solidarizare cu ceferiştii s-au desfăşurat şi în numeroase alte centre muncitoreşti din ţară.

În faţa acestui val de lupte, guvernul naţional-ţărănesc prezidat de Alexandru Vaida-Voevod a trebuit să bată în retragere şi să declare că acceptă discutarea Memoriului de revendicări şi recunoaşte Comitetul de fabrică. Dar, imediat după aceea, profitînd de răgazul obţinut prin reluarea lucrului de către grevişti, guvernul a ordonat un adevărat asalt al forţelor represive împotriva muncitorilor.

În acea etapă, alături de muncitorimea ceferistă s-au ridicat la luptă *petroliştii din Valea Prahovei.* Astfel, muncitorii de la Societatea petrolieră „Astra Română" din Ploieşti au înmînat patronilor un Memoriu de revendicări purtînd 2 700 semnături şi au ales un Comitet de acţiune. Comitete similare au fost constituite şi la alte întreprinderi, ca rafinăriile „Romăno-americană", „Unirea" etc.,

Aspect din timpul unei greve studenţeşti la Facultatea de drept din Bucureşti

16 pagini
DIMINEAȚA
Grave turburări la Ploeşti
Măsurile autorităţilor

Ziarul „Dimineaţa" despre luptele petroliştilor din Valea Prahovei

Jandarmi ocupînd Rafinăria „Astra-Română" din Ploieşti (1933)

precum şi la principalele schele petrolifere din Cîmpina, Băicoi şi Moreni; de asemenea, din iniţiativa P.C.R. a fost ales un Comitet regional de acţiune din Valea Prahovei. În cursul lunii ianuarie 1933 au avut loc puternice acţiuni ale muncitorilor petrolişti de la „Astra Română", „Unirea" etc., soldate cu importante succese.

La 1 februarie 1933, Comitetul judeţean Prahova al P.C.R., al cărui secretar era Gheorghe Vasilichi, a hotărît începerea unei noi acţiuni greviste la rafinăria „Româno-americană". Cu greviştii de la această mare rafinărie s-au solidarizat muncitori de la celelalte întreprinderi, şomeri, familiile petroliştilor şi chiar ţărani din satele învecinate, care au făcut un adevărat cordon viu în jurul întreprinderii, astfel încît poliţia trimisă să aresteze pe conducătorii grevei nu a putut pătrunde în curtea rafinăriei.

Ceea ce nu au reuşit însă să obţină prin forţă, au obţinut prin înşelarea greviştilor. Autorităţile au declarat că vor să trateze cu aceştia spre a le soluţiona revendicările. Reuşind pe această cale să intre în întreprindere, autorităţile au arestat pe conducătorii grevei, ducîndu-i apoi la Chestura poliţiei. Vestea aceasta s-a răspîndit cu mare iuţeală în tot oraşul. Ca un val ce nu mai putea fi stăvilit, muncitorii de la întreprinderile ploieştene şi o parte din populaţia oraşului s-au strîns în jurul localului poliţiei, de unde nu au plecat decît după eliberarea celor arestaţi.

Apoi au demonstrat pe străzile oraşului, care timp de o zi întreagă s-a aflat în stăpînirea oamenilor muncii. Astfel s-a obţinut *o mare victorie proletară, rod al combativităţii şi solidarităţii revoluţionare.*

Manifestaţie a populaţiei din Ploieşti în faţa Prefecturii (1933)

Manifestaţie de solidaritate a muncitorilor din Cluj cu greva feroviarilor din localitate (1933)

Greviştii de la „Griviţa" baricadaţi în curtea atelierelor la 15 februarie 1933

Solidaritatea maselor cu greviştii de la „Griviţa" la 15 februarie 1933

Grup de grevişti feroviari arestaţi şi deţinuţi în curtea Prefecturii poliţiei Capitalei (1933)

Utecistul Vasile Roaită

În rîndurile ceferiştilor, atmosfera de luptă împotriva regimului de exploatare şi asuprire s-a intensificat şi mai mult după măsurile represive luate în zilele ce au urmat grevei din 2 februarie 1933, în cadrul cărora au fost arestaţi circa 1 600 militanţi ai mişcării muncitoreşti.

Răspunzînd chemării Partidului Comunist Român, ceferiştii de la „Griviţa" au declarat, *la 15 februarie 1933, o nouă grevă,* însoţită şi acum de ocuparea atelierelor şi de constituirea gărzilor de autoapărare. Ca şi cu prilejul grevei din 2 februarie, muncitorii din numeroase întreprinderi din Capitală s-au solidarizat cu ceferiştii, mulţi dintre ei pornind în coloane spre Atelierele „Griviţa", pe care le-au înconjurat cu un adevărat gard viu de protecţie, ceea ce a împiedicat o vreme pătrunderea poliţiei în incinta întreprinderii. Abia în dimineaţa zilei de 16 februarie poliţia şi unităţile militare trimise de guvern, deschizînd foc de puşti şi mitraliere, au reuşit să pătrundă în curtea atelierelor, transformată într-o adevărată baie de sînge. Au căzut atunci, ucişi de gloanţele reacţiunii, numeroşi ceferişti, ca: *Dumitru Popa, Dumitru Maier,* utecistul *Vasile Roaită, Cristea Ionescu* şi alţii. Un mare număr de muncitori au fost răniţi, iar peste 2 000 au fost arestaţi.

Masacrul dezlănţuit de guvern a provocat un val de proteste în întreaga ţară. Mitingurile de solidaritate cu cauza greviştilor, organizate în numeroase întreprinderi, campania desfăşurată de majoritatea organelor de presă, ajutoarele strînse pentru victimele represiunii şi familiile lor au exprimat indignarea opiniei publice faţă de samavolnicia guvernului şi a aparatului său represiv şi, totodată, simpatia maselor populare faţă de cauza muncitorilor revoluţionari, care îşi apărau dreptul lor la muncă şi la condiţii omeneşti de trai.

Ilie Pintilie

Aceeaşi atmosferă de solidaritate cu muncitorimea revoluţionară s-a manifestat şi cu prilejul desfăşurării procesului intentat de guvern conducătorilor luptei greviste, proces judecat cu severitate în faţa Consiliului de război din Bucureşti, în august 1933, şi rejudecat apoi la Craiova, în anul următor. Au fost implicaţi ca „acuzaţi numeroşi militanţi ai mişcării muncitoreşti, ca: *Gheorghe Gheorghiu-Dej, Gheorghe Vasilichi, Constantin Doncea, Ilie Pintilie, Dumitru Petrescu, Stoica Chivu* şi alţii. Partidul Comunist Român a organizat apărarea celor implicaţi în mod samavolnic în proces, precum şi ajutorarea familiilor acestora. Numeroşi avocaţi cu vederi democrate s-au oferit să apere pe „acuzaţi", iar peste 2 000 de martori, neţinînd seama de pericolul la care se expuneau, au cerut să facă depoziţii în sprijinul conducătorilor luptei revoluţionare a muncitorilor. În cursul acestor procese, cei acuzaţi s-au transformat în adevăraţi acuzatori ai asprului regim de exploatare şi asuprire a oamenilor muncii.

Cu acel prilej, poliţia din Craiova a arestat pe tînărul *Nicolae Ceauşescu* — pe atunci în vîrstă de 16 ani — şi pe alţi militanţi revoluţionari, care au venit să protesteze, în numele muncitorilor şi intelectualilor pe care îi reprezentau, împotriva măsurilor represive luate de guvern şi să facă depoziţii în favoarea acuzaţilor.

Acţiuni de solidarizare cu cauza greviştilor s-au întreprins şi în *rîndurile muncitorilor şi ale altor cercuri progresiste de peste hotare,* ca: Uniunea Sovietică, Franţa, Cehoslovacia, Bulgaria, Germania, S.U.A., Argentina etc., ceea ce dovedea ecoul larg al marilor bătălii de clasă desfăşurate în România şi solidaritatea muncitorească internaţională. Dealtfel, aceste lupte greviste au fost considerate ca prima mare bătălie de clasă a proletariatului după instaurarea dictaturii hitleriste în Germania.

Tînărul revoluţionar Nicolae Ceauşescu în 1933

Aşa cum subliniază tovarăşul *Nicolae Ceauşescu, „Luptele muncitoreşti din 1933 au constituit un eveniment de importanţă epocală în mişcarea muncitorească revoluţionară din România. Ele au ridicat pe o treaptă nouă formele de luptă, au dus la creşterea mai puternică a rolului clasei muncitoare în organizarea luptelor maselor populare, ale întregului popor, au deschis o nouă etapă de lupte în care Partidul Comunist Român a avut rolul conducător hotărîtor".*

În cursul acestor puternice greve şi în perioada ce a urmat s-au întărit legăturile Partidului Comunist cu masele largi de oameni ai muncii, s-au format şi s-au călit numeroşi militanţi revoluţionari legaţi de clasa muncitoare, de poporul român, militanţi din rîndurile cărora mulţi au fost promovaţi ulterior în conducerea partidului.

4. Politica externă a României a urmat, şi în perioada crizei economice din 1929—1933, orientarea generală imprimată după formarea statului naţional: păstrarea integrităţii teritoriale, consolidarea relaţiilor de prietenie cu alte state — îndeosebi cu cele vecine —, participarea la activitatea Societăţii Naţiunilor, întărirea Micii Înţelegeri şi încercarea de extindere a ei prin cuprinderea şi a altor state din această zonă a Europei. Cele trei ţări componente ale Micii Înţelegeri au căzut de acord ca, în cadrul diferitelor conferinţe internaţionale, interesele lor să fie apărate de un singur delegat. În anul 1933 s-a făcut un pas mai departe în direcţia consolidării acestei organizaţii regionale, instituindu-se un Consiliu permanent şi un Secretariat, de asemenea permanent, ceea ce a dat Micii Înţelegeri caracterul unui organ unitar destinat să apere, pe plan internaţional, poziţia statelor membre.

În ceea ce priveşte relaţiile româno-sovietice, s-au făcut progrese importante pe calea înlăturării divergenţelor care se manifestaseră în perioada anterioară.

Astfel, la 9 februarie 1929, s-a semnat *Protocolul de la Moscova* (sau Protocolul Litvinov, după numele comisarului poporului pentru afacerile externe ale U.R.S.S.), prin care guvernele Uniunii Sovietice şi României se angajau să nu recurgă la forţă în reglementarea problemelor litigioase, ci să utilizeze calea tratativelor. Cu acel prilej, guvernul sovietic a declarat că prin semnarea Protocolului *„şi-a luat obligaţia să renunţe faţă de România la mijloacele de război ca instrumente de rezolvare a litigiilor sau diferendelor (...), chiar dacă aceasta nu exclude deloc problemele contradictorii existente"*. Opinia publică din România a salutat cu căldură semnarea acestui protocol, văzînd în el un pas important pe calea normalizării relaţiilor cu Uniunea Sovietică.

Semnificativ este şi faptul că Parlamentul român a ratificat Protocolul cu unanimitate de voturi. În perioada următoare, s-au făcut noi eforturi în direcţia stabilirii de relaţii politice, economice şi culturale între cele două state vecine, în ciuda faptului că cercurile cele mai reacţionare din România, mînate de sentimente anticomuniste, se opuneau unei asemenea orientări în politica noastră externă.

*

La sfîrşitul anului 1933, guvernările naţional-ţărăniste au luat sfîrşit, după ce, prin politica lor antipopulară, dezamăgiseră aşteptările maselor largi de oameni ai muncii, care îşi puseseră nădejdea în promisiunile făcute de liderii Partidului Naţional-Ţărănesc. Ceea ce contribuise în mai mare măsură la compromiterea guvernelor naţional-ţărăniste fuseseră acţiunile represive întreprinse împotriva mişcării revoluţionare, îndeosebi împotriva muncitorimii care, în cursul anului 1933, ridicase la cote excepţionale steagul glorioaselor tradiţii de luptă revoluţionară, democratică a poporului român.

Lectură

Din **Programul Partidului Comunist Român de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism,** Editura politică, Bucureşti, 1975, p. 41

„Izbucnirea crizei economice capitaliste mondiale în 1929 a avut grave repercusiuni asupra dezvoltării României, asupra nivelului de trai al maselor populare. Consecinţele crizei au afectat puternic clasa muncitoare, ţărănimea, o serie de categorii sociale mijlocii şi părţi însemnate ale intelectualităţii. În aceste împrejurări ia avînt lupta revoluţionară pentru apărarea intereselor economice ale maselor largi populare, împotriva pregătirii războiului şi fascizării ţării, pentru libertăţi democratice şi o politică de pace".

Din **Pledoaria lui Lucreţiu Pătrăşcanu la tribuna Parlamentului, în iunie 1931**

(Lucreţiu Pătrăşcanu împreună cu alţi patru militanţi comunişti fuseseră aleşi ca deputaţi pe lista Blocului Muncitoresc-Ţărănesc. După cîteva zile, cu prilejul validării mandatelor însă, ei au fost excluşi de la lucrările Parlamentului, răpindu-li-se astfel posibilitatea de a apăra interesele oamenilor muncii.)

„Nu ne lăsaţi nici măcar să vorbim în această Cameră. Aceasta este o dovadă de ce atitudine înţelegeţi să luaţi atunci cînd vrem să apărăm un singur punct de vedere... Nu e însă nimeni aşa de naiv în această ţară ca să-şi închipuie că acum cînd se discută invalidarea noastră, se discută o chestie

juridică... Ei ştiu că aceasta e o chestie politică... Puteţi valida sau nu mandatele noastre. Cînd discutaţi această chestie să nu vă faceţi însă iluzia că validarea sau invalidarea schimbă cursul luptei de clasă în România. Noi sîntem aici în numele unui curent cu rădăcini adînci în mase şi, validîndu-ne sau invalidîndu-ne, nu veţi atinge cu o fărîmă acest curent popular, de mase... Cu această validare sau invalidare nu veţi schimba cu nimic destinul istoric pe care trebuie să-l urmeze România în lupta de eliberare a maselor exploatate prin răsturnarea burgheziei şi capitalismului".

Din **scrisoarea lui Henri Barbusse, scriitor revoluţionar francez,** căreia i s-a dat citire la procesul de la Craiova

„Intelectualitatea lumii întregi urmăreşte cu deosebit interes viguroasa manifestare a purtătorilor de cuvînt ai poporului român aflaţi pe banca acuzării. Prin ei, muncitorimea ceferistă îşi exprimă voinţa hotărîtă de a participa la lupta pentru dreptul la existenţă al tuturor şi la lupta împotriva războiului. Sîntem solidari cu bravii noştri tovarăşi, cu eroicii luptători ai poporului român, de care noi, ca şi voi, ne simţim mîndri".

ÎNTREBĂRI ŞI PROBLEME DE DISCUTAT

1. Ce a însemnat politica „porţilor deschise" şi ce consecinţe a avut ea?
2. Prin ce s-a caracterizat viaţa politică din România în perioada crizei economice?
3. Arătaţi metodele noi de luptă ale proletariatului în anii 1929—1933 şi consecinţele pe care le-au avut ele.
4. Puneţi faţă în faţă promisiunile făcute de Partidul Naţional-Ţărănesc în anii de opoziţie şi politica dusă de guvernele naţional-ţărăniste. Ce constatări se impun?
5. Studiaţi pe harta nr. 4 principalele localităţi şi zone ale ţării în care au avut loc mişcări sociale mai importante în anii crizei economice din 1929—1933.

ŢARA NOASTRĂ ÎN ANII CREŞTERII PERICOLULUI FASCIST (1934—1938)

1. **Situaţia internaţională a României.**
2. **Viaţa social-economică.**
3. **Politica internă.**
4. **Lupta Partidului Comunist Român pentru apărarea intereselor poporului, pentru realizarea Frontului Popular Antifascist.**
5. **Politica externă.**

1. Situaţia internaţională a României, în acest interval de timp, a reflectat într-o măsură mereu crescîndă configuraţia nouă a factorilor externi. Instaurarea dictaturii hitleriste în Germania (1933) şi trecerea acesteia la acţiuni agresive succesive, în vederea expansiunii economice, politice şi teritoriale, ridica pericole grave pentru popoarele Europei şi omenire în general. În acest cadru, poporul român era îndeaproape vizat de ţelurile cotropitoare, revanşarde şi revizioniste ale imperialismului hitlerist şi ale sateliţilor acestuia. Prin aceasta se afla în joc însăşi existenţa României ca stat independent şi suveran.

În politica sa externă, România a trebuit să ţină seama permanent de periculozitatea acestui factor, ceea ce a determinat o sporire a atenţiilor spre iniţierea şi susţinerea unui şir de înţelegeri bilaterale sau a unor alianţe cu caracter mai larg, capabile să determine un climat de bună vecinătate, colaborare şi securitate colectivă opus oricăror atentatori la pacea continentului şi lumii.

2. Viaţa social-economică. După criza economică, în anii 1934—1938, întreaga viaţă economică a României a cunoscut *o sensibilă înviorare,* ajungîndu-se ca, în anul 1938, să se înregistreze cel mai ridicat nivel al producţiei României capitaliste. În cadrul activităţii economice a ţării, *industria* a căpătat o pondere crescîndă, mai ales ca urmare a dezvoltării într-un ritm accelerat a sectoarelor metalurgiei, chimiei, materialelor de construcţie, energeticii şi textilelor. Ceea ce a determinat această dezvoltare a producţiei industriale a fost îndeosebi creşterea masivă a investiţiilor, care în cursul anilor 1934—1938 s-au ridicat la peste 9 miliarde lei, îndeosebi în sectoarele chimiei, metalurgiei şi textilelor. Dezvoltarea producţiei industriale şi creşterea investiţiilor au fost favorizate de legile protecţioniste, de comenzile statului şi ca urmare a exploatării maselor muncitoare.

Progresele rapide în domeniul industrial au fost însoţite de o intensă *concentrare şi centralizare a capitalului,* de procesul de monopolizare a întreprinderilor, sub forma sindicatelor monopoliste, a cartelurilor sau concernelor.

Printre cele mai mari unităţi monopoliste se numărau Sindicatul petrolier „Distribuţia", „Oficiul de vînzare a zahărului", „Uniunea industriilor de postav", Trustul metalurgic „Titan, Nadrag, Calan", Concernul aurifer „Mica", Trustul forestier „Foresta Română" etc. În virtutea forţei lor economice, monopolurile, care dominau anumite ramuri de producţie, stabileau preţuri mult mai mari la produsele lor în comparaţie cu preţurile produselor nemonopolizate, ceea ce lovea în nivelul de trai al maselor populare. Cu toată înviorarea ce s-a produs în domeniul economiei, a mai rămas însă şi în această perioadă o mare capacitate de producţie nefolosită.

Mai puţin decît industria a beneficiat de progresele economice în perioada 1934—1938 *agricultura,* care a rămas mai departe unul din sectoarele de producţie deficitare, suferind de pe urma insuficienţei inventarului agricol, a folosirii pe scară foarte redusă a maşinilor şi uneltelor, a lipsei de îngrăşăminte chimice. Faptul că întinderi mari de pămînt continuau să se afle în mîinile moşierilor, în timp ce numeroşi ţărani erau total lipsiţi de pămînt sau dispuneau de suprafeţe prea mici de teren, s-a repercutat, în mod nefavorabil, asupra procesului de rezolvare a problemei agrare din România.

Dar, cu toate că agricultura trecea prin astfel de dificultăţi, suprafaţa arabilă a crescut de la 12,6 milioane hectare în anul 1932, la 13,8 milioane hectare în 1938, ceea ce a determinat şi o anumită creştere a producţiei agricole.

Creşterea volumului producţiei industriale şi agricole a dus implicit la *intensificarea comerţului intern şi extern.* În structura comerţului exterior se produceau anumite modificări faţă de perioada anterioară. Astfel, în aceşti ani, se importă în mai mare măsură materii prime şi mai puţin produse finite, cantitatea produselor româneşti exportate crescînd faţă de perioada precedentă.

Odată cu dezvoltarea sectoarelor direct productive şi a comerţului a luat o amploare corespunzătoare şi *sistemul bancar,* activitatea acestuia fiind impulsionată prin legea adoptată în luna mai 1934, care a stimulat crearea şi dezvoltarea băncilor ce dispuneau de capitaluri mai mari. Legăturile dintre capitalul bancar şi cel industrial devin tot mai puternice, determinînd o consolidare a poziţiilor oligarhiei financiare, adică ale unui grup restrîns de mari fabricanţi şi bancheri care deţineau cele mai importante pîrghii ale economiei şi, totodată, ale vieţii politice. Folosind o serie de căi şi mijloace cu caracter economic sau juridic, marele capital financiar autohton îşi sporeşte ponderea în ansamblul economiei naţionale, dar, cu toate acestea, el rămîne mai departe dependent faţă de capitalul străin.

Astfel, România nu a devenit o ţară exportatoare de capital, nu a participat la reîmpărţirea economică şi politică a lumii alături de marile ţări capitaliste şi, în consecinţă, orientarea sa pe plan extern nu a îmbrăcat un caracter imperialist.

3. Politica internă. Situaţia politică internă a României a continuat să fie şi după anii crizei economice caracterizată prin puternice frămîntări şi divergenţe între clasele sociale şi între partidele politice, ca şi în interiorul acestora.

Disensiuni acute s-au manifestat între Partidul Naţional-Ţărănesc şi Partidul Naţional-Liberal, aceste două partide fiind principalele concurente în lupta pentru putere.

În tot cursul acestei perioade s-au manifestat, de asemenea, grave neînţelegeri în rîndurile *Partidului Naţional-Liberal,* şi anume între gruparea „bătrînilor liberali" raliaţi în jurul preşedintelui partidului, Dinu Brătianu, şi între aşa-zişii „tineri liberali", partizani ai lui Gh. Tătărescu, şeful guvernului. În vîrtejul divergenţelor care apăruseră a fost prins şi *Partidul Naţional-Ţărănesc,* fie pe terenul disputelor personale, cu caracter politicianist, fie pe acela al deosebirii de păreri asupra programului partidului. Principala grupare în Partidul Naţional-Ţărănesc era aceea condusă de Iuliu Maniu, care se situa în aripa dreaptă, în timp ce se contura însă şi o grupare de stînga, în frunte cu dr. N. Lupu, Dem. Dobrescu, Mihail Ralea şi alţii. În acelaşi timp, în viaţa politică s-a produs o întărire a curentelor de extremă dreaptă. În acest sens, în 1935, *Liga Apărării Naţionale Creştine,* condusă de A. C. Cuza, a fuzionat cu Partidul Naţional-Agrar, prezidat de Octavian Goga, formîndu-se *Partidul Naţional-Creştin,* care avea la baza ideologiei sale naţionalismul, antisemitismul şi anticomunismul.

Dintre organizaţiile şi grupările politice fasciste din România, cel mai mare pericol pentru democraţie şi suveranitatea naţională îl reprezenta *Garda de fier,* care a fost sprijinită din punct de vedere financiar şi politic de către cercurile hitleriste germane, precum şi de vîrfurile reacţiunii româneşti. Dar oricît de zgomotoase s-au dovedit organizaţiile fasciste din România, potenţialul lor numeric şi propagandistic nu era de natură să primejduiască hotărîtor viaţa politică a ţării. În acei ani, primejdia cea mai mare venea din partea tendinţelor revanşarde, războinice şi revizioniste ale fascismului internaţional, în primul rînd, din partea Germaniei hitleriste, a Italiei mussoliniene şi a Ungariei horthyste, ceea ce a făcut ca acţiunea antifascistă a maselor largi populare să fie o reacţie normală a poporului român, în lupta pentru salvgardarea independenţei şi suveranităţii sale, a integrităţii teritoriale a ţării.

Istoria păstrează încrustate cu litere adînci în filele ei momentele în care împotriva pericolului fascist intern şi extern s-au ridicat puternice forţe democratice.

Alexandru Sahia (stînga-sus) vorbind greviştilor de la „Astra" (1936)

1 Mai 1935 la Lupeni

în frunte cu *Partidul Comunist Român.* Din rîndurile acestor forţe mai făceau parte *Partidul Social-Democrat, Partidul Socialist-Unitar, Partidul Socialist (Popovici)* şi alte partide şi grupări politice cu orientare democratică, antifascistă.

Scindarea partidelor politice burgheze, ca şi măcinarea forţei şi autorităţii lor au avut la bază, înainte de toate, motive de ordin economic şi politic. La aceasta a mai contribuit şi acţiunea regelui Carol al II-lea, care urmărea să slăbească partidele politice, pentru ca, în cele din urmă, să le dizolve şi să instaureze dictatura personală.

4. Lupta P.C.R. pentru apărarea intereselor poporului, pentru realizarea Frontului Popular Antifascist. Desfăşurarea evenimentelor politice interne din anii 1934—1938 a ridicat în faţa Partidului Comunist Român importante şi numeroase probleme. În scopul soluţionării lor, Partidul Comunist a stabilit noi legături cu masele muncitoare şi cu importante forţe democratice şi, totodată, a îmbunătăţit compoziţia socială şi naţională a rîndurilor sale. Învingînd mari dificultăţi, Partidul Comunist a organizat o serie de acţiuni revoluţionare, îndeosebi cu caracter muncitoresc, cu scopul de a stăvili ascensiunea fascismului şi a cuceri sau apăra revendicările economice şi politice ale oamenilor muncii. *Acţiunile greviste* s-au succedat la intervale scurte şi au cuprins mase mari de muncitori.

În cursul acestor acţiuni a ieşit tot mai mult în relief tendinţa spre închegarea unui Front Unic de luptă, care să aibă la bază o largă platformă de revendicări economice şi politice. Propunerile repetate ale Partidului Comunist Român de a făuri un *Front Unic Muncitoresc* s-au izbit însă de refuzul sistematic al unor elemente şovăielnice din conducerea Partidului Social-Democrat. Cu toate acestea, numeroşi membri de rînd ai Partidului Social-Democrat şi ai altor organizaţii muncitoreşti au manifestat o vie dorinţă de a adera la ideea creării *Frontului Unic,* pivot în jurul căruia urma să se realizeze un front larg al forţelor democratice, îndreptat împotriva fascismului şi hitlerismului.

În lupta pentru realizarea unui front larg al forţelor antifasciste, o mare atenţie a acordat Partidul Comunist folosirii intelectualităţii progresiste, democratice. Alături de o serie de intelectuali comunişti sau simpatizanţi ai Partidului Comunist, ca: *Lucreţiu Pătrăşcanu, Petre Constantinescu-Iaşi, Athanase Joja, Scarlat Callimachi, Radu Cernătescu, Petru Groza, N.D. Cocea, Alexandru Sahia, Gaál Gabor, Ladislau Bányai, Iorgu Iordan* şi alţii, în această acţiune s-au angajat şi o serie de oameni politici şi intelectuali de frunte, avînd alte orientări politice, cum au fost: *Nicolae Titulescu, Nicolae Iorga, Grigore Iunian, Virgil Madgearu, Dem. Dobrescu, Petre Andrei, Grigore Filipescu, Mitiţă Constantinescu, Traian Bratu* ş.a. Tot ce a avut mai valoros în acei ani detaşamentul intelectualităţii patriote din România a fost puternic înrolat în mişcarea democratică, antifascistă.

O importanţă deosebită pentru dezvoltarea mişcării muncitoreşti internaţionale a avut-o Congresul al VII-lea al Internaţionalei comuniste ţinut în iulie-august 1935, la Moscova, care, pe baza experienţei mişcării comuniste internaţionale a elaborat linia strategică şi tactică a luptei partidelor comuniste împotriva fascismului şi războiului, linie care urma să fie aplicată sub forma creării Frontului Popular Antifascist, pentru apărarea libertăţilor democratice ale celor ce muncesc.

Sarcinile, rolul şi căile de făurire a unui asemenea Front Popular Antifascist în România au fost definite în *rezoluţiile plenarelor C.C. al P.C.R. din februa-*

Petre Constantinescu-Iaşi

rie 1935 şi iulie 1936. În acţiunea de închegare a *Frontului Popular Antifascist,* un rol de seamă l-a avut colaborarea dintre Partidul Comunist Român şi *Frontul Plugarilor,* organizaţie democratică a ţărănimii, condusă de *Dr. Petru Groza.* La desfăşurarea acestei acţiuni au mai participat, într-o largă măsură, *Blocul pentru Apărarea Libertăţilor Democratice,* organizaţie de masă legală condusă de P.C.R., precum şi *Uniunea Oamenilor Muncii Maghiari din România* (Madosz), înfiinţată în anul 1934 din aripa democrată a Partidului Maghiar.

Necesitatea şi obiectivele Frontului Popular Antifascist au fost amplu popularizate în oficiosul Partidului Comunist, ziarul „Scînteia", în alte organe ale presei muncitoreşti, ca: „Blocul", „Arena", „Clopotul", „Uj szo", precum şi prin diferite organe de presă democrate, ca: „Zorile", „Facla", „Cuvîntul liber", „Soarele", „Korunk", „Reporter" etc., care apăreau în diferite oraşe ale ţării.

Ideea unirii forţelor democrate într-un Front Popular Antifascist a cunoscut succese în toamna anului 1935, cînd reprezentanţii Frontului Plugarilor şi ai Uniunii Oamenilor Muncii Maghiari au încheiat, la *Băcia* (Hunedoara), un acord de colaborare democratică, antifascistă. Un pas mai departe pe calea creării Frontului Popular Antifascist l-a constituit acordul încheiat, la *Bucureşti,* între Blocul pentru Apărarea Libertăţilor Democratice şi Partidul Socialist (Popovici). La apelul pe care aceste două organizaţii l-au adresat tuturor forţelor democratice de a se uni pe baza platformei Frontului Popular Antifascist au răspuns cu însufleţire Frontul Plugarilor şi Uniunea Oamenilor Muncii Maghiari. Hotărîrea celor patru organizaţii de a duce împreună şi sub îndrumarea P.C.R. lupta pentru libertăţi democratice şi împotriva pericolului fascismului a fost consemnată într-un acord de front comun semnat la *Ţebea* (Hunedoara), în ziua de 6 decembrie 1935, lîngă mormîntul lui Avram Iancu sub gorunul lui Horea, imprimînd

Aspect din desfăşurarea Congresului de constituire a Frontului Plugarilor. Vorbeşte dr. Petru Groza

Demonstraţie a membrilor Frontului Plugarilor in 1934

astfel înţelegerii încheiate semnificaţia continuităţii luptelor duse în trecut pentru libertatea poporului nostru.

Pentru a cuprinde mase tot mai largi ale poporului în frontul antifascist, Partidul Comunist a creat numeroase organizaţii la care au aderat elemente din diferite categorii sociale. Printre aceste organizaţii se numără *Comitetul Naţional*

Membri ai conducerii Madosz-ului

Participanţi la semnarea Acordului antifascist de la Ţebea (1935)

Antifascist, Blocul pentru Apărarea Libertăţilor Democratice, Uniunea Democratică, Frontul Studenţesc Democratic, Liga Muncii, Gruparea Avocaţilor Democraţi, Comitetele Cetăţeneşti, Comitetele pentru Apărarea Antifasciştilor, Patronajele Populare, Amicii U.R.S.S., Comitetele pro-Spania ş.a.

La activitatea unora dintre aceste organizaţii de masă şi, în special, a Comitetului Naţional Antifascist — în conducerea căruia s-a şi aflat — a participat, cu contribuţii deosebite, tînărul revoluţionar Nicolae Ceauşescu.

La 31 mai 1936 pe străzile Capitalei

În cadrul acţiunilor antifasciste ale forţelor democratice din întreaga ţară se remarcă o serie de întruniri, demonstraţii, largi manifestaţii ale maselor organizate şi neorganizate în partide şi grupări politice.

Animaţi de sentimentul solidarităţii internaţionaliste, comuniştii au iniţiat în ţara noastră mari acţiuni de masă pentru eliberarea luptătorilor antifascişti *Ernst Thälmann* şi *Gheorghi Dimitrov*, pentru ajutorarea proletariatului din Austria, care dezlănţuise, în februarie 1934, insurecţia armată împotriva dictaturii fasciste, pentru sprijinirea poporului abisinian atacat de trupele fasciste italiene, dar mai ales pentru sprijinirea poporului spaniol, care-şi apăra drepturile şi libertăţile împotriva rebeliunii fasciste dezlănţuite de adepţii lui Franco. Sute de voluntari români, în ciuda greutăţilor pe care le-au avut de învins, au răspuns chemării Partidului Comunist, participînd cu arma în mînă la apărarea Republicii spaniole. Unii dintre voluntarii români, ca: *C. Burcă, M. Ardeleanu, N. Bodeanu, Ştefan Megyeri* şi alţii au căzut eroic pe frontul revoluţionar spaniol.

Prezenţa unor largi posibilităţi de închegare a Frontului Popular Antifascist din România a fost confirmată şi de rezultatele *alegerilor parlamentare parţiale din judeţele Mehedinţi* şi *Hunedoara* din februarie 1936. Cu prilejul acestor alegeri, forţele democratice s-au coalizat, asigurînd succesul deplin al candidaţilor proprii împotriva candidaţilor fascişti naţional-creştini, care au fost înfrînţi. Succese asemănătoare au repurtat forţele democratice şi în *alegerile judeţene şi comunale* din cursul anilor 1936—1937, reuşind să impună, într-o serie de localităţi, ca: Bucureşti, Ploieşti, Iaşi, Cluj, Chişinău etc. proprii lor candidaţi şi să înfrîngă astfel candidaţii guvernului liberal tătărescian şi ai organizaţiilor fasciste.

Un grup de revoluționari antifasciști din România pe fronturile Spaniei republicane

Acțiunea Partidului Comunist, consacrată închegării unui larg Front Popular Antifascist, s-a intensificat spre sfîrșitul anului 1937, cu deosebire în cursul campaniei electorale pentru alegerile parlamentare. Dar chemarea Partidului Comunist de a se crea în alegeri un Front Popular Antifascist n-a găsit ecou favorabil în rîndul conducătorilor celorlalte partide muncitorești, fiind întîmpinată chiar cu ostilitate de către liderii Partidului Național-Țărănesc. În locul unei înțelegeri cu forțele democratice, Iuliu Maniu, președintele P.N.Ț., a încheiat un *„Pact de neagresiune"* cu căpetenia legionarilor, Corneliu Zelea Codreanu, conducînd la derutarea participanților la campania electorală, prin punerea lor în imposibilitate să intuiască scopurile ascunse ale acestei alianțe nesăbuite între liderul unui partid burghezo-democrat — cu largă platformă în mase — și principala și cea mai periculoasă organizație fascistă din România.

Prezentîndu-se neunite în alegeri, forțele democratice n-au putut să obțină decît un număr mic de voturi. Dealtfel, nici unul din partidele politice care au participat la alegeri n-a reușit să obțină prima electorală de 40% din totalul voturilor necesare pentru a forma guvernul. Astfel, deși o serie de momente politice din perioada 1934—1938 au scos în relief prezența unor condiții favorabile închegării Frontului Popular Antifascist, totuși aceste condiții n-au fost fructificate. În situația creată, regele Carol al II-lea, văzîndu-și sporite șansele de a instaura o dictatură de tip personal, gînd cu care încă din 1930 se înapoiase în România, a format, la sfîrșitul lui decembrie 1937, un *guvern prezidat de Octavian Goga și A.C. Cuza*, bazat pe Partidul Național-Creștin. Guvernarea Goga-Cuza, total lipsită de popularitate și de interes pentru rezolvarea complexelor probleme politice ale țării, a servit drept paravan în spatele căruia regele a pregătit instaurarea propriei sale dictaturi regale, fapt ce s-a produs, după numai 44 de zile, la 10 februarie 1938.

Printre factorii care au împiedicat crearea Frontului Popular Antifascist se numără lipsa unității în mișcarea muncitorească din cauza șovăielilor unor lideri ai P.S.D. față de încheierea Frontului Unic, urmărirea și persecutarea de către guvernul național-liberal a forțelor comuniste, opoziția înverșunată a unor lideri ai P.N.Ț. împotriva strîngerii laolaltă a forțelor democratice, precum și exagerările și aprecierile eronate ale conducerii de atunci a Partidului Comunist asupra caracterului diferitelor forțe politice interne. Aceste exagerări și erori își aveau originea atît în propriile slăbiciuni ale Partidului Comunist, nevoit să activeze în ilegalitate, cît și în unele indicații ale Cominternului, care nu concordau întotdeauna cu realitățile concrete din România.

Cu toate că acțiunea pentru realizarea Frontului Popular Antifascist, în pofida eforturilor depuse, nu s-a putut solda cu rezultatul scontat, au existat, totuși, efecte pozitive pe un plan mai general. Tovarășul *Nicolae Ceaușescu* sublinia, în acest sens, că: *„Eroica luptă dusă în acei ani de partidul comunist în fruntea clasei muncitoare și a unor largi forțe progresiste sub steagul democrației și independenței țării, atitudinea lucidă a unor grupări politice ale claselor conducătoare au stăvilit pentru un timp ascensiunea spre putere a organizațiilor fasciste și înrobirea țării Germaniei naziste"*.

În împrejurările legate de creșterea iminentă a pericolului fascist extern, ca urmare a activităților revanșarde, revizioniste și războinice ale Germaniei hitleriste și ale sateliților săi, acțiuni ce puneau în primejdie unitatea statului național român, integritatea și independența sa, anii la care ne referim au cunoscut o manifestare vibrantă a luptei maselor largi populare pentru apărarea idealurilor supreme ale poporului român. În acest context, însăși lupta pentru Front Popular Antifascist a cunoscut puternice afirmări nu numai în planul intern al eforturilor depuse, dar și în cel extern, vizînd salvgardarea intereselor superioare ale României, apărarea integrității sale teritoriale, a independenței și suveranității naționale. Pe acest teren, lupta generală a forțelor patriotice, antifasciste a cunoscut multiple succese de prestigiu.

5. Politica externă. Pornind de la necesitatea apărării păcii, a menținerii integrității teritoriale și independenței naționale a țării, România a continuat și în anii 1934—1938 să participe activ la viața internațională, situîndu-se în general pe aceeași linie tradițională pe care o urmase în perioada anterioară. Astfel, ea a căutat să consolideze alianțele sale cu statele care manifestau același interes pentru apărarea *statu-quo-ului* (deci a situației existente atunci), ca una din căile prevenirii oricărei agresiuni. Încă din anul 1933, guvernul român a susținut propunerea făcută de către delegația Uniunii Sovietice la Conferința dezarmării, de a se adopta o definiție a agresiunii, care să stabilească precis ce înseamnă agresiune și cine trebuie considerat agresor într-un conflict internațional. După ce România semnase, împreună cu alte țări, în iulie 1933, convențiile privitoare la definiția agresorului, menite să slujească pacea mondială și să respecte cu strictețe independența națională și integritatea teritorială a fiecărui stat, în anii următori țara noastră și-a îndreptat eforturile îndeosebi spre *crearea sistemului securității colective*, inițiat de către diplomația franceză și sovietică. La începutul lunii februarie 1934, România a semnat, alături de Iugoslavia, Turcia și Grecia, o alianță cu ca-

Textul documentelor semnate la Geneva

(ss) TITULESCU

(ss) M. LITVINOV

Nota înţelegerii româno-sovietică

Geneva, 9 Iunie 1934

DOMNULE MINISTRU,

TEXTUL SCRISORII D-LUI TITULESCU CĂTRE D. LITVINOV

(ss) M. LITVINOV

Presa vremii informează despre reluarea relaţiilor diplomatice dintre România şi U.R.S.S. în 1934.

racter regional, purtînd numele de *Antanta Balcanică*, menită să transforme sud-estul Europei într-o zonă a păcii.

După îndelungate eforturi depuse cu o deosebită tenacitate, atît de către diplomaţia română cît şi de către cea sovietică, ţara noastră *a reluat în luna iunie 1934 relaţiile diplomatice cu U.R.S.S.*, pe baza respectării independenţei naţionale şi a intereselor reciproce. Căutînd să întărească şi mai mult frontul statelor dornice de pace şi să asigure succesul luptei împotriva manifestărilor agresive ale Germaniei hitleriste şi Italiei fasciste, România a susţinut primirea Uniunii Sovietice în Societatea Naţiunilor.

În realizarea acţiunilor diplomatice ale României, un rol de prim ordin l-a avut ministrul afacerilor externe din acel timp, *Nicolae Titulescu*. Animat de o fierbinte dragoste de patrie, Nicolae Titulescu, eminent om de stat, clarvăzător şi realist, deşi n-a părăsit concepţiile burgheze, a promovat în politica externă idei înaintate, care au slujit intereselor naţionale româneşti şi păcii popoarelor. El a militat cu deosebită stăruinţă pentru a consolida vechile relaţii ale României şi a-i crea noi legături pe plan internaţional. Unul din cele mai remarcabile eforturi ale lui se oglindeşte în fructuoasele negocieri pentru încheierea unui *Pact de asistenţă mutuală româno-sovietic*. Rezultatele acestor negocieri au fost consemnate într-un

Nicolae Titulescu

Protocol, parafat la 21 iulie 1936, de către ministrul de externe român, Nicolae Titulescu, şi comisarul poporului pentru afacerile externe ale U.R.S.S., Maxim Litvinov, protocol care conţinea clauzele Pactului de asistenţă mutuală româno-sovietic, dar care nu a fost ratificat. Spre sfîrşitul lunii august 1936, cercurile reacţionare române, în complicitate cu regele Carol al II-lea, l-au înlăturat pe Nicolae Titulescu din guvern.

Întîlnirea lui Nicolae Titulescu cu Maxim Litvinov în 1936

Paralel cu aceste acţiuni diplomatice, România a adus, alături de alte state, o mare contribuţie la lupta împotriva fascismului şi revizionismului internaţional. Ea a fost una dintre ţările care a stăruit în modul cel mai hotărît ca Societatea Naţiunilor să adopte în 1935 sancţiuni economice împotriva Italiei fasciste şi să salveze, pe această cale, independenţa Abisiniei, atacată de trupele italiene. Totodată, ţara noastră a susţinut adeseori, în ciuda poziţiei capitularde a guvernelor englez şi francez, să se ia măsuri hotărîte pentru stăvilirea acţiunilor agresive ale Germaniei hitleriste. Mergînd pe această linie, România a protestat împotriva invadării, în martie 1936, a zonei renane de către armatele hitleriste, iar doi ani mai tîrziu, ea şi-a declarat dezacordul cu măsurile agresive prin care Germania a alipit Austria.

Lectură

Din **Expunerea tovarăşului Nicolae Ceauşescu la Congresul educaţiei politice şi al culturii socialiste (1976)**

„Încă de la sfîrşitul celui de-al doilea deceniu şi începutul deceniului al treilea din acest secol, forţele cele mai reacţionare ale burgheziei au trecut la lichidarea libertăţilor democratice şi la instaurarea dictaturii fasciste. Astfel, în 1920 vine la putere dictatura fascistă horthystă în Ungaria, în 1922 se instaurează fascismul în conducerea Italiei, în 1923 triumfă dictatura fascistă în Bulgaria, iar în 1926, în Portugalia. Urmează apoi, în 1926, instaurarea dictaturii militare în Polonia, a dictaturii militaro-regale în Iugoslavia, în 1929, iar în 1933, a dictaturii fasciste hitleriste în Germania. În anul 1934 se instaurează fascismul în Austria, în 1936 vine la putere dictatura militară în Grecia, iar în 1939 se instalează dictatura fascistă în Spania".

Din **scrisoarea adresată de C.C. al P.C.R., la 1 noiembrie 1935, către Comitetul Executiv al P.S.D. din România**

„Noi comuniştii, sîntem gata să apărăm cu arma în mînă independenţa României, dacă ţara noastră ar fi silită să ducă un război naţional de apărare contra imperialismului fascist".

Din **Acordul de la Ţebea de la 6 decembrie 1935**

„Cele patru organizaţii cred că prin acordul încheiat exprimă năzuinţele şi luptele mulţimilor muncitoare, intelectuale, mic-burgheze şi ale tuturor categoriilor sociale producătoare din România. Lărgind acordurile semnate la Băcia şi Bucureşti, sîntem convinşi că păşim pe calea înfăptuirii unei mari măsuri istorice: impunerea prin luptă a unui regim de libertate, de democraţie reală. Acordul încheiat între cele 4 organizaţii îşi are originea în frămîntarea şi acţiunea mulţimii muncitoreşti şi ţărăneşti, hotărîte să înfrunte prin toate mijloacele orice fel de aventură dictatorială reacţionară. De la Ţebea, din ţinuturile lui Horea şi ale lui Avram Iancu, luptătorii pentru libertate şi dreptate socială, ne adresăm întregului popor muncitor din această ţară şi tuturor organizaţiilor: partidul naţional-ţărănesc, partidul radical-ţărănesc, partidul social-democrat, partidul socialist-unitar, tuturor asociaţiilor de meseriaşi, comercianţi, funcţionari, pensionari şi intelectuali, precum şi organizaţiilor muncitoreşti, politice şi sindicale să se alăture acţiunii noastre, pentru a înfăptui cu un ceas mai devreme adevăratul front popular între toate forţele democratice din România, singura chezăşie a luptei pentru libertate şi pace".

Din **textul unui interviu acordat presei de Nicolae Titulescu, la 18 iulie 1936**

„Am considerat, ca o poruncă internă românească, că unul din cele mai bune mijloace de a păstra unitatea noastră naţională este pacea.

Vrem pace. Pentru aceasta ne trebuiesc alianţe şi amiciţii cu toate popoarele, fără deosebire.

Declar că oricine garantează hotarele României şi pe acelea ale aliaţilor noştri este aliatul nostru de drept.

Eu nu cunosc o alegere între gloanţele care s-ar putea îndrepta spre ţara noastră. Eu vreau ca România să trăiască. Şi va trăi, căci acţiunea ei nu consistă în a substitui o ostilitate unei alte ostilităţi, ci în a suprapune o prietenie peste o altă prietenie".

Din volumul lui Gh.I. Ioniţă: **„Maiorul post-mortem Constantin Burcă"**. Editura militară, 1972, p. 84—86

„În urma unui foc concentrat al fasciştilor, superiori numericeşte şi în dotarea cu armament, foc îndreptat împotriva mitralierei ce le bara înaintarea, comunistul Constantin Burcă a căzut la datorie, martori fiindu-i măslinii ce străjuiesc dealurile înşiruite pe direcţia Montoro. Lovit drept în frunte de un glonţ, el a fost găsit la căderea serii cu mîna încleştată pe arma automată. Era ziua de 25 decembrie 1936. Doar peste cîteva luni de zile, comunistul Costache Burcă urma să păşească în cel de-al 25-lea an de viaţă...

Înainte de părăsirea poziţiilor de luptă, voluntarii rămaşi în viaţă au ţinut să se achite, în prag de seară, de obligaţia ultimă şi cea mai dureroasă faţă de cei căzuţi. În mare linişte, din poziţii adăpostite, ei au săpat gropi sumare, în care au fost aşezate pentru totdeauna trupurile neînsufleţite ale celor căzuţi. Într-o asemenea groapă a fost înmormîntat şi bravul fecior din Paşcani, comunistul Constantin Burcă. Nu a fost vreme de ceremonii, nu au fost condiţii pentru a i se da onorurile binemeritate unui oştean căzut la datorie. Mihail Burcă s-a aflat lîngă el în această clipă atît de dureroasă, ultima şi cea mai grea dintre toate pe care le-a trăit alături de bunul său frate.

Rămas pentru vecie acolo, printre livezile de măslini ale Spaniei însîngerate de fascism, Constantin Burcă devenea în acele clipe grele de restrişte un simbol pentru fiecare voluntar care, la ceas de grea cumpănă, îşi căuta loc pentru ieşirea din încercuire.

....

Ştirea căderii pe cîmpul de luptă a comunistului Constantin Burcă a îndurerat profund pe toţi tovarăşii săi de luptă şi de idei. Faptele de vitejie ale acestui tînăr de 24 de ani, cu părul castaniu şi ochi albaştri, cu înfăţişare de moldovean blajin, dar în al cărui piept bătea o inimă înflăcărată, vor rămîne neşterse în amintirea celor ce l-au cunoscut, a tineretului, a comuniştilor, a întregului nostru popor".

ÎNTREBĂRI ŞI PROBLEME DE DISCUTAT

1. Ce trăsături a avut dezvoltarea economică a României între 1934—1938?
2. În ce a constat linia tactică a P.C.R. de făurire a Frontului Popular Antifascist şi cum s-a militat pentru înfăptuirea ei?
3. Prin ce elemente valoroase s-a remarcat contribuţia lui Nicolae Titulescu la fundamentarea politicii externe a ţării în acei ani?
4. Nominalizaţi pe intelectualii de prestigiu care au adus contribuţii la lupta democratică, antifascistă a poporului român.
5. Reconstituiţi pe harta nr. 5 tabloul general al desfăşurării mişcării muncitoreşti, revoluţionare, antifasciste şi antiimperialiste din România între anii 1934—1937.

ROMÂNIA ÎN TIMPUL DICTATURII REGALE (februarie 1938 — septembrie 1940)

1. Viaţa economică.
2. Dictatura regală şi politica sa internă.
3. Mişcarea muncitorească şi activitatea Partidului Comunist în anii dictaturii regale.
4. Politica externă.

Perioada din istoria României cuprinsă între anii 1938—1940 se caracterizează printr-o accentuare a complexităţii întrepătrunderii fenomenelor vieţii politice interne şi internaţionale. Ea coincide cu ajunul şi începutul celui de-al doilea război mondial, eveniment care a avut consecinţe imediate şi îndepărtate, de o semnificaţie istorică deosebită pentru destinele a numeroase popoare.

Pericolul extern iminent ce plana asupra României a ridicat acut în viaţa tuturor factorilor politici de răspundere problema concentrării tuturor eforturilor în direcţia apărării integrităţii teritoriale, a independenţei şi suveranităţii ţării. În aceste împrejurări, sarcini de primă importanţă şi complexitate au revenit forţelor patriotice, antifasciste, antihitleriste, în fruntea cărora se afla Partidul Comunist Român.

1. Viaţa economică. În perioada 1938—1940, economia capitalistă a României a intrat în ultima etapă a dezvoltării sale, atingînd, în anul 1938, punctul ei culminant, în primul rînd în privinţa creşterii producţiei industriale.

În acest timp a devenit tot mai accentuat *procesul concentrării şi centralizării capitalului.* El se dezvolta cu rapiditate, mai ales în sectorul industrial. Prin împletirea mereu mai strînsă a capitalului industrial cu cel bancar, s-a ajuns la creşterea rolului oligarhiei financiare, în frunte cu regele Carol al II-lea. Căutînd să-şi apere propriile lor interese economice şi politice, grupările oligarhiei financiare, în care dominau magnaţi ca: *Malaxa, Auschnit, Gigurtu, Mociorniţa* şi alţii, au determinat guvernele din această perioadă să ia măsuri prin care statul să intervină în economia ţării, prin acordarea de avantaje industriei mari, efectuarea de comenzi, achiziţionarea de mărfuri destinate în special armatei şi exportului şi lansarea unor împrumuturi în favoarea marilor societăţi industriale şi bancare.

Totuşi, cu toată consolidarea poziţiei capitalului autohton, economia românească a continuat şi în anii 1938—1940 să fie dominată în mare măsură de monopolurile străine. A crescut în aceşti ani în ritm rapid ponderea capitalului german, mai ales după ce, în martie 1939, statul român a încheiat cu cel de-al III-lea Reich un *Tratat economic*, prevăzînd obligaţia României de a extinde culturile agricole necesare Germaniei, de a intensifica exploatarea petrolului şi a minereurilor, de a permite pe teritoriul său activitatea unor întreprinderi mixte româno-germane, precum şi alte obligaţii. Totodată, Tratatul prevedea că Germania va livra şi echipament militar României, va construi în ţara noastră antrepozite şi silozuri, care în fond serveau tot intereselor economice ale Reichului.

Agricultura a rămas mai departe ramura de producţie cea mai puţin dezvoltată a economiei româneşti; dăinuiau însă şi în această perioadă dijma şi munca

la tarla, care au fost impuse chiar ţăranilor printr-un decret-lege special, elaborat în 1940. Aproape 77% din totalul gospodăriilor ţărăneşti, care deţineau suprafeţe pînă la 5 ha, erau în posesia doar a 33,3% din pămîntul proprietăţilor individuale, ceea ce sublinia insuficienţa pămîntului pentru covîrşitoarea majoritate a ţărănimii. O analiză mai detaliată arată însă că aproape o jumătate de milion de gospodării, însumînd cel puţin 2—2,5 milioane de suflete, practic nu dispuneau decît de o bucată de pămînt pînă la 1 ha.

Toate acestea confirmă puternica fărîmiţare a proprietăţii agrare şi deplasarea majorităţii ţărănimii în categoria semiproletară şi săracă.

În schimb, categoria ţărănimii înstărite, cu suprafeţe între 10—50 ha, poseda mai mult de o cincime din totalul suprafeţelor, iar marea gospodărie capitalisto-moşierească, cu peste 50 ha, deţinea 18,3% din suprafaţa agrară.

Necesităţile economice interne şi conjunctura internaţională au dus la o *creştere considerabilă a exportului de cereale, petrol şi alte produse ale economiei româneşti,* deşi preţurile acestor produse pe piaţa mondială erau în continuă scădere. Spre sfîrşitul anului 1939, economia ţării noastre a început să manifeste semnele unei vizibile înrăutăţiri. *Finanţele* statului deveneau din ce în ce mai şubrede, iar *circulaţia monetară* prezenta simptomele unei grave inflaţii. Încercările guvernelor de a restabili echilibrul financiar al ţării au rămas zadarnice.

2. Dictatura regală şi politica sa internă. Folosindu-se de creşterea puterii economice a oligarhiei financiare, de slăbiciunea şi lipsa de autoritate a partidelor politice burgheze, de nemulţumirea maselor populare şi a cercurilor politice interne faţă de guvernul Goga-Cuza, precum şi de gravele dezordini pe care le comiteau grupările fasciste, *Carol al II-lea a instaurat, la 10 februarie 1938, dictatura personală.*

În perioada dictaturii regale, adică din februarie 1938 şi pînă în septembrie 1940, au avut loc o serie de schimbări şi remanieri ale guvernelor. Exponente ale marelui capital, acestea au luat o serie de măsuri care *îngustau sfera libertăţilor şi drepturilor democratice,* avantajînd marea burghezie comercială, industrială şi bancară.

Noile norme ale vieţii politice şi economice din timpul dictaturii personale a regelui Carol al II-lea nu erau compatibile cu Constituţia adoptată în 1923. De aceea, ca o primă măsură, s-a abolit vechea Constituţie şi s-a adoptat, în februarie 1938, o *Constituţie nouă,* care consfinţea dreptul regelui de a conduce în mod direct ţara, restrîngea în mare măsură libertăţile cetăţeneşti, menţinea Parlamentul ca organ legislativ, dar supus voinţei monarhului, atribuia regelui întreaga putere executivă în stat, precum şi dreptul de a fi în mod efectiv conducătorul suprem al armatei. În virtutea legilor elaborate sub regimul carlist, cenzura a devenit tot mai necruţătoare, iar atribuţiile organelor locale ale puterii au trecut în cea mai mare parte în competenţa organelor militare care preluaseră conducerea prefecturilor. Au fost dizolvate toate partidele politice, tolerîndu-se, totuşi, foştilor lideri ai acestor partide să întreprindă anumite acţiuni opoziţioniste. Prin restrîngerea atribuţiilor Parlamentului şi prin dezbinarea şi dizolvarea partidelor po-

UNIVERSUL

ASASINAREA PRIMULUI MINISTRU ARMAND CALINESCU

Completarea guvernului

Proclamația guvernului către țară

Din testamentul

COMUNICAT

Cum a fost săvârșit asasinatul

Personalitatea defunctului

Funeralii naționale

Ziarul „Universul", indoliat, anunță asasinarea mișelească a primului ministru Armand Calinescu

litice, regele a subminat posibilitatea unirii forțelor națiunii pentru a respinge pericolul fascismului și hitlerismului, care amenința independența națională și integritatea teritorială a țării.

În locul vechilor partide burghezo-moșierești, regele Carol al II-lea a înființat, în decembrie 1938, un organism politic, intitulat *Frontul Renașterii Naționale*, pe care în 1940 l-a transformat în *Partidul Națiunii*, fără ca prin aceasta să poată asigura regimului său dictatorial o bază de masă.

Spre sfîrșitul anului 1938 și în a doua jumătate a anului 1939, Garda de fier a pășit la acțiuni deschise împotriva dictaturii carliste, proferînd amenințări la adresa regelui și asasinînd pe primul ministru *Armand Călinescu*. Cînd Garda de fier s-a pregătit, cu ajutorul cercurilor hitleriste, să acapareze puterea în stat, Carol al II-lea, de acord cu majoritatea membrilor guvernului, a luat măsuri împotriva legionarilor, închizînd o mare parte din căpeteniile acestora și omorînd pe unii dintre ei, în frunte cu Corneliu Zelea Codreanu.

Forțele democratice au susținut măsurile regelui și ale unor personalități politice cu vederi antifasciste, măsuri îndreptate împotriva legionarilor și a încercărilor acestora de a instaura dictatura fascistă, dar, în același timp, ele au dezaprobat și chiar s-au opus acțiunilor dictatoriale, antipopulare și antidemocratice luate de Carol al II-lea și guvernele regimului său de dictatură personală.

În vara anului 1940 însă, încercînd să atenueze conflictul cu Garda de fier, regele Carol al II-lea a trecut la o colaborare deschisă cu legionarii, mergînd pînă la includerea unora dintre căpeteniile lor în guvern. Această măsură a însemnat concomitent o concesie făcută Germaniei hitleriste care îi sprijinea pe legionari, sperînd că astfel va obține bunăvoința hitleriștilor și își va putea prelungi regimul său de dictatură. O astfel de orientare imprimată de Carol al II-lea avea să se repercuteze ulterior, cu consecințe păgubitoare, asupra vieții politice a României.

3. Mișcarea muncitorească și activitatea Partidului Comunist în anii dictaturii regale. Încă de la instaurare, dictatura regală a îndreptat ascuțișul măsurilor sale politice și juridice împotriva mișcării muncitorești, a forțelor democratice și în special a Partidului Comunist.

În condițiile noi, create prin instaurarea dictaturii regale, Partidul Comunist a căutat să mențină pe diferite căi un contact strîns cu cele mai largi mase ale poporului. **Pentru realizarea acestui obiectiv, organizații de masă ca: Uniunea Democratică, Uniunea Oamenilor Muncii Maghiari, Frontul Plugarilor etc., urmînd** indicațiile Partidului Comunist, au intrat în ilegalitate. Condițiile de desfășurare a activității revoluționare s-au agravat astfel în mod deosebit încă din momentul instalării dictaturii regale.

Prin eforturile organizațiilor îndrumate de comuniști, prin intermediul publicațiilor ilegale, ca *„Scînteia"*, *„Lupta de clasă"*, ca și prin folosirea presei legale, îndeosebi a ziarului P.S.D. *„Lumea nouă"*, Partidul Comunist a popularizat necesitatea luptei comune împotriva fascismului și hitlerismului, pentru menținerea libertăților și drepturilor democratice, pentru apărarea independenței și integrității teritoriale a țării noastre.

Participanți la greva de la fabrica „Birman" (1939)

Prin numeroase mijloace și căi de acțiune, Partidul Comunist a reușit să mobilizeze, în vara anului 1938, mase mari de muncitori împotriva intențiilor dictaturii regale de a dizolva sindicatele.

În ciuda voinței muncitorimii, organele dictaturii regale au desființat, în septembrie 1938, sindicatele și au creat în octombrie, același an, *breslele*, a căror activitate urma să se desfășoare sub controlul statului, deoarece ele erau concepute ca organizații pentru realizarea unei „colaborări de clasă" între muncitori și patroni.

Partidul Comunist a dat cuvînt de ordine membrilor săi și tuturor acelora care făcuseră parte din sindicatele revoluționare să intre în bresle și să activeze acolo în spiritul intereselor clasei muncitoare. Acțiunea desfășurată pe acest tărîm a cunoscut succese deosebite.

Paralel cu îndrumarea și conducerea diferitelor organizații de masă legale și ilegale, Partidul Comunist a căutat să-și consolideze propriile sale rînduri și să-și sporească forța numerică prin crearea de noi organizații într-o serie de întreprinderi și instituții administrative, în universități etc. El a organizat și condus în anii 1939—1940 o serie de greve, demonstrații și manifestații ale muncitorimii din întreaga țară. O amploare remarcabilă a avut la București și în alte centre ale țării marea demonstrație populară de la *1 mai 1939*, în organizarea căreia un rol de seamă a avut, alături de alți activiști ai partidului, tovarășul *Nicolae Ceaușescu*.

Un moment important în ansamblul mișcării revoluționare l-a reprezentat *reorganizarea Uniunii Tineretului Comunist*, în fruntea căreia, din anul 1939, din însărcinarea P.C.R., s-a aflat tovarășul *Nicolae Ceaușescu*.

La conferința pe țară a P.C.R., ținută în februarie 1939, s-a precizat necesitatea organizării unor largi acțiuni de masă, în vederea apărării independenței na-

1 Mai 1939 în Capitală

Tovarășul Nicolae Ceaușescu în 1939

ționale și integrității teritoriale a României. Pentru a asigura apărarea patriei în împrejurările creșterii amenințătoare a pericolului hitlerist și revizionist, Partidul Comunist Român a lansat lozinca formării unui *Front Unic Național*, care să cuprindă toate forțele democratice și antifasciste ale poporului român.

Cu prilejul unor evenimente internaționale care agravau situația României, Partidul Comunist și-a intensificat eforturile pentru mobilizarea poporului, în vederea apărării patriei. Cînd armatele hitleriste au cotropit Cehoslovacia și s-au apropiat astfel de granițele țării noastre, P.C.R. a desfășurat o largă acțiune de masă pentru susținerea morală și politică a armatei.

Largi acțiuni de protest au organizat comuniștii împotriva Tratatului economic româno-german din martie 1939 și, mai ales, împotriva Dictatului imperialist de la Viena. Pentru a cere abolirea Dictatului imperialist, numeroși membri ai Partidului Comunist și ai organizațiilor de masă aflate sub influența comuniștilor s-au găsit în primele rînduri ale marilor demonstrații și manifestații din diferite orașe ale țării, cum au fost cele de la Cluj, Sibiu, Timișoara, Arad, Satu Mare, Baia Mare, București, Iași.

Acțiunea Partidului Comunist pentru unirea tuturor forțelor patriotice într-un Front comun antihitlerist s-a izbit de ostilitatea grupărilor politice progermane.

Cu toate dificultățile pe care le-a avut de înfruntat, Partidul Comunist Român a reușit, în anii dictaturii regale, să facă față cu succes luptei pentru apărarea celor mai vitale interese ale muncitorimii, ale maselor în general, și pentru menținerea independenței naționale a țării.

Demonstrație la Cluj împotriva Dictatului fascist de la Viena din 30 august 1940

4. Politica externă. Acțiunile României pe plan extern au fost îndreptate spre menținerea păcii și statu-quo-ului, sprijinindu-se, în acest scop, în principal, pe alianțele tradiționale cu Franța și Anglia. Guvernul român a depus eforturi pentru consolidarea Micii Înțelegeri și a Înțelegerii Balcanice, ca organisme diplomatice menite să apere pacea în centrul și sud-estul Europei. În același sens, România a luat o atitudine hotărîtă împotriva dezmembrării Cehoslovaciei de către Germania hitleristă.

În octombrie 1938, guvernul român a refuzat să accepte propunerea guvernului polon de a participa la mutilarea Cehoslovaciei și totodată s-a arătat favorabil ideii de a permite aviației sovietice să treacă peste teritoriul țării noastre pentru a veni în ajutorul statului cehoslovac. Cu U.R.S.S., România a căutat, în general, și în această perioadă, să întrețină relații normale, această tendință devenind mai accentuată în vara anului 1939, cînd guvernul prezidat de *Armand Călinescu* a încercat, prin intermediul Turciei, să propună Uniunii Sovietice încheierea unui Pact de neagresiune.

Considerînd că expansiunea hitlerismului spre răsărit constituia un pericol pentru independența națională și integritatea teritorială a țării noastre, unii membri ai guvernelor dictaturii regale cu vederi mai realiste, sprijiniți de numeroase forțe politice interne și de acțiunile maselor populare, au încercat să reziste măsurilor Germaniei de a subordona România din punct de vedere economic și politic. Cu toate acestea, la începutul anului 1939, datorită dezinteresului tot mai vădit pe care îl manifestau Anglia și Franța față de relațiile lor economice cu România și, ca urmare a creșterii curentului progerman în politica internă a țării noastre, guvernul a pornit pe calea unor noi concesii economice față de Reich, îndeosebi după încheierea, în 1939, a *Tratatului economic cu Germania*.

După invazia trupelor germane în Polonia, la 1 septembrie 1939, guvernul român a declarat țara noastră în stare de neutralitate, dar, deși neutră, România a acordat un mare ajutor poporului polonez, care-și apăra patria și care trăia o

APARE ZILNIC 4 pag. 2 lei Duminecă, 1 Septembrie 1940

Știrea

Deplângem jumătate Ardealul

REZULTATUL ARBITRAJULUI PUTERILOR AXEI

Comunicate și comentarii privitor la mersul tratatelor dela Viena

Presa vremii înfierează odiosul Dictat de la Viena din 1940

POPULAȚIA MAGHIARĂ DIN ARDEAL MANIFESTÂND PENTRU INTEGRITATEA HOTARELOR ROMÂNEȘTI

MARI MANIFESTAȚII PATRIOTICE ÎN ARDEAL ȘI CAPITALA

MANIFESTAȚIA DE LA CLUJ

MARI DEMONSTRAȚII DE PROTEST LA SIBIU

Sibiu, 1 Septembrie

Azi, Sibiul a trăit clipe de

Mare manifestație patriotică la Sebeș (Alba)

Manifestație a populației din Cluj împotriva planurilor fasciste de revizuire a granițelor țării noastre

adevărată dramă națională. În acele împrejurări, aproximativ 100 000 de polonezi — militari și civili — și-au găsit refugiu și ospitalitate pe teritoriul României.

În perioada care a urmat dezmembrării Poloniei, situația României s-a înrăutățit și mai mult, ea devenind deosebit de îngrijorătoare, după ce Franța, principalul aliat al României, a fost cotropită, în mai-iunie 1940, de armatele hitleriste și a fost nevoită să capituleze.

În contextul internațional extrem de critic pe care l-am înfățișat, la 26 iunie 1940, pe baza notelor ultimative adresate României de către guvernul sovietic, teritoriul dintre Prut și Nistru (Basarabia), precum și partea de nord a Bucovinei au fost încorporate Uniunii Sovietice.

Acest act a fost folosit din plin de cercurile fasciste și prohitleriste, care au dezlănțuit o intensă propagandă împotriva U.R.S.S., acționînd pentru împingerea României în brațele Germaniei hitleriste.

La începutul lunii iulie 1940, guvernul Gigurtu a renunțat la garanțiile franco-engleze, care, dealtfel, se dovediseră lipsite de valoare practică, și a declarat că părăsește vechea orientare a politicii externe, orientîndu-se spre Axa Roma—Berlin. În aceeași lună, cercurile hitleriste au impus guvernului român începerea tratativelor cu Ungaria și Bulgaria, pentru a ajunge la o reglementare a relațiilor cu aceste țări, luînd în considerare pretențiile teritoriale pe care ele le ridicau față de România.

Întrucît negocierile româno-ungare desfășurate la Turnu-Severin n-au ajuns la nici un rezultat, Germania hitleristă și Italia fascistă au silit România, la 30 august 1940, în cadrul unei întîlniri care a avut loc la Viena, să cedeze Ungariei partea de nord-vest a țării, cu o suprafață de 43 000 km^2, populată de aproximativ 2 600 000 de locuitori, din care cea mai mare parte o constituiau românii.

În acest moment greu pentru destinele țării sale, poporul român s-a găsit singur, fără nici un sprijin din afară.

Răpirea nord-vestului României prin *Dictatul fascist de la Viena* a stîrnit un val de proteste pe întregul cuprins al țării. Zile de-a rîndul, poporul român a clocotit de indignare împotriva Dictatului nedrept. La chemarea Partidului Comunist și a altor organizații patriotice, sute de mii de muncitori, țărani, intelectuali, funcționari, meseriași, soldați, ofițeri etc. au ieșit în stradă cerînd respingerea Dictatului de la Viena și retrocedarea nord-vestului României la patria mamă. Un mare răsunet au avut demonstrațiile organizate în întreaga țară pentru apărarea teritoriului național.

Ridicîndu-se cu toată energia împotriva Dictatului imperialist, masele populare înfierau în același timp guvernul și, în general, regimul dictaturii carliste, care s-a dovedit incapabil să apere independența națională și integritatea teritorială a țării noastre, slăbind în multiple forme capacitatea de rezistență a poporului român.

În urma tratativelor româno-bulgare, care s-au desfășurat în septembrie 1940, la Craiova, *regiunea din sudul Dobrogei, numită Cadrilater, a trecut în stăpînirea Bulgariei.*

Evenimentele interne și externe care au avut loc în anii 1938—1940 au zdruncinat din temelii edificiul șubred al monarhiei. Urît de popor și lipsit de autoritate politică și morală, regele Carol al II-lea a fost silit, la 6 septembrie 1940,

să abdice în favoarea fiului său Mihai, adevărata putere preluînd-o însă generalul Ion Antonescu, prim-ministru al guvernului alcătuit atunci. Fostul rege, Carol al II-lea, a trebuit să părăsească țara, marcînd prin aceasta falimentul și prăbușirea dictaturii regale.

Lectură

Din **Apelul adresat de C.C. al P.C.R. întregului popor român,** la 17 martie 1939

„Trupele de asalt ale lui Hitler au invadat Cehoslovacia și se găsesc la granița țării noastre. Întreg poporul să se pună în stare de alarmă. Singur P.C.R. a anunțat acest pericol cu ani înainte. Guvernele, partidele burgheze și întreaga presă reacționară au ascuns acest pericol. Hitler a făcut declarații solemne că va respecta independența Austriei și Cehoslovaciei. Le-a cotropit. Guvernul și întreaga presă ascund pericolul în fața poporului! P.C.R. dă alarma! Să fie pregătit la luptă întreg poporul român, pentru apărarea țării împotriva cotropitorilor fasciști! Hitler vrea să ne răpească grîul, petrolul și teritoriul. El vrea să ne arunce în robie.

Ridicați-vă la luptă de a împiedica orice capitulare. Să fie arestați toți agenții lui Hitler din țara noastră. Să fie aruncați din guvern, armată și întregul aparat de stat toți fasciștii și capitulanții.

P.C.R. declară: comuniștii vor lupta cu arma în mînă în primele rînduri. Uniți-vă cu toții într-un singur front puternic contra lui Hitler și aliaților săi revizioniști. Impuneți guvernului să se unească cu acele forțe externe care sînt hotărîte să lupte contra agresorilor fasciști și să se folosească de avantajul vecinătății marii Uniuni Sovietice, care s-a declarat întotdeauna gata să apere țările amenințate de cotropirea fascistă".

Din lucrarea **„Pe făgașul tradițiilor frățești"** de **Ladislau Bányai,** p. 227

„Semnarea Dictatului de la Viena a declanșat, incepînd cu 31 august, în întreaga țară puternice mișcări de protest. La Cluj, demonstrația a continuat și în zilele următoare. Militanți ai Partidului Comunist Român, ai Frontului Plugarilor și ai Madoszului, intelectuali progresiști din diferite partide burgheze nefasciste au chemat peste tot masele să se unească într-un singur front de luptă, împotriva Dictatului de la Viena, pentru răsturnarea guvernului și instaurarea unui guvern de apărare a țării, care să asigure libertăți democratice și drepturi egale naționalităților conlocuitoare".

ÎNTREBĂRI ȘI PROBLEME DE DISCUTAT

1. Caracterizați regimul politic instituit odată cu instaurarea dictaturii regale în România.
2. Ce linii de conduită a urmat politica externă a României în acei ani?
3. Nominalizați cîteva momente mai importante din lupta forțelor democratice, conduse de P.C.R., împotriva dictaturii regale, pentru apărarea drepturilor și libertăților democratice, pentru independența și integritatea țării.
4. Înfățișați momentele mai importante în care, în acei ani, tovarășul *Nicolae Ceaușescu* a adus contribuții de seamă la organizarea unor acțiuni democratice, antifasciste.
5. Reconstituiți pe harta nr. 5 tabloul general al desfășurării mișcării muncitorești, revoluționare, antifasciste și antiimperialiste din România în perioada februarie 1938—septembrie 1940.

DEZVOLTAREA CULTURII ÎNTRE ANII 1918—1944

Învăţămîntul. Ştiinţa. Tehnica. Presa. Literatura. Artele

Constituirea statului naţional unitar român şi schimbările care au avut loc în viaţa economică, socială şi politică în perioada interbelică s-au reflectat şi în domeniul culturii.

Noul cadru teritorial şi politic, oferind condiţii mai bune de dezvoltare a societăţii româneşti, a stimulat şi făurirea unor remarcabile creaţii în domeniul vieţii spirituale, a contribuit la dezvoltarea învăţămîntului şi a altor instituţii culturale.

În acelaşi timp, ascuţirea contradicţiilor economice şi social-politice şi-a pus amprenta şi asupra luptei de idei, în care s-au confruntat concepţia materialistă şi progresistă despre lume şi societate promovată de Partidul Comunist Român şi de alte organizaţii şi cercuri democrate, pe de o parte, şi concepţiile idealiste şi reacţionare, propagate de vîrfurile burgheziei şi moşierimii, pe de altă parte. Această confruntare ideologică a atins punctul culminant în anii creşterii pericolului fascist şi ai dictaturii militaro-fasciste. Spre cinstea intelectualităţii noastre, cei mai valoroşi oameni de ştiinţă şi cultură s-au situat pe poziţii avansate, progresiste, unii dintre ei îmbrăţişînd chiar concepţia materialistă sau apropiindu-se de aceasta şi militînd împotriva teoriilor retrograde, mistice, şovine sau cosmopolite promovate de reacţiune, îndeosebi de organizaţiile fasciste, în frunte cu Garda de fier.

Un rol important în promovarea ştiinţei şi culturii, în formarea cadrelor necesare tuturor compartimentelor vieţii sociale, l-a avut **învăţămîntul.**

După desăvîrşirea unităţii statului nostru naţional, învăţămîntul de toate gradele a înregistrat importante progrese, şcoala şi slujitorii ei ducînd mai departe, în condiţii noi, tradiţiile luptei pentru libertate. Dorinţa de învăţătură a maselor populare a stimulat dezvoltarea învăţămîntului, numărul şcolilor, al cadrelor didactice şi al elevilor crescînd simţitor. S-au adoptat legi şi alte prevederi, în scopul organizării unitare a învăţămîntului de pe întreg cuprinsul ţării şi a crescut durata *învăţămîntului primar* obligatoriu de la patru la şapte ani. Totuşi, învăţămîntul primar nu a cuprins în întregime tineretul şcolar, îndeosebi la sate. Ca urmare, analfabetismul nu a putut fi complet lichidat, o parte a populaţiei nebeneficiind de roadele ştiinţei de carte.

Învăţămîntul secundar a asigurat tineretului mai ales o cultură generală. Acest învăţămînt era însă puţin accesibil maselor largi populare, din cauza taxelor ridicate, a manualelor scumpe, a numărului mic de locuri în internatele şcolare.

O dezvoltare mai importantă au cunoscut şcolile normale, destinate pregătirii învăţătorilor.

Dezvoltarea industrială a României a făcut necesară o însemnată creştere a *învăţămîntului profesional,* cuprinzînd şcoli de arte şi meserii, licee industriale, comerciale etc., ceea ce a avut drept urmare formarea unor contingente de buni

specialişti cu o pregătire medie, din care s-au recrutat îndeosebi maiştri în diferite profesiuni.

Învăţămîntul superior a făcut progrese deosebite. În perioada interbelică au fost create sau reorganizate o serie de instituţii de învăţămînt superior, ca Universitatea din Cluj, Politehnica din Timişoara etc. Numeroase cadre didactice, cunoscute pe plan mondial pentru valoarea lor didactică şi ştiinţifică, au ridicat nivelul învăţămîntului nostru superior, unele domenii, ca cel medical, atingînd un nivel deosebit de înalt.

Un avînt remarcabil a cunoscut **ştiinţa.** Numeroase cercetări de valoare au fost efectuate în cadrul catedrelor universitare, precum şi în institutele de cercetare.

În domeniul *ştiinţelor matematice,* savanţi ca *Gh. Ţiţeica,* autorul unor teorii şi lucrări de mare valoare în domeniul geometriei analitice, *Dim. Pompeiu, Traian Lalescu, Simion Stoilov, Miron Nicolescu* s-au afirmat nu numai în ţară, ci au contribuit la dezvoltarea matematicii pe plan universal.

Ştiinţele fizice au fost reprezentate la un înalt nivel prin cercetările unor oameni de ştiinţă ca *Ştefan Procopiu, Horia Hulubei, Eugen Bădărău* şi alţii.

S-au dezvoltat, de asemenea, cercetările în domeniul *chimiei,* îndeosebi a celei industriale, în care s-au distins oameni de ştiinţă, ca *Gh. Spacu, C. Neniţescu, Eugen Angelescu* etc.

Întocmirea hărţii geologice a României, legată de explorarea zăcămintelor miniere, punerea în valoare a marilor rezerve de sare, petrol, gaz metan, au constituit obiectul principalelor direcţii ale *geologiei,* domeniu în care au desfăşurat o prodigioasă operă savanţi cunoscuţi, ca *L. Mrazec, Gh. Munteanu-Murgoci, Sabba Ştefănescu* şi alţii. Institutul geologic a contribuit într-o măsură însemnată la dezvoltarea acestor cercetări.

Problemele *geografiei* au fost abordate în lucrările lui *Gheorghe Vîlsan, Simion Mehedinţi, Vintilă Mihăilescu* şi alţii.

Ştiinţele biologice au cunoscut o înflorire remarcabilă, descoperirile din acest domeniu avînd o largă aplicare în diferitele ramuri ale ştiinţelor naturii, în agronomie, medicină etc., domenii în care s-au distins savanţii *Emil Racoviţă,* întemeietorul biospeologiei, *Grigore Antipa, Dimitrie Voinov, Ion Borcea* şi alţii. Instituţii ştiinţifice, ca grădinile botanice din Cluj şi din Bucureşti, Institutul de cercetări agronomice, au dat un impuls de seamă acestor studii.

În domeniul *ştiinţelor agricole* s-au impus numele lui *Gh. Ionescu-Siseşti, Tr. Săvulescu, M. Chiriţescu-Arva* şi alţii.

O însemnată dezvoltare a cunoscut *medicina,* atît sub raportul cercetării ştiinţifice, cît şi sub cel al îngrijirii medicale a populaţiei, a cărei sănătate se afla într-o stare precară. În anii interbelici şi-au continuat cercetările lor valoroase iluştrii savanţi *Victor Babeş, Ion Cantacuzino,* fondatorul Institutului de seruri şi vaccinuri care-i poartă numele, *Gheorghe Marinescu,* renumit neurolog, autorul unei lucrări de circulaţie mondială privind celula nervoasă şi alţii. Şcoala românească de endocrinologie, întemeiată de *C.I. Parhon,* a devenit cunoscută şi apreciată în întreaga lume.

O dezvoltare deosebită au cunoscut *ştiinţele sociale,* care au reflectat frămîntările social-politice ale epocii. Au fost adîncite cercetările din domeniul *ştiin-*

Gheorghe Marinescu

Virgil Madgearu

țelor economice, prin lucrări de economie generală, industrială, agrara, ca și prin studii de istorie și de gîndire economică. Economiștii și sociologii au încercat să analizeze unele fenomene specifice acestei perioade, cum a fost criza dintre anii 1929—1933, s-au preocupat de problemele industrializării țării, ale reformei agrare, dar n-au ajuns la soluții unitare din cauza intereselor diferitelor clase sociale, grupuri și partide pe care le reprezentau. Dintre economiștii și sociologii acestei perioade amintim pe *Virgil Madgearu, Gheorghe Zane, Petre Andrei, Dimitrie Gusti, Gáll Ernö, Ștefan Zeletin.*

Filozofia românească a reflectat lupta dintre materialism și idealism. Deși sub raport cantitativ au precumpănit lucrările scrise de pe poziții idealiste, din punct de vedere calitativ s-au impus acele studii care reflectau concepția materialistă. Au fost combătute îndeosebi teoriile iraționaliste, mistice și chiar fasciste răspîndite de cîțiva pretinși filozofi, ca *Nae Ionescu.* Pe pozițiile cele mai înaintate s-a situat concepția și activitatea Partidului Comunist Român, promovată în paginile unor publicații proprii, cá „Lupta de clasă", precum și în presa aflată sub conducerea sau sub influența Partidului Comunist. De pe poziții materialiste și democrate și-au desfășurat activitatea filozofi care au combătut ideologia fascistă, ca *Athanase Joja, D.D. Roșca, Dan Bădărău* și, într-o anumită măsură, chiar *Mircea Florian* și *P.P. Negulescu.* Este perioada în care se face cunoscută activitatea desfășurată cu anumite limite de Lucian Blaga, autor al unui sistem filozofic original, raportat mai ales în domeniul filozofiei culturii.

Psihologia românească a fost ilustrată de lucrările valoroase ale lui *Constantin Rădulescu-Motru, Fl. Ștefănescu-Goangă* și *Mihail Ralea.*

Rodnice cercetări s-au întreprins în *pedagogie* — în strînsă legătură cu dezvoltarea învățămîntului — precum și în *științele juridice*, dintre juriștii de seamă ai epocii detașîndu-se numele lui *Nicolae Titulescu, Mircea Djuvara, Andrei Rădulescu* și alții.

Nicolae Iorga

Istoriografia a fost dominată de opera vastă a lui *Nicolae Iorga,* cunoscut nu numai în țară, ci și în lumea științifică internațională. El a abordat în primul rînd istoria României, dar a lăsat lucrări de o deosebită valoare și în domeniul istoriei universale, al bizantinologiei, în istoria literaturii, a comerțului etc. Colecțiile de documente publicate de N. Iorga, ca și vasta sa sinteză de Istoria Românilor, publicată în zece volume, constituie opere de o deosebită valoare.

Activitatea sa de patriot democrat-burghez, de militant antihitlerist, apărător al suveranității naționale, i-a atras ura neîmpăcată a fascismului, în noiembrie 1940 el fiind asasinat de legionari, în complicitate cu agenți ai Gestapo-ului.

În domeniul istoriei vechi și al arheologiei s-a impus *Vasile Pârvan,* cu lucrarea sa fundamentală *Getica* și cu revista *„Dacia"*, înființată de el în 1924. O activitate rodnică au desfășurat și alți istorici, ca *Dimitrie Onciul, Constantin Giurescu, Ion Ursu, Petre P. Panaitescu, Andrei Oțetea, Constantin C. Giurescu* și alții. Cercetările istorice s-au dezvoltat și datorită activității desfășurate de o serie de institute de specialitate, precum și de reviste cu caracter istoric, cum au fost „Revista istorică" și „Revista istorică română". Dar fenomenul nou din istoriografia românească, mai pronunțat în deceniul al patrulea al secolului al XX-lea, este apariția unor lucrări întemeiate pe concepția materialismului istoric, care premerg cercetărilor din zilele noastre. În această direcție sînt de menționat studiile lui *Petre Constantinescu-Iași,* ca și cele cu caracter complex — de istorie, sociologie și filozofie — ale lui *Lucrețiu Pătrășcanu,* remarcabil militant comunist, autor al unor lucrări de pătrunzătoare analiză istorică, precum „Un veac de frămîntări sociale (1821—1907)", „Problemele de bază ale României" și „Sub trei dictaturi".

Lingvistica românească a făcut și ea însemnați pași înainte, în diferitele sale ramuri: dialectologie, stilistică, gramatică, istoria limbii ș.a. S-au pus bazele unor ample lucrări, ca Atlasul limbii române, dicționare etc. În acest domeniu și-au

continuat activitatea laborioasă *Al. Philippide, Ovid Densușianu, Sextil Pușcariu* și și-au început cariera științifică *Emil Petrovici, Iorgu Iordan, Alexandru Rosetti*, a căror operă se va împlini în perioada următoare, în anii socialismului.

Tehnica. Cu toate condițiile economice și sociale inferioare, comparativ cu alte țări, în care era ținută România de clasele conducătoare și de capitaliștii străini, progrese însemnate se înregistrează în tehnică, unele dintre ele reprezentînd contribuții originale ale poporului român la progresul tehnicii mondiale. Numele unor inventatori, ca *Henri Coandă*, unul din fondatorii aviației cu reacție, *George Constantinescu*, în domeniul sonicității, *Elie Carafoli* au intrat în rîndurile creatorilor tehnicii mondiale, ducînd mai departe tradițiile făurite în acest domeniu de *Traian Vuia* și *Aurel Vlaicu*. S-au impus, de asemenea, *Nicolae Profiri* — cu cercetări în domeniul mecanicii construcțiilor și betonului armat —, *A. Beleș*, cu studiile sale privind rezistența materialelor, *Gh.Em. Filipescu*, cu cercetări în domeniul construcției de drumuri, poduri și căi ferate.

Presa. După încheierea procesului de formare a statului național unitar român, presa se diferențiază tot mai mult, în funcție și de apartenența ei la diferitele partide politice. Dintre ziarele de mare tiraj amintim „Universul", „Dimineața" și „Adevărul" — ultimul fiind o tribună a intelectualității democrat-burgheze. Existau numeroase și valoroase reviste de cultură, ca „Viața românească", „Punct" etc. S-a dezvoltat, de asemenea, o bogată și variată presă în limbile naționalităților conlocuitoare. A avut loc și o perfecționare a mijloacelor de informare, de pildă, prin *radiodifuziune*, ale cărei emisiuni au început în țara noastră în anul 1928. Conținutul și orientarea acestor mijloace de informare erau, desigur, variate și inegale, iar calitatea publicistică lăsa adeseori de dorit. Situația a fost mult înrăutățită odată cu pătrunderea și manifestarea tot mai zgomotoasă a ideologiei fasciste. Ziare, cum au fost „Cuvîntul", „Porunca Vremii" precum și unele reviste, ca „Gîndirea", au propagat concepții reacționare, șovine, mistice. În acea perioadă, numeroase publicații situate pe poziții democrate au fost suprimate. Elementul cel mai valoros în domeniul presei românești din această perioadă îl constituie *presa comunistă*, care a continuat și a ridicat pe o treaptă superioară, în noile condiții istorice, cele mai valoroase tradiții ale presei muncitorești, socialiste și democrate din țara noastră. Între anii 1921—1944 au apărut aproape 500 de organe de presă legale și ilegale, editate sau îndrumate de Partidul Comunist Român. Cele mai importante au fost revista „Lupta de clasă", întemeiată încă în anul 1920, iar după ilegalizarea Partidului Comunist Român, ziarul „Scînteia", precum și o seamă de publicații culturale, pentru tineret, atît în limba română, cît și în limbile naționalităților conlocuitoare, cum a fost revista marxistă „Korunk" din Cluj (1926—1940), întemeiată de *Gaál Gábor*.

Publicațiile comuniste, editate în condiții deosebit de grele, de adevărat eroism și spirit de sacrificiu, s-au situat în primele rînduri ale marilor lupte sociale și politice din țara noastră. Dintre organele de presă comuniste din această perioadă amintim: „Bluze albastre", „Clopotul", „Cultura proletară", „Reporter", „Cuvîntul liber", „Manifest". Calitățile ziaristului, scriitorului și intelectualului comunist au fost întruchipate, în activitatea acestei prese, de *Alexandru Sahia*.

În anii dictaturii militaro-fasciste, în afara numeroaselor manifeste, a emisiunilor postului de radio clandestin „România Liberă", a apărut ziarul cu același nume, care a chemat poporul la luptă pentru răsturnarea regimului antonescian și a vestit apoi declanșarea revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă la 23 August 1944.

Literatura română atinge, în perioada dintre cele două războaie mondiale, remarcabile culmi artistice. Desăvîrșirea unității politice a statului a favorizat această înflorire, creînd condiții materiale și spirituale superioare pentru manifestarea talentelor literare și artistice din întreaga țară, atît în limba română, cît și în limbile naționalităților conlocuitoare. Adîncirea contradicțiilor sociale și politice și-a găsit reflectarea și în creația literară și artistică. Dealtfel, cultura românească s-a menținut în ansamblul ei pe un făgaș democratic, cei mai valoroși oameni de litere și artă militînd consecvent pentru principiile democrației, progresului și păcii.

O dezvoltare cu totul remarcabilă a cunoscut în acea perioadă *proza*. Cel mai mare creator în acest domeniu a fost *Mihail Sadoveanu*, a cărui operă se ridică pe piscurile ei cele mai înalte, prin lucrări remarcabile, ca „Baltagul", „Frații Jderi", „Zodia Cancerului", „Hanul Ancuței". El a exprimat bucuriile și mai ales durerile poporului, a cîntat splendorile naturii patriei; romanele sale au fost traduse, în anii de mai tîrziu, în multe limbi străine. *Liviu Rebreanu* a creat mari fresce sociale și politice în cunoscutele romane „Pădurea spînzuraților", „Răscoala", „Ion". Un alt remarcabil romancier din această epocă a fost *Cezar Petrescu*, cu valorosul său roman „Întunecare". Lor li s-au alăturat *Camil Petrescu*, scriitor de mare finețe și profunzime, *Hortensia Papadat-Bengescu* etc.

Mihail Sadoveanu

Gaál Gábor

În *poezie* se afirmă cu originalitate și forță creatoare deosebite *Tudor Arghezi*, autorul „Cuvintelor potrivite", care pune în valoare valențe expresive noi ale limbii noastre, prin vestitele sale „Bilete de papagal" și „Tablete". Arghezi și-a afirmat totodată în mod răspicat punctul de vedere înaintat în problemele culturale și sociale ale epocii. Un poet de seamă a fost *Lucian Blaga*, autor de poezii filozofice, caracterizate printr-o mare finețe artistică. Poezii de un deosebit rafinament și muzicalitate a creat *George Bacovia*. În aceeași perioadă se află în plină înflorire opera poetică a lui *Al. Philippide* și se conturează proeminent talentul lui *Mihai Beniuc*. Tendințe accentuate de înnoire a artei poetice a manifestat *Emil Isac*, a cărui activitate a fost legată de mișcarea socialistă. O literatură și publicistică profund angajate pe linia democrației se conturează de pe acum prin opera unor scriitori ca *Alexandru Sahia*, autor de nuvele și note de călătorie, prin activitatea profesorului comunist *Ilie Cristea*, militant pentru o cultură democrată destinată celor mulți, precum și prin lucrările unor scriitori din rîndurile naționalităților conlocuitoare, ca *Nagy István*, *Asztalos István*, *Alfred Margul Sperber*, *Kovács-Katona Jenö*, *Koós Károly* și alții.

În teoria și istoria literaturii întîlnim numele unor personalități remarcabile, ca *George Călinescu*, autorul unei monumentale și originale Istorii a literaturii române, *Eugen Lovinescu*, *Tudor Vianu*.

Prin bogata sa creație, prin confruntarea rodnică a unor tendințe și stiluri diferite, literatura română dintre cele două războaie mondiale s-a ridicat la un nivel de exprimare artistică de natură să o situeze alături de alte mari literaturi contemporane de prestigiu.

Liviu Rebreanu

Tudor Arghezi

Artele au cunoscut o dezvoltare remarcabilă în toate domeniile. *Arhitectura* a străbătut epoca unor înnoiri și construcții de amploare, cu deosebire în Capitală, unde se înalță, mai ales în centru, blocuri moderne, edificii publice, sediile unor ministere, bănci ș.a. Palatul Consiliului de Miniștri, Academia Militară, Facultatea de drept din București, Hotelul Carpați din Brașov sînt unele dintre realizările deosebite din acest domeniu. Arhitecții *Duiliu Marcu* și *Petre Antonescu* s-au afirmat prin concepția lor avansată, care s-a materializat în ansambluri și compoziții impunătoare.

Pictura continuă tradițiile clasice din perioada anterioară, căutînd totodată noi surse de inspirație sau modalități de exprimare, care păstrează și dezvoltă filonul realist, semnificația adînc umanistă a artei noastre naționale. Pictori reprezentativi ai acestei perioade, ca *Th. Pallady*, *G. Petrașcu*, *Nicolae Tonitza*, *Hans Mattis-Teutsch*, *Hans Eder*, au înfățișat pe pînzele lor lumea modestă a tîrgurilor și mahalalelor, imaginea suferințelor țăranului, dîrzenia prevestitoare de furtună a muncitorilor alături de gingășia copilăriei și de alte teme ale vieții sociale.

Sculptura a avut o dezvoltare deosebită, datorită în primul rînd creației lui *Constantin Brâncuși*, a cărui operă a intrat în tezaurul celor mai mari valori ale artelor plastice contemporane din întreaga lume. Sînt bine cunoscute lucrările sale „Coloana infinitului", „Masa tăcerii", „Poarta sărutului", „Pasărea măiastră" și altele.

Brâncuși sintetizează elementele artei noastre populare, pe care le ridică pe culmile expresiei universale, cu o îndrăzneală și o originalitate care impresionează profund. Arta sa duce departe în lume faima geniului artistic românesc. Lucrările lui *O. Han* (statuia lui Mihail Kogălniceanu), *R. Ladea*, *D. Paciurea*, *C. Medrea*, *I. Jalea* au contribuit și ele, în mare măsură, la afirmarea sculpturii românești.

Nicolae Tonitza

Constantin Brâncuși

„Masa tăcerii" de C. Brâncuşi (Tg. Jiu)

Progrese însemnate face şi *arta muzicală* românească, atît în compoziţie cît şi în interpretare. Geniul multilateral al lui *George Enescu* se afirmă cu toată strălucirea, lucrările sale intrînd în repertoriul universal, unele fiind adevărate capodopere. La baza lor stă inspiraţia din folclorul muzical naţional, nu numai ca

George Enescu

limbaj, ci şi ca esenţă artistică superioară. Amintim astfel sonatele pentru vioară, simfoniile, muzica de cameră, „Suita sătească" şi monumentala operă „Oedip", care a deschis căi noi de dezvoltare teatrului liric universal.

În perioada interbelică se dezvoltă activitatea unor instituţii muzicale, ca *Filarmonica* din Bucureşti, *Opera Română* din Bucureşti şi Cluj, *Orchestra simfonică Radio, Societatea corală Carmen* etc. În compoziţie se afirmă talente deosebite, ca: *Mihail Jora, D. Cuclin, Tiberiu Brediceanu, Sabin Drăgoi, Dinu Lipatti*, în arta dirijorală *Ionel Perlea, Alfred Alessandrescu, George Georgescu* etc.

În general, bogata şi valoroasa moştenire culturală a acestei epoci reprezintă o continuare a tradiţiilor înaintaşilor, fiind totodată o premisă a saltului pe care îl va realiza cultura din ţara noastră în anii construcţiei socialiste.

ÎNTREBĂRI ŞI PROBLEME DE DISCUTAT

1. Arătaţi legătura dintre dezvoltarea economică şi social-politică a României şi creaţia ştiinţifică şi culturală între anii 1918—1944.
2. Care au fost domeniile în care ştiinţa românească s-a afirmat cu mai multă vigoare?
3. Menţionaţi principalii exponenţi ai literaturii şi artei din ţara noastră în perioada interbelică.

ROMÂNIA ÎN ANII DICTATURII MILITARO-FASCISTE ŞI AI RĂZBOIULUI ANTISOVIETIC

1. **Instaurarea dictaturii militaro-fasciste şi urmările ei.**
2. **Lupta maselor populare, sub conducerea P.C.R., împotriva dictaturii militaro-fasciste şi a războiului hitlerist.**

1. Instaurarea dictaturii militaro-fasciste şi urmările ei. Spre sfîrşitul verii anului 1940, situaţia politică internă şi internaţională a României s-a agravat în chip îngrijorător. Pe plan intern, grupările politice prohitleriste, dar îndeosebi Garda de fier, se găseau în plină ascensiune spre putere. Acţiunea lor era favorizată şi de mersul evenimentelor internaţionale, în principal de creşterea forţei militare şi economice a Germaniei, care cotropise, împreună cu celelalte state fasciste, o mare parte din ţările Europei, fără să întîlnească o rezistenţă hotărîtă, în afara celei opuse de armata Marii Britanii.

Pentru a extinde războiul în răsărit şi a cuceri Uniunea Sovietică, Germania hitleristă avea nevoie să folosească poziţia strategică, precum şi potenţialul economic şi militar al României. Urmărind să subordoneze ţara noastră intereselor şi scopurilor sale agresive, Germania hitleristă a sprijinit grupările prohitleriste din România să acapareze puterea de stat.

Folosindu-se de ajutorul financiar şi politic al cercurilor hitleriste şi al vîrfurilor reacţiunii interne, grupările fasciste şi profasciste din România au silit pe

Carol al II-lea, care, deşi făcuse concesii economice Germaniei, nu se bucura totuşi de încrederea ei, să aducă la cîrma ţării, în ziua de 5 septembrie 1940, pe *generalul Ion Antonescu.*

A doua zi, acesta l-a silit pe Carol al II-lea să abdice. Astfel, la 6 septembrie 1940, a fost instaurată dictatura militaro-fascistă, constituindu-se un guvern, ai cărui membri erau recrutaţi din rîndul Gărzii de fier şi dintre adepţii lui Ion Antonescu. Acesta şi-a luat titlul de „conducător al statului", fiind totodată şi prim-ministru.

Formarea guvernului antonescian a primit încuviinţarea liderilor „partidelor istorice", *I. Maniu* şi *C.I. Brătianu,* care, cu consimţămîntul tacit al dictatorului Antonescu, au acţionat ca o forţă politică de rezervă, care să apară la suprafaţa vieţii politice şi să preia puterea în cazul în care războiul s-ar fi sfîrşit prin victoria Angliei şi a aliaţilor ei.

Din momentul instaurării ei, dictatura militaro-fascistă a aplicat pe plan intern *o politică antipopulară, lichidînd ultimele resturi ale libertăţilor şi drepturilor democratice.*

Dictatura a instaurat un regim de aspră teroare împotriva forţelor democratice, antifasciste, îndeosebi împotriva comuniştilor. Urmărind să înăbuşe orice manifestare democratică şi patriotică, dictatorul Antonescu şi căpeteniile legionare au aruncat în închisori şi în lagăre mii de luptători comunişti şi antifascişti, supunîndu-i unui regim de exterminare. Numai sub zidurile celei mai fioroase închisori, *Doftana,* care s-a prăbuşit în urma cutremurului din 10 noiembrie 1940, au pierit 14 luptători comunişti şi antifascişti, printre care *Ilie Pintilie,* membru al Comitetului Central al Partidului Comunist Român.

În anii următori, organele represive ale dictaturii militaro-fasciste au condamnat la moarte şi executat o serie de comunişti, printre care: *Filimon Sîrbu, Dr. Cornhauser, Ada Marinescu, Nicolae Mohănescu, soţii Paneth, Petre Gheorghe,* secretar al organizaţiei P.C.R. Ilfov.

Crime săvîrşite de bandele legionare

La şirul crimelor săvîrşite în timpul dictaturii antonesciene, în cîrdăşie cu Gestapoul, s-a adăugat pogromul, organizat la Iaşi, unde au fost asasinaţi peste 2 000 de oameni, în cea mai mare parte evrei.

Numeroşi alţi cetăţeni, fără deosebire de naţionalitate, dar în special evrei, au fost internaţi în tabere de muncă.

De la pătrunderea cu violenţă în case particulare, cu scop de a prăda, continuînd cu exproprierile forţate, cu torturări şi asasinate, continuînd cu şantaj, cu înscenările poliţieneşti, legionarii au atins, prin acţiunile lor teroriste, neînchipuite culmi.

Prigoana fascistă a fost îndreptată împotriva tuturor forţelor patriotice, în primul rînd a clasei muncitoare şi a Partidului Comunist Român, a celorlalte organizaţii politice patriotice, antifasciste, a intelectualilor şi ofiţerilor patrioţi, care se pronunţau pentru apărarea suveranităţii ţării, împotriva fascismului şi a subordonării ţării Germaniei hitleriste. Au fost elaborate legi dintre cele mai draconice, după modelul celor hitleriste, care prevedeau pentru orice împotrivire faţă de regimul fascist şi războiul hitlerist sancţiuni grele, mergînd pînă la pedeapsa cu moartea.

În faţa situaţiei create, comuniştii din România, toţi patrioţii ţării n-au dat nici o clipă înapoi, au acţionat prompt — cît le-a fost cu putinţă — împotriva dictaturii militaro-fasciste. *Marea demonstraţie din capitală — în cartierul Obor — de la 3 noiembrie 1940,* de pildă, a semnificat riposta hotărîtă a clasei muncitoare, a maselor largi faţă de regimul instaurat.

Răspunsul bandelor fasciste a însemnat năpustirea lor asupra fiilor devotaţi ai poporului român — comuniştii, precum şi asupra altor luptători antifascişti; pe mulţi dintre ei i-au asasinat mişeleşte, ca în cazul lui *Constantin David, Ocsko Tereza* etc., pe alţii i-au schingiuit şi terorizat bestial.

În acelaşi timp, legionarii s-au răfuit şi cu oamenii politici burghezi care, în cursul activităţii lor, în anumite perioade, s-au situat pe poziţii potrivnice Gărzii

Savantul Nicolae Iorga asasinat de legionari

de fier și politicii expansioniste a guvernului nazist german. Continuînd asasinatele politice începute anterior (*I.G. Duca*, în 1933, *Armand Călinescu*, în 1939 ș.a.), la sfîrșitul lui noiembrie 1940, grupuri din poliția legionară au împușcat, în închisoarea *Jilava* și în localul poliției din București, 67 de foști demnitari și funcționari superiori, printre care generalul *Gheorghe Argeșanu*, fost prim-ministru, care în timpul dictaturii regale a ordonat măsuri împotriva Gărzii de fier. În aceleași zile au fost asasinați, fiind răpiți din locuințele lor, cunoscutul istoric și savant de reputație mondială *Nicolae Iorga*, fost prim-ministru, profesorul universitar *Virgil Madgearu*, fost ministru național-țărănist, *Victor Iamandi*, fruntaș al Partidului Național-Liberal, fost ministru al justiției. Oameni nevinovați au fost ridicați de la casele lor, bătuți pînă la sînge, legați la stîlp și uciși.

De această perioadă se leagă și tristul deznodămînt al profesorului universitar *Petre Andrei* care, neputînd suporta urgia fascistă, a hotărît să-și pună singur capăt zilelor:

„Mi-e greu, mi-e foarte greu să mă despart de voi și de mama voastră — citim cu emoție în ultima sa scrisoare adresată familiei, impresionant rechizitoriu la adresa mișcării legionare. Împrejurări nenorocite mă silesc la aceasta. Țin să știți însă că tatăl vostru nu are nici un fel de vină, nici pată, nici amestec în cele întîmplate. Nu pot suporta să fiu tîrît în mocirlă sub orice formă. Să nu credeți că fug de judecată și de aceea aleg acest mijloc. Nu, dar nu mai am nici o putere asupra celor care mi-au zdruncinat nervii în halul acesta. Am avut altă atitudine decît Garda de fier, dar nu am prigonit pe nimeni și nu am făcut nici un act urît. Nu pot să fiu însă umilit și degradat. De ce să fiu arestat? Dacă aș avea pe sufletul meu o cît de mică vină aș suferi orice, căci aș fi meritat. Dar așa? În cărțile scrise de mine apar clar atitudinea și concepția mea. Voi controlați și veți vedea!"

Crimele bestiale erau săvîrșite de bandele legionare cu asentimentul și încurajarea Germaniei hitleriste. *Himmler* scria, de pildă, lui *Horia Sima*, la 6 septembrie 1940: *„Pentru mine, în calitate de Reichsführer S.S. și șef al poliției germane, se înțelege de la sine că voi da în orice privință concursul meu, atît cu sfatul, cît și cu fapta, statului român și mișcării legionare"*.

Paralel cu desfășurarea acțiunilor teroriste și cu aplicarea măsurilor de jefuire a populației, legionarii, compromiși definitiv chiar în fața unor adepți care-i susțineau, s-au ridicat împotriva grupării lui Ion Antonescu pentru acapararea exclusivă a puterii. În acest scop, ei au dezlănțuit, cu ajutorul Gestapo-ului, între 22 și 24 ianuarie 1941, o *rebeliune*, în cursul căreia, constituiți în bande, au jefuit magazine, întreprinderi și instituții, au devastat case și au comis numeroase asasinate împotriva populației civile, a ofițerilor și soldaților.

Cu ajutorul armatei și al cercurilor hitleriste, care nu mai vedeau în legionarii compromiși forța capabilă să asigure conducerea statului, gruparea lui Antonescu a înăbușit rebeliunea legionarilor, a îndepărtat Garda de fier de la conducerea statului și a format un nou guvern din militari și tehnicieni, adepți ai politicii antonesciene. În acest fel, Germania hitleristă și-a asigurat posibilitatea de a folosi resursele materiale și umane ale României pentru scopurile sale agresive.

Dictatura antonesciană și-a legat definitiv soarta de aceea a regimului hitlerist. Hotărît să satisfacă interesele economice, politice și militare ale Germaniei, guvernul militaro-fascist a acceptat, în octombrie 1940, *intrarea trupelor germane în România*, trupe care aveau să servească și ca bază de susținere a dictaturii antonesciene.

Pe această cale, Germania hitleristă și-a asigurat noi posibilități de a subordona România și a jefui bogățiile sale economice, capitalul german acaparînd piața românească și infiltrîndu-se puternic în toate ramurile industriei naționale.

După ce a subordonat din punct de vedere economic și politic România, Ungaria și alte țări din Europa, Germania nazistă, a cărei forță militară crescuse considerabil, a dezlănțuit împreună cu aliații săi, *la 22 iunie 1941, războiul cotropitor împotriva Uniunii Sovietice.*

În prima etapă a ostilităților, mașina de război hitleristă a înfrînt rezistența eroică a armatelor sovietice, ajungînd pînă la începutul anului 1942 la porțile Moscovei, creînd un cerc de foc în jurul Leningradului, apropiindu-se apoi de Munții Caucaz și încercînd să distrugă orașul Stalingrad.

Împotriva invaziei hitleriste, Partidul Comunist al Uniunii Sovietice a mobilizat un uriaș potențial economic, militar și moral. Cu sprijinul neprecupețit al întregului popor, Armata Roșie a organizat o largă contraofensivă, dînd lovituri nimicitoare inamicului. În marile bătălii de la Moscova, Leningrad, Stalingrad, Odesa, Sevastopol și în alte puncte strategice, ostașii sovietici, susținuți de partizani și de populația civilă, s-au luptat vitejește, acoperindu-se de glorie împotriva dușmanului, pe care l-au silit să se retragă. Lupta dîrză a popoarelor sovietice pentru înfrîngerea armatelor cotropitoare a făcut să crească speranța popoarelor din întreaga lume. Într-o serie de țări, ca: România, Franța, Iugoslavia, Polonia, Cehoslovacia, Austria, a început o largă mișcare de rezistență. În avangarda luptei pentru nimicirea hitlerismului au stat consecvent popoarele sovietice.

O importanță hotărîtoare în marea bătălie împotriva forțelor militare fasciste a avut-o coaliția antihitleristă formată în anul 1941, din care au făcut parte U.R.S.S., Anglia, S.U.A., China, Franța și alte țări.

În cadrul luptei duse de această coaliție de state pentru zdrobirea dușmanului comun, povara cea mai grea a fost suportată de U.R.S.S.

În războiul antisovietic a fost angajată și România, alături de Germania, deși scopurile cotropitoare ale acestui război au fost cu totul străine poporului român.

Împinsă departe de hotarele patriei sale ca să lupte pentru interese străine, armata română a suferit pierderi grele. Acestui război i-au căzut victime peste două sute de mii de morți, răniți și dispăruți, care au îndoliat nenumărate familii. Totodată, flăcările războiului au mistuit imense bogății materiale, provocînd grave prejudicii economiei naționale românești și mari greutăți materiale și morale poporului român.

2. Lupta maselor populare, sub conducerea P.C.R., împotriva dictaturii militaro-fasciste și a războiului hitlerist. Instaurarea dictaturii militaro-fasciste și întregul cortegiu de suferințe pe care le-a adus țării și poporului român au stîrnit ura neîmpăcată a maselor largi populare. Împotriva dictaturii antonesciene și a cotropitorilor hitleriști s-au ridicat muncitorii, țăranii, intelectualii, funcționarii, meseriașii, ca și cercurile largi ale burgheziei care sufereau de pe urma acaparării economiei românești de către capitalul german.

Imediat după acapararea puterii de către I. Antonescu, Partidul Comunist și-a precizat poziția față de dictatura militaro-fascistă. El a editat, la 10 septem-

brie 1940, un document intitulat „Punctul nostru de vedere", în care a demascat dictatura antonesciană, arătînd pericolul pe care îl prezenta pentru situaţia maselor populare şi pentru interesele naţionale româneşti. Fiecare pas pe care dictatura militaro-fascistă îl făcea în direcţia subordonării economice şi politice a României faţă de interesele Germaniei era aspru înfierat de către comunişti.

Pînă la izbucnirea războiului antisovietic, Partidul Comunist şi-a fixat punctul de vedere asupra evenimentelor interne şi externe în două documente de mare importanţă, şi anume în *Platforma din decembrie 1940* şi în aceea din *ianuarie 1941.*

Tactica de luptă, obiectivele şi mijloacele de acţiune ale Partidului Comunist împotriva dictaturii militaro-fasciste şi a războiului hitlerist au fost fixate în *Platforma program din 6 septembrie 1941.* Acest document, intitulat semnificativ „Lupta poporului român pentru libertate şi independenţă naţională", preciza că eforturile maselor largi populare trebuie să se îndrepte spre îndeplinirea următoarelor obiective: răsturnarea dictaturii militaro-fasciste, încetarea războiului antisovietic şi participarea la lupta împotriva Germaniei hitleriste, formarea unui guvern al independenţei naţionale, alcătuit din reprezentanţii forţelor patriotice, eliberarea nord-vestului ţării de sub ocupaţia horthystă şi abolirea Dictatului de la Viena, înfăptuirea de reforme democratice etc.

Pentru realizarea acestor obiective, Partidul Comunist Român declara că era gata să colaboreze cu toate forţele politice, dacă acestea erau hotărîte să ducă lupta împotriva cotropitorilor hitlerişti pînă la izgonirea lor din ţară. Ca forme de acţiune care să asigure îndeplinirea obiectivelor prevăzute în Platforma din 6

Sabotaj efectuat de muncitori la transporturile militare în vara anului 1944

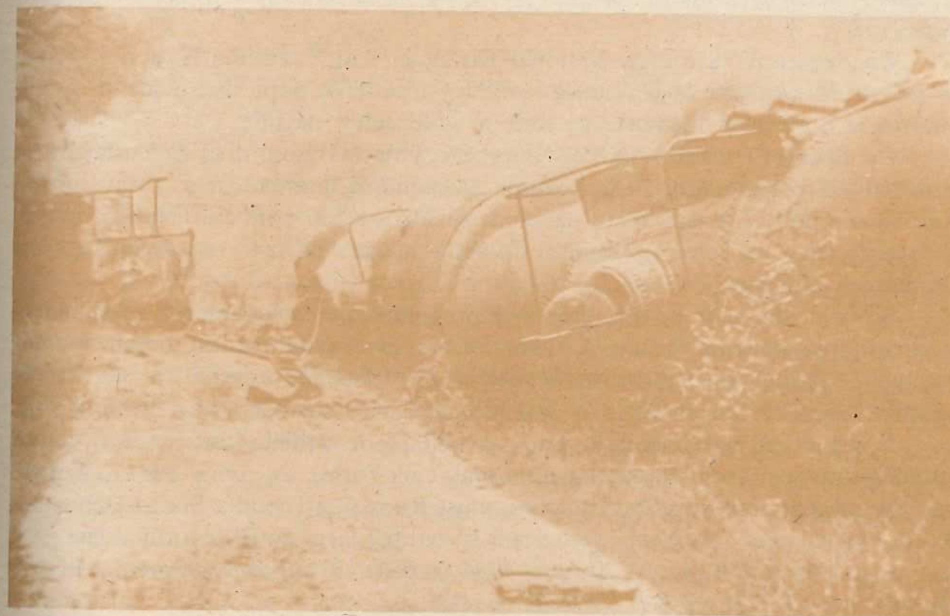
septembrie 1941 se preconizau: sabotajul producţiei de război, împiedicarea transporturilor de soldaţi şi material de război pentru front şi organizarea luptelor de partizani.

Riscîndu-şi libertatea şi adeseori viaţa, comuniştii, utecistii şi alţi numeroşi patrioţi, aparţinînd sau nu vreunui partid politic, organizau curajoase *acţiuni de sabotaj împotriva maşinii de război hitleriste.*

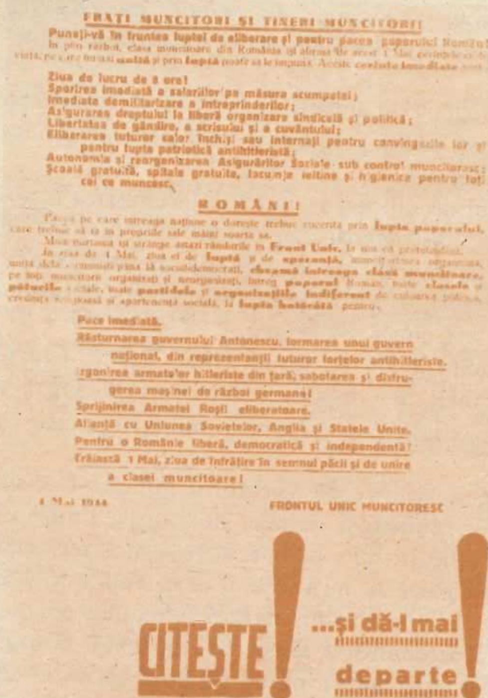
Printre cele mai răsunătoare acţiuni de sabotaj se numără incendierea depozitului de armament de la *Mogoşoaia,* distrugerea depozitelor militare de la *Bîrlad,* aruncarea în aer a depozitelor de muniţii de la periferia oraşului *Buzău,* incendierea Arsenalului militar de la *Tîrgovişte,* distrugerea proiectilelor de artilerie de la Uzina de armament *Mîrşa* de lîngă Sibiu etc.

Deşi în condiţii foarte grele, muncitorii din *Bucureşti, Arad, Reşiţa, Galaţi, Brăila, Ploieşti,* precum şi din alte localităţi au organizat demonstraţii, greve şi alte acţiuni de protest împotriva samavolniciilor dictaturii militaro-fasciste şi ale hitleriştilor.

Loviţi de consecinţele economice şi politice ale dictaturii militaro-fasciste, ale ocupaţiei hitleriste şi ale războiului, numeroşi oameni de ştiinţă, profesori, scriitori, studenţi, funcţionari, medici, avocaţi, mici comercianţi şi mici meseriaşi s-au ridicat împotriva fascismului, luînd parte la mişcarea de rezistenţă antihitleristă, în forme şi prin mijloace diferite. Lupta revoluţionară a întregului popor a creat condiţiile necesare în care Partidul Comunist a reuşit, în anul 1943, să organizeze *Frontul Patriotic Antihitlerist,* din care făceau parte, pe lîngă *Partidul Comunist,* şi alte organizaţii democratice antifasciste, ca: *Frontul Plugarilor, Uniunea*

Sabotaj muncitoresc asupra transportării de produse petroliere româneşti pentru frontul hitlerist (1944)

FRAȚI MUNCITORI ȘI TINERI MUNCITORI!

Puneți-vă în fruntea luptei de eliberare și pentru pacea poporului Român!

[illegible]

Ziua de lucru de 8 ore!
Sporirea imediată a salariilor pe măsura scumpetei;
Imediata demilitarizare a întreprinderilor;
Asigurarea dreptului la liberă organizare sindicală și politică;
Libertatea de gândire, a scrisului și a cuvântului;
Eliberarea tuturor celor închiși sau internați pentru convingerile lor și pentru lupta patriotică antihitleristă;
Autonomia și reorganizarea Asigurărilor Sociale sub control muncitoresc;
Școală gratuită, spitale gratuite, locuințe ieftine și higienice pentru toți cei ce muncesc.

ROMÂNI!

[illegible]

Pace imediată.
Răsturnarea guvernului Antonescu, formarea unui guvern național, din reprezentanții tuturor forțelor antihitleriste.
Izgonirea armatelor hitleriste din țară, sabotarea și distrugerea mașinei de război germane!
Sprijinirea Armatei Roșii eliberatoare.
Alianță cu Uniunea Sovietelor, Anglia și Statele Unite.
Pentru o Românie liberă, democratică și independentă!
Trăiască 1 Mai, ziua de înfrățire în semnul păcii și de unire a clasei muncitoare!

1 Mai 1944 — FRONTUL UNIC MUNCITORESC

CITEȘTE! ...și dă-l mai departe!

Manifestul Frontului Unic Muncitoresc difuzat la 1 Mai 1944

Patrioților, Uniunea Oamenilor Muncii Maghiari din România, iar mai tîrziu, *Partidul Socialist-Țărănesc,* precum și unele organizații ale *Partidului Social-Democrat.*

Conducătorii Partidului Național-Țărănesc și ai Partidului Național-Liberal au refuzat să participe la Frontul Patriotic Antihitlerist, fapt care a stîrnit nemulțumirea a numeroși membri de rînd ai diferitelor partide.

Conducătorii acestor partide burgheze s-au mărginit doar la desfășurarea unor acțiuni protestatare, ca întocmirea de memorii înaintate regelui sau lui Ion Antonescu, prin care urmăreau să se desolidarizeze de politica dictaturii militaro-fasciste, spre a-și crea posibilități de activitate în viitor, în caz de înfrîngere a Germaniei hitleriste.

Situația din ce în ce mai grea a țării noastre, precum și mersul evenimentelor internaționale, care făceau să apară tot mai evident falimentul dictaturii antonesciene, au determinat *gruparea liberală a lui Gheorghe Tătărescu* să accepte anumite contacte cu P.C.R., în vederea unei viitoare colaborări antihitleriste.

Succesul cel mai important care s-a obținut în acțiunea forțelor democratice, antidictatoriale și antihitleriste l-a reprezentat *realizarea, în aprilie 1944, a Frontului Unic Muncitoresc* între Partidul Comunist Român și Partidul Social-Democrat. Acest Front Unic — coloană vertebrală a coaliției largi de forțe antifasciste — a stat la temelia înfăptuirii, la 20 iunie 1944, a *Blocului Național Democrat din care făceau parte P.C.R., P.S.D., P.N.Ț. și P.N.L.*

Concomitent cu obținerea acestor remarcabile succese, Partidul Comunist a desfășurat o largă activitate în rîndul armatei, întărind *legăturile cu forțele mili-*

tare, inclusiv cu o serie de generali și ofițeri din comandamentele superioare; în același timp au fost stabilite *contacte cu cercurile Palatului regal,* care erau acum îngrijorate de evoluția evenimentelor și se temeau de răspunderea ce apăsa pe umerii lor, ca urmare a politicii duse alături de Ion Antonescu. O amploare cu totul deosebită a luat-o acțiunea de constituire în întreaga țară a formațiunilor patriotice de luptă, reprezentînd forța înarmată a clasei muncitoare, a poporului.

Anilor 1943—1944 le aparțin unele inițiative ale oamenilor politici din România — îndeosebi reprezentanți ai partidelor „istorice" — de a purta o serie de tratative diplomatice la Cairo, Madrid, Londra, Lisabona, Stockholm și în alte centre, în ideea scoaterii României din războiul hitlerist. Deși nefructuoase în cele din urmă, inițiativele amintite dovedeau o anumită grijă a acestor cercuri pentru soarta României, mult agravată de desfășurarea războiului în care fusese antrenată.

Trăsătura distinctă a acțiunii P.C.R., în anii 1943—1944, a constituit-o preocuparea pentru unirea tuturor forțelor patriotice naționale. Așa cum se arată în Programul Partidului Comunist Român, *„datorită acestei activități s-a realizat o largă coaliție a tuturor celor care se pronunțau, într-o formă sau alta, pentru răsturnarea dictaturii militare-fasciste, ieșirea din războiul antisovietic și alăturarea la coaliția antihitleristă".*

Politica antinațională a dictaturii militaro-fasciste, jefuirea bogățiilor naționale de către Germania hitleristă au dus la crearea unei situații deosebit de grave în economia țării. Creștea nemulțumirea generală și ura împotriva guvernului de dictatură militaro-fascistă și a Germaniei hitleriste, se afirma tot mai pregnant voința întregului popor de a lupta cu toate forțele pentru a pune capăt situației create.

În același timp, pe plan internațional, evenimentele evoluau tot mai mult în favoarea forțelor antifasciste aliate. Succesele strălucite ale armatelor sovietice — care au dus greul războiului, aducînd contribuția cea mai importantă la înfrîngerea Germaniei hitleriste — exercitau o influență puternică asupra desfășurării generale a luptei antifasciste.

Debarcarea aliaților occidentali în Franța, la 6 iunie 1944, și succesele înregistrate pe diferite fronturi împotriva armatelor hitleriste au avut, de asemenea, o influență puternică asupra cursului războiului. Lupta antifascistă dusă de popoarele Europei, mișcarea de partizani ce dădea puternice lovituri mașinii de război hitleriste, forțele populare în plină efervescență revoluționară au adus o contribuție de mare însemnătate la cauza generală a victoriei în războiul antifascist.

În vara anului 1944, trupele sovietice dădeau lovituri grele armatelor hitleriste, intrînd în cursul luptelor și pe teritoriul României. În acele împrejurări, Germania hitleristă și guvernul antonescian se pregăteau să ia măsuri extreme, să organizeze mobilizarea generală a forțelor în vederea întăririi pe teritoriul românesc a rezistenței împotriva înaintării armatelor sovietice. Împiedicarea acestor planuri de continuare a războiului împotriva Uniunii Sovietice, trecerea la răsturnarea regimului militaro-fascist din România și întoarcerea armelor împotriva trupelor hitleriste devenisera o necesitate istorică, un imperativ pentru grăbirea

victoriei Coaliţiei antifasciste. *Marele merit al partidului nostru constă în faptul că în aceste împrejurări a ştiut să-şi organizeze propriile rînduri, să întărească colaborarea cu celelalte forţe, inclusiv cu forţele armate, şi să treacă la atacul decisiv, dovedindu-se la înălţimea misiunii sale istorice de apărare a intereselor naţionale ale întregului popor.*

Lectură

Din Programul P.C.R. de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism

„*Politica de cedare şi capitulare în faţa Germaniei pe plan internaţional, cît şi politica antinaţională a cercurilor celor mai reacţionare din România, instaurarea dictaturii militaro-fasciste, în septembrie 1940, au deschis calea aservirii complete a ţării noastre de către Germania hitleristă. A început cea mai neagră perioadă din istoria modernă a României*".

Dintr-un raport al organelor Gestapoului din vara anului 1944

În România „evoluţia politicii interne din ultimele săptămîni arată clar o trecere a tuturor opoziţiilor spre stînga, cu preluarea conducerii acestei opoziţii de către Partidul Comunist".

Din Manifestul Frontului Unic Muncitoresc de la 1 mai 1944

„În plin război, clasa muncitoare din România îşi afirmă de acest 1 Mai cerinţele ei de viaţă, pe care numai unită şi prin luptă poate să le impună.

Aceste cerinţe imediate sînt:

Ziua de lucru de 8 ore, sporirea imediată a salariilor pe măsura scumpetei, imediata demilitarizare a întreprinderilor, asigurarea dreptului la libera organizare sindicală şi politică, libertatea de gîndire, a scrisului şi a cuvîntului, eliberarea tuturor celor închişi sau internaţi pentru convingerile lor şi pentru lupta patriotică antihitleristă; autonomia şi reorganizarea Asigurărilor Sociale sub control muncitoresc; şcoala gratuită, spitale gratuite, locuinţe ieftine şi igienice pentru toţi cei ce muncesc.

ROMÂNI! Pacea pe care întreaga naţiune o doreşte trebuie cucerită prin lupta poporului, care trebuie să ia în propriile sale mîini soarta sa. Muncitorimea în front unic îşi strînge astăzi rîndurile, la noi ca pretutindeni. În ziua de 1 Mai, ziua ei de luptă şi de speranţe, muncitorimea organizată unită, de la comunişti la social-democraţi, cheamă întreaga clasă muncitoare, pe toţi muncitorii organizaţi, întreg poporul român, toate clasele şi păturile sociale, toate partidele şi organizaţiile, indiferent de culoarea politică, credinţa religioasă şi apartenenţa socială la lupta hotărîtă pentru:

Pace imediată, răsturnarea guvernului antonescian, formarea unui guvern naţional din reprezentanţii tuturor forţelor antihitleriste, izgonirea armatelor hitleriste din ţară, sabotarea şi distrugerea maşinii de război germane..."

Din memoriul unui grup de 65 de slujitori ai şcolii superioare româneşti adresat, în aprilie 1944, dictatorului Ion Antonescu

„Poporul român, sleit de un război prea lung faţă de puterile lui, nu se mai poate bate. Coborîţi în stradă şi întrebaţi trecătorii, mergeţi în sate şi oraşe, ascultaţi glasul poporului. Pretutindeni, veţi vedea deznădejdea în ochi şi acelaşi răspuns: NU!

Pentru ce să mai luptăm? Interesele vitale ale statului şi poporului nostru cer imediata încetare a războiului, oricare ar fi greutăţile acestui pas. Sacrificiile pe care România ar trebui să le facă vor fi incomparabil mai mici şi mai puţin dureroase decît continuarea războiului".

Din *romanul autobiografic al Ecaterinei Lazăr* „**Aveam optsprezece ani**", Editura Albatros, 1974, p. 220—221 şi p. 294—295

„— Eşti acuzată de activitate comunistă; recunoşti învinuirea?

— Da, o recunosc şi nu-mi este ruşine.

— Eşti acuzată de împrăştiere de manifeste; recunoşti?

— Recunosc.

— Eşti acuzată de agitaţie împotriva războiului.

— Am făcut ce mi-a dictat conştiinţa.

— Eşti acuzată de activitate subversivă împotriva statului; ce ai de spus?

— Dacă statul sînt cei ca dumneavoastră, atunci da, am făcut şi acest lucru, dar...

— Gura —, mi-o taie judecătorul, apoi a strigat: — Cunoşti legile statului cu privire la aceste infracţiuni?

— Nu-mi pasă de legile dumneavoastră!

Judecătorul m-a ţintuit cu o privire ce ar fi vrut să mă nimicească.

. . . .

Deliberarea a fost uimitor de scurtă. La întoarcerea completului de judecată, oamenii s-au ridicat din nou în picioare. S-a dat citire hotărîrilor în cazurile ce s-au judecat în şedinţa aceea. Anii grei de temniţă erau împărţiţi cu generozitate. Ca trăsnetul a căzut peste întreaga sală sentinţa pronunţată asupra mea:

— În baza Decretului Lege nr. 296/1941, articolul 1, litera h, prin sentinţa nr. 1405, condamnată la moarte prin împuşcare. Termen de execuţie, 8 iunie 1942.

. . . .

Dar viaţa nu stă pe loc, şi anii au trecut. Am muncit unde a fost nevoie. Mi-am întemeiat o familie, am un soţ şi trei copii, nepoţi, care zburdă în jurul meu. Îi privesc, uneori poate îi invidiez puţin, dar nu le-aş dori să treacă prin ce-am trecut eu la vîrsta lor. Doresc, în schimb, să cunoască pasiunea, dragostea şi dăruirea pentru un ideal, pentru oameni!"

Din volumul „**Józsa Béla**, *de I. Micu şi A. Simion,* Bucureşti, 1971, p. 83 şi 85

„O noapte cumplită, dureros de lungă. Din cînd în cînd mai scotea cîte un cuvînt, o frîntură... Ştia că moare. Ar fi dorit să-şi vadă familia. Vorbea foarte încet. Abia mai putea fi auzit. Vorbea despre o ţară a libertăţii, în care oamenii trăiesc în pace şi fericire. La un moment dat, cuvintele lui au devenit foarte clare: „Victoria va fi a noastră... numai a noastră poate fi... numai a noastră". Apoi a tăcut, pierzîndu-şi cunoştinţa. Şi-a mai revenit o singură dată, pentru cîteva secunde, manifestîndu-şi dorinţa să vadă lumina soarelui. A voit să se ridice, dar a căzut înapoi pe pernă. Puterile îl părăseau. O ultimă zvîrcolire şi inima sa mare şi nobilă a încetat să mai bată. Toţi cei prezenţi în cameră plîngeau. Pe certificatul de deces, la cauza morţii, a fost scris: „Pneumonie". Nici un cuvînt despre tortura la care a fost supus, despre rănile provocate de anchetatori. „Pneumonie". Trebuia o „acoperire" pentru călăi. Şi au recurs la aceasta.

Aşa a fost ucis de călăii horthyşti eroul clasei muncitoare Józsa Béla. Comunistul care credea neclintit în victoria progresului şi democraţiei asupra reacţiunii, în venirea unor vremuri cînd steagul socialismului va flutura triumfător pe pămîntul României.

. . . .

Lumina pe care a visat-o pînă în ultimele clipe ale vieţii sale a răsărit. În România socialistă naţionalităţile conlocuitoare: maghiari, germani, saşi etc., umăr la umăr, înfrăţiţi cu poporul român, îşi construiesc propriul lor viitor şi destin. Acest minunat fiu al Partidului Comunist Român, care a plătit cu jertfa supremă pentru idealurile sale de libertate, omenie şi comunism, va rămîne veşnic în amintirea poporului, care prin însăşi existenţa sa socialistă a ridicat un monument minunat martirului Józsa Béla".

ÎNTREBĂRI ŞI PROBLEME DE DISCUTAT

1. Prin ce s-a deosebit dictatura militaro-fascistă de dictatura regală?
2. Care au fost consecinţele instaurării dictaturii militaro-fasciste asupra situaţiei maselor muncitoare?
3. În ce mod a acţionat clasa muncitoare împotriva dictaturii antonesciene şi a agresorului hitlerist? Dar alte clase şi pături sociale?
4. Cum a exercitat P.C.R. rolul de iniţiator, organizator şi conducător al mişcării de rezistenţă naţională antifascistă?
5. Care era situaţia forţelor de rezistenţă naţională antihitleristă din România în vara anului 1944?

REVOLUŢIA DE ELIBERARE NAŢIONALĂ ŞI SOCIALĂ, ANTIFASCISTĂ ŞI ANTIIMPERIALISTA

„Înfăptuirea victorioasă a revoluţiei de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă — sublinia tovarăşul Nicolae Ceauşescu cu prilejul aniversării a 60 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român — a deschis o nouă eră în procesul luptelor revoluţionare, în istoria patriei noastre."

Obiectivul fundamental al revoluţiei de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă, începută la 23 August 1944, l-a constituit răsturnarea regimului dictatorial militaro-fascist şi scoaterea ţării din aventura războinică purtată alături de Germania hitleristă iar insurecţia naţională, armată, antifascistă şi antiimperialistă a fost mijlocul cel mai potrivit prin care Partidul Comunist Român şi celelalte forţe ale mişcării de rezistenţă antifascistă au considerat că pot atinge cu maximă eficienţă acest obiectiv.

INSURECŢIA DIN AUGUST 1944. PARTICIPAREA ROMÂNIEI LA RĂZBOIUL ANTIHITLERIST

1. **Desfăşurarea revoluţiei de eliberare naţională şi socială, antifascistă şi antiimperialistă.**
2. **Însemnătatea internă şi internaţională a insurecţiei.**
3. **Participarea României la războiul antihitlerist.**

În vara anului 1944, atît condiţiile de ordin intern, cît şi împrejurările externe erau favorabile declanşării luptei pentru răsturnarea dictaturii militaro-fasciste antonesciene şi întoarcerea armelor împotriva Germaniei hitleriste. Realizarea unei largi coaliţii de forţe antifasciste, avînd la bază unitatea de acţiune a clasei muncitoare, întruchipată în Frontul Unic Muncitoresc, asigura baza social-politică necesară desfăşurării cu succes a luptei de eliberare a patriei. Pe de altă parte, succesele obţinute de glorioasele armate sovietice pe frontul antihitlerist, la care se adăugau loviturile date trupelor germane de armatele celorlalte state ale coaliţiei antihitleriste, au mărit deruta din lagărul fascist şi au creat o situaţie de panică în rîndurile autorităţilor antonesciene. Marea ofensivă a Armatei sovietice, dezlănţuită la 20 august 1944 pe frontul Iaşi—Chişinău, a zdrobit rezistenţa hitleristă în acest sector, a prins într-o uriaşă pungă grosul trupelor germane angajate în luptă, realizînd totodată pătrunderi adînci în dispozitivul inamic de pe frontul din Moldova.

Pe baza dispoziţiilor primite de la Hitler, Ion Antonescu se pregătea să plece pe front, pentru a organiza o nouă linie de rezistenţă în faţa ofensivei impetuoase a Armatei sovietice. El preconiza aruncarea în luptă a ultimelor rezerve militare de care mai dispunea România, ceea ce ar fi transformat ţara într-un teatru de război nimicitor, supunînd poporul la noi jertfe de oameni şi sacrificii materiale.

În acele momente hotărîtoare pentru destinele noastre, Partidul Comunist Român, care se afla în fruntea forţelor democrate şi patriotice, a hotărît să treacă la acţiune, pentru a împiedica noul dezastru spre care clica antonesciană se pregătea să împingă ţara.

Date fiind condiţiile în care se afla România, ocupată în mod practic de trupele hitleriste, eliberarea sa nu se putea obţine decît prin lupta forţelor noastre armate şi a întregului popor, deci pe calea insurecţiei, a unei insurecţii naţionale, armate, antifasciste şi antiimperialiste.

Declanşarea şi desfăşurarea acestei lupte reprezentau un act de mare răspundere, fiind însoţite şi de grave riscuri în cazul unui eşec. În adevăr, comandamentul hitlerist dispunea în acea perioadă de numeroase trupe staţionate pe teritoriul ţării noastre, ale căror efective se ridicau la 460 000 de oameni pe front, 157 000 în spatele frontului şi 57 000 în zona interioară — din care mulţi în Capitală —, deci un total de 674 000 soldaţi şi ofiţeri. Aceste forţe trebuiau să fie nimicite sau cel puţin blocate şi făcute inofensive încă din primele momente ale luptei pentru a le împiedica să acţioneze. Cele mai importante obiective inamice, atît din punct de vedere politic, cît şi militar, se găseau în Bucureşti. Printre ele figurau comandamentul generalului Hansen, şeful Misiunii militare germane pentru armata de uscat, situat în clădirea Şcolii superioare de război, sediul Misiunii militare de aviaţie, condusă de generalul Gerstenberg, sediul Gestapo-ului etc., toate dispunînd de puternice forţe de pază şi de mari cantităţi de armament.

Ţinînd seama de importanţa acestor obiective, de necesitatea ca ele să fie scoase din luptă încă de la început, ca şi de faptul că trebuiau luate în stăpînire principalele instituţii de stat, ca ministerele, postul de Radioemisie etc., Partidul Comunist Român şi celelalte partide şi organizaţii democrate au hotărît că insurecţia trebuia să înceapă în Capitala ţării, într-un moment prielnic atît din punctul de vedere al condiţiilor interne, cît şi al situaţiei externe. Aceasta echivala cu declanşarea revoluţiei de eliberare naţională şi socială, antifascistă şi antiimperialistă, care — într-un timp cît mai scurt şi cu maximă eficienţă — trebuia să se încheie victorios.

1. Desfăşurarea revoluţiei de eliberare naţională şi socială, antifascistă şi antiimperialistă. Momentul favorabil declanşării luptei insurecţionale s-a ivit în după-amiaza zilei de 23 August 1944, cînd Ion Antonescu s-a prezentat la Palatul regal în audienţă, pentru a cere regelui Mihai I să aprobe măsurile sale de mobilizare a tuturor resurselor naţionale în vederea continuării războiului. Pe baza înţelegerii stabilite cu Partidul Comunist Român, regele a respins planul propus şi, cu ajutorul unei formaţiuni militare din garda Palatului, special pregătită în acest scop, l-a arestat pe Ion Antonescu şi pe locţiitorul acestuia, Mihai Antonescu. Curînd după aceea au fost convocaţi la Palat şi alţi miniştri antonescieni, sub pretextul ţinerii unei şedinţe a Consiliului de Miniştri. Aici ei au fost arestaţi şi predaţi, în seara aceleiaşi zile, unei formaţiuni patriotice de luptă, organizată de Partidul Comunist Român, care i-a transportat într-o casă conspirativă a partidului. Încredinţarea, spre pază, a conducătorilor fascişti reprezentanţilor Partidului Comunist Român era şi ea o dovadă că înseşi cercurile Palatului regal recunoşteau în Partidul Comunist Român forţa cea mai capabilă şi mai hotărîtă să asigure ducerea pînă la capăt a acţiunii de răsturnare a dictaturii militaro-fasciste.

Arestarea guvernului antonescian a marcat începutul insurecției. Imediat după aceea s-a trecut la aplicarea celorlalte măsuri stabilite de Partidul Comunist Român, în colaborare cu o serie de ofițeri și generali patrioți, unii din ei avînd funcții importante în Comandamentul militar al Capitalei și în conducerea unor mari unități ale armatei.

Astfel, unitățile militare și formațiunile patriotice înarmate au trecut la ocuparea principalelor instituții de stat și a unor obiective de importanță strategică din București: Președinția Consiliului de Miniștri, Ministerul de Interne, Ministerul de Război, Palatul telefoanelor, posturile de radio etc. Totodată au fost atacate principalele obiective militare germane, hoteluri și clădiri unde locuiau ofițerii hitleriști cu funcții de comandă, au fost întrerupte legăturile telefonice etc. Desfășurate mai întîi în Capitală, unde se aflau cele mai de seamă instituții politice și obiective militare, aceste acțiuni s-au extins imediat în celelalte regiuni și orașe ale țării.

Astfel *Armata română a întors armele împotriva Germaniei hitleriste încă în seara zilei de 23 August 1944,* pentru ca, în dimineața zilei următoare, începînd de la ora 4, ea să intre în întregime în dispozitiv de luptă împotriva trupelor hitleriste.

Concomitent, s-au întreprins și importante acțiuni politice. Astfel, în ziua de 23 August 1944, la orele 22, s-a difuzat la posturile de radio Proclamația regelui, prin care se anunța doborîrea dictaturii militaro-fasciste, ruperea legăturilor cu Germania și cu celelalte state fasciste, ieșirea din războiul antisovietic și hotărîrea poporului român de a se alătura Coaliției antihitleriste și a lupta pentru eliberarea întregului teritoriu al țării și apărarea independenței naționale.

În această Proclamație, al cărei text fusese întocmit de comun acord cu Partidul Comunist Român și cu celelalte partide din Blocul Național Democrat, se arată că *„alături de armatele aliaților și cu ajutorul lor, mobilizînd toate forțele națiunii, vom trece hotarele impuse prin actul nedrept de la Viena, pentru a elibera pămîntul Transilvaniei noastre de sub ocupația străină. De curajul cu care ne vom apăra cu armele în mînă independența împotriva oricărui atentat la dreptul nostru de a ne hotărî singuri soarta depinde viitorul țării noastre".*

Un ecou deosebit de puternic l-au avut Apelul și Chemarea către țară adresate de Partidul Comunist Român în noaptea de 23—24 August 1944, prin care masele largi populare erau chemate la luptă împotriva trupelor hitleriste, pentru lichidarea rămășițelor fasciste din țară, pentru eliberarea întregului teritoriu național și făurirea unui regim democratic. Aceste documente, de o excepțională importanță în istoria poporului nostru, răspundeau năzuințelor și hotărîrii maselor largi populare de a alunga din țară trupele hitleriste cotropitoare, de a înlătura aparatul de stat și alte urme ale dictaturii militaro-fasciste și de a-și făuri un nou destin.

Vestea doborîrii dictaturii militaro-fasciste, a încetării războiului antisovietic și a întoarcerii armelor împotriva Germaniei naziste a fost primită în țară cu o explozie de bucurie. Ziarul „România liberă" — apărut pentru prima dată legal în ziua de 24 august 1944 —, nota: *„Cînd aceasta s-a anunțat oficial, străzile au căpătat dintr-o dată un aspect pe care nopțile de întuneric ale orașului nu l-au cunoscut niciodată. O însuflețire extraordinară domnea pretutindeni. Grupuri de cetățeni*

Lucrețiu Pătrășcanu

se îndreptau spre centru... Pînă noaptea tîrziu au răsunat în Capitală strigătele care salutau actul de eliberare al poporului".

În seara zilei de 23 August 1944 s-a format *un guvern prezidat de generalul Constantin Sănătescu,* guvern alcătuit în mare majoritate din generali, în care au intrat, ca miniștri de stat fără portofoliu (fără a conduce un minister), și cîte un reprezentant al celor patru partide care alcătuiau Blocul Național Democrat. Partidul Comunist Român era reprezentat prin Lucrețiu Pătrășcanu, căruia i s-a încredințat, provizoriu, și Ministerul Justiției, ceea ce a ușurat adoptarea de măsuri pe linia democratizării țării. Era pentru prima dată în istoria României cînd un comunist ocupa un loc în guvern; acest lucru se datora prestigiului pe care Partidul Comunist Român și-l dobîndise de-a lungul anilor de luptă pentru progresul țării, faptului că Partidul Comunist se situase în fruntea forțelor care reușiseră acum să doboare dictatura militaro-fascistă.

Deși în acest guvern majoritatea o formau oameni legați de partidele burgheze și de cercurile Palatului regal, totuși, sub presiunea voinței maselor largi populare, el a luat o serie de măsuri de eliminare din viața statului a elementelor fasciste. Au fost eliberați din lagăre și închisori deținuții comuniști și antifasciști, precum și toți cei arestați pentru că se opuseseră dictaturii militaro-fasciste; de asemenea, au fost anulate toate legile nedrepte adoptate în anii regimului antonescian.

Aceste măsuri care marcau începutul unor adînci prefaceri democratice au avut darul să mobilizeze poporul în îndeplinirea marilor obiective care stăteau în fața țării și, în primul rînd, în asigurarea victoriei luptei insurecționale, aflată în plină desfășurare.

În acele zile de aprigă încleștare cu forțele fasciste, trupele germane, acționînd pe baza ordinului dat direct de Hitler, au dezlănțuit o serie de bombardamente aeriene asupra Capitalei, distrugînd sau avariind numeroase clădiri, printre care Ateneul Român, Teatrul Național, Palatul telefoanelor, Ministerul de Război

Formaţiuni de luptă patriotică şi armata cooperînd în timpul insurecţiei din August 1944

Artilerişti români în timpul luptelor de la podul Băneasa

EROICA LUPTĂ

Copiii dela 8 la 10 ani au cărat pe spinare toată dimineaţa lăzi cu muniţii până în linia de luptă.

Lupta a fost crâncenă dar la ora 14 ultimele resturi ale trupelor germane au fost făcute prizoniere.

Decupaje din presă înfăţişînd participarea maselor — inclusiv a unor copii curajoşi — la înfăptuirea insurecţiei

etc. Totodată, unităţile militare germane au pornit la asalt asupra Bucureştilor, încercînd să înăbuşe insurecţia şi să restabilească regimul ce fusese doborît.

În aceste condiţii, Armata română, în unire cu formaţiunile patriotice de luptă, însufleţite de dorinţa fierbinte de a alunga pe ocupanţi din ţară, au săvîrşit acte de adevărat eroism, înfrîngînd trupele hitleriste în dîrzele ciocniri care s-au produs la sediile Misiunilor militare germane din Capitală, în zona localităţilor Otopeni şi Băneasa, la podul Herăstrău, în cartierul Rahova etc. Prin lupte grele, forţele insurecţionale au lichidat, pînă la 28 august 1944, toate rezistenţele germane din Bucureşti şi împrejurimi, făcînd prizonieri aproximativ 7 000 militari germani, printre care 7 generali şi 536 ofiţeri. Din partea trupelor proprii au căzut jertfă aproape 1 400 militari. În Capitală şi în întreaga ţară, lupta ostaşilor români a fost sprijinită cu însufleţire de populaţia civilă, militari, gospodine, elevi şi studenţi ajutînd la transportul muniţiei, la aprovizionarea luptătorilor, la evacuarea şi îngrijirea răniţilor, la degajarea de dărîmături a străzilor şi la salvarea sinistraţilor.

În zilele de 30 şi 31 august 1944, Capitala ţării, eliberată de forţele insurecţionale române, primea, în entuziasmul populaţiei, primele unităţi militare sovietice sosite aici în înaintarea lor victorioasă. Reprezentanţi ai Partidului Comunist Român, ai sindicatelor, ai Uniunii Tineretului Comunist şi ai armatei au întîmpinat trupele sovietice prin vibrante cuvinte de salut, exprimînd hotărîrea poporului român şi a armatei sale de a lupta, umăr la umăr, cu vitejii ostaşi sovietici, pentru eliberarea întregului teritoriu al ţării de trupele hitleriste şi apoi pentru înfrîngerea definitivă a Germaniei naziste.

Ofiţeri hitlerişti luaţi prizonieri în zilele luptei insurecţionale

Populaţia Capitalei a făcut o caldă primire unităţilor eroicei Armate sovietice ajunse la porţile oraşului în zilele de 30—31 august 1944

De asemenea, în acele zile au sosit în ţară şi au fost primite cu căldură efectivele Diviziei „Tudor Vladimirescu", constituită încă în cursul anului 1943 pe teritoriul Uniunii Sovietice din foştii prizonieri de război români.

Concomitent cu lupta insurecţională din Capitală s-au desfăşurat numeroase acţiuni în alte regiuni şi localităţi ale ţării. Astfel, de-a lungul a 5 zile de aprigă încleştare de forţe, unităţile militare române şi muncitori înarmaţi au zdrobit trupele hitleriste din Valea Prahovei, al căror număr se ridica la 27 000 de oameni, luînd 9 000 prizonieri şi salvînd de la distrugere o puternică zonă economică a ţării, care avea totodată şi o deosebită importanţă strategică, fiind situată pe principalul drum ce ducea spre Transilvania.

Ciocniri şi lupte cu trupele fasciste s-au dat şi în numeroase alte localităţi din Muntenia, Oltenia, Dobrogea, sudul Ardealului, Banat şi Crişana. În cursul acestor acţiuni, forţele române au reuşit, pînă la 31 august 1944, să lichideze rezistenţele inamicului, căruia i-au provocat pierderi grele în oameni şi material de război : aproximativ 5 000 morţi, peste 56 000 prizonieri, între care 14 generali, 222 de avioane, 438 nave fluviale şi maritime, tunuri, locomotive, vagoane de cale ferată etc. Din rîndurile Armatei române au căzut eroic în acele zile aproximativ 8 500 militari, morţi şi răniţi. Ostaşii români au fost sprijiniţi pretutindeni de populaţie, lor alăturîndu-li-se formaţiuni patriotice de luptă. Astfel, la Uzina „Rogifer" din Tohan (jud. Braşov), 57 de muncitori şi funcţionari s-au constituit, în mod voluntar, într-o baterie de artilerie, numită şi „bateria albastră" (după culoarea salopetei pe care o purtau). Ei au intrat în acţiune, respingînd un atac ina-

Primirea Diviziei „Tudor Vladimirescu" în Capitala ţării

mic după două săptămîni de lupte grele. Ca voluntari au luptat și numeroși premilitari (tineri între 18—21 de ani) și membri ai echipelor de „apărare pasivă" (adică de apărare a populației civile împotriva atacurilor aeriene și cu gaze toxice). În acele zile, au dat dovadă de o deosebită abnegație și spirit de sacrificiu lucrătorii de la Radio și din rețeaua de telefonie și telegrafie, de la Căile ferate, care au lucrat zi și noapte, uneori sub bombardamentele aviației și artileriei inamice, sprijinind astfel lupta pentru victoria insurecției.

În Dobrogea, trupele Diviziei a 9-a Infanterie, unitățile Marinei militare împreună cu formațiunile de luptă patriotice locale, sprijinite de muncitorii întreprinderilor din Constanța, au dezarmat unitățile hitleriste și au salvat de la distrugere instalații portuare și alte obiective economice.

La Turnu Severin, puternice unități hitleriste, care se retrăgeau din Oltenia și de pe teritoriul Iugoslaviei, au angajat lupte crîncene cu trupele române, inferioare numericește. Situația critică ce se crease a putut fi rezolvată datorită intervenției muncitorilor de la Atelierele Căilor Ferate și de la Șantierul naval din Turnu Severin, care, împreună cu populația civilă, au mers la cazărmi și s-au înarmat, atașîndu-se unităților militare, împreună cu care au respins atacurile hitleriștilor. Acțiuni asemănătoare s-au petrecut în numeroase alte localități ale țării.

Astfel, prin eroismul poporului, organizat și condus de comuniști, au putut fi răsturnate planurile Comandamentului militar hitlerist, de a transforma țara noastră într-o zonă de rezistență în calea armatelor sovietice care înaintau spre apus, zdrobind trupele germane.

2. Însemnătatea internă și internațională a insurecției. Actul istoric de la 23 August 1944 a avut o importanță hotărîtoare pentru destinele României, deschizînd o eră nouă în istoria poporului nostru. El a marcat începutul revoluției de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă.

Ruperea alianței cu Germania hitleristă și trecerea de partea Coaliției antihitleriste a lipsit puterile fasciste de importante resurse economice, îndeosebi de petrol și de alimente, ca și de potențialul uman pe care îl reprezenta Armata română. Desprinderea unităților noastre militare din dispozitivul de luptă hitlerist și întoarcerea armelor împotriva trupelor naziste a contribuit la prăbușirea întregului sistem defensiv din această regiune a Europei, grăbind prin aceasta sfîrșitul războiului.

Valoarea și urmările insurecției au fost subliniate din plin de oameni politici, de organe de presă și de posturi de radio din diferite țări. Astfel, ziarul sovietic „Pravda" scria: *„Importanța ieșirii României din Axă depășește cadrul României. Ea are o însemnătate covîrșitoare nu numai pentru această țară, ci pentru întreg Balcanul, deoarece prin aceasta se prăbușește întregul sistem de dominație german din sud-estul Europei".* În același sens se pronunța și agenția „Reuter", la 24 august 1944, care, prin postul de radio Londra, arăta că *„...prin ieșirea din luptă a României, Germania pierde mai mult decît petrolul românesc, și așa destul de redus ca producție în urma bombardamentelor aliate. Întregul edificiu nazist din Balcani începe să se năruie, iar efectul capitulării României asupra Ungariei și Bulgariei va fi ca acela al unui șoc electric de o deosebită violență (...). Consecințele pentru viitorul mers al războiului sînt incalculabile".* La rîndul său, ministrul de externe al Marii Britanii menționa că *„România a dat un ajutor substanțial cauzei aliaților"*, iar postul de radio New York declara, în aceeași perioadă, că *„Dezastrul german din România a pecetluit soarta armatelor Reichului din Balcani. Prin trecerea României de partea aliaților, drumul de sud-est care duce la Budapesta, Praga și Viena este deschis (...). Este deci legitim ca poporul român să aibă în momentul de față un sentiment de satisfacție, căci România are o contribuție însemnată la grăbirea sfîrșitului. Este o contribuție de care poporul român poate să se felicite".*

În același sens, ministrul de externe al Uniunii Sovietice avea să rostească, în cadrul Conferinței de pace de la Paris, din anul 1946, un discurs în care arăta că *„România a fost un stat care prin măsuri hotărîte s-a eliberat de regimul fascist al lui Antonescu, s-a alăturat aliaților. Alături de noi, de trupele aliate, noua Românie democratică a dus apoi lupta pentru zdrobirea lui Hitler, a adus în această luptă sacrificii și meritele poporului român în această privință sînt recunoscute de noi toți".*

Mai presus de toate însă, victoria din August 1944 a deschis o eră nouă în istoria României, în care masele largi populare, conduse de Partidul Comunist, au trecut la înfăptuirea unor adînci transformări revoluționare, punînd capăt regimului de exploatare și asuprire, cucerind o reală independență națională și asigurînd un curs progresist dezvoltării întregii noastre societăți.

3. Participarea României la războiul antihitlerist. Victoria luptei insurecționale a dat un puternic impuls acțiunilor militare desfășurate de Armata română, cu sprijinul întregului popor, împotriva cotropitorilor hitleriști, pentru eliberarea întregului teritoriu al țării și participarea la războiul drept antihitlerist, pînă la încheierea sa victorioasă.

Istoria a înscris ca un fapt demn de admirație modul în care Armata română s-a desprins din războiul antisovietic în care fusese împinsă, împotriva voinței sale, de dictatura militaro-fascistă, și a întors armele, ca un singur om, împotriva adevăratului său dușman — Germania hitleristă. Explicația acestei acțiuni stă în puternica stare de spirit antifascistă care domnea în rîndurile soldaților și ofițerilor, ca, dealtfel, în rîndurile întregului popor român. Această stare de spirit era alimentată și de amintirea ocupării țării noastre de către armatele Germaniei imperialiste în timpul primului război mondial, la care se adăuga ura poporului nostru împotriva hitleriștilor care, prin Dictatul de la Viena, ciuntiseră teritoriul țării, predînd nord-vestul ei Ungariei horthyste. Faptul că Armata română era alcătuită, în marea ei majoritate, din țărani și muncitori, pe umerii cărora apăsa greu povara războiului și care doreau transformări adînci în societatea noastră, a făcut să crească însuflețirea cu care ea a participat atît la actul insurecțional, cît și la războiul antihitlerist.

Această stare de spirit profund ostilă fascismului și subordonării țării intereselor Germaniei hitleriste a fost folosită în mod judicios de Partidul Comunist Român, care a desfășurat o intensă activitate politică și de propagandă în rîndurile armatei, influențînd-o în lupta dreaptă împotriva ocupanților naziști.

Participarea țării noastre la războiul antihitlerist răspundea nu numai sentimentelor antifasciste nutrite de popor, ci reprezenta o necesitate stringentă, întru-

cît eliberarea întregului teritoriu național, asigurarea independenței și democratizarea statului nu puteau fi obținute decît după înfrîngerea Germaniei.

Concomitent cu acțiunea de lichidare a rezistenței hitleriștilor din Capitală și din majoritatea regiunilor țării, în cadrul luptei insurecționale, Armata română a îndeplinit și o a doua misiune importantă: acoperirea frontierelor și împiedicarea trupelor germane din alte zone de a pătrunde în interior, în sprijinul unităților hitleriste angajate în lupta împotriva Armatei române.

Astfel, la începutul lunii septembrie 1944, Armata română a stăvilit o puternică ofensivă întreprinsă de mari unități germane și ungare în centrul Transilvaniei, în Banat și Crișana, zădărnicind astfel planurile Comandamentului hitlerist de a ocupa Carpații Meridionali.

În acea perioadă, marile unități sovietice, înaintînd peste Carpați, au ajuns pe fronturile din Transilvania și Banat, unde luptau unitățile române, făcînd ca raportul de forțe să se schimbe radical în favoarea noastră și creînd condițiile desfășurării unei mari ofensive, în cursul căreia au fost eliberate orașele *Sf. Gheorghe, Odorhei, Miercurea Ciuc, Tîrgu Mureș, Arad* etc. Lupte deosebit de dîrze s-au dat pe *Valea Mureșului,* unde s-au distins prin eroismul lor ostașii Diviziei a 9-a Infanterie, care au înfrînt nu numai rezistența dîrză a inamicului, ci și condițiile aspre ale terenului abrupt și accidentat, precum și ale ploilor care n-au contenit zile și nopți întregi. Pe pantele dealului *Sîngeorgiu* și în localitatea *Oarba de Mureș* și-au vărsat sîngele aproape 7 000 de ostași români. Ofensiva trupelor române și sovietice a continuat în podișul și în vestul Transilvaniei, prelungindu-se și pe teritoriul Ungariei. În cursul unor aprige bătălii, Divizia 18 Infanterie și Divizia a 2-a de Munte din Armata română, precum și două divizii sovietice, luptînd într-o strînsă cooperare, au eliberat, la 11 octombrie 1944, *Clujul* — important centru politic, economic și militar. A doua zi, Diviziile române „Tudor Vladimirescu" și „3 de Munte", împreună cu două mari unități ale Armatei Sovietice, au eliberat, la capătul a 16 zile de lupte grele, orașul *Oradea,* iar la *25 octombrie 1944* inamicul a fost izgonit din orașele Carei și Satu Mare, ultimele localități ocupate de trupele germane și ungare, *încheindu-se astfel eliberarea întregului teritoriu al țării.*

La aceste aprige bătălii au participat, alături de unități constituite, și elevi ai unor școli militare care, deși cu instrucția neterminată, au adus o contribuție de seamă la alungarea trupelor inamice. Astfel, tinerii elevi ai Școlii de subofițeri de rezervă din Radna și ai Școlii de ofițeri de rezervă din Arad, deși fuseseră luați în grabă de pe băncile școlilor și de pe cîmpul de instrucție, au făcut adevărate acte de bravură, care vor rămîne înscrise cu litere de aur în cronica războiului antihitlerist.

De asemenea, au participat la lupte numeroși voluntari din rîndurile populației civile, ilustrînd astfel *caracterul adînc popular și patriotic al războiului purtat împotriva ocupanților hitleriști și horthyști,* pentru curățirea întregului teritoriu al țării de trupele inamice.

În aceste lupte au acționat 28 de divizii române, un corp aerian, o divizie de artilerie antiaeriană, două detașamente blindate și alte unități mai mici, totalizînd circa 270 000 militari. În luptele dîrze purtate împotriva inamicului, căruia i-au smuls din mînă 872 localități, între care 8 orașe, Armata română a suferit și

Frăția de arme româno-sovietică pe frontul antihitlerist

ea importante pierderi, cifrate la aproximativ 50 000 de oameni (morți și răniți). Înfrățiți în luptă și în sacrificii cu ostașii români, militarii sovietici au făcut și aici dovada eroismului lor, plătit și cu jertfa a zeci de mii de luptători.

Concomitent cu acțiunea de eliberare a teritoriului patriei și îndeosebi după 25 octombrie 1944, Armata română a participat, alături de Armata sovietică, la lupta pentru eliberarea *Ungariei.* Ea a desfășurat acțiuni militare pe Tisa mijlocie, pentru eliberarea orașelor *Debrețin* și *Nyiregyháza,* și a participat apoi la marea operație militară sovietică pentru eliberarea *Budapestei,* unde și-a adus o contribuție importantă la sfărîmarea centurilor fortificate ale orașului și la nimicirea a numeroase centre de rezistență. Ea a avut, de asemenea, un rol important în eliberarea orașului *Miskolc* și în cucerirea *Munților Hegyalya, Bükk* și *Matra.* Pe fronturile din Ungaria, Armata română a angajat peste 210 000 militari, eliberînd 14 orașe și 1 223 comune. În cursul acestor lupte, din rîndurile ostașilor noștri au căzut aproximativ 42 000 oameni (morți, răniți, dispăruți și prizonieri).

În a doua jumătate a lunii decembrie 1944, Armata română a pătruns pe teritoriul *Cehoslovaciei,* participînd, alături de Armata sovietică și de voluntarii cehi și slovaci, la eliberarea acestei țări de sub ocupația hitleristă. Ea a luat parte la bătăliile pentru cucerirea lanțului *Munților Metalici, Javorina, Tatra Mică, Tatra Mare, Nitra, Carpații Albi* etc., eliberînd numeroase localități, printre care orașele și centrele industriale *Rožnava, Lučenec, Zvolen, Banska-Bystrica* și altele, ajungînd pînă la aproximativ 80 km de Praga. Efectivele Armatei române în Cehoslovacia s-au ridicat la 240 000 de militari, din rîndurile cărora au căzut în lupte aproximativ 66 000 (morți, răniți și dispăruți).

Prin lupte grele, în decursul cărora au trebuit să fie înfruntate și condițiile grele de teren și climă, au fost eliberate 1 722 localități, printre care 31 orașe.

Presa vremii informează despre operațiunile militare duse de trupele române în cooperare cu cele sovietice

Trupele române au ajuns pe Tisa

Comunicatul Marelui Stat Major al Armatei asupra operațiunilor din ziua de 1 Noembrie 1944

In Ungaria de nordest, trupele române, in legătură cu cele sovietice, infrângând dârza rezistență a inamicului au ajuns pe Tisa.

Au fost cucerite localitățile: Vasmegyer, Kek, Gegeny, Ajak, Kis Varda, Kekze, Tisa Kanyar Dombrad.

Intre Tisa și Dunăre, forțele sovietice, in colaborare cu trupele române, conitnuă a realiza noui câștiguri de teren.

In noaptea de 31.X—1.XI avioane inamice au bombardat gara Arad și orașul Timișoara.

Au fost semnalate pierderi in rândurile populației.

Participarea Armatei române, alături de Armata sovietică, la luptele pentru eliberarea Ungariei și Cehoslovaciei a avut și o valoare de simbol, exprimînd *solidaritatea poporului român cu cauza popoarelor vecine și prietene*. Dealtfel, această poziție internaționalistă s-a manifestat nu numai pe cîmpul de luptă ci, deopotrivă, în relațiile stabilite cu populația civilă a celor două țări, relații bazate pe umanism și prietenie. Ambulanțele și spitalele române au acordat asistență medicală răniților civili și unor cetățeni bolnavi, iar detașamente ale Armatei române au contribuit la refacerea distrugerilor provocate de război, la repararea și construirea de drumuri, poduri și căi ferate, a rețelei de transmisiuni etc.

La rîndul său, populația acestor țări a sprijinit Armata română în aprovizionarea frontului și chiar în luptele purtate împotriva trupelor hitleriste.

Aspect din luptele de stradă din Budapesta

Bilanțul general al participării României la războiul antihitlerist arată angajarea totală a forțelor umane și a mijloacelor materiale de care dispunea poporul nostru în acea perioadă. Armata română a trimis în luptă în total 37 divizii, diferite unități de aviație, artilerie antiaeriană, marină etc., al căror efectiv s-a ridicat la aproximativ 540 000 oameni. Ea a străbătut peste 1 700 km, de la Marea Neagră pînă în Boemia, a eliberat peste 3 800 localități, printre care 53 orașe, dînd jertfe care s-au ridicat la aproape 170 000 de oameni — morți, răniți și dispăruți.

În lupta dîrză împotriva unui inamic înarmat pînă în dinți și disperat că pierdea zi de zi teren, ostașii români au făcut dovada unui adevărat eroism. Din rîndurile lor au căzut mulți, a căror amintire este înscrisă astăzi în filele istoriei naționale. Poporul nostru păstrează cu cinste în memorie numele sublocotenentului *Gheorghe Turturică,* răpus în luptele de la Sf. Gheorghe, al locotenent-colonelului *Ion Buzoianu,* comandantul unui regiment din Divizia de voluntari „Tudor Vladimirescu“, al elevului *Virgil Iovănaș* de la liceul „Aurel Vlaicu“ din Arad, al lui *Eftimie Croitoru,* căzut eroic în luptă pentru a salva podul de trecere peste Tisa, al lui *Constantin Godeanu,* membru al Comitetului Central al Uniunii Tineretului Comunist, plecat voluntar pe front, al utecîștilor *Petre Iosif, Prică Ion,* precum și al atîtor altor eroi care au presărat cu jertfa vieții lor drumul spre eliberarea patriei și spre un viitor fericit poporului român și altor popoare aflate sub dominația hitleristă.

Curajul și vitejia de care au dat dovadă ostașii noștri au fost evidențiate prin numeroase ordine de zi și comunicate de război ale comandamentelor militare române și sovietice, iar peste 300 000 de ofițeri și soldați au fost distinși cu ordine și medalii române, sovietice, maghiare și cehoslovace. Semnificative sînt și

Ostași români, în Cehoslovacia, acționînd împotriva trupelor hitleriste

aprecierile elogioase ale unor personalităţi politice şi militare sovietice. Astfel, I.V. Stalin sublinia într-o telegramă trimisă primului ministru român dr. Petru Groza: *„...Pe frontul de luptă împotriva armatelor germano-fasciste s-au distins nu numai trupele Armatei a IV-a ale generalului Dăscălescu, ci şi trupele Armatei I ale generalului Atanasiu. Permiteţi-mi să vă felicit pentru succesele Armatei române şi să le urez continuarea acestor succese în luptele duse împreună cu Armata Roşie"*. În acelaşi sens, un deputat englez menţiona că: *„România este a patra ţară din punctul de vedere al efectivelor trimise pe front împotriva Germaniei"*.

Participarea României la războiul antihitlerist a fost însoţită şi de un efort economic deosebit, susţinut de întregul nostru popor. Exprimată în cifre, contribuţia economică a României s-a ridicat la peste un miliard de dolari, în valuta anului 1938, ceea ce reprezenta bugetul ţării pe mai mult de 4 ani.

La îndemnul Partidului Comunist Român, care a lansat chemarea: „Totul pentru front, totul pentru victorie!", întregul popor, vîrstnici şi tineri, bărbaţi şi femei, şi-a încordat forţele şi a asigurat producţia necesară în primul rînd frontului: industria a furnizat ostaşilor armamentul, muniţia, echipamentul şi carburanţii necesari, iar agricultura a asigurat hrana necesară frontului şi aprovizionării oraşelor.

O activitate deosebită în mobilizarea populaţiei şi în sprijinirea frontului a desfăşurat Apărarea Patriotică, organizaţie de masă care a colaborat în această direcţie cu sindicatele, cu Uniunea Tineretului Comunist, cu Uniunea Populară Maghiară şi cu Crucea Roşie.

Afiş difuzat în mase, chemînd la susţinerea frontului antihitlerist

Ostaşi români şi sovietici sărbătorind ziua victoriei de la 9 mai 1945, împreună cu locuitorii unui sat din Cehoslovacia

La 9 mai 1945, cînd războiul a luat sfîrşit cu victoria Naţiunilor Unite — victorie în obţinerea căreia Uniunea Sovietică a avut contribuţia cea mai importantă şi a dat cel mai mare tribut de sînge — Armata română se găsea în apropiere de Praga şi se prezenta cu un bilanţ bogat de luptă.

Contribuţia României la înfrîngerea Germaniei hitleriste se înscrie ca o pagină glorioasă a luptei multiseculare a poporului nostru pentru libertate şi independenţă, ca o dovadă a bărbăţiei şi spiritului de jertfă dovedite de forţele progresiste în frunte cu clasa muncitoare şi partidul ei comunist. Totodată, frăţia de arme româno-sovietică, sîngele vărsat în comun pentru eliberarea deplină a României şi înfrîngerea definitivă a fascismului au pus bazele trainicei şi indestructibilei prietenii dintre poporul român şi popoarele Uniunii Sovietice.

Lectură

Programul Partidului Comunist Român despre însemnătatea luptei insurecţionale din August 1944

„Înfăptuirea actului istoric de la 23 August 1944 marchează un moment hotărîtor în dezvoltarea ţării noastre pe un drum nou, deschizînd calea eliberării de sub dominaţia Germaniei naziste şi trecerii la realizarea unor profunde transformări sociale revoluţionare în România. Totodată, victoria insurecţiei şi intrarea Armatei române în războiul antihitlerist au fost apreciate pe plan internaţional ca acte cu profunde implicaţii asupra cursului celui de-al doilea război mondial. Aceasta a accelerat prăbuşirea frontului fascist în această zonă a Europei, a dejucat încercările lui Hitler şi Antonescu de a organiza pe teritoriul României o nouă linie de rezistenţă militară, a deschis calea înaintării rapide a trupelor sovietice în Balcani şi spre centrul continentului".

Armata română trecînd pe sub Arcul de Triumf din București la întoarcerea victorioasă de pe frontul antihitlerist

Din Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la adunarea festivă din Capitală cu prilejul împlinirii a 35 de ani de la revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă. 22 august 1979

„Declanșarea revoluției de eliberare socială și națională din august 1944 a inaugurat o etapă nouă în istoria patriei, a deschis calea împlinirii idealurilor și năzuințelor de dreptate și libertate ale poporului român, a cuceririi depline a independenței și suveranității naționale, a afirmării României ca națiune liberă și demnă în rîndul națiunilor lumii. Înfăptuirea insurecției a marcat începutul unor ample mișcări sociale ale maselor largi ale poporului, în frunte cu clasa muncitoare, condusă de Partidul Comunist, pentru transformarea revoluționară a societății românești".

Din **articolul publicat de tovarășul Nicolae Ceaușescu** în „Scînteia", la 21 septembrie 1944, sub titlul **Tineretul și viitorul poporului**

„...Tineretul este viitorul unui popor, spre el își îndreaptă privirea și speranța toți oamenii de știință și politici. Cu energia și entuziasmul său, tineretul este o forță creatoare care, pusă în serviciul științei și progresului, poate da un ajutor prețios pentru dezvoltarea economică, socială, politică și științifică a unui popor.

Dar pentru ca tineretul să poată contribui la dezvoltarea patriei sale, are el însuși nevoie, la început, de o îndrumare justă, progresistă. El trebuie să fie educat și învățat să-și iubească poporul, să învețe din trecutul glorios al strămoșilor săi. Tineretul trebuie educat în spiritul prieteniei și înfrățirii cu tineretul de alte naționalități, numai așa tineretul poate fi un factor de progres și civilizație...

Uniunea Tineretului Comunist va depune toată energia pentru a contribui la educarea tineretului în spiritul luptei patriotice, antifasciste. Noi nu putem uita pe tînărul comunist Sîrbu Filimon și pe

toți tinerii patrioți asasinați mișelește... Noi vrem ca alături de clasa muncitoare și de poporul român tineretul să contribuie la clădirea unei Românii adevărat libere, democratice și independente. Uniunea Tineretului Comunist, prin munca sa de mobilizare și organizare a luptei tineretului român, prin munca sa de educare a tineretului în spirit democratic, antifascist, va contribui, în mod efectiv, de a face din tineret un factor activ în producție, în știință și cultură. Educat în spiritul luptei consecvente, tineretul va contribui la lărgirea și apărarea libertății democratice. Numai așa poporul român va putea privi cu încredere în viitor, fiind sigur că fiii săi vor ști să apere cu viața lor libertățile și drepturile cîștigate..."

Din **Ordinul de zi al comandamentului Armatei a IV-a române cu prilejul eliberării depline a teritoriului României, la 25 octombrie 1944**

„La chemarea țării pentru dezrobirea Ardealului, răpit prin Dictatul de la Viena, ați răspuns prin însuflețire și credință în izbînda dreptății poporului nostru.

Tineri și bătrîni ați pornit spre hotarele sfinte ale patriei și, cu piepturile voastre, ați făcut zăgaz neînfrînt dușmanului care voia să ajungă la Carpați. Apoi, alături de marea Armată sovietică, ați trecut la atac și, după lupte grele de zi și noapte, fără răgaz, ați înfrînt dîrza apărare a Mureșului. Zdrobit de focul năprasnic al artileriei și de necontenitele voastre asalturi, inamicul a fost gonit din Ardealul scump.

Prin ploi, prin noroaie și drumuri desfundate, zi și noapte, ați luptat cu un dușman dîrz și hotărît și l-ați învins. Pe cei care au căzut la datorie îi vor preamări urmașii și numele lor va fi scris în cartea de aur a poporului român.

Luînd pildă de la cei ce au pus patria mai presus decît viața, continuăm lupta".

Din volumul lui Ion Spălățelu: **„Erou la 15 ani. Elevul Virgil Iovănaș"**, Editura militară, 1971, p. 78

„Elevul Iovănaș Virgil s-a trezit apoi, după un ceas sau două, sub hurducăturile unei mașini în care era transportat, împreună cu alți servanți, la spital. Era 13 septembrie 1944. Un elev, în vîrstă de numai 15 ani, avea să intre în galeria eroilor neamului. În aceeași zi se stingea din viață pe frontul din Transilvania, în apropiere de Sf. Gheorghe, un bătrîn oștean, generalul Grigore Bălan. Un elev și un general, două generații de luptători sîngeraseră pentru aceeași cauză scumpă și nobilă, eliberarea țării de sub jugul fascist...

După numai trei zile, pe unul din paturile Z. I. nr. 303 din Lipova, elevul erou Virgil Iovănaș trăia ultimele clipe ale scurtei sale vieți.

Aflînd despre faptele săvîrșite și de rănirea lui, mulți din consătenii săi au venit la Lipova, la spital, să-l vadă. Virgil ar fi vrut să-i îmbrățișeze pe toți, dar puterile nu-l mai ajutau. În salonul de spital a apărut într-un tîrziu și bătrînul ceferist Ilie Iovănaș. Venea de la Deva, unde primise vestea rănirii lui Virgil. Privirile tatălui, înecate în lacrimi, s-au întîlnit cu cele ale fiului. Se vedeau pentru ultima oară. Se îmbrățișau pentru ultima dată. Văzîndu-și feciorul aproape fără vlagă, Ilie Iovănaș s-a aplecat să-l sărute. I-a prins capul între palmele bătătorite de muncă și a început să-l dezmierde așa cum făcuse de atîtea ori înainte. Lacrimile fierbinți de pe obrazul lui Virgil îi frigeau inima. Cu răsuflarea întretăiată și tot mai grea Virgil reuși să mai rostească ultimele sale cuvinte:

— Tată!... Tată!... Să mă ierți tată!... Și... de mor pe aici... să mă duci... la noi... la Curtici...

Tatăl îi asculta cuvintele copleșit de durere. Apoi nu i-a mai auzit glasul. Și, deodată, capul lui Virgil a căzut spre el. Ochii i-au rămas parcă treji, dar cu pleoapele reci. Curajosul voluntar n-a mai apucat să-și vadă mama și surorile și nici Curticiul lui drag, eliberat".

Din volumul lui Ion Dulămiță: **„Crăișorul Biji"**, Editura militară, 1971, p. 138—139

„L-am înmormîntat în cimitirul de la Domohaza, lîngă un brad. Am numărat pașii de la brad pînă la mormîntul său. Erau cinci pași. M-am gîndit că poate vreodată vreunul din noi sau familia vor căuta mormîntul.

Așezîndu-l la locul de veci, ne-am descoperit și i-am dat onorul. Am tras cîteva salve de arme spre cer. Vă puteți închipui: cu o seară înainte dormisem cu el în același pat, iar a doua zi îl așezam în mormînt. Mă cuprinsese jalea și deznădejdea. Vedeam ce repede poate să moară un om. Și încă ce om! O minune de băiat, din toate punctele de vedere! Dar așa este războiul!...

Cu lacrimi în ochi, am făcut cu mîna spre mormîntul său, murmurînd: „Somn ușor, Crăișorule!“ El, neînfricatul Crăișor, care în ultimele zile nu mai avea somn, dormea pentru totdeauna acoperit cu pămînt înghețat.

Peste Domohaza și în toată valea Silvasului cădeau atunci fulgi de nea...

Era în 24 decembrie 1944...“

ÎNTREBĂRI ȘI PROBLEME DE DISCUTAT

1. Factorii de ordin intern și extern care au asigurat victoria insurecției naționale, armate, antifasciste și antiimperialiste din august 1944.
2. Importanța internă și internațională a insurecției.
3. În ce a constat rolul conducător al Partidului Comunist Român în organizarea și conducerea luptei insurecționale?
4. Care au fost elementele care au determinat Armata română să întoarcă armele, ca un singur om, împotriva Germaniei hitleriste?
5. Arătați dacă în localitatea sau cartierul vostru s-au desfășurat lupte împotriva hitleriștilor și ce știți despre ele?
6. Studiați pe harta nr. 7 evenimentele insurecționale petrecute în August 1944 în România.

ÎNFĂPTUIREA UNOR PROFUNDE TRANSFORMĂRI REVOLUȚIONARE ȘI DEMOCRATICE ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 23 AUGUST 1944 — 30 DECEMBRIE 1947

1. Situația României după insurecție.
2. Lupta forțelor democrate conduse de Partidul Comunist Român pentru cucerirea puterii politice.
3. Instaurarea guvernului revoluționar-democratic de la 6 Martie 1945.
4. Consolidarea regimului democrat-popular (6 Martie 1945 — 30 Decembrie 1947).
5. Conferința Națională a Partidului Comunist Român din octombrie 1945.
6. Victoria forțelor democrate în alegerile parlamentare din noiembrie 1946.
7. Proclamarea Republicii Populare Române.

Insurecția din August 1944 a marcat un moment de cotitură în istoria țării noastre, deschizînd calea eliberării definitive a României de sub dominația imperialistă și trecerii la realizarea unor profunde transformări revoluționare și democratice. Cucerind puterea politică în stat, clasa muncitoare, în alianță cu țărănimea și cu celelalte categorii de oameni ai muncii, a înfăptuit năzuința sacră a poporului nostru de a fi liber și stăpîn pe bogățiile și munca sa, de a-și făuri propriul său destin.

Înfăptuirea adîncilor prefaceri înnoitoare în viața economică, social-politică și culturală a întîmpinat împotrivirea claselor exploatatoare, a forțelor vechi ale societății, ceea ce a făcut ca desfășurarea procesului revoluționar să aibă loc în condițiile luptei de clasă, ale demascării și înfrîngerii reacțiunii interne și a sprijinitorilor săi din afară.

Pătrunderea impetuoasă pe arena vieții politice a maselor largi populare, care reprezentau forțele vii, creatoare și productive ale națiunii, a imprimat un ritm rapid transformărilor democratice și revoluționare. *Activitatea și lupta acestor forțe, organizate și conduse de Partidul Comunist Român, au constituit factorul hotărîtor al evoluției istorice*, în timp ce reacțiunea s-a văzut tot mai lipsită de influență și de capacitatea de a determina mersul evenimentelor; astfel, raportul de forțe s-a schimbat treptat, dar în mod rapid, în favoarea maselor largi populare.

În desfășurarea procesului revoluționar, *rolul hotărîtor l-au avut forțele interne*, lupta și munca acestora pentru înfăptuirea transformărilor adînci în viața economică și social-politică a țării.

Totodată, în analiza desfășurării revoluției din țara noastră este necesar să ținem seama de *condițiile de ordin extern*, de *situația internațională* din acea perioadă, în centrul căreia s-au aflat victoriile de importanță mondială repurtate de **glorioasele armate sovietice asupra trupelor germane, victorii care s-au conjugat** cu acțiunile militare întreprinse de celelalte state ale Coaliției antihitleriste.

Victoria de însemnătate istorică asupra fascismului — la obținerea căreia și-a adus contribuția, în ultimele 9 luni ale războiului, și poporul român —, angajarea a o serie de țări pe drumul transformărilor înnoitoare și schimbarea hotărîtoare a raportului de forțe pe plan internațional în favoarea democrației, au constituit factori favorabili în evoluția istorică a poporului nostru după 23 August 1944, stimulînd și accelerînd ritmul prefacerilor democratice.

1. Situația României după insurecție. Marcînd un eveniment hotărîtor în dezvoltarea poporului nostru, actul istoric de la 23 August 1944 a determinat o schimbare fundamentală în situația forțelor politice din țară, a raporturilor dintre ele, zdruncinînd pozițiile claselor exploatatoare, slăbind influența burgheziei și moșierimii, fără a le înlătura însă de la putere.

În desfășurarea luptei sociale și politice, rolul hotărîtor l-a jucat clasa muncitoare, în alianță cu țărănimea, cu intelectualitatea și cu celelalte categorii de oameni ai muncii, sub conducerea Partidului Comunist Român, forța politică cea mai înaintată a societății noastre.

Pornind de la luarea în considerare a sarcinilor mari care îi reveneau — și de la condițiile noi — de legalitate — în care își putea desfășura activitatea, *Partidul Comunist Român* a trecut la refacerea și consolidarea rîndurilor sale, pe baza unirii forțelor activului de partid care acționase „în afară“ și a celor care se aflaseră în închisori și lagăre.

Au fost reorganizate aparatul central, comitetele de partid regionale și județene, ca și organizațiile de partid din întreprinderi, instituții, de la orașe și sate. Vechilor membri de partid și simpatizanți care luptaseră în ilegalitate li s-au adăugat acum mii și mii de noi membri, în primul rînd dintre oamenii muncii angajați în lupta pentru înfrîngerea reacțiunii și democratizarea țării. În mai puțin de un an, numărul membrilor Partidului Comunist Român depășea cifra de 200 000, majoritatea activînd în întreprinderi industriale și în principalele instituții de stat. Totodată, Partidul Comunist a pătruns mai adînc în viața satelor, în rîndurile țărănimii muncitoare.

În noile condiţii ale desfăşurării luptei revoluţionare şi-a reorganizat rîndurile şi şi-a intensificat activitatea *Partidul Social-Democrat*, în care au intrat numeroşi muncitori, funcţionari, cadre didactice şi alţi intelectuali. Partidul Social-Democrat s-a orientat tot mai mult spre o conlucrare strînsă cu Partidul Comunist Român, spre o întărire a *Frontului Unic Muncitoresc*, forţa hotărîtoare în lupta pentru democratizarea şi transformarea revoluţionară a ţării.

Un rol important în înfăptuirea unităţii muncitoreşti l-au jucat *sindicatele*, reorganizate pe baza principiului unităţii. Astfel, într-o întreprindere sau o instituţie se constituia o singură organizaţie sindicală, care cuprindea muncitori şi alţi oameni ai muncii, comunişti, social-democraţi, din alte partide politice sau neîncadraţi politic, realizîndu-se astfel unitatea de acţiune.

Principiile care au stat la baza organizării sindicatelor au fost acelea ale *Frontului Unic Muncitoresc, ale luptei de clasă şi internaţionalismului proletar.* La 1 septembrie 1944 s-a constituit Comisia de Organizare a Mişcării Sindicale Unite, în conducerea căreia au activat militanţi ai Partidului Comunist Român şi ai Partidului Social-Democrat. Comisia a activat pe linia organizării mişcării sindicale, a mobilizării muncitorilor la opera de refacere economică şi de democratizare a ţării.

O deosebită importanţă în desfăşurarea procesului revoluţionar a avut-o atragerea şi mobilizarea *ţărănimii* în lupta pentru refacerea economică şi înnoirea democratică a ţării. Exploatată şi menţinută într-o stare de înapoiere în trecut, dar dispunînd de mari energii revoluţionare, ţărănimea era interesată în înfăptuirea unor adînci prefaceri de ordin economic şi social, la loc de frunte situîndu-se reforma agrară. Ţinînd seama de aceşti factori şi de faptul că ţărănimea constituia imensa majoritate a populaţiei, Partidul Comunist Român a îndrumat-o să se organizeze şi să acţioneze în cadrul *Comitetelor săteşti*, organe cuprinzînd oamenii cei mai harnici şi mai populari din sat.

În acţiunea de sprijinire a ţărănimii, Partidului Comunist Român a stimulat dezvoltarea *Frontului Plugarilor*, care avea, înainte de 23 August 1944, organizaţii doar în cîteva judeţe din Transilvania, dar care şi-a extins apoi influenţa în întreaga ţară.

Partidul Comunist Român a acordat o atenţie deosebită reorganizării şi îndrumării, în noile condiţii, a activităţii *Uniunii Tineretului Comunist*, a cărei conducere a fost încredinţată, în continuare, tovarăşului *Nicolae Ceauşescu* şi altor cadre revoluţionare. La începutul lui septembrie 1944, Uniunea Tineretului Comunist a încheiat o înţelegere de Front Unic cu Uniunea Tineretului Socialist.

Referindu-se la importanţa acestui eveniment, tovarăşul Nicolae Ceauşescu sublinia într-un articol publicat în „Scînteia": *„În vederea ducerii cu succes a luptei comune, este necesar să eliminăm tot ce ne-ar putea despărţi. O colaborare loială, pe baza platformei Frontului Unic, este o sarcină primordială. Realizînd prin munca noastră de zi cu zi sarcinile comune, vom putea face din tineretul muncitoresc conducătorul luptei întregului tineret român".*

Uniunea Tineretului Comunist a participat activ, sub îndrumarea Partidului Comunist Român, la toate marile acţiuni desfăşurate în acea perioadă pentru democratizarea şi refacerea economică a ţării, pentru participarea, cu toate forţele, la războiul antihitlerist. La chemarea Uniunii Tineretului Comunist, zeci de mii

de tineri, printre care peste 1 500 de activişti ai săi, inclusiv membri ai Comitetului Central al U.T.C., s-au înrolat voluntar în unităţile militare, dîndu-şi contribuţia lor, uneori chiar de sînge, la eliberarea patriei noastre şi apoi la eliberarea Ungariei şi Cehoslovaciei. De asemenea, răspunzînd cu elan tineresc acţiunii de refacere a ţării, iniţiată de Partidul Comunist Român, tineretul s-a înrolat în brigăzile de muncă patriotică de pe marile şantiere naţionale, edificînd primele mari construcţii ale României noi.

Partidul Comunist Român a manifestat o atenţie deosebită faţă de *intelectuali*, din rîndurile cărora unii dintre cei mai valoroşi acţionaseră, încă în anii ilegalităţii, în cadrul şi sub influenţa organizaţiilor comuniste.

Mulţi intelectuali au intrat în rîndurile Partidului Comunist Român şi ale Partidului Social-Democrat; alţii au activat în cadrul *Uniunii Patrioţilor* şi al *Apărării Patriotice*, organizaţii cu caracter antifascist şi democratic.

Continuînd şi dezvoltînd activitatea sa în rîndurile *naţionalităţilor conlocuitoare*, combătînd politica de diversiune naţionalistă şi acţiunile şovine întreprinse de clasele exploatatoare, Partidul Comunist Român a militat pentru atragerea şi mobilizarea maselor de bază ale naţionalităţilor la lupta comună a întregului popor pentru refacerea economică şi democratizarea ţării. O atenţie deosebită a fost acordată organizaţiei democratice a oamenilor muncii maghiari, *Madosz*, care, începînd cu luna octombrie a anului 1944, se va numi *Uniunea Populară Maghiară.*

Printre problemele importante care stăteau în faţa poporului român în acea perioadă se afla şi statornicirea unui nou regim politic şi juridic internaţional al statului nostru, prin încheierea Armistiţiului, iar mai apoi a Tratatului de Pace cu Naţiunile Unite.

În acest scop, o delegaţie a guvernului român a semnat la Moscova, în ziua de 12 septembrie 1944, *Convenţia de Armistiţiu dintre România şi Naţiunile Unite.* Prin acest act, care consacra o realitate creată prin înfăptuirea insurecţiei, se menţiona ieşirea României din războiul hitlerist, la 24 august 1944, şi întoarcerea armelor împotriva Germaniei naziste şi se prevedea participarea Armatei române, în continuare, la războiul antifascist, cu cel puţin 12 divizii. În Convenţie se specifica, de asemenea, obligaţia guvernului român de a asigura armatelor sovietice şi celorlalte armate aliate mijloacele de transport şi de întreţinere necesare desfăşurării operaţiilor militare pe teritoriul României, de a preda, ca trofee, materialele de război aparţinînd Germaniei şi aliaţilor săi aflate pe teritoriul ţării noastre şi de a plăti despăgubiri de război Uniunii Sovietice pentru distrugerile şi pagubele provocate pe teritoriul acestui stat. De asemenea, se prevedeau despăgubiri către celelalte state ale Coaliţiei antihitleriste pentru pierderile suferite de proprietăţile acestora în România. Sub raport teritorial, Convenţia de Armistiţiu considera ca nul şi inexistent Dictatul imperialist de la Viena, iar graniţa statului român cu Uniunea Sovietică era socotită cea intervenită la sfîrşitul lui iunie 1940.

Deşi în acea perioadă situaţia economică a ţării era deosebit de grea, iar prevederile Convenţiei de Armistiţiu statorniceau noi obligaţii în acest domeniu, poporul român a făcut eforturi considerabile pentru îndeplinirea lor, ca şi pentru susţinerea, cu toate forţele, a eforturilor Armatei române angajate în războiul antihitlerist.

În perioada ce a urmat victoriei insurecției, în fața poporului nostru s-au ridicat cu o mare acuitate *problemele economice*. Într-adevăr, în condițiile moștenirii unei slabe dezvoltări a forțelor de producție, a exploatării nemiloase a bogățiilor țării, îndeosebi de către capitalul străin, culminînd cu jaful hitlerist și cu distrugerile anilor de război, economia națională era de-a dreptul secătuită și dezorganizată. Se impuneau măsuri urgente și hotărîte în vederea redresării ei, a stăvilirii inflației și a asigurării unor mai bune condiții de trai pentru oamenii muncii.

Dar clasele exploatatoare și reprezentanții lor în guvern nu erau interesați în luarea unor măsuri hotărîte pentru refacerea economică și pentru democratizarea reală a vieții de stat. Această situație punea tot mai mult în evidență faptul că guvernul, în alcătuirea sa inițială, în care predominau reprezentanții monarhiei, ai moșierimii și ai marii burghezii, nu era interesat în rezolvarea marilor probleme care stăteau în fața țării.

2. Lupta forțelor democrate conduse de Partidul Comunist Român pentru cucerirea puterii politice. Devenise necesară o schimbare în conducerea statului, astfel încît masele largi populare să poată acționa pe linia intereselor fundamentale ale țării. Un rol important l-a avut în lupta pentru putere publicarea, la 24 septembrie 1944, de către Comitetul Central al Partidului Comunist Român, a *Proiectului de platformă* pentru constituirea *Frontului Național Democrat*, proiect de program care cuprindea principalele transformări cu caracter economic și social-politic ce se cereau înfăptuite în acea etapă.

Propunerile Partidului Comunist Român au fost primite cu deosebit interes și de conducerile celorlalte partide și organizații democratice, care și-au exprimat adeziunea deplină la conținutul lor.

Pe baza acestei Platforme-program s-a constituit *Frontul Național Democrat*, organism politic ce reprezenta o largă coaliție de forțe, cuprinzînd clasa muncitoare, țărănimea, intelectualitatea, păturile mijlocii de la orașe. Cele două partide burgheze — Partidul Național-Țărănesc și Partidul Național-Liberal — au refuzat să accepte colaborarea cu Frontul Național Democrat, ceea ce reflecta poziția lor ostilă unor transformări democratice.

Întrucît guvernul prezidat de generalul Constantin Sănătescu nu mai putea îndeplini sarcinile mari care stăteau în fața poporului nostru, din cauza politicii duse de elementele conservatoare din sînul său, adversare ale unor transformări revoluționare înnoitoare, Frontul Național Democrat a cerut să se formeze un nou guvern, în care masele de oameni ai muncii să fie mai larg reprezentate. S-a ajuns, astfel, la constituirea *unui al doilea guvern*, prezidat tot de generalul Constantin Sănătescu, în care forțele democrate dețineau poziții mult mai puternice, deși și acum partidele burgheze aveau în mîinile lor majoritatea ministerelor.

În programul noului guvern au fost incluse, alături de obiectivele vechiului cabinet, altele noi, propuse de Frontul Național Democrat, cum erau îmbunătățirea situației materiale a maselor muncitoare, precum și curățirea aparatului de stat de elementele reacționare.

La puțin timp însă de la constituirea sa, guvernul a fost zdruncinat de divergențele care existau între Frontul Național Democrat și partidele burgheze, divergențe privind, în principal, procesul de democratizare a țării. În împrejurările în care elementele burgheze din guvern se opuneau unei reale democratizări, masele au trecut la *înlăturarea pe cale revoluționară a vechiului aparat de stat*, la nivelul prefecturilor, primăriilor și al altor instituții, instalînd în loc conduceri democratice. Acțiuni asemănătoare s-au întreprins și în întreprinderile economice, unde comitetele muncitorești, acționînd ca organe reprezentative și împuternicite ale salariaților, au alungat o serie de elemente reacționare și au introdus controlul muncitoresc asupra producției și repartiției acesteia, îngrădind astfel posibilitățile de exploatare din partea patronilor și contribuind prin aceasta la redresarea economiei naționale și la îmbunătățirea condițiilor de muncă și de trai ale salariaților.

În același timp, la sate, țăranii, sprijiniți de muncitori, au trecut la împărțirea pămînturilor moșierești, la *înfăptuirea pe cale revoluționară a reformei agrare*, ca și la acțiunea de democratizare a țării.

Miniștrii național-țărăniști și național-liberali, îngrijorați de amploarea luptei revoluționare a maselor, și-au dat demisia, forțînd astfel căderea întregului cabinet.

A fost însărcinat atunci cu formarea guvernului generalul Nicolae Rădescu, considerat de reacțiune ca *„omul potrivit"* pentru a stăvili avîntul revoluționar al maselor, folosind în acest scop chiar forța militară.

În guvernul prezidat de generalul Nicolae Rădescu, format la 6 decembrie 1944, forțele democratice și-au păstrat pozițiile cucerite și chiar și le-au consolidat.

Țărani din Cetate (Dolj) trec la înfăptuirea pe cale revoluționară a reformei agrare încă înainte de legiferarea acesteia

Înfăptuirea reformei agrare în comuna Uzum

Muncitorimea venind în ajutorul țăranilor pentru a le repara uneltele agricole

Rădescu și ceilalți reprezentanți ai partidelor burgheze, de acord cu Monarhia, au încercat să împiedice lupta revoluționară a maselor, recurgînd uneori la mijloace de forță și amenințînd cu declanșarea unui război civil.

În acele împrejurări, mai ales în cursul lunii februarie 1945, s-a desfășurat o intensă activitate politică, la orașe și sate, în întreprinderi și instituții, cu participarea unui tot mai mare număr de muncitori, țărani, intelectuali. Ca urmare a unor astfel de acțiuni inițiate de Partidul Comunist Român și sprijinite de sindicate, de organizațiile Frontului Plugarilor, ale U.T.C., Uniunii Patrioților, Madoszului, procesul de democratizare a țării a crescut în amploare.

Lupta țăranilor pentru pămînt a dobîndit un impuls deosebit odată cu apelul Frontului Plugarilor, prin care masele țărănești erau îndemnate să treacă la înfăptuirea, pe scară largă, a reformei agrare, fără să mai aștepte legea pe care majoritatea reacționară din guvern o amîna mereu.

În acțiunea de împărțire a pămînturilor moșierești, țăranii au fost sprijiniți de muncitori. Așa cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu, *„În lupta comună împotriva reacțiunii, pentru pămînt și pentru dezvoltarea democratică a țării, s-a închegat și s-a dezvoltat alianța de nezdruncinat dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare — uriașa forță revoluționară, care avea să hotărască definitiv soarta pentru cucerirea puterii de către popor"*.

Confruntarea dintre democrație și reacțiune a intrat, la sfîrșitul lunii februarie 1945, într-o fază decisivă.

La 24 februarie, la chemarea P.C.R., a celorlalte organizații democratice, în întreaga țară au avut loc mari manifestații populare, în cadrul cărora s-a cerut

24 februarie 1945 în Capitală

demisia lui Nicolae Rădescu și formarea unui guvern al Frontului Național Democrat. La București au participat peste 600 000 manifestanți din Capitală și din împrejurimi. Reacțiunea a încercat să intimideze pe demonstranți, folosind forța armată, jandarmii și polițiștii adăpostiți în clădirile Palatului regal, Ministerului Afacerilor Interne, Palatului telefoanelor, trăgînd în manifestanți, din rîndul cărora un mare număr au fost omorîți sau grav răniți.

3. Instaurarea guvernului revoluționar-democratic de la 6 Martie 1945. În fața impresionantei manifestări de voință a maselor populare, a schimbării raportului de forțe în favoarea democrației, regele nu a mai putut evita soluția ce se impunea, acceptînd guvernul propus de Frontul Național Democrat, guvern avînd în frunte pe eminentul om politic și patriot *Dr. Petru Groza,* președintele Frontului Plugarilor. Vestea instaurării primului guvern revoluționar-democratic din istoria României a fost întîmpinată cu mare entuziasm de întreaga țară, masele populare văzîndu-și încununată de victorie lupta lor împotriva reacțiunii. Avînd un pronunțat caracter muncitoresc-țărănesc, guvernul revoluționar-democratic instaurat la 6 Martie 1945 era expresia colaborării largi a forțelor ce se pronunțau pentru profunde transformări în întreaga viață a societății noastre.

În guvernul de la 6 Martie 1945 au intrat și cîțiva reprezentanți ai grupărilor burgheze conduse de Gh. Tătărescu și Anton Alexandrescu, grupări care se despărțiseră, prima de Partidul Național-Liberal, iar cea de-a doua de Partidul Național-Țărănesc, din cauză că nu erau de acord cu politica reacționară a conducătorilor celor două partide.

Dr. Petru Groza

6 Martie 1945 in Capitala

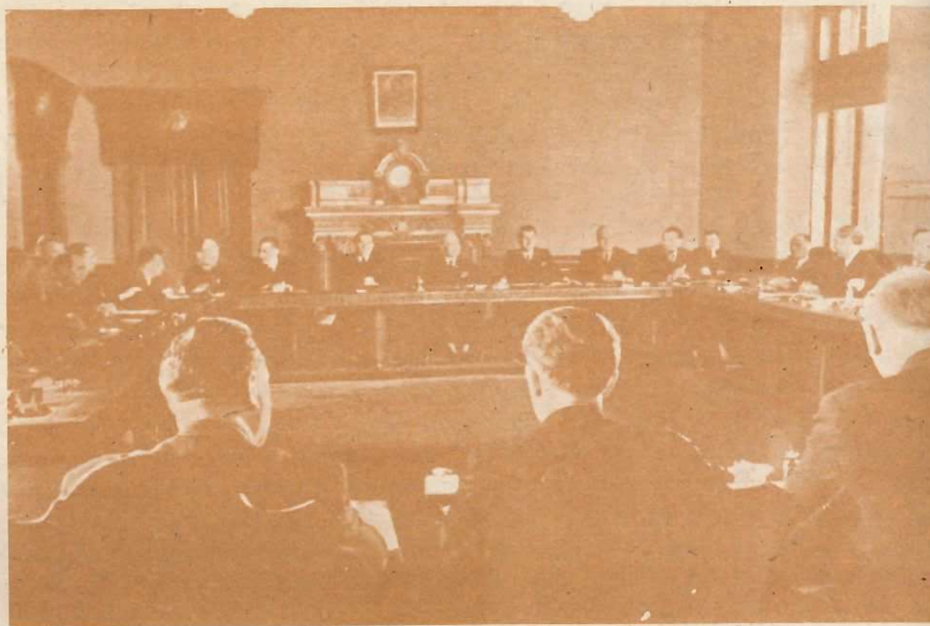
Prin componența sa, prin programul propus, *guvernul instaurat la 6 Martie 1945 reprezenta puterea revoluționar-democratică a clasei muncitoare și țărănimii.* Îndepărtînd de la conducere principalele partide ale burgheziei și moșierimii — P.N.Ț. și P.N.L. —, actul istoric de la 6 Martie 1945 nu a însemnat *o simplă schimbare de guvern — ci o schimbare a însuși regimului politic din România,* procesul revoluționar intrînd într-o nouă etapă, al cărei obiectiv era înfăptuirea unor transformări în toate domeniile vieții sociale.

Principalele obiective urmărite de guvern priveau apărarea și lărgirea cuceririlor obținute de masele populare, ducerea pînă la capăt a transformărilor cu caracter burghezo-democratic, în vederea trecerii la revoluția socialistă.

La numai trei zile de la instaurarea sa, guvernul revoluționar-democratic a obținut un prim succes, prin reîncadrarea în granițele statului român a teritoriului din nordul României — rupt din trupul țării prin Dictatul imperialist de la Viena. Acest teritoriu fusese eliberat prin luptă de Armata română și Armata sovietică, dar se afla sub administrație militară sovietică. Acum, cînd în România se afla la conducere un guvern revoluționar-democratic, Uniunea Sovietică a renunțat la administrarea militară a acestui teritoriu, care s-a reîntors pe deplin în cadrul statului român — act primit cu mare bucurie de întregul nostru popor.

O realizare de cea mai mare importanță a guvernului revoluționar-democratic a constituit-o *legiferarea reformei agrare,* la 23 Martie 1945, a cărei înfăptuire începuse încă în toamna anului 1944, prin lupta maselor țărănești, sprijinite de muncitori.

În baza legii se expropriau terenurile agricole care depășeau 50 ha, iar terenurile și toate bunurile agricole aparținînd cetățenilor germani și cetățenilor

Prima şedinţă a guvernului condus de dr. Petru Groza

români care au colaborat cu hitleriştii, ale criminalilor de război şi ale celor vinovaţi de dezastrul ţării se expropriau în întregime. Toate terenurile şi bunurile agricole menţionate au fost expropriate fără nici o despăgubire, odată cu pămîntul fiind confiscat şi inventarul agricol.

Au fost expropriate astfel 1 468 946 ha teren, din care 1 109 562 ha au fost împărţite la 917 777 ţărani fără pămînt sau cu pămînt puţin, celălalt devenind rezervă de stat. La împroprietărire au avut prioritate ostaşii care luptau pe frontul antihitlerist.

Legea prevedea, de asemenea, că atît exproprierea pămîntului cît şi împroprietărirea se înfăptuiau fără a se ţine seama de naţionalitate; în acest fel, alături de ţăranii români au primit pămînt peste 90 000 de ţărani aparţinînd naţionalităţilor conlocuitoare, suprafaţa de teren ce a revenit acestora ridicîndu-se la aproximativ 150 000 ha, ceea ce a contribuit la cimentarea unităţii de luptă a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naţionalitate.

A fost realizată astfel principala sarcină a desăvîrşirii revoluţiei burghezo-democratice, specifică unei ţări cu o economie predominant agrară, cum era România. În acelaşi timp *a fost desfiinţată ca clasă moşierimea,* forţa cea mai retrogradă a societăţii noastre, ceea ce a fost de natură să slăbească poziţiile reacţiunii în ansamblul său.

4. Consolidarea regimului democrat-popular (6 Martie 1945—30 Decembrie 1947). După instaurarea guvernului revoluţionar-democratic, în faţa poporului nostru stăteau sarcini de o deosebită complexitate, printre care, pe primul plan, se situau *problemele economice.*

Acţionînd în această direcţie, guvernul revoluţionar-democratic a adoptat o serie de măsuri privind reconstrucţia întreprinderilor avariate, readucerea şi punerea în funcţiune a celor ce fuseseră dispersate în timpul războiului, crearea de economate în întreprinderi în vederea aprovizionării salariaţilor, pedepsirea aspră a celor ce se făceau vinovaţi de speculă şi sabotaj etc.

La depăşirea greutăţilor economice au concurat şi relaţiile externe, stabilite îndeosebi cu Uniunea Sovietică. Astfel, la 8 mai 1945 a fost semnat Acordul comercial dintre România şi U.R.S.S., care fixa principiile şi domeniile colaborării dintre cele două ţări. În condiţiile în care valuta şi devizele româneşti erau blocate de statele capitaliste, iar România ducea mari lipsuri în domeniul aprovizionării cu cereale şi materii prime industriale, livrările efectuate în baza acestui Acord comercial au constituit un sprijin real în redresarea economică a ţării. La rîndul său, România a livrat Uniunii Sovietice produse specifice economiei noastre, îndeosebi materii prime şi alimente.

5. Conferinţa Naţională a Partidului Comunist Român din octombrie 1945. În procesul de refacere economică şi de dezvoltare democratică a ţării, un rol important l-a avut *Conferinţa Naţională a Partidului Comunist Român,* ale cărei lucrări s-au desfăşurat la Bucureşti, între *16—21 octombrie 1945.*

Cea mai dezbătută problemă a fost cea a *refacerii şi dezvoltării economiei naţionale,* considerată ca o condiţie a progresului multilateral al României. Pe baza analizei întreprinse, Conferinţa a stabilit ca sarcini imediate folosirea integrală a capacităţii de producţie, mobilizarea intensă a tuturor posibilităţilor interne, valorificarea resurselor naturale proprii, desăvîrşirea reformei agrare şi ajutorarea ţărănimii cu credite, seminţe, tractoare şi maşini agricole.

Conferinţa Naţională a dezbătut şi stabilit totodată direcţiile principale ale dezvoltării în perspectivă a economiei naţionale. Combătînd teoria reacţionară susţinută de o serie de reprezentanţi ai claselor exploatatoare, potrivit căreia România trebuia să rămînă o ţară „eminamente agrară", Partidul Comunist

Aspect din desfăşurarea Conferinţei Naţionale a P.C.R. din octombrie 1945

Gheorghe Gheorghiu-Dej prezentînd Raportul la Conferinţa Naţională a partidului

Român a afirmat cu tărie şi a fundamentat teza *necesităţii industrializării*, ca singura cale de învingere a înapoierii economice şi de asigurare a progresului multilateral şi a independenţei ţării.

Ca direcţii ale acţiunii de industrializare se preconiza dezvoltarea industriei grele, extractive, siderurgice, metalurgice şi petroliere, de natură să conducă la valorificarea bogăţiilor ţării, la utilizarea capacităţii tehnice existente şi la crearea unor industrii noi.

În cadrul politicii de industrializare, Conferinţa Naţională a acordat o atenţie deosebită *electrificării ţării*, trasînd jaloanele unui plan amplu, de perspectivă, în care să se pună pe primul plan utilizarea energiei apelor româneşti, economisindu-se, în acest fel, rezervele de cărbune şi petrol.

În domeniul vieţii politice, Conferinţa Naţională a P.C.R. a stabilit ca sarcină principală *întărirea regimului revoluţionar-democratic*, în vederea îndeplinirii programului general de dezvoltare a României şi de asigurare a independenţei şi suveranităţii ţării. În acest sens a fost subliniată necesitatea *consolidării unităţii de acţiune a clasei muncitoare, a alianţei muncitoreşti-ţărăneşti, a frăţiei dintre poporul român şi naţionalităţile conlocuitoare*.

O problemă deosebit de importantă dezbătută în cadrul Conferinţei Naţionale a fost aceea a lichidării definitive a sciziunii din mişcarea muncitorească, a *necesităţii trecerii de la unitatea de acţiune a clasei muncitoare*, realizată în cadrul Frontului Unic Muncitoresc, *la unitatea ideologică, politică şi organizatorică*, în cadrul unui *partid unic muncitoresc*, pe baza unificării Partidului Comunist Român cu Partidul Social-Democrat.

Conferinţa Naţională a ales primul Comitet Central al partidului după eliberarea ţării de sub dominaţia fascistă. Ca secretar general al Comitetului Central al P.C.R. a fost ales *Gheorghe Gheorghiu-Dej*, militant de seamă al Partidului Comunist Român şi al mişcării comuniste internaţionale, care s-a aflat apoi în fruntea partidului timp de două decenii.

Prin importanţa şi amploarea problemelor dezbătute, prin aplicarea creatoare a concepţiei socialismului ştiinţific la situaţia concretă a ţării noastre, Conferinţa Naţională a Partidului Comunist Român s-a înscris ca un eveniment de seamă în afirmarea partidului clasei muncitoare ca forţă conducătoare a poporului nostru. Aşa cum subliniază Programul Partidului Comunist Român, *„Hotărîrile Conferinţei au avut o importanţă deosebită pentru desfăşurarea cu succes a marilor bătălii de clasă care au urmat, pentru înfăptuirea profundelor transformări revoluţionare şi democratice din ţara noastră"*.

6. Victoria forţelor democrate în alegerile parlamentare din noiembrie 1946. În perioada ce a urmat Conferinţei Naţionale a P.C.R., viaţa politică a ţării a fost dominată de lupta forţelor democrate pentru zdrobirea reacţiunii şi cîştigarea victoriei în alegerile de deputaţi fixate pentru luna noiembrie 1946.

În acest scop, Partidul Comunist Român a militat în direcţia grupării într-un singur bloc a tuturor forţelor democratice participante la guvern şi prezentarea lor în alegeri pe o listă comună.

Pe baza înţelegerii stabilite cu Partidul Social-Democrat, cu Frontul Plugarilor, cu Partidul Naţional-Popular, cu gruparea naţional-ţărănistă condusă de Anton Alexandrescu şi cu gruparea liberală condusă de Gheorghe Tătărescu, s-a constituit *Blocul Partidelor Democrate*, coaliţie de forţe politice care urmărea înfrîngerea reacţiunii în alegeri.

Sesiunea de deschidere a primului Parlament democratic — 1946

Tovarăşul Nicolae Ceauşescu vorbind la un miting al tineretului în 1946

În vederea asigurării unei largi participări a maselor populare la vot, a fost elaborată o nouă lege electorală care acorda, pentru prima dată în istoria României, dreptul de vot cu adevărat universal, pentru toţi cetăţenii majori fără deosebire de sex, naţionalitate, avere, credinţă religioasă sau grad de cultură.

În alegerile care au avut loc la 19 noiembrie 1946, forţele democrate au obţinut o victorie hotărîtoare, întrunind 79,6% din totalul voturilor, reacţiunea văzîndu-se izolată de popor şi suferind o înfrîngere zdrobitoare.

Această victorie oglindea baza social-politică largă pe care se sprijinea guvernul revoluţionar-democratic, în timp ce partidele burgheze reacţionare s-au văzut dezaprobate şi izolate de mase.

Ca urmare a victoriei obţinute în alegeri a fost creat primul Parlament democrat din istoria României, care a acţionat în direcţia intereselor fundamentale ale poporului.

Realizările de însemnătate istorică obţinute de poporul român în perioada de după 23 August 1944 au creat condiţii favorabile intensificării acţiunilor în vederea trecerii la revoluţia socialistă. În acest cadru, un loc deosebit de important a revenit măsurilor economice aplicate în cursul anului 1947, măsuri care prevedeau atît refacerea economică a ţării, cît şi angajarea ei pe un făgaş anticapitalist. Astfel, la sfîrşitul lunii decembrie 1946, Parlamentul a votat *etatizarea Băncii Naţionale a României*, deci trecerea capitalului acesteia în proprietatea statului democrat-popular, ceea ce a permis transformarea unei citadele a finanţei Partidului Naţional-Liberal într-o puternică pîrghie economică în mîinile guvernului revoluţionar-democratic, pusă în slujba progresului general al ţării. În aprilie 1947 a fost reorganizat Ministerul Economiei Naţionale, avînd dreptul să supravegheze şi să controleze producţia şi circulaţia mărfurilor, repartiţia materiilor prime şi a creditelor, inclusiv în întreprinderile proprietate capitalistă. Au fost create, de asemenea, *Oficiile industriale*, organisme economice prin care statul intervenea activ în organizarea şi coordonarea producţiei şi repartiţiei, în scopul refacerii economiei naţionale, conform intereselor maselor muncitoare.

În luna iunie 1947, la propunerea P.C.R., guvernul a adoptat un ansamblu de măsuri privind îmbunătăţirea situaţiei economice şi financiare a ţării, care prevedea creşterea productivităţii muncii, punerea în valoare a unor noi surse de materii prime, impulsionarea activităţii financiare şi de credit, a comerţului şi aprovizionării populaţiei.

În aplicarea măsurilor preconizate de P.C.R., un rol important l-a avut *stabilizarea monetară* din 15 august 1947, care a lichidat inflaţia, lovind puternic în poziţiile economice ale burgheziei, în speculanţi şi cămătari, contribuind astfel la îmbunătăţirea situaţiei materiale a maselor, la consolidarea independenţei economice şi politice a ţării.

În anii 1945—1947 s-a produs şi o consolidare a poziţiei României pe plan extern, legată de pregătirea şi desfăşurarea *Conferinţei de Pace de la Paris*, care a reglementat situaţia postbelică a ţărilor foste „satelite“ (aliate) ale Germaniei hitleriste, printre care se afla şi România. Poporul nostru era profund interesat ca prevederile Tratatului de Pace să corespundă aspiraţiilor sale spre progres, pace şi bunăstare, să permită consolidarea independenţei şi suveranităţii ţării. În acest scop a fost constituită o puternică delegaţie guvernamentală, care a desfăşurat la Paris o amplă activitate pentru susţinerea drepturilor României, pe baza contribuţiei pe care o adusese la înfrîngerea Germaniei hitleriste şi ţinînd seama de dorinţa de pace şi de colaborare a poporului român.

În timpul lucrărilor *Conferinţei de Pace de la Paris*, desfăşurate în iulie-octombrie 1946, delegaţia română a apărat interesele naţionale ale ţării, arătînd eforturile făcute de ţara noastră atît pe plan economic, cît şi militar, transformările democratice înfăptuite de poporul român, garanţie a unei evoluţii favorabile

Delegaţia României la Conferinţa de pace de la Paris

și în relațiile externe ale României, dornică să-și aducă contribuția la crearea unui climat de pace și colaborare internațională. După tratative îndelungate, în care s-au confruntat pozițiile divergente ale Marilor Puteri, Tratatul de Pace a fost semnat la Paris, la 10 februarie 1947.

Deși nu recunoștea României situația de stat cobeligerant în războiul antihitlerist, așa cum fusese de fapt, iar obligațiile economice legate de plata despăgubirilor de război erau destul de ridicate, Tratatul de Pace statornicea pentru țara noastră situația de stat independent, egal în drepturi cu celelalte țări, cu care putea încheia tratate și acorduri economice, politice sau culturale, pe bază de deplină egalitate. Totodată, consfințind o realitate existentă, Tratatul de Pace consacra *anularea Tratatului imperialist de la Viena* și reunirea la România a nordului țării eliberat de sub ocupația fascisto-horthystă de către armatele române și sovietice.

După încheierea Tratatului de Pace, România s-a manifestat pe plan extern ca o forță activă în lupta pentru stabilirea și lărgirea relațiilor de colaborare internațională, de consolidare a păcii.

Acționînd în această direcție, România a stabilit, pînă la sfîrșitul anului 1947, relații diplomatice cu 23 de țări și schimburi comerciale cu 26 de țări. În cadrul acestora, un rol deosebit de important l-au avut acordurile bilaterale încheiate cu U.R.S.S., precum și cu Bulgaria, Cehoslovacia, Iugoslavia, Polonia și Ungaria.

În afară de relațiile economice, guvernul român s-a orientat spre lărgirea relațiilor politice și culturale cu Uniunea Sovietică și cu celelalte țări vecine, ceea ce s-a răsfrînt în mod pozitiv asupra dezvoltării și consolidării regimului nou instaurat în țara noastră, a întăririi poziției României pe plan internațional.

7. Proclamarea Republicii Populare Române. Consolidarea regimului revoluționar-democratic atît pe plan intern, cît și extern, cimentarea alianței muncitorești-țărănești, întărirea rolului statului democrat-popular și adoptarea unor măsuri cu caracter anticapitalist au dus la schimbarea radicală a raportului de forțe în favoarea democrației, la izolarea tot mai accentuată a forțelor reacționare.

În acele împrejurări, conducătorii partidelor burgheze, și, în primul rînd, cei ai Partidului Național-Țărănesc, văzîndu-se tot mai izolați de mase, au părăsit activitatea politică propriu-zisă, recurgînd la diversiuni, spionaj și activitate subversivă. Sperînd într-un ajutor extern, în iulie 1947, un grup de conducători ai P.N.Ț. a încercat chiar să fugă peste graniță, pentru a constitui un guvern „în emigrație". Ca urmare a acestei acțiuni, care încălca legile țării și se angaja pe drumul unei adevărate trădări naționale, Partidul Național-Țărănesc a fost dizolvat, cei vinovați fiind judecați și condamnați. Desființarea P.N.Ț. a constituit o puternică lovitură dată reacțiunii în ansamblul său. În același timp, Partidul Național-Liberal, nemaiavînd sprijin nici în rîndurile foștilor săi adepți, și-a încetat activitatea. De asemenea, gruparea liberală condusă de Gheorghe Tătărescu, care colaborase cu forțele democrate din guvern atîta timp cît revoluția nu atingea direct interesele burgheziei pe care o reprezenta, acum, cînd cerințele dezvoltării revoluției impuneau măsuri cu caracter anticapitalist, a început să se opună tot mai mult măsurilor adoptate de guvern, transformîndu-se și ea, treptat, într-un centru de coalizare a elementelor burgheze dușmănoase regimului democrat.

Față de situația creată, la 6 noiembrie 1947, Parlamentul a dat un vot de neîncredere activității desfășurate de gruparea condusă de Gheorghe Tătărescu, reprezentanții acesteia fiind îndepărtați din guvern. Măsura adoptată de Parlament și constituirea unui nou guvern în care intrau numai exponenți ai clasei muncitoare și ai aliaților săi au marcat o fundamentală schimbare în caracterul puterii de stat și, totodată, au creat condiții favorabile trecerii la înlăturarea contradicției dintre conținutul puterii de stat, care era o putere muncitorească-țărănească, și forma veche a organizării de stat, care era Monarhia.

În adevăr, în condițiile noi în care se punea nemijlocit problema trecerii la revoluția socialistă, colaborarea cu Monarhia nu mai putea fi continuată, cu atît mai mult, cu cît Palatul regal se transformase într-un centru al reacțiunii interne și în principalul canal de legătură cu o serie de cercuri imperialiste străine, ostile regimului nou instaurat în România.

Sprijinindu-se pe influența considerabilă pe care o avea în mase, pe forța guvernului muncitoresc-țărănesc și a Parlamentului democrat și avînd de partea sa majoritatea poporului, Partidul Comunist Român a pregătit îndepărtarea Monarhiei, ultimul stîlp al reacțiunii din țara noastră.

În condițiile în care regele Mihai I era, practic, tot mai izolat de mase, iar din afară nu a primit asigurarea sprijinului sperat, el s-a văzut nevoit să accepte abdicarea propusă de reprezentanții Partidului Comunist și ai guvernului. Astfel, la *30 Decembrie 1947, Monarhia a fost înlăturată, proclamîndu-se Republica Populară Română,* stat al oamenilor muncii de la orașe și sate. În seara aceleiași zile a

La 30 Decembrie 1947, populația Bucureștiului sărbătorește instaurarea Republicii

Constantin I. Parhon

avut loc, sub preşedinţia lui Mihail Sadoveanu, şedinţa solemnă a Adunării Deputaţilor, care, într-o atmosferă de mare însufleţire, a consfinţit prin lege instaurarea Republicii.

În fruntea Republicii a fost ales un prezidiu, format din personalităţi ale vieţii politice, ştiinţifice şi culturale: Constantin I. Parhon, ca preşedinte, Mihail Sadoveanu, Ştefan Voitec, Gheorghe Stere şi Ion Niculi — membri.

Vestea proclamării Republicii a fost primită cu mare bucurie pe întreg cuprinsul ţării. *Acest eveniment a marcat cucerirea întregii puteri politice de către clasa muncitoare în alianţă cu ţărănimea şi cu celelalte categorii de oameni ai muncii,* ceea ce a permis *trecerea la înfăptuirea sarcinilor revoluţiei socialiste.*

De-a lungul marilor bătălii sociale şi politice, care unesc într-un unic proces revoluţionar, insurecţia, instaurarea guvernului revoluţionar-democratic, la 6 Martie 1945, şi proclamarea Republicii, la 30 Decembrie 1947, Partidul Comunist Român a făcut cu strălucire dovada capacităţii sale de a-şi elabora, pe baza concepţiei socialismului ştiinţific, linia politică, pornind de la realităţile ţării noastre şi de la cerinţele fiecărei etape istorice.

Aşa cum se apreciază în Programul P.C.R., în toate marile bătălii de clasă şi mişcări revoluţionare, *„Partidul Comunist Român s-a afirmat ca cea mai puternică forţă din România, îndeplinindu-şi cu cinste misiunea de organizator şi conducător al clasei muncitoare, al maselor largi populare, conducîndu-le cu succes la victorie“.*

Desfăşurarea procesului revoluţionar neîntrerupt în ţara noastră, operă măreaţă a maselor largi de oameni ai muncii, a făcut dovada capacităţii de luptă şi de creaţie a poporului român, a afirmat năzuinţa sa fierbinte de a-şi făuri o viaţă nouă, de libertate, bunăstare şi progres. Drumul spre aceste măreţe idealuri era

abia la început odată cu victoria, în linii esenţiale, a revoluţiei de eliberare naţională şi socială, antifascistă şi antiimperialistă. Împlinirile de superioară factură aveau să se realizeze în perioada ce a urmat — perioada revoluţiei şi construcţiei socialiste.

Lectură

Din Cuvîntarea dr. Petru Groza la deschiderea lucrărilor primului Congres liber al Frontului Plugarilor din 25 iunie 1945

„Plugari,

Cel dintîi Congres al Frontului Plugarilor din România îşi inaugurează astăzi lucrările, avînd de la început o îndoită semnificaţie. Cea dintîi este manifestarea acelei forţe politice uriaşe pe care o reprezintă plugărimea, organizată într-o tabără indestructibilă, iar cea de-a doua este preocuparea noastră a tuturora de a fixa în tipare noi problemele multiple şi complexe ale agriculturii româneşti, pe care se reazemă buna stare a întregului popor.

Aţi venit aici din toate colţurile României spre a participa la lucrările congresului. Văd în dumneavoastră întreg poporul fără seamăn de frumos al ţării noastre cu văile, cu luncile, cu şesurile şi colinele ei pline de soare şi de farmec.

Văd în dv. veacuri întregi de trudă şi de suferinţă; văd dragostea, dîrzenia şi hărnicia cu care aţi străbătut vremuri întunecate, deasupra cărora se ridică imaginea lui *Doja*, chipul vijelios al lui *Horea*, figura vitează a lui *Tudor* şi, alături de el, întreg cortegiul acelor dîrji şi neînduplecaţi plugari cu suflet de cremene care au scăpărat cele dintîi scîntei ale libertăţii ţăranilor.

Dumneavoastră şi muncitorii din uzine reprezentaţi, în cea mai nobilă expresie, justificarea existenţei omeneşti pe pămînt, prin munca, prin statornicia şi prin crezurile voastre, drepte şi cinstite“.

ÎNTREBĂRI ŞI PROBLEME DE DISCUTAT

1. Care erau sarcinile cele mai importante ce se cereau rezolvate în perioada ce a urmat memorabilului August 1944?
2. Analizaţi caracterul puterii politice instaurate la 6 Martie 1945.
3. Arătaţi ce obiective referitoare la dezvoltarea României s-au dezbătut la Conferinţa Naţională a P.C.R. din octombrie 1945. Îşi mai păstrează şi astăzi valabilitatea unele din ele?
4. Ce a marcat evenimentul petrecut la 30 Decembrie 1947?

FĂURIREA SOCIALISMULUI ÎN ROMÂNIA

Odată cu triumful — în linii esențiale — al revoluției de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă, cu desăvîrșirea sarcinilor revoluției burghezo-democratice, cu abolirea Monarhiei și cu instaurarea Republicii, la 30 Decembrie 1947, România a pășit într-o nouă fază a istoriei sale, parcurgînd de atunci mai multe etape. *În perioada 1948—1965 s-a realizat victoria socialismului în toate sectoarele, generalizarea noilor relații de producție în întreaga economie, făurirea economiei socialiste unitare. În anii 1966—1970 s-a asigurat dezvoltarea mai puternică a forțelor de producție, a bazei tehnico-materiale a țării, perfecționarea relațiilor sociale, consolidarea societății noastre socialiste.* În această perioadă, partidul a pus un accent deosebit pe dezvoltarea ramurilor industriale moderne — construcția de mașini, chimia, metalurgia —, a organizat învățămîntul și activitatea de cercetare științifică, acționînd pentru introducerea în întreaga economie a celor mai înaintate cuceriri ale științei și tehnicii.

Realizarea cu succes a acestor obiective a creat temelia pentru *trecerea la o nouă etapă de dezvoltare a țării — etapa construirii societății socialiste multilateral dezvoltate* — obiectiv istoric înscris în Programul Partidului Comunist Român, care va cuprinde o perioadă de cîteva cincinale. Partidul Comunist a desfășurat o intensă activitate pentru perfecționarea, pe baze științifice, a organizării și conducerii vieții economico-sociale, pentru dezvoltarea și perfecționarea relațiilor noi de producție, lărgirea continuă a democrației socialiste, aplicarea în viață a principiilor eticii și echității, pentru formarea omului nou.

În întreaga perioadă de construcție socialistă, Partidul Comunist Român și-a îndeplinit cu cinste rolul de forță politică conducătoare a întregii națiuni, aplicînd în mod creator legitățile generale ale socialismului științific la condițiile concrete specifice ale României.

TRECEREA LA ÎNFĂPTUIREA SARCINILOR REVOLUȚIEI SOCIALISTE ÎN ANII 1948—1950

1. Făurirea partidului revoluționar unic al clasei muncitoare din România.
2. Transformările petrecute în viața de stat a României.
3. Naționalizarea principalelor mijloace de producție.
4. Începutul operei de transformare socialistă a agriculturii.

Schimbarea calitativă produsă în conținutul puterii, în urma proclamării Republicii la 30 Decembrie 1947, a marcat trecerea la înfăptuirea revoluției socialiste în România.

1. Făurirea partidului revoluționar unic al clasei muncitoare din România. Noua etapă istorică — etapa revoluției socialiste — impunea cu necesitate ca, în fruntea clasei muncitoare, clasa conducătoare a societății românești, să se afle un singur partid politic revoluționar, cu o structură organizatorică unitară, capabil să elaboreze, corespunzător condițiilor concrete specifice țării noastre, linia politică generală, formele și metodele de construire a socialismului.

Unitatea de gîndire și de acțiune, trăsătură fundamentală a proletariatului din țara noastră, și-a pus cu putere amprenta, mai cu seamă în a doua jumătate a anului 1947 și la începutul anului 1948, pe acțiunile desfășurate de *Partidul Comunist Român* și *Partidul Social-Democrat*, în vederea clarificării politice și ideologice a tuturor membrilor lor în lupta pentru făurirea partidului unic, revoluționar al clasei muncitoare. La 27 septembrie 1947, Birourile Politice ale P.C.R. și P.S.D., întrunite în ședința comună, au hotărît: „*să întărească și să adîncească în toate sectoarele colaborarea de Front Unic Muncitoresc și, în vederea consolidării democrației populare în România și a îndeplinirii misiunii istorice a clasei muncitoare, să pună în discuția forurilor de conducere respective mijloacele practice pentru grăbirea înfăptuirii unității politice, organizatorice și ideologice a mișcării noastre muncitorești*"

Această importantă hotărîre a fost dezbătută atît de către comitetele județene ale P.C.R. și P.S.D. în ședințe reunite, cît și în adunări comune ale comuniștilor și social-democraților. La 12 noiembrie, întrunite din nou în ședință comună, Birourile Politice ale P.C.R. și P.S.D. au luat în discuție proiectul de platformă și normele practice de pregătire a Partidului Unic Muncitoresc, care au fost adoptate în unanimitate. Cîteva zile mai tîrziu, la 14 noiembrie 1947, a fost dată publicității *Platforma Partidului Unic Muncitoresc.*

Document de o deosebită însemnătate teoretică și practică, sinteză a experienței celor două partide muncitorești din țara noastră, *Platforma* cuprindea principiile organizatorice, tactice, politice și ideologice care aveau să stea la baza partidului unic. Se sublinia că Partidul Unic Muncitoresc trebuia să constituie avangarda clasei muncitoare, care să acționeze pe baza ideologiei de clasă a proletariatului, pentru înfăptuirea socialismului și comunismului în România.

Astfel, către sfîrșitul anului 1947, colaborarea timp de aproape patru ani, în cadrul *Frontului Unic Muncitoresc*, a dus la o mai bună cunoaștere între comuniști și social-democrați, la izolarea liderilor de dreapta din conducerea P.S.D. pentru înfăptuirea deplinei unități politico-organizatorice a clasei muncitoare.

Un rol deosebit de important în organizarea dezbaterii Platformei, cît și în pregătirea Congresului partidului unic a revenit *Comisiei Centrale de Unificare*, care a trecut la organizarea adunărilor generale ale membrilor P.C.R. și P.S.D. pe întreprinderi, instituții sau pe circumscripții, alegîndu-se birouri unice ale organizațiilor de bază, comitete unice de sector, de plasă și județene, precum și delegații la Congresul de Unificare. Această acțiune de mare importanță în viața țării și a întregului popor a determinat, printre altele, atît creșterea avîntului politic al maselor largi, activizarea tuturor forțelor democratice, cît și izolarea crescîndă a elementelor reacționare, dezorientarea și dezorganizarea acestora.

Aspect din desfăşurarea Congresului de Unificare (1948)

După instalarea comitetelor judeţene ale partidului unic a fost dat publicităţii comunicatul prin care se stabileau ordinea de zi, data şi locul desfăşurării Congresului de Unificare.

În zilele de 21—23 februarie 1948 s-au desfăşurat la Bucureşti, în sala Ateneului Român, *lucrările Congresului de Unificare a Partidului Comunist Român cu Partidul Social-Democrat.* Cei peste 800 de delegaţi şi numeroşi invitaţi — personalităţi ale vieţii politice, cultural-artistice şi ştiinţifice, reprezentanţi ai armatei, sindicatelor şi ai altor organizaţii democratice — au dezbătut, într-o atmosferă de însufleţit patos revoluţionar, înfăptuirea unităţii forţelor politice ale clasei muncitoare din ţara noastră.

Congresul a aprobat Raportul politic general şi Rezoluţia, a adoptat Statutul şi a ales Comitetul Central. Prim-secretar al C.C. al P.C.R. a fost ales *Gheorghe Gheorghiu-Dej.*

După cum rezultă din documentele Congresului de Unificare (ca ordine, era Congresul al VI-lea al P.C.R.), partidul unic al clasei muncitoare din România — denumit atunci *Partidul Muncitoresc Român* — îşi înscria în program drept sarcini imediate şi de perspectivă: făurirea relaţiilor de producţie socialiste, industrializarea socialistă a ţării, trecerea la dezvoltarea planificată a economiei naţionale, dezvoltarea şi modernizarea agriculturii, crearea bazei tehnico-materiale a socialismului, reorganizarea justiţiei, învăţămîntului etc.

Făurirea partidului revoluţionar unic al clasei muncitoare din România a reprezentat un eveniment de o mare însemnătate istorică în viaţa ţării, a întregului popor, punîndu-se capăt, pentru totdeauna, sciziunii mişcării muncitoreşti. Astfel, lupta clasei muncitoare a fost ridicată pe o treaptă superioară, rolul şi

forţa ei în viaţa întregii societăţi dobîndind o substanţială creştere. O însemnătate istorică aparte a avut faptul că P.C.R. a devenit unicul conducător al luptei maselor muncitoare pentru construirea socialismului pe pămîntul românesc.

Experienţa mişcării muncitoreşti din România în făurirea unităţii partidului său a reprezentat o originală contribuţie la dezvoltarea tezaurului revoluţionar al socialismului ştiinţific, la îmbogăţirea formelor şi metodelor practicii revoluţionare. Dealtfel, chiar în timpul desfăşurării Congresului, cele 14 delegaţii de partid de peste hotare — din Austria, Bulgaria, Franţa, Ungaria ş.a. — au remarcat prin luările lor de cuvînt valoarea de excepţională însemnătate pentru mişcarea muncitorească şi comunistă internaţională a exemplului românesc de făurire a partidului unic.

Acţiunile hotărîte desfăşurate în vederea făuririi partidului unic al clasei muncitoare au influenţat tendinţele de unificare existente şi în rîndurile altor detaşamente ale forţelor revoluţionare. Astfel, la 12 ianuarie 1948, fusese publicată hotărîrea Comitetelor Centrale ale *Uniunii Tineretului Muncitor* şi *Uniunii Tineretului Socialist* de a săvîrşi *unitatea politică a întregului tineret român* în cadrul *Uniunii Tineretului Muncitoresc,* iar între 14—16 februarie s-au desfăşurat la Bucureşti lucrările Conferinţei pe ţară a femeilor, constituindu-se, cu acest prilej, *Uniunea Femeilor Democrate din România.*

În martie 1949, din iniţiativa şi sub conducerea Partidului Comunist Român, a fost organizată *Uniunea Tineretului Muncitor* (U.T.M.), organizaţie revoluţionară a tineretului din fabrici, de pe ogoare, din şcoli şi din alte instituţii. Continuînd tradiţiile glorioase de luptă ale *Uniunii Tineretului Comunist,* învăţînd din munca şi lupta comuniştilor, membrii Uniunii Tineretului Muncitor au constituit principala rezervă de cadre a partidului. Ulterior, în anul 1965, potrivit schimbării intervenite şi în denumirea Partidului Muncitoresc Român, Uniunea Tineretului Muncitor şi-a schimbat denumirea în *Uniunea Tineretului Comunist.*

2. Transformările petrecute în viaţa de stat a României. Pe baza Directivelor adoptate de Congresul al VI-lea al P.C.R. s-a trecut la luarea primelor măsuri în vederea construirii socialismului. Principala problemă care se punea cu deosebită acuitate la ordinea zilei era lichidarea neconcordanţei dintre conţinutul nou al puterii populare şi formele concrete ale administraţiei de stat. Deşi fusese înfăptuit un profund proces de democratizare a vechilor organe de stat, acestea nu corespundeau nevoilor construcţiei socialiste. În afară de aceasta, în aparatul de stat se aflau încă destule elemente reacţionare, ostile socialismului. Iată de ce, pentru ca statul să-şi poată îndeplini menirea istorică de principal instrument al construcţiei socialiste, sub conducerea nemijlocită a P.C.R., s-a trecut la desfăşurarea unei intense activităţi pentru crearea, înainte de toate: a *unui organ suprem al puterii de stat şi adoptarea unei noi Constituţii,* pîrghii principale în mîna poporului, indispensabile în lupta pentru realizarea viitoarelor transformări socialiste.

In acest sens, încă la 24 februarie 1948, *Adunarea deputaţilor,* aleasă în noiembrie 1946, s-a autodizolvat, iar la 28 martie au avut loc alegeri de deputaţi pentru noul organ al puterii — *Marea Adunare Naţională.* În vederea alegerilor, partidele şi organizaţiile democrate s-au grupat în cadrul *Frontului Democraţiei Populare,* sub conducerea P.C.R. Alegerile s-au încheiat cu o strălucită victorie a

forţelor populare conduse de Partidul Comunist, care au obţinut 93,2% din totalul voturilor exprimate.

După alegeri a fost constituită *Marea Adunare Naţională*, organul suprem reprezentativ al puterii de stat, singurul în măsură să elaboreze legile ţării, să aleagă Consiliul de Stat (după 1961) — organul executiv între sesiuni —, să numească guvernul, pe preşedintele Tribunalului Suprem şi pe procurorul general. De asemenea, Marea Adunare Naţională aprobă politica internă şi externă a statului, planurile de dezvoltare economico-socială a ţării etc.

La 13 aprilie, Marea Adunare Naţională a adoptat *Constituţia Republicii Populare Române*, care consacra deţinerea puterii politice în stat de către clasa muncitoare şi aliaţii săi, drepturile şi îndatoririle cetăţenilor, creînd totodată cadrul juridic pentru înfăptuirea de transformări structurale cu caracter socialist în viaţa economico-socială.

Adecvat spiritului Constituţiei — legea fundamentală a noii orînduiri — au fost reorganizate ministerele, au fost desfiinţate poliţia şi jandarmeria şi a fost creată miliţia, trecîndu-se, totodată, la o intensă activitate de făurire a armatei noi, populare. În iunie 1948 a fost creat *Comitetul de Stat al Planificării*, organism chemat să se ocupe de planificarea economiei naţionale.

În dezvoltarea şcolii româneşti, un rol de seamă l-a avut *Legea de reformă a învăţămîntului* din august 1948 care, în ciuda unor limite, a asigurat caracterul de stat, unitar şi laic, al întregului nostru învăţămînt.

O deosebită atenţie a acordat P.C.R. creării noilor organe locale ale puterii de stat. La 3 decembrie 1950 au fost organizate alegeri pentru *Sfaturile populare*, în cadrul cărora milioane de muncitori, ţărani, intelectuali, români şi din rîndul naţionalităţilor conlocuitoare au ales noile organe locale ale puterii de stat, ca expresie a voinţei întregului popor.

Datorită componenţei lor, alcătuită în chip precumpănitor din muncitori şi ţărani, noile organe locale ale puterii de stat şi-au demonstrat, de-a lungul anilor, forţa, viabilitatea şi potenţele lor creatoare în amplul proces de făurire a noii societăţi, de dezvoltare a democraţiei socialiste. P.C.R. s-a preocupat, în mod consecvent, de perfecţionarea continuă a activităţii lor, în raport cu cerinţele fiecărei etape în parte.

Aşa cum subliniază tovarăşul *Nicolae Ceauşescu, „Într-o perioadă scurtă, oamenii muncii, sub conducerea partidului lor marxist-leninist, au străbătut mai multe etape istorice, trecînd de la vechea orînduire burghezo-moşierească la orînduirea socialistă"*.

3. Naţionalizarea principalelor mijloace de producţie. Transformările profunde petrecute în viaţa politică şi de stat a României, cît şi cerinţele obiective ale progresului social, au impus drept un prim pas decisiv în realizarea măreţului ţel de construire a socialismului *trecerea revoluţionară a principalelor mijloace de producţie în mîinile întregului popor*. În realizarea acestui obiectiv, P.C.R. s-a călăuzit după învăţătura lui Marx şi Engels, care, încă în Manifestul Partidului Comunist, arătaseră că proletariatul are datoria să folosească întreaga putere politică *„...pentru a smulge burgheziei, pas cu pas, întregul capital, pentru a centraliza toate uneltele de producţie în mîinile statului, adică în mîinile proletariatului organizat ca*

Înfăptuirea naţionalizării la „Industria sîrmei" — Cîmpia Turzii

clasă stăpînitoare, şi pentru a mări, cît se poate de repede, masa forţelor de producţie".

Înfăptuirea naţionalizării era reclamată cu stringenţă atît de necesitatea lichidării poziţiilor economice ale burgheziei, folosite în scopul subminării puterii politice a proletariatului, cît şi de nevoile creării sectorului socialist în economie, pe care să se bazeze clasa muncitoare în lupta ei pentru transformări socialiste in viaţa întregii societăţi.

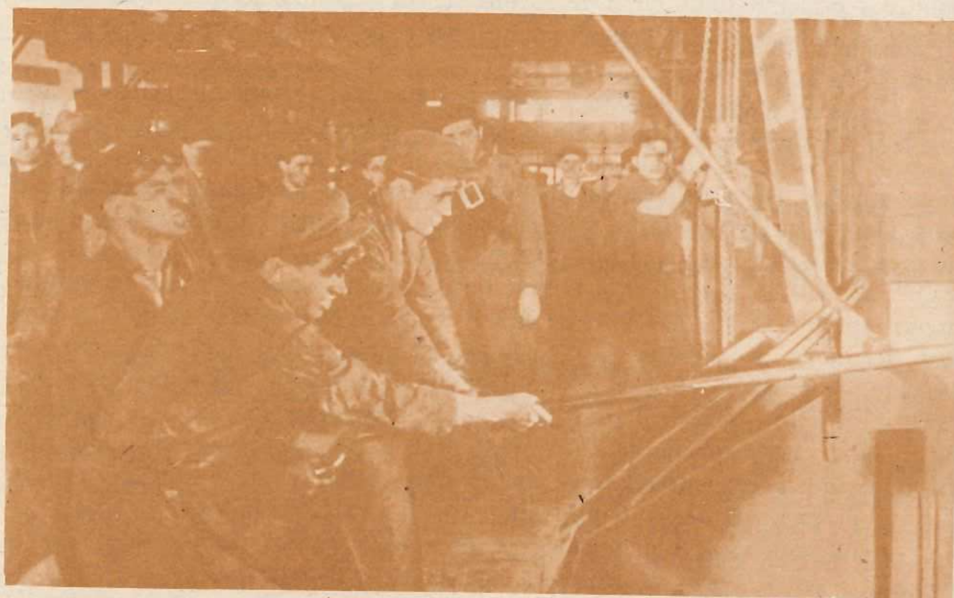
Partidul Comunist Român a acordat o atenţie deosebită naţionalizării, pregătirii ei minuţioase. Au fost stabilite criteriile naţionalizării, iar pentru coordonarea şi desfăşurarea acţiunii au fost create o Comisie Centrală de partid şi o Comisie tehnică. De asemenea, au fost inventariate din timp toate întreprinderile particulare şi au fost pregătite temeinic cadrele care urmau să fie instalate în conducerea unităţilor naţionalizate. Odată încheiate pregătirile, *Plenara C.C. al P.C.R. din 10—11 iunie 1948* a hotărît trecerea la înfăptuirea acestui act revoluţionar, aprobat la 11 iunie 1948 de Marea Adunare Naţională, în baza căruia au fost trecute în proprietatea statului 8 894 de întreprinderi industriale, miniere, bancare, de transport şi de asigurare. Ulterior, în perioada 1949—1950, actul naţionalizării a fost desăvîrşit prin trecerea în proprietatea statului şi a spitalelor, farmaciilor, cinematografelor etc. Pretutindeni în ţară oamenii muncii au primit cu mare entuziasm naţionalizarea, manifestînd combativitate şi vigilenţă revoluţionară în gospodărirea întreprinderilor şi sporirea producţiei.

Actul naţionalizării a deschis o etapă nouă în istoria relaţiilor de producţie din ţara noastră, a dus la lichidarea marii burghezii industriale şi financiare, la crearea unui puternic sector socialist de stat în economie, a permis trecerea la conducerea planificată a economiei naţionale.

Naţionalizarea principalelor mijloace de producţie a constituit astfel unul dintre momentele importante, de o deosebită semnificaţie, ale revoluţiei socialiste, urmată de schimbări structurale în conţinutul relaţiilor de producţie, de lichidarea exploatării omului de către om, de crearea unui larg cîmp de acţiune pentru *planificarea economiei naţionale.*

Pentru România, *industrializarea socialistă* se impunea ca o necesitate obiectivă, ca singura cale menită să asigure făurirea unei economii unitare, puternice şi înfloritoare. Ţinînd seama de realităţi, industria slab dezvoltată şi înzestrată, agricultura insuficient dezvoltată, în care erau ocupate aproape 4/5 din populaţia activă, dependenţa din punct de vedere tehnico-economic faţă de ţările industrializate, repartizarea teritorială necorespunzătoare a forţelor de producţie etc., P.C.R. s-a orientat cu fermitate către planificarea industrializării, bazate pe valorificarea superioară a resurselor materiale şi umane naţionale, pe dezvoltarea prioritară a industriei grele, cu pivotul ei industria constructoare de maşini. Împotriva teoriilor îndelung vînturate de către reprezentanţii partidelor burgheze reacţionare, potrivit cărora România trebuia să rămînă o ţară „eminamente agricolă", P.C.R. a fundamentat şi dezvoltat necesitatea industrializării, ca singura cale de lichidare a înapoierii economice şi asigurare a progresului rapid şi multilateral al ţării, garanţia apărării şi consolidării continue a independenţei şi suveranităţii naţionale.

Începuturile industrializării au fost făcute prin *planurile anuale de stat pe anii 1949 şi 1950,* de refacere a economiei naţionale, de organizare şi dezvoltare a ramurilor de bază ale industriei, a bazei energetice etc. Eforturile eroice ale clasei muncitoare au asigurat, la încheierea celor două planuri anuale de stat, depăşirea cu 47% a nivelului producţiei globale industriale obţinute în 1938.

Siderurgiştii reşiţeni muncind pentru îndeplinirea planului de stat pe 1949

Întreprinderea „Carbochim" din Cluj înfiinţată în 1949, prima unitate pe ţară profilată pe producţia de materiale abrazive

Orientarea fermă spre industrializarea socialistă a României, devenită cheia de boltă a întregii activităţi economice a partidului şi statului, a fost concretizată prin adoptarea *Planului de 10 ani de electrificare a ţării (1951—1960)* şi, respectiv, a *Planului cincinal de dezvoltare a economiei naţionale pe anii 1951—1955,* prin care se urmărea făurirea bazei tehnico-materiale a socialismului, crearea unei economii complexe şi echilibrate.

4. Începutul operei de transformare socialistă a agriculturii. **Concomitent cu desfăşurarea procesului de industrializare socialistă, P.C.R. s-a preocupat îndeaproape de *transformarea socialistă a agriculturii,* condiţie indispensabilă a făuririi unei economii socialiste unitare. Existenţa micilor gospodării ţărăneşti, fărîmiţate (circa 20 000 000 de parcele aparţinînd unui număr de aproape 3 100 000 de gospodării ţărăneşti în 1948), făcea aproape imposibilă folosirea tehnicii moderne, mecanizarea şi organizarea pe baze ştiinţifice a producţiei agricole. În acelaşi timp, mica producţie de mărfuri genera în permanenţă relaţii de exploatare la sate**

In asemenea condiţii, transformarea socialistă a agriculturii reprezenta o necesitate obiectivă, o lege fundamentală a construcţiei socialismului în ţara noastră. Lichidarea rămînerii în urmă din punct de vedere social-cultural a satului faţă de oraş, consolidarea continuă a alianţei muncitoreşti-ţărăneşti, transformarea ţărănimii într-o clasă nouă, omogenă etc., au determinat din partea P.C.R. intense preocupări pentru elaborarea politicii sale agrare, pentru stabilirea căilor şi metodelor de atragere a maselor ţărăneşti pe calea socialismului.

Programul P.C.R. de transformare socialistă a agriculturii a fost definitivat şi adoptat de către Plenara C.C. al P.C.R., desfăşurată între 3 şi 5 martie 1949. Liniile directoare ale programului prevedeau: conducerea procesului de transformare socialistă a agriculturii de către clasa muncitoare, în frunte cu P.C.R., întărirea şi consolidarea continuă a alianţei muncitoreşti-ţărăneşti, făurirea bazei tehnico-materiale a agriculturii, unirea de bună voie a ţăranilor în cooperative agricole de producţie, pe baza respectării liberului lor consimţămînt şi a cointeresării materiale, sprijinirea de către stat a cooperativelor agricole de producţie cu credite, se-

minţe de soi, cadre de specialişti etc. Esenţa programului agrar al P.C.R. consta în făurirea proprietăţii şi a relaţiilor de producţie socialiste la sate, ridicarea pe o treaptă superioară a alianţei muncitoreşti-ţărăneşti.

În cadrul primelor măsuri luate de partid pentru înfăptuirea programului său agrar s-au aflat dezbaterea temeinică în organizaţiile de partid şi de masă a prevederilor Plenarei C.C. din 3—5 martie 1949, crearea de organizaţii de partid în majoritatea staţiunilor de maşini agricole (S.M.A.), organizarea de şcoli speciale pentru pregătirea de tractorişti şi mecanici agricoli, întărirea şi dezvoltarea întreprinderilor agricole de stat (I.A.S.), care să constituie pentru ţărănimea muncitoare modele de organizare socialistă a agriculturii etc. O mare importanţa pentru transformarea socialistă a agriculturii a avut vasta muncă politico-organizatorică, dusă cu răbdare şi perseverenţă de către organele şi organizaţiile de partid, în vederea atragerii ţăranilor muncitori, mai întîi, în forme simple, accesibile, de muncă în comun (întovărăşirile agricole) şi, în cele din urmă, în formele cele mai avansate de organizare socialistă a muncii — cooperativele agricole de producţie.

Partidul Comunist Român a luat măsuri pentru întărirea comitetelor raionale de partid şi a organizaţiilor de bază din C.A.P. cu membri de partid din întreprinderile industriale, a organizat consfătuiri cu reprezentanţi ai ţărănimii muncitoare, în vederea cunoaşterii şi generalizării celor mai bune rezultate obţinute în întărirea economico-organizatorică a sectorului socialist al agriculturii.

Construirea socialismului în România ar fi fost de neconceput fără existenţa în fruntea naţiunii române a avangărzii clasei muncitoare — *Partidul Comunist Român.* Aşa cum se apreciază în Programul P.C.R. de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism, *„acest rol al partidului, recunoscut de întregul popor, este rezultatul politicii sale juste, marxist-leniniste, al identificării lui depline cu interesele vitale ale maselor populare, al capacităţii sale de a conduce cu fermitate poporul pe calea eliberării sociale şi naţionale, a făuririi societăţii socialiste, a ridicării bunăstării materiale şi spirituale".*

Constituirea C.A.P. la Slobozia — 1949

Semnarea adeziunilor de intrare în C.A.P., la Ceamurlia de jos (Tulcea) — 1949

În elaborarea politicii de edificare a socialismului, partidul nostru s-a preocupat în permanenţă de aplicarea creatoare a legilor generale ale construcţiei socialiste, a ţinut seama de condiţiile concrete din ţară, de schimbările petrecute în viaţa societăţii româneşti de la o etapă la alta.

Pentru a putea conduce cu succes opera de construire a noii societăţi, P.C.R. a acordat, în primul rînd, atenţie întăririi propriilor rînduri, formelor organizatorice şi metodelor sale de muncă. Astfel, în primii ani ai construcţiei socialiste a fost organizată o amplă *verificare a tuturor membrilor,* pe baza căreia au fost înlăturate din rîndurile comuniştilor elementele străine de interesele poporului, ceea ce a dus la consolidarea unităţii şi disciplinei în partid. În acelaşi timp, au fost primiţi în partid cei mai buni cetăţeni, evidenţiaţi în muncă şi în acţiunile politice organizate de comunişti.

P.C.R. a desfăşurat o vastă activitate ideologică pentru dezvoltarea conştiinţei şi moralei socialiste a maselor, a atitudinii înaintate faţă de muncă, a intransigenţei faţă de ideologia burgheză.

Întărirea rolului conducător al partidului în toate sferele vieţii materiale şi spirituale s-a concretizat, în acelaşi timp, în satisfacerea într-o măsură mereu mai mare a nevoilor social-culturale ale oamenilor muncii, în lărgirea bazei materiale

și perfecționarea învățămîntului de toate gradele, în îmbunătățirea ocrotirii sănătății publice, în extinderea asigurărilor sociale etc.

Într-un interval relativ scurt, între anii 1948—1950, multiplele măsuri cu caracter revoluționar inițiate de P.C.R. au așezat societatea românească pe un teren sigur de construcție socialistă în toate domeniile, deschizînd largi perspective operei istorice căreia îi consacră forțele întregul nostru popor.

Lectură

Din Programul P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism

„Realizarea unității politice, ideologice și organizatorice a clasei muncitoare, prin unificarea Partidului Comunist cu Partidul Social-Democrat și crearea, pe baza concepției marxist-leniniste, în februarie 1948, a Partidului Muncitoresc Român, ce număra aproape un milion de membri, a asigurat forța politică și organizatorică necesară conducerii operei complexe de transformare socialistă a țării, de făurire a noii orînduiri socialiste. Făurirea partidului revoluționar unic al clasei muncitoare a pus capăt pentru totdeauna sciziunii din mișcarea noastră muncitorească, a constituit o însemnată victorie a forțelor revoluționare din România. Aceasta a fost o necesitate obiectivă pentru dezvoltarea cu succes a revoluției, pentru împlinirea misiunii istorice ce revenea proletariatului în calitate de clasă conducătoare a societății. Pe această bază, partidul a asigurat mobilizarea și unirea tuturor forțelor revoluționare, democratice ale poporului într-un singur șuvoi — ceea ce a avut un rol determinant în desfășurarea cu succes a marilor bătălii politice care au dus la instaurarea regimului socialist în România".

Din Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la cea de-a 45-a aniversare a făuririi P.C.R.

„Primul act care a avut un rol hotărîtor în desfășurarea revoluției socialiste l-a constituit trecerea principalelor mijloace de producție din industrie, la 11 iunie 1948, în mîinile poporului; naționalizarea a deschis o etapă nouă în istoria relațiilor de producție din țara noastră, a dus la lichidarea marii burghezii industriale și financiare, la crearea unui puternic sector socialist de stat în economie, a permis trecerea la conducerea planificată a economiei naționale.

Refacerea economiei țării a creat condiții pentru începerea operei de construire a bazei economice a socialismului. Această uriașă activitate s-a bizuit pe munca eroică a clasei muncitoare, clasa cea mai înaintată a societății, pe activitatea țărănimii, pe contribuția entuziastă a intelectualității și a celorlalte pături ale oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate; socialismul a unit într-un singur șuvoi energiile descătușate ale poporului, devenit stăpîn pe destinul său".

ÎNTREBĂRI ȘI PROBLEME DE DISCUTAT

1. Care sînt etapele făuririi societății socialiste în România?
2. În ce constă importanța creării partidului revoluționar unic al clasei muncitoare din România, în februarie 1948?
3. Ce importanță a avut naționalizarea principalelor mijloace de producție la 11 iunie 1948?
4. Enunțați pe scurt modalitățile în care s-a înfăptuit în România procesul de transformare socialistă a agriculturii, în conformitate cu prevederile Plenarei C.C. al P.C.R. din 3—5 martie 1949.

DESFĂȘURAREA OPEREI DE CONSTRUIRE A SOCIALISMULUI ÎN ROMÂNIA ÎN ANII 1951—1965

1. Activitatea susținută pentru făurirea economiei socialiste unitare.
2. Activitatea pentru făurirea și perfecționarea statului socialist.
3. În spiritul unității și frăției.
4. Partidul Comunist Român în anii revoluției și construcției socialiste.
5. Relațiile internaționale ale P.C.R. și ale României.

Concluziile desprinse de partidul nostru la finele anului 1950, în lumina rezultatelor obținute în primii doi ani de economie planificată, au dat posibilitatea stabilirii unor planuri de mai mare întindere și a căutării unor soluții cît mai eficiente pentru traducerea lor în fapt. În plenarele Comitetului Central al P.C.R., din 26 octombrie și din 12—13 decembrie 1950, au fost adoptate *Planul decenal de electrificare a țării pe anii 1951—1960* și *Planul cincinal de dezvoltare a economiei naționale pe anii 1951—1955*, primul cincinal al țării.

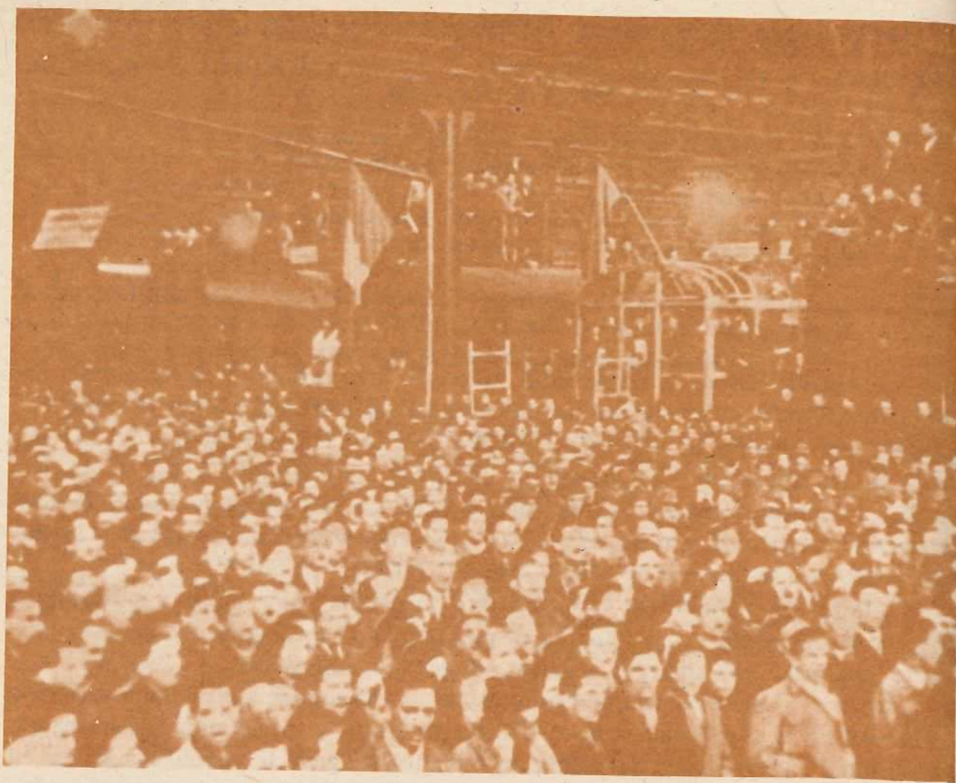
Înfăptuirea Planului de electrificare a însemnat prima etapă importantă în dezvoltarea rațională a energeticii și cu precădere a electroenergeticii în țara noastră și punerea industriei pe o bază cu adevărat modernă.

În ceea ce privește primul Plan cincinal de dezvoltare a economiei naționale (1951—1955), el a reflectat politica P.C.R. de făurire a bazei tehnico-materiale a socialismului. Dezvoltarea cu precădere a industriei grele în scopul înzestrării cu mijloace moderne a tuturor ramurilor economiei naționale a reprezentat obiectivul principal al planului.

1. Activitatea susținută pentru făurirea economiei socialiste unitare. Ca urmare a muncii entuziaste a întregului popor, sarcinile primului Plan cincinal au fost realizate cu succes. În viața partidului a intervenit atunci un moment deosebit: *Congresul al VII-lea al P.C.R.*, desfășurat în sala Ateneului Român din București în zilele de 23—28 decembrie 1955. Numărul membrilor de partid reprezentați la Congres era de 538 815, înregistrînd o scădere față de anteriorul congres, deoarece între timp avusese loc acțiunea de verificare în rîndurile partidului și de înlăturare a elementelor intrate întîmplător, carieriste, dușmănoase intereselor partidului.

Congresul al VII-lea al P.C.R. a făcut bilanțul realizărilor obținute de oamenii muncii în construcția socialistă în perioada planurilor anuale de stat pe 1949 și 1950 și a primului Plan cincinal (1951—1955). Ca urmare a înfăptuirii liniei generale a partidului, în această perioadă istorică sectorul socialist se extinsese și se consolidase continuu în toate ramurile economiei naționale.

Congresul a stabilit obiectivele dezvoltării economiei naționale în anii 1955—1960. Sarcina centrală a construcției socialiste în această perioadă au constituit-o *făurirea economiei socialiste unitare*, industrializarea țării, creșterea industriei grele și în special a industriei constructoare de mașini, transformarea socialistă a agriculturii, astfel încît, în 1960, sectorul socialist în agricultură să fie preponderent atît ca suprafață, cît și ca producție-marfă.

Miting al muncitorilor de la „Grivița Roșie" în cadrul căruia au fost asumate angajamente pentru îndeplinirea primului plan cincinal

La încheierea lucrărilor sale, Congresul al VII-lea al partidului a procedat la alegerea organelor de conducere ale partidului. Prim-secretar al C.C. al P.C.R. a fost ales *Gheorghe Gheorghiu-Dej.*

Obiectivele stabilite au început să fie îndeplinite încă din primul an cu succes. În 1960, economia socialistă cuprindea întreaga industrie, transporturile, comerțul, sistemul financiar și de credit, peste 4/5 din suprafața arabilă și din numărul familiilor țărănești. Aceste realizări în făurirea societății socialiste arătau că se crease baza economică a socialismului.

În procesul înfăptuirii industrializării socialiste a țării, P.C.R. a acordat o atenție sporită realizării unei repartiții judicioase a forțelor de producție pe teritoriul țării, în scopul dezvoltării armonioase a tuturor zonelor și al folosirii condițiilor favorabile existente în fiecare colț de țară pentru realizarea unei eficiențe ridicate a investițiilor. Într-o serie de zone slab dezvoltate în trecut s-au construit importante obiective industriale, care au permis atragerea în circuitul economic a resurselor naturale și de muncă existente.

Importante realizări au fost obținute și în domeniul agriculturii, reușindu-se să se acționeze cu consecvență pe linia directivelor stabilite de partid. Astfel, Partidul Comunist Român, pe baza cunoașterii situației din țară, a apreciat, la începutul anului 1959, că erau create condițiile care permiteau și, totodată, cereau imperios lichidarea exploatării la sate. Statul a luat măsuri de a se interzice orice fel de exploatare a muncii în agricultură.

Lichidarea ultimelor rămășițe ale exploatării la sate s-a realizat ca o măsură luată de stat, dar care a fost înfăptuită practic împreună cu participarea activă a maselor largi ale țărănimii muncitoare, mobilizate și îndrumate de partid.

Ca urmare a acestor acțiuni a fost lichidată chiaburimea ca clasă, ceea ce a marcat desăvîrșirea procesului de înlăturare a sectorului capitalist din economia țării. Ca urmare, în țara noastră au rămas numai clase și pături sociale de oameni ai muncii care își bazează existența pe muncă. Între clasele și păturile sociale componente ale societății noastre s-au întărit și mai mult legăturile de colaborare și de ajutor tovărășesc. S-a consolidat și mai mult alianța clasei muncitoare cu țărănimea, temelia statului socialist.

Lichidarea rămășițelor relațiilor de exploatare la sate și a chiaburimii în procesul transformării socialiste a agriculturii a deschis posibilități mai mari dezvoltării forțelor de producție și a dat un impuls nou mișcării cooperatiste, trecerii în masă a țărănimii de la întovărășirile agricole spre cooperativele agricole de producție.

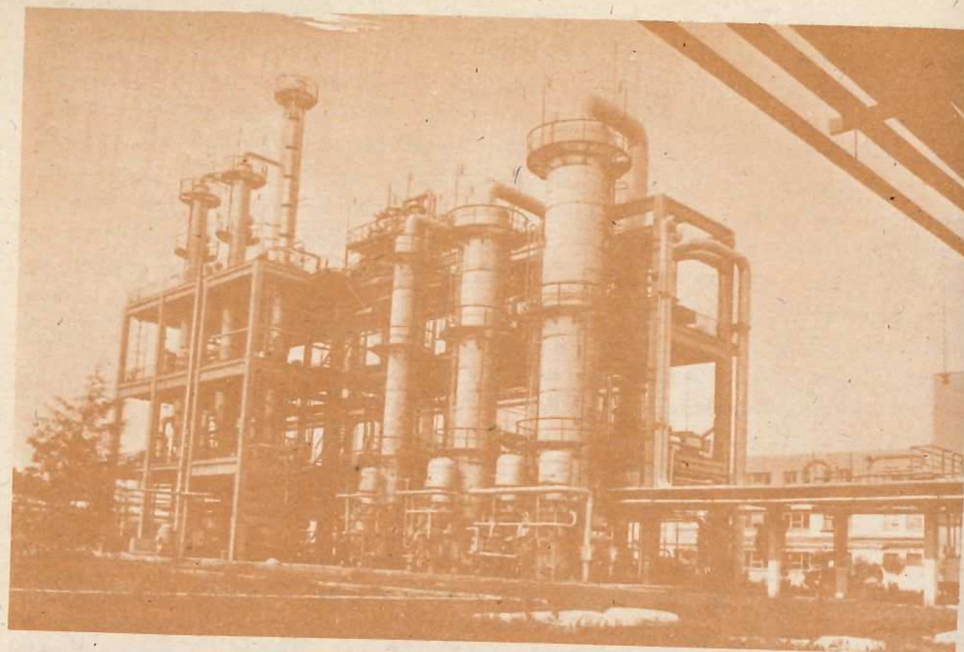
Anii 1955—1960 au fost, în ansamblul lor, anii obținerii unor noi victorii pe calea socialismului, ani *de început ai consolidării bazei economice a socialismului.* Bilanțul acestei etape avea să fie făcut de *Congresul al VIII-lea al P.C.R.*, ale cărui lucrări s-au desfășurat în zilele de 20—25 iunie 1960. La Congres au luat parte delegați reprezentînd 662 017 membri de partid și 145 123 de candidați de partid.

Întreaga problematică dezbătută de Congresul al VIII-lea al P.C.R., confruntată cu realizările obținute de-a lungul anilor ce au urmat, a demonstrat posibilitățile largi existente pentru sporirea sarcinilor în domeniul producției materiale, a pus în evidență totodată capacitatea partidului nostru de a rezolva din mers cele mai complexe probleme ce se ridicau pe calea construirii socialismului.

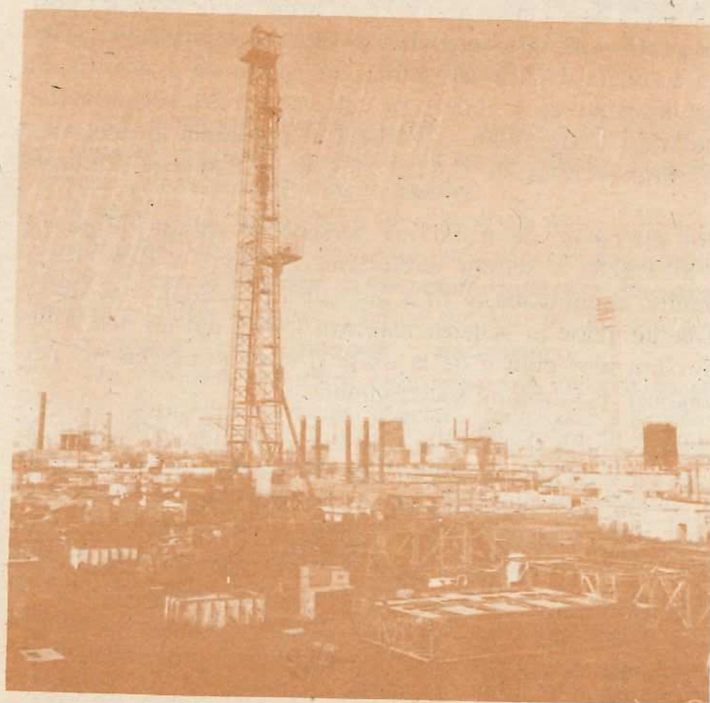
În ultima zi a lucrărilor Congresului al VIII-lea al partidului au fost alese organele conducătoare. Prim-secretar al C.C. al P.C.R. a fost ales *Gheorghe Gheorghiu-Dej.*

Consecvent liniilor directoare de mai largă perspectivă trasate de partid, Congresul al VIII-lea al P.C.R. a stabilit dezvoltarea continuă a bazei tehnico-materiale a socialismului, continuarea în ritm susținut a industrializării. Obiectivele stabilite și măsurile adoptate în vederea realizării lor au dat un nou și puternic impuls activității oamenilor muncii de la orașe și sate, au deschis noi perspective înaintării României pe drumul socialismului.

În desfășurarea operei de industrializare a țării, în perioada construirii bazelor socialismului au existat și lipsuri, greutăți, s-au săvîrșit anumite erori, manifestări de empirism și subiectivism, unele legate de insuficienta experiență și de numărul redus de cadre, altele provenind din circulația unor concepții teoretice eronate, a unor influențe nu întotdeauna constructive. După îndeplinirea în anul 1960 a Planului de 10 ani de electrificare, România a fost lipsită — pînă în 1965 — de un program de perspectivă, în ceea ce privește utilizarea resurselor energetice și electrificarea țării. Greutățile au fost determinate și de insuficienta preocupare pentru dezvoltarea unor ramuri moderne ale industriei, ca: electroteh-

Combinatul de cauciuc sintetic și produse petrochimice din Borzești (Bacău) în 1964

Uzinele „1 Mai" din Ploiești în 1961

Barajul hidrocentralei de la Bicaz

nica, electronica, mecanica fină etc. Pregătirea cadrelor necesare creării unei industrii moderne nu a fost asigurată pe baza unui plan elaborat într-o perspectivă mai îndepărtată.

Partidul Comunist Român a avut forța necesară de a examina critic metodele folosite, stările de lucruri, s-a străduit mereu de a găsi — și a găsit — soluții pentru înfrîngerea dificultăților, asigurînd astfel desfășurarea și înaintarea continuă a construcției socialiste.

Anilor ce au urmat Congresului al VIII-lea al partidului le aparține și *încheierea cooperativizării agriculturii.* Începută în 1949, aceasta s-a încheiat *în 1962.* În ampla activitate pentru atragerea pe făgașul socialismului a tuturor păturilor țărănimii muncitoare, partidul a desfășurat o îndelungată și răbdătoare muncă politică. Organele și organizațiile de partid de la sate, în activitatea lor politică desfășurată în rîndurile țărănimii, au primit, încă în primii ani ai transformărilor socialiste în agricultură, un sprijin prețios din partea organizațiilor de masă — sindicatele de salariați agricoli, Frontul Plugarilor, Uniunea Populară Maghiară, organizațiile de tineret, cooperația de consum, organizațiile de femei etc., din partea organelor locale ale puterii de stat. În întreaga perioadă a cooperativizării agriculturii, zeci de mii de comuniști — din aparatul Comitetului Central, activiști din organele locale de partid, muncitori, membri de partid din industrie și transporturi, țărani muncitori, activiști ai sfaturilor populare, ai organizațiilor de masă, precum și un mare număr de cadre didactice de la sate — au desfășurat o activitate de mare răspundere, pentru a face înțelese maselor de țărani avantajele marii agriculturi moderne întemeiate pe principiile socialismului. Concomitent, Partidul Comunist a demascat încercările burgheziei satelor și ale altor elemente reacționare de a frîna evoluția țărănimii pe calea socialismului, a contracarat acțiunile dușmanului de clasă.

Urmînd cu încredere politica principială, justă, a Partidului Comunist Român, țărănimea muncitoare a trecut, pe măsura convingerii ei de superioritatea marii gospodării socialiste, pe calea agriculturii cooperatiste. Înaintarea treptată, continuă, a cooperativizării a constituit una din caracteristicile principale ale procesului de transformare socialistă a satului în țara noastră. Desigur, procesul de transformare socialistă a agriculturii nu s-a desfășurat uniform, linear, ci sinuos, asupra lui punîndu-și amprenta diferiți factori de ordin subiectiv și obiectiv. Unele abuzuri și greșeli au generat o vreme nemulțumiri la sate. Mai ales în primii ani, în rîndurile unei părți a țărănimii exista o anumită reținere în privința intrării în cooperativele agricole de producție, sectorul cooperatist fiind la începuturile dezvoltării sale, superioritatea agriculturii socialiste abia afirmîndu-se.

În ciuda faptului că în procesul complex al revoluției socialiste la sate au existat și neajunsuri, greșeli, care au împietat asupra bunului mers al transformării socialiste a agriculturii, trăsătura fundamentală a întregului proces de cooperativizare a agriculturii o constituie succesele remarcabile repurtate în dezvoltarea agriculturii noastre, în modul de existență și de muncă al țărănimii muncitoare, în întărirea continuă a alianței muncitorești-țărănești.

În mod practic, *în martie 1962, procesul cooperativizării la sate era încheiat.* Evenimentul, de însemnătate crucială în viața țărănimii și în istoria țării noastre, a fost dezbătut în cadrul *Plenarei C.C. al P.C.R. din 23—25 aprilie 1962,* urmată la cîteva zile de *Sesiunea extraordinară a Marii Adunări Naționale din 27—30 aprilie 1962.* La aceasta din urmă au participat, pe lîngă deputați, *11 000 de invitați:* președinții tuturor cooperativelor agricole de producție, lucrători din sectorul de

Sesiunea extraordinară a Marii Adunări Naționale din aprilie 1962 desfășurată în Complexul expozițional „Casa Scînteii"

stat al agriculturii, specialiști din domeniul agricol, oameni de știință și cultură, muncitori fruntași în producție, activiști de partid și de stat.

Procesul de transformare socialistă a agriculturii s-a caracterizat prin unele trăsături, dintre care cele mai importante sînt: înaintarea pe calea socialismului, în mod treptat, continuu, pe măsura creării condițiilor obiective și subiective necesare; utilizarea unor forme variate de cooperare, punîndu-se la început accent pe formele simple ale cooperației de producție; crearea de noi unități socialiste, concomitent cu consolidarea economico-organizatorică a celor existente. Transformarea socialistă a agriculturii s-a desfășurat în condițiile luptei de clasă și ale îngrădirii posibilităților de exploatare de către țăranii înstăriți, cu sprijinul multilateral al statului, și cu sprijinul clasei muncitoare.

Încheierea cooperativizării agriculturii a însemnat generalizarea relațiilor de producție socialiste în întreaga economie națională, care a căpătat un caracter unitar, marcînd victoria socialismului în țara noastră. *„Putem deci spune* — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — *că experiența noastră de construcție socialistă demonstrează justețea liniei de industrializare a țării — ca o condiție obligatorie pentru făurirea noii societăți —, cît și de cooperativizare a agriculturii, de organizare a ei pe baze socialiste, ceea ce, de asemenea, reprezintă o condiție obligatorie pentru victoria definitivă a socialismului. Fără realizarea unei economii socialiste unitare, care să asigure dezvoltarea tuturor forțelor pe baze socialiste, nu este de conceput victoria socialismului, nu se poate vorbi de trecerea la făurirea societății comuniste".*

Dar încheierea procesului de transformare socialistă a agriculturii reprezenta numai premisa ridicării nivelului agriculturii, modernizării producției. Pentru a realiza acest scop, în perioada următoare s-au făcut și se fac eforturi materiale susținute pentru întărirea bazei tehnico-materiale a agriculturii, lărgirea mecanizării muncilor agricole, consolidarea economico-organizatorică a cooperativelor agricole de producție.

Transformările petrecute în structura economiei noastre, ca urmare a aplicării consecvente a politicii de industrializare și a victoriei relațiilor de producție socialiste în agricultură, au creat posibilități tot mai largi țării noastre de a se insera în diviziunea internațională a muncii ca un stat cu o economie în plin proces de modernizare, capabil să participe la un circuit superior de creare și mișcare de valori materiale. Locul principal în cadrul relațiilor economice externe l-au ocupat, după cum și azi îl ocupă, țările socialiste, ponderea acestora în comerțul exterior al României în întreaga perioadă a construirii socialismului fiind de peste 50%.

2. Activitatea pentru făurirea și perfecționarea statului socialist. Anii cuprinși între momentul începerii revoluției și construcției socialiste și cel al dobîndirii victoriei socialismului în România, ani ai primelor planuri anuale și cincinale, ai excepționalelor acumulări obținute pe tărîmul economiei pornite pe calea socialismului au fost totodată anii unor eforturi neslăbite depuse de Partidul Comunist pentru făurirea și perfecționarea statului socialist, pentru dezvoltarea învățămîntului, culturii și ridicarea nivelului de trai al poporului.

În activitatea pe linie de stat un rol important l-a jucat Marea Adunare Națională, în fruntea căreia au activat în mod succesiv mai mulți președinți, deoa-

rece în fiecare sesiune se alegea un nou președinte. În prezent, președinte este *Nicolae Giosan.*

În procesul de formare a statului socialist, un loc important l-a ocupat constituirea organelor de stat economice, culturale, menite să organizeze construirea economiei și culturii socialiste. Astfel, în perioada 1948—1952 au fost reorganizate *Consiliul de Miniștri* și *ministerele*, ca organe centrale ale coordonării și conducerii economiei și culturii, a activității sociale. Au fost constituite unele organe centrale necunoscute în organizarea statului burghez, cum au fost *Comitetul de Stat al Planificării* și *Comisia Controlului de Stat*, precum și o serie de ministere pe ramuri de producție. Pe lîngă Consiliul de Miniștri s-au organizat *Arbitrajul de Stat, Comitetul pentru Prețuri, Comitetul pentru Muncă și Salarii, Direcția Centrală de Statistică, Direcția Generală pentru Metrologie, Standarde și Invenții* etc., avînd menirea să asigure desfășurarea construcției economice în diferite domenii.

Înfăptuirea unor transformări revoluționare pe tărîm cultural a determinat crearea și perfecționarea organelor de stat, chemate să rezolve sarcini pe linia învățămîntului, științei și culturii. Au fost reorganizate *Ministerul Învățămîntului Public, Academia Română,* dîndu-li-se o structură adecvată rezolvării cu succes a sarcinilor construcției socialiste.

Desfășurînd o vastă și complexă operă constructivă — economică și social-culturală —, statul a îndeplinit, în același timp, importante sarcini privind apărarea cuceririlor revoluționare, a suveranității și independenței țării. Pentru realizarea acestor sarcini au fost create organele de stat corespunzătoare. Astfel, s-au creat noi organe judecătorești, schimbîndu-se radical compoziția și structura vechilor organe. În august 1948 au fost înființate, în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, *organele de securitate*, iar în ianuarie 1949, *miliția*, care înlocuia poliția și jandarmeria. În iunie 1952 s-a înființat *Procuratura Republicii Populare Române*. Organele de miliție și securitate, justiția și procuratura au acționat cu promptitudine și hotărîre împotriva delapidatorilor, a sabotorilor, diversioniștilor și oricăror uneltitori antipopulari. Ele au avut o contribuție importantă în asigurarea respectării drepturilor cetățenești, în apărarea avutului obștesc și menținerea ordinii publice împotriva diferitelor infracțiuni sau abateri de la normele de conviețuire socială.

În primii ani după înființare, în activitatea organelor de securitate, din cauza lipsei lor de experiență, a sustragerii de sub controlul Partidului Comunist, au fost cazuri cînd nu s-a făcut distincția necesară între acțiuni dușmănoase, îndreptate împotriva cuceririlor revoluționare ale poporului, și unele manifestări legate de procesul firesc de transformare a conștiinței și a modului de a gîndi al oamenilor. Ca urmare, s-au comis unele abuzuri și încălcări ale legalității socialiste. Partidul, constatînd existența acestor deficiențe, a acționat cu hotărîre pentru a se curma orice fel de abuzuri, pentru respectarea riguroasă a legalității socialiste.

Schimbările petrecute în domeniul economic și social au determinat *elaborarea în 1952 a unei noi Constituții a țării.* Proiectul de Constituție din 1952 a fost supus dezbaterii maselor, atît în întruniri publice, cît și în coloanele presei. Peste 10 milioane de cetățeni au participat la aceste dezbateri. Constituția din 1952 a oglindit trăsăturile fundamentale ale orînduirii sociale și de stat și funcțiile statului în perioada de trecere de la capitalism la socialism. Ea a asigurat cadrul legislativ în care s-a înfăptuit victoria socialismului în țara noastră.

Schimbările petrecute în toate domeniile vieții social-politice și economice au creat condiții favorabile luării unor noi măsuri pentru lărgirea democrației socialiste. Astfel, prin abrogarea prevederilor care interziceau unor anumite categorii de cetățeni exercitarea dreptului de vot au fost lărgite drepturile electorale. Începînd din 1956, sistemul electoral al României nu mai prevedea categorii de persoane care să fie excluse de la drepturile electorale. Prin aceasta a fost desăvîrșită *universalitatea votului.*

După cum este cunoscut, în vara anului 1958, în conformitate cu hotărîrea luată de comun acord de guvernul român și guvernul sovietic, trupele sovietice care staționau pe teritoriul României s-au întors în Uniunea Sovietică.

Realizările remarcabile dobîndite în construcția societății socialiste, marile transformări și prefaceri petrecute în toate domeniile vieții economice, sociale și politice au permis Congresului al VIII-lea al P.C.R. să stabilească un ansamblu de măsuri pentru ridicarea pe o treaptă superioară a activității statului. Pe baza indicațiilor Congresului al VIII-lea al P.C.R. au fost luate noi măsuri, menite să asigure înfăptuirea, în condiții mai bune, a rolului crescînd al statului. În anul 1961, în locul Prezidiului M.A.N. a fost creat *Consiliul de Stat al Republicii Populare Române*, organ cu funcționare permanentă al puterii de stat, aflat sub controlul Marii Adunări Naționale și răspunzînd în fața acesteia de întreaga sa activitate desfășurată în perioadele dintre sesiunile M.A.N. Sesiunea M.A.N. din 21 martie 1961 a ales ca președinte al Consiliului de Stat pe *Gheorghe Gheorghiu-Dej*, prim-secretar al C.C. al P.C.R., iar ca președinte al Consiliului de Miniștri a fost ales *Ion Gheorghe Maurer*. În prezent, această funcție este exercitată de tovarășul Constantin Dăscălescu.

Una dintre laturile esențiale ale dezvoltării statului în procesul făuririi socialismului în țara noastră o reprezintă lărgirea și adîncirea democratismului socialist. Datorită politicii P.C.R., oamenilor muncii din România le-au fost asigurate — *pentru prima dată în istoria țării — drepturi social-economice fundamentale*, cum sînt: egalitatea în drepturi; dreptul la muncă; dreptul la odihnă și la asigurarea materială la bătrînețe, în caz de boală sau incapacitate de muncă; dreptul la învățătură; dreptul de a alege și de a fi ales în Marea Adunare Națională, în consiliile populare; dreptul de asociere, libertatea conștiinței; libertatea cuvîntului, libertatea presei; libertatea întrunirilor și a mitingurilor, a cortegiilor și a demonstrațiilor de stradă; secretul corespondenței; dreptul de petiționare; inviolabilitatea persoanei; inviolabilitatea domiciliului; dreptul de proprietate personală și de moștenire. Toate acestea au fost înscrise în Constituție.

Partidul Comunist și statul socialist s-au preocupat cu consecvență de a asigura continua îmbunătățire a condițiilor de viață materială și spirituală a poporului. La baza politicii sale de ridicare a nivelului de trai material și spiritual al oamenilor muncii, partidul a pus dezvoltarea susținută a forțelor de producție, utilizarea rațională a resurselor de muncă.

În procesul construcției socialismului, învățămîntul, știința, literatura, arta au cunoscut o mare dezvoltare. Pe măsura prefacerilor social-economice și a amplei activități ideologice desfășurate de P.C.R. s-au afirmat tot mai puternic con-

cepţia despre viaţă şi principiile etice ale clasei muncitoare în lupta dusă împotriva ideilor şi concepţiilor burgheze, retrograde.

Una din marile schimbări revoluţionare petrecute în anii socialismului a fost înlăturarea, într-un timp istoric scurt, a înapoierii culturale şi neştiinţei de carte lăsate moştenire de regimurile trecute.

În perioada construcţiei socialismului s-a realizat accesul larg al tuturor cetăţenilor la comorile culturii şi ştiinţei. Au fost create condiţii de studiu pentru oamenii muncii aflaţi în producţie, s-a dezvoltat învăţămîntul fără frecvenţă şi seral, care a permis oamenilor muncii să facă studii medii şi superioare fără să părăsească producţia.

În perioada de după 1950 au fost alocate fonduri importante pentru cercetarea ştiinţifică. S-au construit şi dotat cu aparatură modernă Institutul de fizică atomică, Institutul de fizică din Bucureşti, institutele de chimie ale Academiei din Bucureşti, Iaşi şi Cluj, Institutul de endocrinologie, Institutul de inframicrobiologie şi altele.

Savanţii şi cercetătorii din ţara noastră, integrîndu-se în eforturile întregului popor, muncind cu pasiune şi competenţă, au adus şi aduc o valoroasă contribuţie la îmbogăţirea patrimoniului ştiinţific naţional, multe din realizările lor căpătîndu-şi o recunoaştere internaţională.

3. **În spiritul unităţii şi frăţiei.** Una din preocupările şi realizările remarcabile ale partidului şi statului nostru în anii revoluţiei şi construcţiei socialiste a constituit-o *rezolvarea, în spiritul concepţiei revoluţionare a clasei muncitoare, a problemei naţionale.*

Practica social-istorică a demonstrat şi în cazul ţării noastre că înfăptuirea revoluţiei socialiste şi trecerea la socialism constituie singura cale care duce la rezolvarea problemei naţionale într-un spirit de deplină justiţie socială. Revoluţia socialistă a lichidat orînduirea bazată pe exploatare şi asuprire naţională, a creat condiţii pentru punerea în drepturi politice şi economice egale a tuturor cetăţenilor, fără deosebire de naţionalitate, pentru promovarea valorilor umane, după criterii din care se exclude cel al naţionalităţii. Socialismul a dat un conţinut nou raporturilor naţionale, traducînd în fapt principiul formulat încă de Marx, potrivit căruia un popor care aspiră la libertate poate să o dobîndească numai cu condiţia recunoaşterii acestui drept pentru toate celelalte popoare şi a lichidării oricărei opresiuni naţionale. Socialismul a demonstrat, totodată, importanţa concepţiei revoluţionare referitoare la strînsa interdependenţă a eliberării naţionale cu eliberarea socială, cu gradul de profunzime a transformărilor democratice.

Meritul istoric în rezolvarea problemei naţionale în ţara noastră aparţine Partidului Comunist Român. Aplicînd adevărurile generale ale socialismului ştiinţific la condiţiile concrete ale ţării şi ţinînd seama de propria experienţă, precum şi de învăţămintele principale ale practicii internaţionale, P.C.R. a elaborat şi aplicat în anii socialismului o politică naţională ştiinţifică, novatoare, corespunzătoare realităţilor patriei noastre. Trăsătura fundamentală, proprie acestei politici, este caracterul ei integral, de drept şi de fapt, pe tărîm politic, economic, ideologic, al învăţămîntului, al culturii, sub toate aspectele practice ale vieţii sociale.

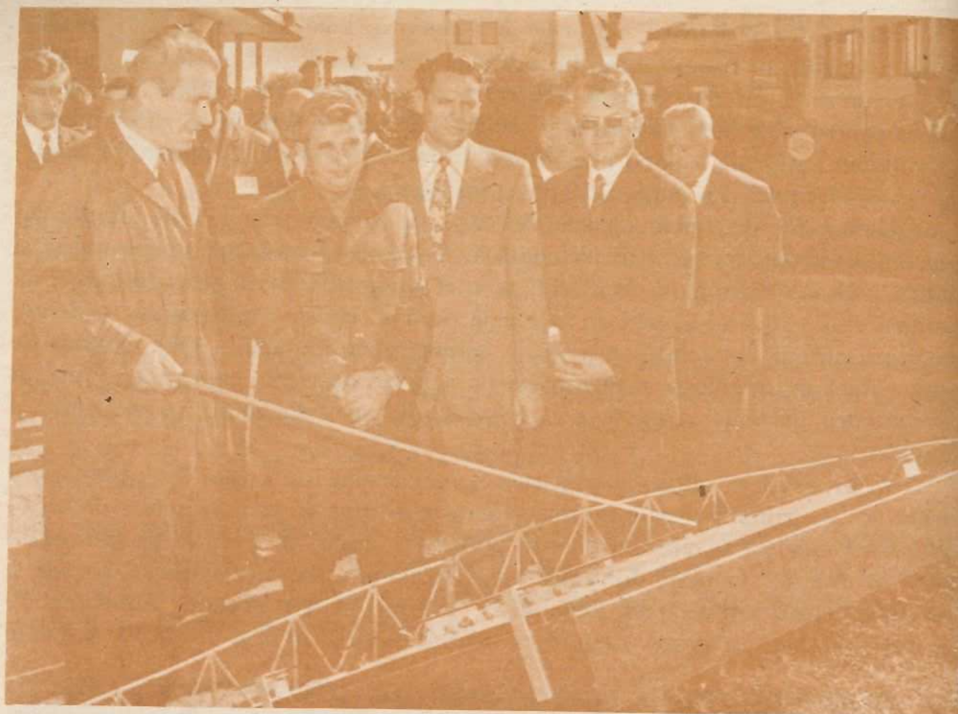
Rezolvarea problemei naţionale în România, consolidarea în anii socialismului a legăturilor frăţeşti între toţi cetăţenii ţării, fără deosebire de naţionalitate, se întemeiază pe premise istorice. Scurgerea veacurilor de zbuciumate lupte desfăşurate pentru eliberarea naţională şi socială a generat o serie de particularităţi în dezvoltarea naţională a poporului român, în mod deosebit evidenţiindu-se simpatia şi solidaritatea cu naţionalităţile conlocuitoare.

Deosebirile de limbă şi unele obiceiuri ale oamenilor muncii de diferite naţionalităţi nu s-au transformat niciodată în România în obstacole în calea vieţii şi muncii comune îndreptate spre ţelul unic al progresului ţării. Desigur, datorită politicii sistematice de învrăjbire naţională dusă de clasele exploatatoare şi de cotropitorii străini, n-au lipsit nici unele fenomene de învrăjbire. Dar, politica de aţîţare dusă de burghezie şi moşierime nu a putut destrăma ceea ce s-a făurit în comunitatea de viaţă şi luptă, ceea ce veacurile au sedimentat, anume frăţia şi unitatea.

În procesul revoluţiei şi construcţiei socialiste a fost creată baza economică şi politică a egalităţii sociale a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naţionalitate. Deţinător suveran al puterii, poporul a înscris în Constituţia ţării egalitatea în drepturi în toate domeniile vieţii economice, politice, juridice, sociale şi culturale pentru toţi cetăţenii Republicii. Locuitorii patriei noastre, fără deosebire de naţionalitate, au primit dreptul de a alege şi de a fi aleşi în Marea Adunare

Într-o atmosferă de puternic entuziasm, oamenii muncii din Miercurea Ciuc îl întîmpină pe conducătorul iubit, tovarăşul Nicolae Ceauşescu

Vizită de lucru la Întreprinderea de şuruburi din Tîrgu Secuiesc

Naţională şi în consiliile populare. Naţionalităţile conlocuitoare au fost şi sînt reprezentate în organele centrale şi locale ale statului, ale partidului, ale organizaţiilor de masă şi obşteşti.

O expresie pregnantă a egalităţii în drepturi în domeniul politic o constituie însăşi compoziţia şi principiile care stau la baza Partidului Comunist Român — partidul cuprinzînd în rîndurile sale pe cei mai buni fii ai poporului, români şi de alte naţionalităţi. În Comitetul Central, în comitetele judeţene, municipale, orăşeneşti şi comunale, în conducerile organizaţiilor de partid din întreprinderi, instituţii, şcoli şi de la sate, un important număr de activişti provin din rîndul naţionalităţilor conlocuitoare. Oamenii muncii aparţinînd naţionalităţilor conlocuitoare sînt membri cu drepturi depline ai organizaţiilor cooperatiste şi uniunilor de creaţie, participă, în mod organizat, alături de români, la întreaga viaţă politică şi socială. Această situaţie este o expresie pregnantă a criteriului suprem după care se conduce Partidul Comunist Român în aprecierea fiecărui membru al societăţii, în promovarea şi recompensarea sa — respectiv după criteriul devotamentului faţă de cauza socialismului, faţă de patrie, al capacităţii de muncă, al contribuţiei aduse la întărirea orînduirii noastre.

În procesul construcţiei socialiste a fost creată, de asemenea, baza economică a egalităţii sociale a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naţionalitate. Lichidarea ultimei orînduiri bazate pe exploatarea omului de către om şi pe asuprire naţională, înlăturarea proprietăţii private asupra mijloacelor de produc-

Sub semnul unităţii şi frăţiei, ovaţionîndu-l pe conducătorul iubit, tovarăşul Nicolae Ceauşescu

ţie şi a întregului sistem de relaţii sociale ce izvorăşc din ea şi instaurarea proprietăţii socialiste au făcut posibilă aşezarea definitivă şi reală a raporturilor naţionale pe principiile egalităţii în drepturi, prin asigurarea unei poziţii absolut egale a tuturor cetăţenilor faţă de mijloacele de producţie, realizarea pentru toţi a dreptului de muncă şi a retribuţiei după cantitatea şi calitatea muncii depuse. În uzine şi fabrici, pe ogoare, în instituţii, şcoli şi facultăţi, muncesc laolaltă oameni ai muncii fără deosebire de naţionalitate, bucurîndu-se deopotrivă de binefacerile socialismului. Ceea ce a unit şi uneşte rîndurile oamenilor muncii, fără deosebire de naţionalitate, este faptul că trăiesc şi muncesc laolaltă, în cadrul aceleiaşi economii naţionale unitare, organizată pe baze socialiste.

Pornind de la premisa că societatea noastră socialistă este alcătuită numai din oameni ai muncii, clasa muncitoare, clasa conducătoare a societăţii, a promovat şi promovează cu conecvenţă o politică de necontenită *întărire a unităţii şi frăţiei dintre poporul român şi naţionalităţile conlocuitoare, pe baza deplinei egalităţi în drepturi.*

O importanţă deosebită în garantarea exercitării în fapt a acestor drepturi a avut-o şi o are politica partidului nostru de orientare a dezvoltării forţelor de producţie pe întreg teritoriul ţării. Pornind de la realităţile concrete, de la existenţa a numeroase judeţe şi localităţi în trecut menţinute în înapoiere economică — printre ele fiind şi cele în care, alături de români, locuiesc oameni ai muncii de alte naţionalităţi —, partidul şi statul nostru au acordat de-a lungul anilor şi acordă

consecvent o atenţie deosebită ridicării lor din punct de vedere economic şi social-cultural, asigurînd tuturor cetăţenilor ţării aceleaşi condiţii de muncă şi viaţă — temelie sigură a egalităţii între oamenii muncii români, maghiari, germani, sîrbi şi de alte naţionalităţi. Este semnificativ în acest sens volumul mare al investiţiilor alocate, ritmul accentuat al industrializării, numărul mare de obiective economice, social-culturale, de locuinţe construite în aceste judeţe. Prin dezvoltarea continuă a potenţialului economic al ţării, al tuturor judeţelor şi localităţilor, politica partidului urmăreşte crearea de condiţii ca toţi oamenii muncii — români, maghiari, germani, sîrbi şi de alte naţionalităţi — să se poată bucura din plin de tot ceea ce oferă civilizaţia socialistă.

Socialismul a creat condiţii pentru manifestarea liberă a tuturor forţelor poporului în sfera creaţiei spirituale, pentru afirmarea tuturor valorilor intelectuale, fără deosebire de naţionalitate. În anii construcţiei socialiste, pe fundamentul comun al ideologiei comune a socialismului ştiinţific au fost puternic stimulate şi sprijinite creaţiile oamenilor de ştiinţă, artă şi cultură din rîndurile naţionalităţilor conlocuitoare. Făurită în condiţiile legăturii şi împletirii organice a destinelor naţionalităţilor conlocuitoare cu cele ale poporului român, creaţia cultural-artistică a acestor naţionalităţi, păstrînd specificul naţional, contribuie, alături de creaţia intelectualilor români, la îmbogăţirea tezaurului spiritual al României socialiste. Cultura României socialiste a fost şi este făurită de întregul popor al ţării şi reprezintă un bun al tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naţionalitate, constituind un puternic factor de întărire a unităţii, a frăţiei.

Deschiderea largă a porţilor învăţămîntului de toate gradele pentru naţionalităţile conlocuitoare, crearea de condiţii pentru ca, paralel cu dezvoltarea învăţămîntului în limbile naţionalităţilor conlocuitoare, să se înveţe şi limba română — necesitate obiectivă pentru însăşi înfăptuirea deplină a principiului egalităţii —, crearea a numeroase instituţii artistice ale naţionalităţilor conlocuitoare, editarea a milioane de cărţi şi broşuri, de ziare şi reviste în limbile maghiară, germană, sîrbă, ucraineană etc., toate acestea sînt o expresie vie a amplorii pe care o cunoaşte în zilele noastre viaţa spirituală a naţionalităţilor conlocuitoare. Ele reflectă, totodată, profundul democratism al orînduirii noastre socialiste, al libertăţilor şi drepturilor de care se bucură întregul popor.

Organizarea vieţii tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naţionalitate, într-unul şi acelaşi cadru social-politic, munca dusă în comun pentru dezvoltarea patriei, egalitatea condiţiilor politice, economice şi social-culturale de viaţă, identitatea ţelurilor şi intereselor, conştiinţa faptului că de progresul ţării este legat indisolubil destinul fiecărui cetăţean, fără deosebire de naţionalitate, constituie fundamentul pe care s-a statornicit şi se consolidează prietenia frăţească dintre toţi cetăţenii patriei — români, maghiari, germani, sîrbi şi de alte naţionalităţi.

În acest amplu şi multiplu proces de consolidare a unităţii social-politice a întregului popor, un aspect de mare importanţă în rezolvarea problemei naţionale l-a reprezentat şi-l reprezintă combaterea şi înlăturarea reziduurilor mentalităţilor naţionaliste, şovine, a manifestărilor de izolare şi închistare naţională. Educîndu-şi membrii săi, masele de oameni ai muncii, în spiritul patriotismului socialist, Partidul Comunist Român nu a scăpat din atenţie nici un moment necesitatea

Întreprinderea textilă „30 Decembrie"-Arad — o unitate economică în care lucrează mii de oameni ai muncii, români, germani, maghiari, oferind prin realizările lor un exemplu grăitor al rodniciei muncii înfrăţite în slujba patriei

Într-o întreprindere din Sfîntu Gheorghe, tinerii români şi maghiari dezbat problemele îndeplinirii planului de producţie

Conducătorul stimat este întîmpinat cu pîine și sare de oamenii muncii români și maghiari pe meleagurile județului Covasna

cultivării în mase, în același timp, a sentimentului nobil al respectului față de naționalitățile conlocuitoare. *„Lichidînd cu hotărîre discriminările sociale și naționale din trecut, asigurînd rezolvarea justă, pe baza principiilor marxism-leninismului, a problemei naționale* — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu —, *creînd condiții economice, politico-sociale și culturale pentru realizarea deplinei egalități în drepturi a tuturor cetățenilor țării — români, maghiari, germani, sîrbi și de alte naționalități —, partidul și statul nostru dezvoltă continuu prietenia frățească dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare, munca lor pentru înflorirea patriei comune, România socialistă".*

4. Partidul Comunist Român în anii revoluției și construcției socialiste. În întreaga perioadă de construire a socialismului, Partidul Comunist Român a manifestat o consecventă preocupare pentru întărirea și asigurarea unității și coeziunii sale interne, pentru permanenta sa călire organizatorică și politico-ideologică. În acest sens, partidul a combătut cu fermitate orice tendință de natură să submineze unitatea sa.

Exercitîndu-și rolul de forță politică conducătoare în societate, Partidul Comunist Român a rezolvat de pe pozițiile clasei muncitoare, în mod științific, creator, problemele complexe economice, sociale și politice puse de construirea

economiei socialiste, a statului socialist, de dezvoltare a culturii socialiste și de educare a maselor în spiritul concepției științifice materialist-dialectice despre lume și societate. Elaborînd linia sa politică în diferite etape ale revoluției, Partidul Comunist Român a desfășurat o vastă muncă de lămurire a maselor asupra politicii sale, a dat oamenilor muncii un țel clar, a organizat și îndreptat forțele poporului spre înfăptuirea societății noi, socialiste. Fiecare victorie a sporit încrederea maselor în partid și le-a strîns tot mai puternic în jurul său.

Rolul de forță conducătoare a Partidului Comunist Român s-a afirmat cu tot mai multă putere, pe măsura dezvoltării în amploare și adîncime a operei de construire a noii orînduiri. Acest rol s-a exprimat prin linia sa ideologică și politică fermă, prin munca practică, prin activitatea organizatorică, politică a organelor și organizațiilor de partid, în toate domeniile, prin legătura lor cu masele, prin poziția înaintată și exemplul personal al comuniștilor, în eforturile consacrate înfăptuirii socialismului în România.

Politica Partidului Comunist Român a dat expresie cerințelor obiective ale dezvoltării țării pe calea progresului multilateral. *„Politica sa* — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu —, *inspirată din nevoile arzătoare ale dezvoltării societății românești, din interesele vitale ale întregului popor, întemeiată pe principiile marxism-leninismului, a devenit drapelul sub care s-au unit, în rînduri strînse, muncitorimea, țărănimea, intelectualitatea, întreaga națiune".*

Partidul Comunist Român a putut să-și îndeplinească rolul de forță politică conducătoare în lupta maselor pentru construirea socialismului, datorită faptului că în întreaga sa activitate a știut să aplice în mod creator adevărurile general-valabile ale teoriei revoluționare a proletariatului, legitățile obiective ale revoluției și construcției socialismului la condițiile concrete din România, datorită faptului că și-a identificat întreaga sa ființă cu interesele maselor muncitoare, cu năzuințele poporului spre dreptate și libertate națională și socială. Activitatea teoretică și practică desfășurată de partid în toate domeniile vieții economice și sociale reprezintă factorul politic fundamental care a asigurat victoria socialismului în România.

Partidul Comunist Român s-a călăuzit după concepția potrivit căreia premisa hotărîtoare a succesului în opera de construire a socialismului o constituie continua sa întărire politică și organizatorică, creșterea rolului conducător în toate compartimentele vieții sociale, cimentarea unității rîndurilor sale, strîngerea legăturilor lui cu masele. De aceea, partidul s-a preocupat în perioada construirii și dezvoltării socialismului de întărirea rîndurilor sale. Încă în primii ani ai construcției socialismului, pe baza hotărîrilor Congresului al VI-lea al P.C.R., a avut loc ampla acțiune politică de verificare a membrilor de partid, cu scopul de a înlătura din rîndurile partidului elementele necorespunzătoare, străine de partid, carieriste, care au reușit să se infiltreze, datorită faptului că în perioada anterioară uneori primirea în partid s-a făcut fără discernămînt, în grup și pe bază de liste. Acest fapt a influențat negativ compoziția socială a partidului.

Acțiunea de verificare a membrilor de partid, înlăturînd elementele dubioase, a contribuit la îmbunătățirea compoziției sociale, la întărirea rîndurilor partidului, a vigilenței revoluționare, a unității și disciplinei de partid.

În anii 1953—1954 a reînceput primirea de noi membri de partid. Măsurile adoptate în acest sens subliniau necesitatea respectării cu strictețe a normelor sta-

tutare de primire în partid, asigurării primirii celor mai bune elemente din rîndurile clasei muncitoare, ale celor mai merituoşi oameni ai muncii, devotaţi partidului, cauzei socialismului.

Pornind de la faptul că trecerea la construirea socialismului punea sarcina mobilizării maselor populare în frunte cu clasa muncitoare, Partidul Comunist Român a acordat atenţie întăririi sindicatelor, organizaţiilor de tineret, stabilirii unor raporturi corespunzătoare între partid şi aceste organizaţii.

Analizînd activitatea partidului în rîndurile tineretului în anii precedenţi, plenara C.C. al partidului din 1948 a apreciat că dizolvarea U.T.C. în 1945, pe motivul că ar fi fost prea „îngustă“, şi crearea unor organizaţii de tineret „mai largi“, fără caracter de clasă, cum a fost organizaţia Tineretul Progresist, au constituit o greşeală. Ca urmare, s-a hotărît crearea organizaţiei unice revoluţionare de masă a tineretului muncitor, bazată pe principiile luptei de clasă. A luat astfel fiinţă *Uniunea Tineretului Muncitor* care, din 1965, şi-a schimbat denumirea în *Uniunea Tineretului Comunist.* În întreaga perioadă a construirii şi dezvoltării socialismului, Uniunea Tineretului Comunist s-a dovedit un ajutor de nădejde al partidului în educarea şi mobilizarea tineretului la lupta întregului popor pentru înfăptuirea noii societăţi.

Preocupîndu-se de întărirea continuă a rîndurilor sale, de perfecţionarea rolului său conducător, Partidul Comunist Român a acordat, totodată, atenţie problemelor formării şi dezvoltării conştiinţei socialiste a maselor, educării membrilor săi în spiritul concepţiei ştiinţifice despre lume şi viaţă. În acest scop a fost desfăşurată o largă şi multilaterală muncă politico-educativă. S-a dezvoltat continuu învăţămîntul de partid — factor important de răspîndire a cunoştinţelor politice şi ideologice.

Înfăptuind consecvent principiul conducerii de către partid a activităţii ideologice şi culturale, Partidul Comunist Român a vegheat ca această activitate să fie pătrunsă de partinitate, de intransigenţă faţă de ideologia burgheză. Activitatea ideologică desfăşurată a contribuit la însuşirea liniei politice a partidului de către membrii de partid şi masele largi ale oamenilor muncii, la creşterea capacităţii partidului de a rezolva sarcinile construcţiei socialiste.

Structura Partidului Comunist Român, pregătirea politică şi profesională a membrilor săi, compoziţia sa socială a asigurat o necontenită creştere a rolului conducător al partidului în societatea noastră.

Eforturile remarcabile depuse de poporul român în toate sferele de activitate economică, politică şi socială în decursul anilor ce s-au scurs de la intrarea ţării în faza revoluţiei socialiste au dus, într-un interval istoriceşte relativ scurt, la victoria socialismului în ţara noastră. Acesta a fost rezultatul profundelor transformări economice, sociale şi politice, al luptei maselor populare, în frunte cu clasa muncitoare, sub conducerea Partidului Comunist Român. Ea a însemnat lichidarea pentru totdeauna a exploatării omului de către om, instaurarea relaţiilor de producţie socialiste în întreaga economie, crearea bazei tehnico-materiale a socialismului. Au fost înlăturate definitiv posibilităţile de restaurare a capitalismului în ţara noastră. În conştiinţa poporului român s-a înrădăcinat adînc convingerea că socialismul este singura cale pentru a asigura progresul patriei, ridicarea continuă a nivelului de trai al poporului.

Edificarea socialismului a determinat schimbări radicale în structura economică şi socială a ţării. În realizarea modificării structurii economiei româneşti, un rol hotărîtor l-a avut politica Partidului Comunist Român. În acest sens, imprimarea unor ritmuri deosebit de înalte ramurilor principale ale industriei, direct legate de progresul tehnic în întreaga economie, a creat condiţiile transformării industriei în ramură conducătoare a economiei.

Scăderea ponderii agriculturii în realizarea venitului naţional — în condiţiile creşterii mărimii absolute a venitului naţional creat în această ramură — a constituit un proces pozitiv imprimînd, treptat, economiei româneşti trăsăturile unei ţări industrial-agrare.

Generalizarea proprietăţii socialiste în economie a asigurat statornicirea relaţiilor de colaborare şi întrajutorare între membrii societăţii, a constituit baza transformărilor esenţiale survenite în structura societăţii româneşti, formată din clase şi pături sociale prietene, unite prin ţeluri comune.

Triumful socialismului a asigurat o temelie trainică înfloririi naţiunii noastre socialiste, afirmării multilaterale a tuturor cetăţenilor. Poporul a dobîndit posibilităţi nelimitate pentu afirmarea energiei şi forţei sale creatoare.

Victoria socialismului a determinat intrarea României într-un nou stadiu de dezvoltare — al făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate.

În procesul construcţiei socialiste, Partidul Comunist Român şi poporul român au trebuit să facă faţă multor dificultăţi, inerente unei opere sociale de asemenea amploare, au trebuit să înfrîngă împotrivirea, cîteodată înverşunată, a fostelor clase exploatatoare, care nu se împăcau cu gîndul că au pierdut pentru totdeauna poziţiile lor privilegiate. Totodată, în uriaşa şi complexa operă de construire a noii orînduiri au existat şi neajunsuri, s-au săvîrşit o serie de greşeli. Dar Partidul Comunist Român, poporul nostru au găsit de fiecare dată resursele necesare pentru a înlătura greutăţile, pentru a îndrepta greşelile, pentru a depăşi dificultăţile. *Linia caracteristică a perioadei construcţiei socialismului în România este dezvoltarea ascendentă, neîntreruptă, pe toate planurile a societăţii noastre, perfecţionarea activităţii în toate domeniile.*

5. Relaţiile internaţionale ale P.C.R. şi ale României. Consecventă tradiţiilor sale internaţionale, clasa muncitoare din ţara noastră, Partidul Comunist Român au continuat să afirme plenar în anii revoluţiei şi construcţiei socialiste simţămintele lor calde de solidaritate frăţească cu lupta progresistă din alte ţări.

Un moment de mare însemnătate în precizarea poziţiei de solidaritate internaţională militantă a partidului nostru, la scara întregii mişcări comuniste şi muncitoreşti internaţionale, l-a reprezentat *Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din aprilie 1964,* în cadrul căreia a fost adoptată şi dată publicităţii *„Declaraţia cu privire la poziţia Partidului Muncitoresc Român în problemele mişcării comuniste şi muncitoreşti internaţionale“.* Documentul adoptat de plenară a făcut cunoscute în toată amplitudinea lor poziţiile realist-constructive ale partidului nostru faţă de întreaga evoluţie a mişcării comuniste şi muncitoreşti, afirmînd cu tărie încă o dată şi în modul cel mai deschis considerentele potrivit cărora — în scopul unirii organice a teoriei cu practica revoluţionară — partidului nostru i-a fost specifică dintotdeauna asocierea patriotismului cu solidaritatea internaţionalistă militantă.

În împrejurările legate de apariţia în mişcarea comunistă şi muncitorească internaţională — la începutul deceniului al VII-lea al veacului nostru — a unor nedorite discuţii polemice şi încordări a căror prezenţă n-a făcut decît să slăbească vremelnic coeziunea mişcării comuniste şi muncitoreşti internaţionale, în acele momente de reală dificultate a răsunat vibrant pe toate meridianele globului pămîntesc, la scara întregii mişcări comuniste şi muncitoreşti internaţionale, poziţia principială a partidului nostru conform căreia: *„Respectarea strictă a principiului potrivit căruia toate partidele marxist-leniniste sînt egale în drepturi, a neamestecului în treburile interne ale altor partide, a dreptului exclusiv al fiecărui partid de a-şi rezolva problemele politice şi organizatorice, de a-şi desemna conducerea, de a-şi orienta membrii asupra problemelor politicii interne şi internaţionale, reprezintă condiţia esenţială pentru soluţionarea justă a problemelor divergente, ca şi a oricăror probleme pe care le ridică lupta lor comună".*

De o deosebită valoare teoretică şi practică a fost aprecierea *Declaraţiei din 1964*, potrivit căreia: *„...deasupra oricăror divergenţe stă ceea ce este comun partidelor comuniste şi muncitoreşti; ceea ce le uneşte reprezintă esenţialul şi este infinit mai puternic decît orice deosebiri de vederi. Ne unesc ţelurile comune ale cuceririi puterii de către clasa muncitoare, ale victoriei socialismului şi comunismului în întreaga lume. Ne uneşte lupta comună împotriva imperialismului, pentru interesele vitale şi drepturile democratice ale maselor populare, împotriva colonialismului sub toate formele sale, pentru eliberarea naţională a popoarelor; ne uneşte ţelul comun al statornicirii unei păci trainice în lume, ca sarcină vitală a întregii omeniri. Ne unesc internaţionalismul proletar, solidaritatea internaţională de clasă, răspunderea istorică faţă de proletariatul internaţional şi faţă de oamenii muncii de pretutindeni, ne unesc ideologia comună, învăţătura marxist-leninistă".*

Exemplele concrete ale istoriei, conducînd de la teorie la practică — exemple multiplicate în anii puterii populare de poziţia nouă, conducătoare, în care s-a aflat şi se află clasa muncitoare, partidul ei — sînt numeroase şi pot ilustra pe cele mai diverse coordonate activitatea internaţională consecventă, reală, militantă, constructivă a partidului nostru.

Oamenii din patria noastră au privit şi privesc cu satisfacţie *succesele Uniunii Sovietice în construirea comunismului*, marile prefaceri revoluţionare intervenite după cel de-al doilea război mondial, care au dus la făurirea unei vieţi noi, socialiste în: *Albania, Bulgaria, Cehoslovacia, R.D. Germană, Iugoslavia, Polonia, România, Ungaria.*

Cu deosebită satisfacţie a fost primită în România vestea instaurării *Republicii Populare Chineze* la 1 octombrie 1949; amploarea acţiunilor de salut şi solidaritate organizate în ţara noastră în sprijinul acestei noi şi importante victorii a socialismului au demonstrat solidaritatea internaţională consecventă a clasei muncitoare, a Partidului Comunist Român.

Cu aceleaşi sentimente, comuniştii români, oamenii muncii din ţara noastră au primit şi salutat vestea instaurării socialismului pentru prima dată într-o ţară de pe continentul american — *Cuba.*

Poporul român a urmărit cu aceeaşi satisfacţie succesele *R.D. Coreene, R.P. Mongole, R.D. Vietnam* în construcţia socialismului.

Vibrante acţiuni de solidaritate au exprimat comuniştii, oamenii muncii din România în legătură cu lupta popoarelor din Asia de sud-est împotriva invaziei imperialiste a S.U.A. Faţă de războiul imperialist provocat mai întîi împotriva Coreei şi apoi a Vietnamului, Laosului şi Cambodgiei, solidaritatea comuniştilor din România, a oamenilor muncii cu lupta popoarelor din aceste ţări a cunoscut variate forme şi continuitate pînă la victoria finală împotriva agresorilor.

Partidul nostru a întreţinut în anii revoluţiei şi construcţiei socialiste relaţii de colaborare şi sprijin reciproc cu partidele comuniste şi muncitoreşti din toate ţările socialiste. Pe acest plan au avut loc fructuoase contacte şi tratative reciproce, la cel mai înalt nivel, între partidul nostru şi partidele din celelalte ţări socialiste.

În cadrul manifestării sentimentelor internaţionale profunde ale partidului nostru s-a înscris, la loc de cinste, participarea delegaţiilor noastre reprezentative — la cel mai înalt nivel — la *Consfătuirile partidelor comuniste şi muncitoreşti desfăşurate la Moscova, în 1957 şi 1960.*

Reprezentanţii partidului nostru au luat parte de asemenea, de fiecare dată, şi la celelalte întîlniri, consultări şi conferinţe internaţionale ale mişcării comuniste şi muncitoreşti, aducîndu-şi contribuţia la soluţionarea constructivă a problemelor supuse dezbaterii.

În anii revoluţiei şi construcţiei socialiste, Partidul Comunist Român a întreţinut legături,în variate forme, cu numeroase partide comuniste şi muncitoreşti din întreaga lume.

În continuă creştere s-au aflat în anii pe care-i avem în atenţie relaţiile internaţionale ale statului nostru socialist. În centrul acestora s-au situat legăturile cu toate ţările socialiste. Eforturi serioase au fost depuse pentru întreţinerea unor relaţii cît mai bune cu cele mai diverse state, indiferent de orînduirea lor social-economică.

*

* *

După victoria deplină şi definitivă a socialismului în România, în anii 1963—1965, socialismul — sistem economic dinamic şi în continuă dezvoltare — a început să se dezvolte pe propria-i bază economică şi să cunoască un proces de maturizare în toate sferele vieţii sociale. România a început să traverseze, în continuare, prima fază a orînduirii comuniste — socialismul —, fază ce se întinde pe o perioadă îndelungată, pînă la construirea comunismului, societatea urmînd să parcurgă mai multe etape, fiecare reprezentînd trepte de dezvoltare, de maturizare a forţelor şi relaţiilor de producţie, precum şi a suprastructurii.

În momentele în care în România socialismul ieşise victorios, deplin şi definitiv, la oraşe şi la sate, Partidul Comunist s-a preocupat cu grijă de schiţarea cadrului şi liniilor directoare de consolidare şi dezvoltare a socialismului. Aceasta s-a făcut în cadrul unor congrese, conferinţe naţionale şi plenare intrate încă la momentul ţinerii lor în conştiinţa naţiunii. Cu aceste prilejuri s-a desfăşurat o intensă activitate pentru aşezarea temeinică, trainică, a noilor relaţii de producţie, de asigurare a vieţii sociale în concordanţă cu cerinţele lor de eliminare a unor anacronisme şi rămîneri în urmă, de perfecţionare a întregului organism social.

La 19 martie 1965 a încetat din viaţă Gheorghe Gheorghiu-Dej, primul secretar al C.C. al P.C.R., preşedintele Consiliului de Stat.

Plenara C.C. al P.C.R. din 22 martie 1965 a ales în funcţia de prim-secretar al C.C. al P.C.R. pe tovarăşul Nicolae Ceauşescu. Conform orientărilor Conferinţei Naţionale şi a hotărîrii Plenarei C.C. al P.C.R. din 8 decembrie 1967, *Marea Adunare Naţională a ales, în sesiunea din 9 decembrie 1967, în funcţia de Preşedinte al Consiliului de Stat, pe tovarăşul Nicolae Ceauşescu.*

Lectură

Din **Raportul C.C. al P.C.R. la cel de-al IX-lea Congres al partidului (1965)**

„Măsurînd drumul străbătut de opera de construcţie socialistă, nu putem să nu încercăm un sentiment de adîncă satisfacţie pentru tot ce am înfăptuit. Dar noi, comuniştii, considerăm că mai avem încă mult de făcut pe calea dezvoltării industriale a ţării, a făuririi unei agriculturi moderne, pentru ridicarea patriei la nivelul ţărilor cu economie avansată, la acel stadiu care să asigure poporului român o viaţă îmbelşugată, o înaltă civilizaţie materială şi spirituală."

ÎNTREBĂRI ŞI PROBLEME DE DISCUTAT

1. Ce căi s-au folosit în România pentru făurirea economiei socialiste unitare?
2. Caracterizaţi cîteva momente mai importante din activitatea pentru făurirea şi perfecţionarea statului socialist în România.
3. Înfăţişaţi aspectele mai deosebite ale rezolvării problemei naţionale în România. Care sînt bazele deplinei unităţi şi frăţii în care muncesc şi trăiesc astăzi oamenii muncii români şi cei de alte naţionalităţi?
4. Enumeraţi coordonatele principale pe care s-a asigurat creşterea rolului conducător al Partidului Comunist în anii revoluţiei şi construcţiei socialiste în România.

CONSOLIDAREA SOCIETĂŢII SOCIALISTE ÎN ŢARA NOASTRĂ

1. **Desfăşurarea lucrărilor Congresului al IX-lea al P.C.R.**
2. **Republica Socialistă România şi adoptarea unei noi Constituţii.**
3. **Conferinţa Naţională a P.C.R. din decembrie 1967.**

Victoria socialismului în România, realizările mărețe obţinute prin munca şi priceperea întregului popor român condus de partidul său comunist au creat o bază trainică pentru dezvoltarea în perspectivă a societăţii socialiste, pentru înflorirea ei multilaterală.

1. Desfăşurarea lucrărilor Congresului al IX-lea al P.C.R. Unul din capitolele luminoase ale istoriei naţionale a fost marcat de *Congresul al IX-lea al P.C.R.,* desfăşurat la Bucureşti între 19 şi 24 iulie 1965.

Documentele dezbătute şi adoptate de Congres, *Raportul general prezentat de tovarăşul Nicolae Ceauşescu,* document de covîrşitoare însemnătate teoretică şi practică, în care şi-au găsit o strălucită expresie clarviziunea şi spiritul novator, au trasat întregului popor un program vast şi mobilizator de activitate. Congresul a adoptat *Directivele cu privire la Planul cincinal 1966—1970* şi cele cu privire la *valorificarea surselor energetice şi electrificarea ţării, 1966—1975, Statutul P.C.R., Moţiunea de solidaritate cu poporul vietnamez.* La acest congres *s-a hotărît ca Partidul Muncitoresc Român să-şi reia titulatura de Partidul Comunist Român.*

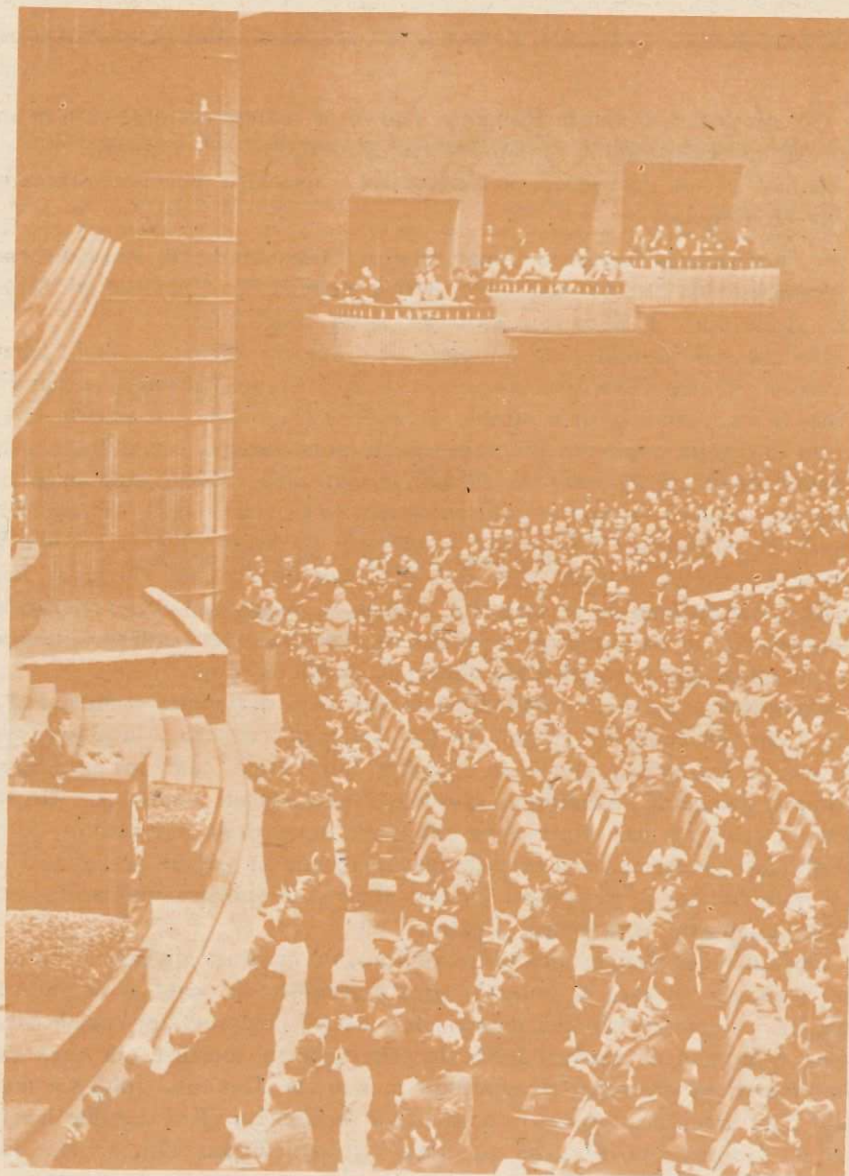
Într-o atmosferă de un deosebit entuziasm, *Congresul a ales în funcţia de Secretar general al partidului pe tovarăşul Nicolae Ceauşescu,* hotărîre întîmpinată cu o unanimă aprobare de către întregul partid şi popor.

Congresul a prevăzut continuarea neabătută a dezvoltării complexe şi echilibrate a întregii economii, fixînd ritmuri înalte de creştere a producţiei industriale, mai cu seamă în ramurile de deosebită importanţă, cum sînt baza de materii prime şi energetice, metalurgia, construcţiile de maşini, chimia ş.a. Un accent deosebit a fost pus pe valorificarea raţională, superioară a resurselor ţării. Au fost prevăzute de asemenea o serie de măsuri menite să asigure dezvoltarea intensivă şi multilaterală a agriculturii, printre altele prin sporirea mijloacelor de mecanizare, chimizare, extinderea irigaţiilor etc.

Documentele Congresului reflectau totodată legătura dialectică dintre progresul economic al ţării şi îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă şi de muncă ale populaţiei, creşterea retribuţiei muncii, dezvoltarea construcţiilor social-culturale, sporirea volumului de mărfuri desfăcute prin comerţul socialist, ocrotirea sănătăţii, îmbunătăţirea protecţiei şi securităţii muncii etc. Dat fiind rolul tot mai important care îi revenea ştiinţei în construcţia socialistă au fost stabilite o serie de măsuri în vederea întăririi bazei materiale a ştiinţei, îmbunătăţirea organizării şi îndrumării cercetării ştiinţifice, pe bază de programe unitare de cercetare şi de pregătire a cadrelor. De asemenea, a fost prevăzută perfecţionarea continuă a în-

vățămîntului de toate gradele, înființarea de licee industriale, agricole, economice și pedagogice, asigurarea gratuității manualelor pentru toți elevii din școlile de cultură generală și din licee etc.

2. Republica Socialistă România și adoptarea unei noi Constituții. Congresul al IX-lea al P.C.R., ținînd seama de schimbările structurale petrecute în viața națiunii române prin victoria socialismului, a stabilit sarcina *schimbării denumirii țării în Republica Socialistă România* și *adoptarea unei noi Constituții.*

Tovarășul Nicolae Ceaușescu prezentînd Raportul C.C. al P.C.R. la Congresul al IX-lea al partidului

În timpul lucrărilor Congresului al IX-lea al P.C.R.

Marea Adunare Națională, îndeplinind în istorica sesiune din 21 august 1965 atribuția de Adunare Constituantă, a adoptat *Constituția Republicii Socialiste România.* Noua lege fundamentală a patriei sintetizează succesele istorice obținute de popor, consfințește rolul de conducător al Partidului Comunist, caracterul orînduirii de stat, bazată pe proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție, reflectă noua structură socială a țării, consacră rolul clasei muncitoare, prevede și garantează marile drepturi și libertăți obținute de popor, îndatoririle cetățenilor. În deplină concordanță cu hotărîrea poporului român de a-și consacra toate forțele construcției socialismului și păcii, în Constituție sînt prevăzute principiile de bază ale politicii externe a țării, obiectivele fundamentale ale statului în relațiile cu alte state.

Hotărîrile Congresului au declanșat pretutindeni în țară o vie preocupare pentru realizarea obiectivelor stabilite, pentru dezvoltarea experienței în construcția socialistă. *Întrecerea socialistă* a luat un avînt nemaiîntîlnit pînă atunci în țara noastră. Participarea tot mai activă a maselor populare la dezbaterea și înfăptuirea principalelor probleme ale politicii interne și externe a statului a devenit caracteristica definitorie a lărgirii continue a democrației socialiste.

3. Conferința Națională a P.C.R. din decembrie 1967. Un moment remarcabil în lupta pentru înfăptuirea hotărîrilor Congresului al IX-lea l-a constituit *Conferința Națională a P.C.R. din decembrie 1967,* care a adoptat Directivele cu privire la: perfecționarea conducerii și planificării economiei naționale, corespunzător condițiilor noii etape de dezvoltare socialistă a României; îmbunătățirea organizării administrativ-teritoriale a țării și sistematizării localităților rurale; perfecționarea metodelor de organizare și conducere a vieții sociale, muncii organelor de partid, de stat și a organizațiilor obștești.

Potrivit hotărîrilor Conferinței Naționale, în cadrul fiecărei verigi economice au fost constituite organe colective de conducere. De o mare importanță au

Oameni ai muncii salută Constituția Republicii Socialiste România în cadrul marii demonstrații populare la 23 August 1965

fost măsurile luate pentru *organizarea administrativ-teritorială și sistematizarea localităților rurale.* Prin organizarea teritoriului țării în *39 de județe* s-a asigurat îmbunătățirea activității administrative, edilitar-gospodărești și social-culturale, utilizarea mai judicioasă a resurselor locale și forței de muncă, atragerea largă a cetățenilor la rezolvarea treburilor obștești.

Măsuri importante au fost luate pentru perfecționarea metodelor de conducere și îndrumare de către partid a întregii vieți economice, politice, sociale, de stat și obștești. Pentru a asigura soluționarea unitară și operativă a problemelor de către organele de partid și de stat, s-a trecut la aplicarea măsurii ca de activitatea de conducere, atît pe linie de partid cît și pe linie de stat, să se ocupe o singură persoană. Întrucît în procesul evoluției pe calea socialismului o importanță tot mai mare capătă gîndirea socială, fundamentată pe concepția științifică despre lume și viață, generalizarea teoretică a practicii sociale, creația artistică și culturală, de activitatea politico-ideologică se ocupă în mod nemijlocit partidul, *Comisia ideologică* constituită în cadrul Comitetului Central. S-a stabilit, totodată, ca problemele principale ale politicii externe să fie rezolvate de către *Comitetul Politic Executiv,* iar politica de cadre să se desfășoare sub îndrumarea nemijlocită a Comitetului Central.

Măsuri importante au fost adoptate, de asemenea, pentru *perfecționarea activității Marii Adunări Naționale,* fiind introdus sistemul sesiunilor deschise cu durată mai mare, în plen sau pe comisii. Îmbunătățiri importante au fost aduse organizării aparatului Consiliului de Miniștri, ministerelor și celorlalte organe centrale.

În vederea fructificării cît mai depline a energiilor creatoare ale oamenilor muncii aparținînd naționalităților conlocuitoare, au fost create *Consilii naționale ale oamenilor muncii* de diferite naționalități.

De o însemnătate deosebită pentru dezvoltarea democrației socialiste a fost constituirea, la sfîrșitul anului 1968, a *Frontului Unității Socialiste* (denumit din 1980 Frontul Democrației și Unității Socialiste), care înmănunchează, alături de P.C.R., forța politică conducătoare a societății socialiste, toate organizațiile de masă și obștești, exponenții tuturor claselor și păturilor sociale care alcătuiesc structura societății noastre.

Președinte al Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste a fost și este tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Ținîndu-se seama de hotărîrile Congresului al IX-lea, privitoare la îmbunătățirea activității de planificare și conducere a agriculturii socialiste, în martie 1966 a avut loc *Congresul Cooperativelor agricole de producție,* care a instituționalizat *Uniunile cooperatiste,* ca verigi importante ale organizării pe scară națională a țărănimii cooperatiste și a aprobat noul Statut al Cooperativelor agricole de producție.

În lumina Directivelor Congresului al IX-lea privitoare la dezvoltarea științei a fost creat *Consiliul Național al Cercetării Științifice.* În ceea ce privește dezvoltarea învățămîntului, un moment important l-a înscris *Plenara C.C. al P.C.R., din 22—25 aprilie 1968, care a dezbătut „Legea învățămîntului în România",* adoptată de Marea Adunare Națională, lege în care s-a stabilit, printre altele, prelungirea duratei învățămîntului general obligatoriu la 10 ani.

Astfel, printr-o vastă și temeinică activitate politico-organizatorică, fără egal în trecut, conducerea partidului a asigurat, pas cu pas, traducerea în viață a Directivelor celui de-al IX-lea Congres. În anii cincinalului 1966—1970, pe harta țării au apărut sute și sute de noi capacități și obiective industriale importante. Producția industrială a crescut într-un ritm anual de peste 12,3%, față de 10,8% cît se prevăzuse. La rîndul ei, producția agricolă a depășit limita superioară prevăzută în Directivele Congresului al IX-lea. La începutul anului 1970, pe ogoare lucrau peste 105 000 tractoare și zeci de mii de alte mașini agricole. Concomitent cu industria și agricultura s-au dezvoltat transporturile, construcțiile, celelalte ramuri ale producției materiale. În aceeași perioadă au cunoscut o dezvoltare impetuoasă învățămîntul, cercetarea științifică, arta și cultura. A crescut necontenit nivelul de trai material și spiritual. S-a lărgit continuu democrația socialistă. După Congresul al IX-lea, conducerea partidului a încetățenit practica de a supune dezbaterii publice problemele de interes național — interne și externe, de a organiza sistematic consfătuiri cu cadre superioare, specialiști, oameni de știință și cultură, scriitori etc., ceea ce atestă modul profund democratic de fundamentare a politicii partidului și statului nostru.

România și-a extins relațiile de colaborare economice, tehnico-științifice, în primul rînd cu toate țările socialiste, cît și cu celelalte state, fără deosebire de orînduirea lor socială, pe baza principiilor neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc, respectării independenței și suveranității naționale.

Din Raportul C.C. al P.C.R. prezentat de tovarăşul Nicolae Ceauşescu la cel de-al IX-lea Congres al partidului

„Cel de-al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român va rămîne înscris cu litere de aur în istoria României...

...*Ne exprimăm deplina convingere că muncitorimea, ţărănimea, intelectualitatea, întregul popor vor munci cu şi mai mult elan, pentru traducerea în viaţă a politicii partidului, pentru înfăptuirea măreţelor sarcini trasate de Congres.* În următorii cinci ani, poporul român va parcurge încă o etapă pe drumul vieţii sale noi, se va apropia şi mai mult de piscurile înalte ale civilizaţiei, de societatea comunistă!"

Din Rezoluţia adoptată de cel de-al IX-lea Congres al P.C.R.

„Propunerea ca patria noastră să poarte denumirea de Republica Socialistă România *corespunde pe deplin stadiului actual de dezvoltare a societăţii noastre. În proiectul de Constituţie îşi găsesc consacrarea trăsăturile fundamentale ale orînduirii sociale şi de stat din ţara noastră: caracterul unitar al statului, deţinerea suverană a întregii puteri de către popor; proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producţie; rolul clasei muncitoare de clasă conducătoare a societăţii; alianţa clasei muncitoare cu ţărănimea; participarea activă a intelectualităţii la întreaga muncă desfăşurată de poporul nostru; egalitatea deplină a tuturor cetăţenilor patriei, fără deosebire de naţionalitate, înfrăţiţi pe veci şi alcătuind împreună marea familie a României socialiste.*

Congresul adoptă Statutul Partidului Comunist Român — legea fundamentală a partidului —, care sintetizează experienţa dobîndită în decursul anilor, ţine seama de schimbările petrecute în viaţa partidului şi a societăţii noastre, de noile condiţii istorice şi de stadiul actual al luptei pentru desăvîrşirea construcţiei socialiste. Organele şi organizaţiile de partid, toţi comuniştii au datoria de a lupta pentru aplicarea neabătută a prevederilor Statutului, pentru întărirea continuă a unităţii partidului, creşterea forţei lui politico-organizatorice, a rolului său conducător în opera de desăvîrşire a construcţiei socialiste.

Congresul hotărăşte ca partidul să poarte denumirea de PARTIDUL COMUNIST ROMÂN, întrucît această denumire corespunde în întregime caracteristicilor partidului de detaşament de avangardă al clasei muncitoare, de conducător politic al poporului, etapei actuale de dezvoltare a ţării, scopului final al partidului — construirea societăţii comuniste."

ÎNTREBĂRI ŞI PROBLEME DE DISCUTAT

1. În ce constau semnificaţiile istorice ale celui de-al IX-lea Congres al P.C.R.?
2. Ce idei fundamentale sînt cuprinse în Constituţia Republicii Socialiste România adoptată în 1965?

PARTEA A PATRA

FĂURIREA SOCIETĂŢII SOCIALISTE MULTILATERAL DEZVOLTATE ŞI ÎNAINTAREA ROMÂNIEI SPRE COMUNISM

EDIFICAREA SOCIETĂŢII SOCIALISTE MULTILATERAL DEZVOLTATE

1. Trecerea într-o nouă etapă a dezvoltării vieţii sociale, etapa construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate. Congresul al X-lea al P.C.R.
2. Congresul al XI-lea al P.C.R.
3. Istoria zilelor noastre la cele mai înalte cote ale împlinirilor socialiste.

1. Trecerea într-o nouă etapă a dezvoltării vieţii sociale, etapa construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate. Congresul al X-lea al P.C.R. Înaintînd în procesul firesc de generalizare şi înflorire a relaţiilor socialiste în ţara noastră, România a trecut într-o nouă etapă a dezvoltării vieţii sociale, aceea a construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate.

Făurirea unei astfel de societăţi presupune dezvoltarea rapidă a tuturor laturilor vieţii sociale, perfecţionarea organizării şi conducerii acesteia, ridicarea bunăstării întregului popor, a nivelului general de cultură şi educaţie socialistă a maselor, formarea omului nou, dezvoltarea multilaterală a fiecărui membru al societăţii, promovarea eticii şi echităţii socialiste.

Pe plan teoretic, rezultînd din analiza ştiinţifică a stadiului de dezvoltare în care se afla ţara noastră, *conceptul de societate socialistă multilateral dezvoltată* a fost conturat la Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român, pe baza Raportului prezentat de către tovarăşul *Nicolae Ceauşescu*, în numele Comitetului Central al Partidului Comunist Român, fiind dezvoltat apoi la Congresul al XI-lea al partidului, din noiembrie 1974.

Congresul al X-lea al partidului, desfăşurat între 6—12 august 1969, a aprobat: Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea P.C.R. în perioada dintre Congresul al IX-lea şi Congresul al X-lea al P.C.R. şi sarcinile de viitor ale partidului; Directivele privind Planul cincinal pe anii 1971—1975 şi liniile directoare ale dezvoltării economiei naţionale pe perioada 1976—1980. Au fost aprobate, de asemenea, Raportul Comisiei Centrale de Revizie, precum şi modificările propuse a fi aduse Statutului P.C.R.

Dînd expresie voinţei întregului partid şi întregului popor român, *Congresul, într-o atmosferă de însufleţit entuziasm, a reales în funcţia de Secretar general al Partidului Comunist Român pe tovarăşul Nicolae Ceauşescu.*

Documentele Congresului al X-lea au definit într-o largă viziune programul de dezvoltare a României în domeniul economiei, al ştiinţei şi culturii, al perfecţionării orînduirii sociale şi de stat, în vederea asigurării condiţiilor pentru trecerea treptată spre comunism. De o mare importanţă pentru activitatea partidului, a întregului popor, a fost clarificarea teoretică a conţinutului etapei de dezvoltare în care păşea ţara noastră, etapa făuririi societăţii socialiste multilateral dezvol-

tate. Menţionînd că în România era creată baza tehnico-materială a socialismului, Congresul preciza că era necesară o intensă activitate pentru dezvoltarea multilaterală a socialismului în toate sferele vieţii sociale.

Stadiul atins de economia naţională, nivelul şi structura ramurilor ei, resursele de care dispunea permiteau ca în deceniul următor România să se apropie tot mai mult de ţările cu o economie avansată.

Congresul al X-lea a stabilit ca în centrul eforturilor întregului popor să stea *continuarea consecventă a industrializării* pe baza celor mai noi cuceriri ale revoluţiei tehnico-ştiinţifice contemporane. Un accent deosebit era pus pe dezvoltarea industriei grele, cu o structură modernă, diversificarea bazei energetice, intensificarea producţiei de înlocuitori ai materiilor prime etc. A fost prevăzut un raport cît mai judicios între grupele A şi B ale producţiei, menit să asigure creşterea, diversificarea şi modernizarea industriei uşoare şi alimentare. A fost subliniată în acelaşi timp importanţa acordată de partid repartizării teritoriale cît mai judicioase a industriei, avîndu-se în vedere atît criteriile de eficienţă economică, cît şi cele sociale. O parte componentă a politicii economice, elaborate de Congres, a constituit-o *dezvoltarea intensivă, multilaterală a agriculturii,* prin folosirea raţională a pămîntului, realizarea unui amplu program de irigaţii, chimizarea complexă şi dotarea cu o gamă variată de maşini agricole.

Congresul al X-lea a pus într-o puternică lumină marea însemnătate pe care o are pentru evoluţia ascendentă a economiei româneşti *politica de dezvoltare a acumulărilor* — condiţie hotărîtoare a întăririi continue a bazei tehnico-materiale a socialismului. Astfel, pentru perioada 1971—1975, s-au prevăzut investiţii în valoare de 420—435 miliarde lei din fondurile centralizate ale statului.

Aspect din desfăşurarea Congresului al X-lea al P.C.R.

Adunarea populară din Capitală prilejuită de aniversarea semicentenarului glorios al P.C.R. (1971)

Un puternic avînt a fost imprimat de către Congresul al X-lea ridicării continue a nivelului de trai, dezvoltării științei, artei și culturii.

În anii următori Congresului al X-lea, P.C.R. a desfășurat o vastă activitate pentru înfăptuirea hotărîrilor adoptate. Au fost luate măsuri pentru întărirea continuă a rolului conducător al partidului, pentru îmbunătățirea activității generale a statului în economie, învățămînt, știință și cultură, în întreaga viață socială, pentru organizarea rațională și simplificarea aparatului de stat, de apropiere a activității de conducere, de activitatea economico-socială concretă, pentru adîncirea democrației socialiste și intensificarea participării maselor populare la conducerea treburilor obștești, a statului etc.

Sub conducerea organelor de partid s-a trecut la introducerea unui stil de muncă științific în toate domeniile de activitate. La 8 iulie 1971 a fost constituită *Comisia centrală de partid și de stat pentru elaborarea prognozelor de dezvoltare economică și socială a României.*

O însemnătate tot mai mare a dobîndit în această perioadă activitatea ideologică menită să asigure însușirea de către masele largi a tot ceea ce este mai valoros în domeniul culturii, științei și tehnicii contemporane, pentru fructificarea concepției filozofice despre lume și viață, pentru stimularea gîndirii vii și a acțiunii revoluționare a oamenilor muncii. Între 3—5 noiembrie 1971 s-au desfășurat, la București, lucrările Plenarei C.C. al P.C.R., în cadrul căreia tovarășul *Nicolae Ceaușescu* a prezentat expunerea cu privire la *Programul P.C.R. pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste și comuniste.*

Partidul Comunist Român s-a preocupat îndeaproape de desfășurarea unei *politici externe* în deplină concordanță cu interesele și aspirațiile poporului român. Pe lîngă numeroase acțiuni consacrate dezvoltării relațiilor de prietenie și colaborare cu toate țările lumii, indiferent de orînduirea lor socială, pentru edificarea securității europene și stingerea tuturor focarelor de război din lume, *România a inițiat la O.N.U. adoptarea unor importante rezoluții* privitoare la promovarea în rîndurile tineretului a idealurilor de pace, respect reciproc și înțelegere între popoare, la inițierea unor acțiuni pe plan regional, în vederea îmbunătățirii relațiilor de bună vecinătate între statele europene cu sisteme social-politice diferite ș.a. Recunoașterea prestigiului obținut de țara noastră în politica internațională s-a concretizat, printre altele, în faptul că România a fost aleasă membră în Consiliul dezvoltării industriale, Consiliul de administrație, Consiliul consultativ pentru aplicarea științei și tehnicii, toate organisme specializate ale O.N.U. României i-a fost încredințată președinția celei de-a XXII-a Sesiuni a Adunării Generale a O.N.U. și a fost aleasă a doua oară membră nepermanentă a Consiliului de securitate.

De o însemnătate deosebită în obținerea remarcabilelor succese în îndeplinirea Directivelor Congresului al X-lea au fost hotărîrile *Conferinței Naționale a P.C.R., din 19—21 iulie 1972,* privitoare la accelerarea progresului economico-social al țării, pentru făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate.

O importanță deosebită pentru mersul ascendent al României pe calea civilizației socialiste și comuniste, a creșterii contribuției țării noastre la crearea unei lumi mai bune și mai drepte a avut alegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu în funcția de Președinte al Republicii Socialiste România. Concretizînd votul unanim al tuturor conștiințelor țării, Marea Adunare Națională, convocată la 28 martie 1974 în a XII-a Sesiune a celei de-a VI-a Legislaturi, marcată de o puternică atmosferă de dragoste și încredere nemărginită, a ales pe tovarășul *Nicolae Ceaușescu Președinte al Republicii Socialiste România.*

Pe baza succeselor istorice dobîndite de poporul român în toate domeniile de activitate, în anii revoluției și construcției socialiste, sub conducerea partidului, Congresul al X-lea a apreciat că s-au creat condițiile necesare pentru trecerea la o etapă nouă a dezvoltării socialiste a țării, *etapa făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate.* Această etapă a început odată cu trecerea la realizarea cincinalului 1971—1975 și se va întinde, după cum s-a subliniat la Congresul al X-lea, pe o perioadă de cîteva cincinale.

Planul cincinal 1971—1975 a asigurat o puternică dezvoltare a forțelor de producție pe întreg teritoriul țării, precum și ridicarea la un nivel superior a activității economice, politice și organizatorice generale.

Bilanțul activității desfășurate de clasa muncitoare, de întregul popor, sub conducerea Partidului Comunist Român, pentru făurirea socialismului în România, este deosebit de pozitiv, rezultatele obținute în toate domeniile de activitate sînt remarcabile. În societatea românească s-au înfăptuit cele mai profunde schimbări structurale de ordin economic, social și politic, cunoscute de-a lungul întregii sale istorii. Dintr-o țară cu un pronunțat caracter agrar, cu o industrie slab dezvoltată și o agricultură insuficient evoluată, România a devenit o țară industrial-agrară, cu o industrie puternică, în plină dezvoltare — organizată pe baza cuceririlor științei și tehnicii moderne, întemeiată pe proprietatea socialistă a întregului popor — și cu o agricultură socialistă de stat și cooperatistă în plin proces de modernizare, capabilă să asigure aprovizionarea în bune condiții a populației cu produse agroalimentare.

Viața a demonstrat pe deplin justețea liniei generale a partidului nostru de industrializare socialistă, factorul determinant al lichidării înapoierii economice, dezvoltării susținute a întregii economii, creșterii nivelului de trai al poporului, întăririi independenței și suveranității naționale, al înaintării sigure pe drumul progresului și civilizației.

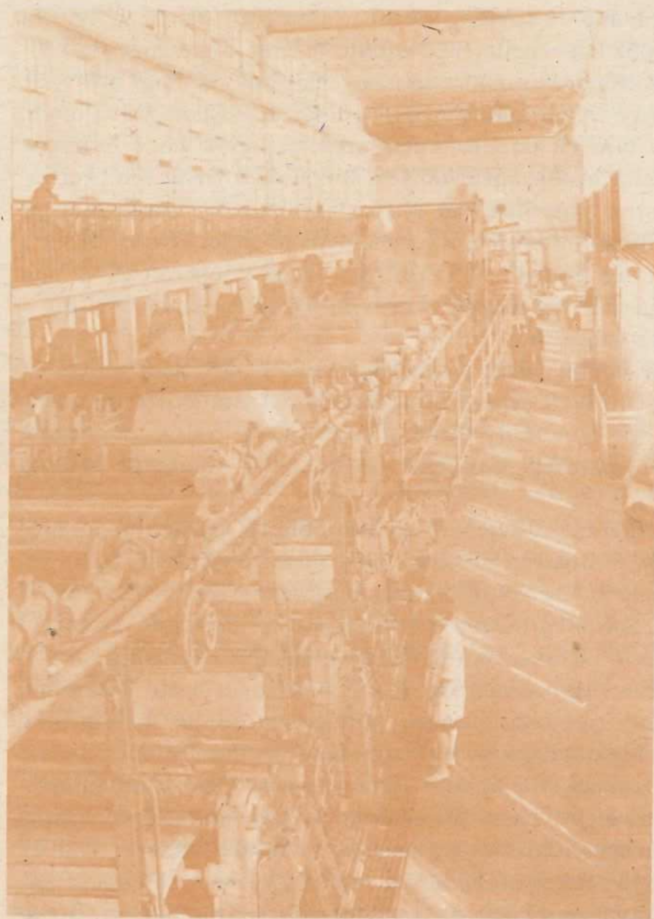
S-a confirmat, de asemenea, justețea orientării politicii partidului în problema agrară, importanța hotărîtoare a acestora în realizarea victoriei noii orînduiri, în dezvoltarea generală a societății. Marea proprietate socialistă agricolă și-a dovedit pe deplin superioritatea asupra micii gospodării țărănești, asigurînd folosirea rațională a mijloacelor tehnice și a forței de muncă, a cuceririlor științei moderne, creșterea producției agroalimentare și îmbunătățirea vieții țărănimii.

Experiența a evidențiat, totodată, justețea politicii partidului în domeniul culturii, al eforturilor pentru extinderea și perfecționarea învățămîntului de toate gradele, pentru dezvoltarea științei și tehnicii — factori esențiali în ridicarea nivelului de cultură a poporului, în progresul multilateral al țării pe calea civilizației moderne. În centrul întregii activități revoluționare a partidului, al operei însăși de edificare socialistă, au stat permanent *ridicarea nivelului de trai material și spiritual al poporului,* satisfacerea cerințelor de viață ale oamenilor muncii, bună-

starea şi fericirea omului, împlinirea multilaterală a personalităţii umane; s-a demonstrat că politica partidului este expresia fidelă a intereselor vitale ale întregului popor. Experienţa transformării revoluţionare a societăţii româneşti a relevat, de asemenea, însemnătatea de prim ordin a preocupării partidului pentru *realizarea idealurilor şi normelor socialiste de viaţă, a principiilor eticii şi echităţii*, pentru înfăptuirea retribuţiei socialiste, corespunzător cantităţii şi calităţii muncii, aportului la progresul patriei, la edificarea noii orînduiri sociale.

Întreaga operă de construcţie socialistă este dovada vie a faptului că partidul nostru şi-a îndeplinit cu cinste rolul de forţă politică conducătoare a naţiunii, asigurînd aplicarea creatoare a legităţilor generale la condiţiile concrete din România şi unirea — pe baza politicii sale revoluţionare — a eforturilor întregului popor în lupta pentru edificarea lumii noi. Experienţa dobîndită de Partidul Comunist Român, de poporul nostru, în transformarea revoluţionară a societăţii româneşti este o contribuţie la îmbogăţirea tezaurului general al teoriei şi practicii revoluţionare mondiale, la dezvoltarea socialismului ştiinţific.

Marile realizări în edificarea socialismului în ţara noastră dovedesc forţa creatoare a clasei muncitoare, care îşi îndeplineşte cu succes rolul de clasă conducătoare a societăţii, arată vitalitatea alianţei muncitoreşti-ţărăneşti, a colaborării strînse cu intelectualitatea. Ele relevă forţa unită a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naţionalitate, capacitatea creatoare a poporului nostru, care, stăpîn pe destinele sale, îşi făureşte viaţa în mod liber, corespunzător voinţei şi năzuinţelor lui.

Aspect de la Combinatul de celuloză din Brăila

Înfăptuind revoluţia socialistă şi asigurînd edificarea cu succes a noii orînduiri sociale în patria noastră, poporul român a realizat nu numai o măreaţă operă istorică naţională, ci a adus totodată o contribuţie însemnată la lupta forţelor revoluţionare de pretutindeni pentru libertate şi progres social, la cauza întăririi socialismului în lume, la creşterea prestigiului şi influenţei sale asupra dezvoltării sociale contemporane.

Pe drept cuvînt, remarcabilelor succese obţinute de România în opera de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate li se adaugă prestigioasele realizări obţinute pe planul afirmării sale internaţionale. Pe magistrala timpului dovezile concrete, vizibile, edificatoare, ale sporirii prestigiului internaţional al ţării noastre s-au înscris şi se înscriu într-o înlănţuire logică.

Întreaga politică a Partidului Comunist Român, în indisolubila unitate a laturilor sale interne şi externe, corespunde pe deplin atît intereselor fundamentale ale poporului român, cît şi intereselor generale ale cauzei socialismului în lume, colaborării între popoare, statornicirii şi întăririi păcii.

Activitatea de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate se desfăşoară în condiţii internaţionale complexe, caracterizate prin amploarea luptei forţelor antiimperialiste, democratice şi progresiste pentru înţelegere şi destindere în lume, pentru progres social şi pace, prin creşterea continuă şi accentuarea superiorităţii lor în raportul mondial de forţe, prin ofensiva lor pe toate planurile vieţii sociale.

Evoluţia evenimentelor din lumea contemporană, procesele petrecute în viaţa internaţională, mutaţiile în raportul de forţe confirmă pe deplin justeţea principiilor şi orientărilor fundamentale ale Congreselor al IX-lea şi al X-lea ale partidului, politica promovată cu consecvenţă de partid în domeniul relaţiilor externe.

Ca detaşament activ al forţelor revoluţionare ale contemporaneităţii, Partidul Comunist Român s-a preocupat stăruitor — în anii ce au urmat Congresului al X-lea — *de realizarea unei unităţi noi a mişcării comuniste şi muncitoreşti*, care, pornind de la diversitatea condiţiilor în care acţionează partidele, de la varietatea formelor de trecere la socialism, să se bazeze pe principiile deplinei egalităţi în drepturi între toate partidele, neamestecului în treburile interne, pe respectarea dreptului fiecărui partid de a-şi elabora de-sine-stătător politica internă şi internaţională, de a-şi stabili directivele, formele şi metodele de activitate.

Datorită succeselor interne, precum şi politicii sale externe principiale şi constructive, România a ajuns să se bucure de un prestigiu în lume fără precedent în întreaga sa istorie. De la România de odinioară, aservită economic şi dominată politic de diferite mari puteri, izolată, slab cunoscută în lume, la Republica Socialistă România de astăzi, liberă, independentă şi înfloritoare, cu înaltă autoritate şi prieteni pe toate meridianele, respectată şi apreciată cu căldură pentru prezenţa deosebit de activă şi dinamică, pentru cuvîntul chibzuit şi realist pe

care îl aduce la soluţionarea problemelor mondiale în conformitate cu năzuinţele popoarelor, este un drum istoric ce marchează transformările uriaşe petrecute în situaţia internaţională a României.

2. Congresul al XI-lea al P.C.R. În istoria patriei noastre rămîn înscrise cu litere de aur, pentru totdeauna, puternicele semnificaţii ale celui de-al *XI-lea Congres al Partidului Comunist Român.*

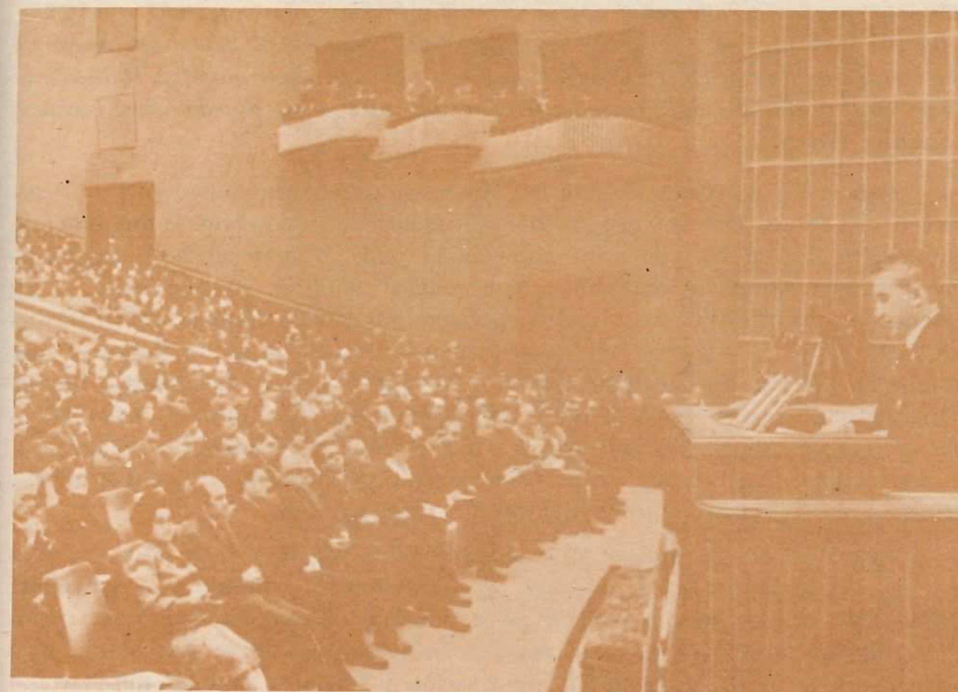
Într-o atmosferă de puternic entuziasm şi efervescenţă politică, întregul popor român a întîmpinat cu prestigioase succese, în toate sectoarele de activitate, deschiderea celui de-al XI-lea Congres al Partidului Comunist Român, eveniment care a constituit un nou prilej de efectuare a bilanţului realizărilor obţinute în anii socialismului şi de direcţionare a eforturilor viitoare. Congresul al XI-lea a fost primit de întregul partid şi popor ca o nouă manifestare istorică, în care Partidul Comunist Român avea să dea noi conturări — pe coordonatele contemporaneităţii — operei căreia i se dedică de decenii — făurirea societăţii socialiste şi comuniste în patria noastră —, edificiu care va corespunde pe deplin năzuinţelor şi avîntului patriotic, revoluţionar, al atîtor generaţii de înaintaşi, care au militat cu gîndul şi fapta pentru un trai mai bun, pentru o Românie liberă şi independentă.

În această ambianţă politică s-au deschis în Capitala patriei, în Sala Palatului R.S. România, în ziua de 25 noiembrie 1974, *lucrările celui de-al XI-lea Congres al Partidului Comunist Român.* Erau prezenţi 2 462 de delegaţi. Totodată, la Congres au participat 139 delegaţii din 104 ţări, ale partidelor comuniste, socialiste, democratice, ale mişcărilor de eliberare naţională şi ale altor organizaţii progresiste, antiimperialiste, de pe toate continentele.

Congresul a adoptat în unanimitate următoarea *ordine de zi:* 1. Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresul al X-lea şi Congresul al XI-lea al P.C.R. şi sarcinile de viitor ale partidului. 2. Raportul Comisiei Centrale de Revizie. 3. Proiectul Programului Partidului Comunist Român de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism. 4. Proiectul de Directive ale Congresului al XI-lea al Partidului Comunist Român cu privire la Planul cincinal 1976—1980 şi liniile directoare ale dezvoltării economico-sociale a României pentru perioada 1981—1990. 5. Cu privire la modificarea unor prevederi ale Statutului Partidului Comunist Român. 6. Proiectul de norme ale vieţii şi muncii comuniştilor, ale eticii şi echităţii socialiste. 7. Alegerea Comitetului Central al partidului, a Secretarului general al Partidului Comunist Român şi a Comisiei Centrale de Revizie.

Întîmpinat cu un deosebit entuziasm de delegaţi şi invitaţi, *tovarăşul Nicolae Ceauşescu a prezentat Congresului Raportul Comitetului Central* cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresul al X-lea şi Congresul al XI-lea al P.C.R. şi sarcinile de viitor ale partidului.

Document de inestimabilă valoare teoretică şi practică, Raportul a înregistrat de la început, cu multă satisfacţie, că *„Congresul al XI-lea al partidului îşi desfăşoară lucrările într-o ambianţă de entuziasm şi muncă avîntată a întregului popor, care obţine victorii remarcabile în realizarea înainte de termen a planului cincinal".*

Aspect din timpul desfăşurării Congresului al XI-lea al P.C.R.

Referindu-se la bilanţul anilor trecuţi de la al X-lea Congres al partidului, Raportul constata că, în această perioadă istoriceşte relativ scurtă, poporul român a obţinut mari succese în toate domeniile de activitate, în dezvoltarea liberă a ţării, în ridicarea ei pe noi culmi de progres şi civilizaţie socialistă. *„Însemnătatea istorică epocală a acestui Congres* — a subliniat tovarăşul *Nicolae Ceauşescu — constă în faptul că el va adopta primul program al Partidului Comunist Român, Carta ideologică fundamentală a partidului, programul făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi al înaintării patriei noastre spre comunism".*

Raportul a analizat aprofundat şi pe multiple planuri succesele obţinute de poporul nostru, sub conducerea partidului, în îndeplinirea hotărîrilor Congresului al X-lea, în realizarea cincinalului înainte de termen, afirmînd că *„măreţele realizări dobîndite demonstrează concludent justeţea politicii partidului, care se bazează pe aplicarea creatoare a adevărurilor general-valabile la condiţiile concrete ale României, care înfăptuieşte neabătut principiile marxist-leniniste în întreaga operă de construcţie a noii orînduiri sociale".*

În a doua parte a Raportului au fost amplu analizate activitatea şi politica internaţională a partidului şi statului între cele două congrese şi liniile directoare ale politicii viitoare a României pe arena mondială. Strălucita abordare a unei asemenea problematici majore a putut conduce la desprinderea unor concluzii cu adîncă valoare politică şi ştiinţifică. Caracterizînd marile schimbări produse în dezvoltarea lumii contemporane în ultimii ani, Raportul a constatat că *„schimbă-*

rile fundamentale revoluţionare care s-au produs în viaţa internaţională în perioada ce a trecut de la Congresul al X-lea al partidului confirmă pe deplin aprecierile şi orientările stabilite de acest Congres, demonstrează cu putere justeţea politicii externe promovate cu consecvenţă de Partidul Comunist Român şi Republica Socialistă România".

Raportul a acordat un spaţiu larg analizării dezvoltării consecvente a prieteniei şi colaborării ţării noastre cu toate ţările socialiste, colaborării multilaterale cu ţările în curs de dezvoltare, cu toate statele lumii, în interesul cauzei progresului, destinderii şi păcii internaţionale, necesităţii lichidării subdezvoltării, a instaurării unei noi ordini economice şi politice mondiale, a democratizării relaţiilor internaţionale, a făuririi unei lumi mai bune şi mai drepte; în Raport a fost amplu abordată problema dezarmării, considerată o cerinţă imperioasă a destinderii şi păcii, o cauză vitală a tuturor popoarelor. Un loc important a fost acordat în Raport politicii internaţionaliste a P.C.R., întăririi prieteniei şi solidarităţii cu toate partidele comuniste, cu partidele socialiste şi democratice, cu forţele progresiste, revoluţionare, antiimperialiste din întreaga lume.

În cadrul Congresului al XI-lea al partidului, atenţia principală a fost consacrată relevării necesităţii creşterii şi modernizării continue, în cincinalul 1975—1980, a industriei şi agriculturii, a celorlalte ramuri ale economiei naţionale, ridicării României pe o treaptă superioară de dezvoltare, parcurgerii unei părţi însemnate a drumului de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate. *„La baza activităţii noastre viitoare* — s-a arătat în Raport — *va sta Programul partidului, care fundamentează teoretic şi luminează căile activităţii practice pentru înfăptuirea societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism".* În acest sens, se au în atenţie cu precădere: continuarea dezvoltării în ritm înalt a bazei tehnico-materiale a societăţii noastre, pregătirea forţei de muncă, dezvoltarea învăţămîntului de toate gradele, sporirea contribuţiei cercetării la înfăptuirea revoluţiei tehnico-ştiinţifice în România, ridicarea nivelului de trai material şi spiritual al întregului popor — ţelul suprem al politicii partidului nostru —, participarea activă a României la diviziunea internaţională a muncii, la schimbul mondial de valori materiale şi spirituale. În acest context au fost amplu analizate schimbările profunde ce se produc în structura societăţii româneşti, perfecţionarea continuă a activităţii de conducere a vieţii economice şi sociale, ridicarea rolului statului în organizarea construcţiei socialiste.

În concordanţă cu întreaga dezvoltare a ţării — magistral previzionată în Raport — au fost stabilite căile de întărire a rolului partidului în conducerea întregii noastre naţiuni pe calea edificării societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi a comunismului în România. *„Ca rezultat al activităţii sale consacrate fericirii poporului, al încrederii de care se bucură în masele largi ale celor ce muncesc* — a subliniat Raportul —, *rîndurile partidului au crescut continuu, numărînd aproape 2 480 000 de membri — cu peste 500 000 mai mult decît la Congresul al X-lea. Datorită creşterii rîndurilor clasei muncitoare, sporirii rolului ei în societate, ponderea muncitorilor în partid a crescut de la 42,6 la sută în 1969, la 48,37 la sută în prezent. Numărul membrilor de partid proveniţi din rîndurile ţărănimii cooperatiste este de circa 22 la sută, iar din rîndul intelectualităţii, de peste 21 la sută.*

Aspect de la Uzinele „Timpuri Noi" din Capitală

Merită subliniat faptul că peste 71 la sută din efectivul total al partidului lucrează nemijlocit în sfera producţiei materiale. Din numărul total al membrilor de partid, aproape 25 la sută îl reprezintă femeile. În ceea ce priveşte compoziţia naţională, peste 89 la sută din membrii partidului sînt români, circa 8 la sută maghiari, iar restul, de naţionalitate germană şi alte naţionalităţi".

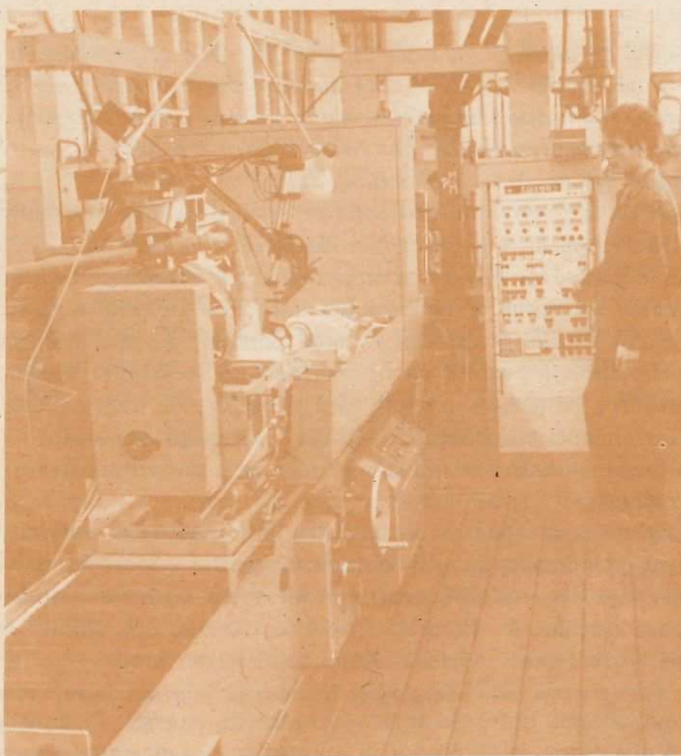
Raportul a înfăţişat pe larg sarcinile deosebite ce revin organelor şi organizaţiilor de partid în noua etapă şi a precizat, totodată, căile de intensificare a eforturilor organizaţiilor de masă şi obşteşti, componente ale Frontului Unităţii Socialiste, la perfecţionarea continuă a construcţiei socialiste în ţara noastră.

Congresul al XI-lea al P.C.R. a apreciat în mod deosebit justeţea politicii de rezolvare a problemei naţionale, faptul că în ţara noastră se asigură deplina egalitate în drepturi a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naţionalitate, ceea ce are drept rezultat cimentarea puternică a frăţiei şi unităţii poporului român şi a naţionalităţilor conlocuitoare, în munca de înflorire a patriei noastre comune — *România socialistă.*

Consecvent preocupărilor sale pentru necontenita îmbunătăţire a activităţii politico-ideologice, pentru educarea oamenilor muncii în spiritul concepţiei revoluţionare despre lume şi viaţă a partidului, pentru promovarea normelor şi principiilor comuniste de etică şi echitate, Partidul Comunist Român şi-a stabilit la cel de-al XI-lea Congres — în însuşi cuprinsul Raportului — un amplu plan de continuare a muncii în acest domeniu. Menţinînd în centrul analizei întreprinse pe acest tărîm Programul de activitate ideologică adoptat de istorica Plenară a C.C. al P.C.R. din 3—5 noiembrie 1971, Raportul a apreciat că *„rezultatele mun-*

Imagine de la Uzina de aluminiu din Slatina

Vedere parţială de la Uzinele „Strungul" din Arad

cii politico-educative de formare a omului nou, constructor al socialismului, se evidenţiază în mod elocvent în entuziasmul cu care întregul popor înfăptuieşte politica internă şi externă a partidului şi statului".

Reluînd în contextul preocupărilor şi sarcinilor actuale ale partidului nostru ampla dezbatere întreprinsă de *Plenara C.C. al P.C.R., din 3—5 noiembrie 1971,* Raportul la Congresul al XI-lea a întreprins o amplă analiză a cerinţelor pentru realizarea cărora la baza întregii activităţi teoretice, politice, cultural-educative vor trebui să stea Programul Partidului Comunist Român şi celelalte documente ale partidului nostru, care exprimă concepţia revoluţionară a materialismului dialectic şi istoric, legităţile generale universal-valabile aplicate la condiţiile istorice, sociale, naţionale concrete din ţara noastră.

Raportul la cel de-al XI-lea Congres a analizat pe larg problematica Programului Partidului Comunist Român — Carta fundamentală ideologică, teoretică a partidului, Programul făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi al înaintării patriei noastre spre comunism. Aşa cum s-a subliniat în Raport, Programul *„deschide perspectiva unei epoci noi în dezvoltarea economico-socială a României, trasează linia strategică generală şi orientările tactice pentru făurirea societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintării ţării spre comunism".*

Amplu dezbătut de masele largi în perioada premergătoare Congresului, Programul — exprimînd voinţa şi interesele întregii naţiuni române — a fost, pe drept cuvînt, denumit în Raport *„Programul poporului român de ridicare a patriei pe culmile luminoase ale civilizaţiei comuniste".*

Înfăţişînd programul edificării societăţii socialiste multilateral dezvoltate, direcţiile progresului accelerat al României în perspectiva trecerii spre comunism, Congresul al XI-lea al P.C.R. a acordat în acelaşi timp o deosebită atenţie problematicii creşterii forţelor mondiale ale progresului social, ilustrîndu-se astfel, încă o dată, relaţiile de strînsă unitate dialectică între factorul intern şi cel internaţional, definitoriu pentru întreaga politică a partidului. În acelaşi sens, concentrînd şi polarizînd atenţia vie a naţiunii noastre socialiste, a întregului popor, înaltul forum al comuniştilor români s-a înscris el însuşi ca un eveniment de largă rezonanţă în mişcarea muncitorească şi, în general, pe plan internaţional.

Un viu şi puternic interes l-a determinat analiza profundă, lucidă şi realistă, cuprinsă în documentele Congresului — Raportul prezentat de tovarăşul *Nicolae Ceauşescu,* Programul partidului, Tezele C.C. al P.C.R. —asupra proceselor fundamentale ale vieţii internaţionale şi a tendinţelor lor de evoluţie. Au fost făcute fundamentate aprecieri asupra fenomenelor de criză din lumea capitalistă, care cuprind toate sferele vieţii economico-sociale şi spirituale; caracterul încă fragil al cursului spre destindere; problema acută a subdezvoltării; necesitatea înfăptuirii unor măsuri autentice de dezarmare; concluzia generală desprinsă din cîntărirea atentă a modificărilor survenite în raportul de forţe pe plan mondial, potrivit căreia stă în capacitatea maselor populare de a înfrînge manifestările vechii politici imperialiste de dominaţie, dictat, agresiune şi de a impune, printr-o acţiune convergentă şi unitară, o nouă ordine politică şi economică mondială etc.

Aşa cum s-a subliniat în cadrul Congresului, trăsăturile caracteristice analizei problemelor vieţii internaţionale, cuprinsă în documente, sînt indisolubil le-

Tovarăşul Nicolae Ceauşescu şi tovarăşa Elena Ceauşescu în mijlocul pionierilor cu prilejul celei de-a 25-a aniversări a Organizaţiei pionierilor (1974)

gate de personalitatea Secretarului general al partidului, tovarăşul *Nicolae Ceauşescu.* Analiza ştiinţifică a proceselor şi tendinţelor lumii contemporane, capacitatea de a pătrunde sensul lor profund, sesizarea cerinţelor noi ale realităţilor internaţionale în dinamica lor, spiritul creator, străin oricăror scheme rigide sau tipare prefabricate, rigurozitatea concluziilor, realismul şi claritatea ţelurilor propuse poartă pecetea puternică a acestei prestigioase personalităţi. Rolul hotărîtor în elaborarea teoretică, principială a orientărilor politicii externe s-a conjugat şi de această dată cu o neobosită activitate practică — aşa cum a ilustrat excepţional de bogata activitate de contacte, întîlniri şi convorbiri ale *tovarăşului Nicolae Ceauşescu* cu un mare număr de delegaţii de peste hotare, în timpul Congresului şi în zilele ce au urmat.

Congresul al XI-lea al P.C.R. a prilejuit o vie reflectare a relaţiilor deosebit de ample şi de diverse ale Partidului Comunist Român pe arena mondială, a multitudinii legăturilor internaţionale pe care le întreţine, a trainiciei cu care este ancorat partidul în rîndul forţelor progresiste ale contemporaneităţii.

Fermitatea şi claritatea cu care Congresul s-a pronunţat pentru întărirea unităţii tuturor ţărilor socialiste şi a întregii mişcări comuniste mondiale constituie un obiectiv central al activităţii internaţionale a Partidului Comunist Român. La tribuna Congresului s-a exprimat hotărîrea de a se acţiona neabătut atît pentru dezvoltarea, în continuare, a relaţiilor de prietenie, colaborare şi cooperare

multilaterală cu toate ţările socialiste, pe baza principiilor deplinei egalităţi în drepturi, respectului reciproc, al independenţei, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc şi întrajutorării tovărăşeşti — singurele în măsură să asigure relaţii trainice, frăţeşti, să înlesnească dezvoltarea politică şi egalizarea nivelurilor economice, progresul comun al tuturor, să ofere lumii exemplul unor raporturi internaţionale cu adevărat noi.

În cursul lucrărilor Congresului, în activităţile adiacente acestuia, tot ce au spus, întreprins sau preconizat comuniştii români a corespuns intereselor unităţii; poziţia principială, consecventă a Partidului Comunist Român, exprimată cu atîta claritate încă de Congresul al X-lea şi devenită acum poziţie programatică —, de a nu participa în nici un fel la condamnarea sau blamarea altor partide, de a nu întreprinde nimic în sensul adîncirii divergenţelor, ci de a face totul pentru depăşirea lor — şi-a găsit pe deplin reflectarea în desfăşurarea lucrărilor Congresului. Acest spirit de unitate a fost conjugat şi s-a consolidat prin afirmarea puternică, cu prilejul Congresului, a principiilor de bază ale edificării unei unităţi noi, superioare, a mişcării comuniste şi muncitoreşti, bazate pe egalitatea şi autonomia tuturor partidelor, pe dreptul fiecăruia de a-şi stabili de-sine-stătător linia politică, strategia şi tactica, formele şi metodele de activitate, potrivit condiţiilor istorice concrete, pe neamestecul în treburile interne, pe stima şi respectul reciproc, în spiritul principiilor unei autentice solidarităţi internaţionale.

Una din trăsăturile cele mai semnificative ale Congresului a constituit-o înţelegerea largă a conceptului de colaborare, conlucrare şi întărire a unităţii de acţiune cu toate forţele progresului social, cu toate detaşamentele frontului antiimperialist. Partidul Comunist Român nu numai că se pronunţă în principiu pentru o unitate largă cu toate forţele progresiste, democratice, ale lumii, dar şi, aşa cum a ilustrat încă o dată Congresul, acţionează practic în această direcţie. Acest lucru rezultă din activitatea atît de intensă din aceşti ani, cît şi din prezenţa la Congres a reprezentanţilor unui foarte mare număr de mişcări de eliberare, care prin mesajele lor au dat glas sentimentelor de gratitudine pentru relaţiile de solidaritate şi sprijin statornicite cu România socialistă.

La fel de semnificativă a fost şi larga participare la Congres a partidelor de guvernămînt din ţările care au păşit pe calea dezvoltării de-sine-stătătoare de pe toate continentele — din numeroase state ale Africii, ale Asiei, dintr-un mare număr de ţări ale Americii Latine — expresie grăitoare a puternicei dezvoltări a relaţiilor de prietenie şi solidaritate care au cunoscut în aceşti ani o veritabilă creştere calitativă. O vie ilustrare în acest sens au constituit-o mesajele transmise de partidele de guvernămînt şi alte organizaţii politice din ţările arabe; fiind reprezentată cvasitotalitatea acestor state, din Orientul Apropiat pînă la ţărmurile Atlanticului, ele au dat înalte aprecieri poziţiei şi sprijinului primit din partea Partidului Comunist Român şi a României socialiste în lupta împotriva imperialismului şi neocolonialismului, pentru dreptul popoarelor de a fi stăpîne pe propriile destine şi resurse naţionale, pentru afirmarea drepturilor legitime ale acestor popoare.

Congresul al XI-lea a prilejuit nu numai afirmarea teoretică, principială, dar şi o puternică materializare a concepţiei Partidului Comunist Român despre rolul hotărîtor al popoarelor şi, în primul rînd, al acţiunii unite a clasei muncitoare, a importanţei pe care o dobîndeşte în condiţiile actuale dezvoltarea colabo-

rării dintre comuniști și socialiști atît pe plan național, cît și pe scară internațională. În acest context se reliefează ca deosebit de semnificativă participarea atît de largă a partidelor socialiste și social-democrate reprezentate la Congresul al XI-lea al P.C.R.

Partidul nostru militează, așa cum este bine știut, pentru dezvoltarea legăturilor cu cele mai diverse forțe care se situează pe poziții democratice, progresiste, în vederea extinderii neîntrerupte a frontului de luptă pentru pace și progres — orientare concretizată și prin prezența la Congres a unui important număr de partide și organizații cu caracter liberal, radical, de alte orientări și tendințe, unele dintre aceste organizații fiind prezente pentru prima oară la congresul unui Partid Comunist. Desigur, această participare atît de largă trebuie înțeleasă, în același timp, ca reflectînd profundele mutații din lumea contemporană, transformările adînci petrecute în gîndirea și acțiunea politică, creșterea interesului față de experiențele și rezultatele țărilor socialiste, față de contactele cu partidele comuniste, afirmarea tot mai puternică a cursului spre colaborare și schimburi de valori, pe deasupra deosebirilor ideologice.

S-au creat astfel deschideri de o reală utilitate pentru partidul nostru — și, desigur, nu numai pentru Partidul Comunist Român —, s-au acumulat experiențe și s-au conturat căi pe care, mergîndu-se cu perseverență și manifestîndu-se spirit constructiv, se vor putea obține rezultate de seamă în lărgirea frontului tuturor forțelor care, într-un fel sau altul, se pronunță pentru transformări înnoitoare, pentru pace, libertate și progres.

Congresul a prilejuit o afirmare a spiritului de solidaritate internațională a Partidului Comunist Român cu comuniștii, cu toți militanții democrați și progresiști, care, în diferite țări ale lumii, înfruntă cu bărbăție și credință revoluționară represiunile și prigoana antipopulară.

Se cuvine evocat și un alt aspect al relației dintre factorul intern și cel internațional. Numeroase partide, organizații și mișcări politico-sociale, fie prin mesajele transmise, fie în cadrul contactelor și convorbirilor avute, au ținut să sublinieze însemnătatea internațională a realizărilor obținute de poporul nostru sub conducerea Partidului Comunist Român, ca o contribuție internaționalistă concretă, materială, la întărirea forțelor mondiale ale păcii și socialismului, democrației și libertății, ca un exemplu însuflețitor, un sprijin și o sursă de îmbărbătare în lupta lor. Prin înfăptuirea unor asemenea obiective grandioase, cum sînt cele înscrise în Programul partidului și în Directivele adoptate de Congres, această contribuție militantă va spori și mai mult.

Congresul al XI-lea al P.C.R. a avut un larg ecou internațional, ceea ce și-a găsit reflectarea în amplele relatări ale presei mondiale, ale marilor agenții de informații, ale posturilor de radio și televiziune, în știrile și comentariile consacrate acestui eveniment. *„Un Congres al viitorului"*, *„Dezbateri deschise, constructive, oglindind participarea maselor la conducerea treburilor țării"*, *„Programul P.C.R. — o contribuție originală la tezaurul mișcării comuniste și muncitorești internaționale"*, *„România are o politică externă care suscită stimă și prietenie"* — asemenea aprecieri sînt concludente pentru interesul trezit de lucrările forumului suprem al comuniștilor români.

Desfășurate într-o ambianță de deplină unanimitate față de problemele supuse dezbaterii, lucrările Congresului s-au încheiat în cursul zilei de 28 noiembrie 1974. Au fost aprobate Raportul, Proiectul de norme ale vieții și muncii comuniștilor, ale eticii și echității socialiste. Congresul a procedat la alegerea organelor conducătoare ale partidului. Ca Secretar general al Partidului Comunist Român a fost reales, într-o atmosferă de puternic entuziasm, tovarășul *Nicolae Ceaușescu.*

Congresul al XI-lea — istoricul forum al comuniștilor români — a deschis largi perspective construcției socialiste și comuniste a patriei, stabilind direcțiile dezvoltării viitoare. Rămîn în acest sens călăuză de fiecare zi și chemările vibrante adresate de tovarășul *Nicolae Ceaușescu* întregului popor, în cuvîntul de închidere a lucrărilor Congresului al XI-lea al partidului: *„Am adoptat în aceste zile hotărîri de importanță istorică. Avem o linie generală politică, marxist-leninistă justă, verificată în focul unei lupte și munci îndelungate. Acum este necesar să trecem cu hotărîre la muncă în toate domeniile de activitate, pentru realizarea în cele mai bune condiții a tuturor hotărîrilor care vor asigura ridicarea patriei noastre pe noi culmi de progres și civilizație socialistă...*

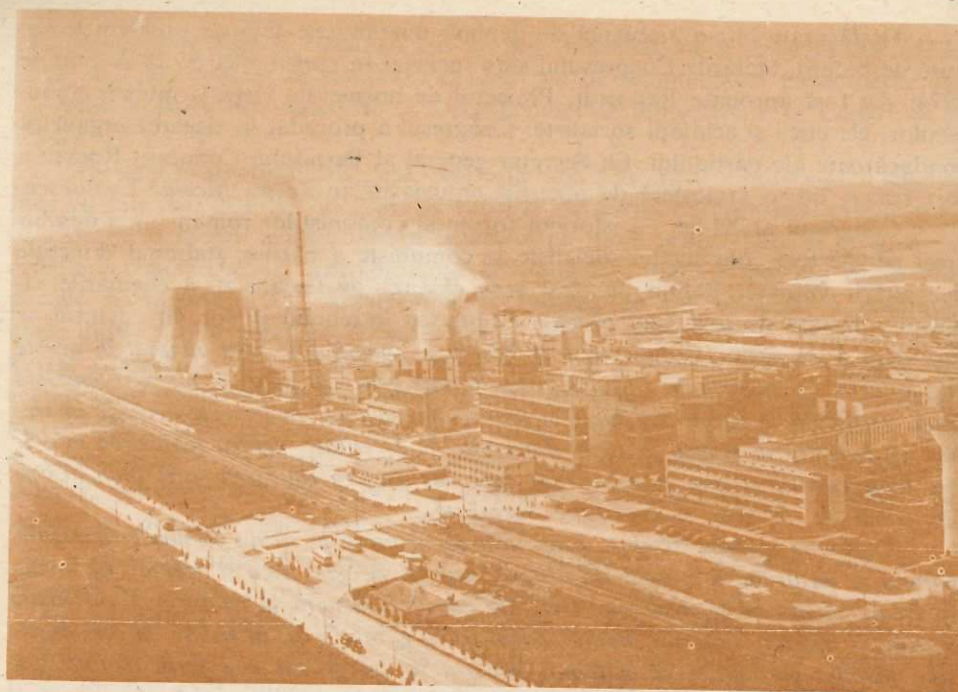
Dorim să spunem deschis, dragi tovarăși și prieteni, că nu pornim la plimbare, pornim la un drum de muncă! În această ascensiune vom avea și greutăți de învins, va trebui să trecem și obstacole. Dar, așa cum în milenara sa istorie poporul nostru a știut să meargă victorios înainte, avem toată garanția că, în frunte cu comuniștii, vom învinge greutățile, că națiunea noastră va merge tot mai ferm înainte spre comunism!

Vă chemăm, dragi tovarăși și prieteni, cetățeni ai României socialiste, la muncă și la luptă hotărîtă! Vă chemăm să nu precupețiți nimic, pentru ca, într-o deplină unitate, să facem din România o țară mai îmbelșugată, mai puternică, un detașament activ al luptei pentru socialism, pentru pace în lume!"

Prin toate hotărîrile sale, Congresul al XI-lea a răspuns intereselor poporului român, a dat glas voinței națiunii. Și este, fără îndoială, un izvor de reală satisfacție convingerea fermă, întemeiată pe faptul că, odată cu îndeplinirea mandatului încredințat de poporul român, Congresul a răspuns întru totul intereselor fundamentale ale tuturor popoarelor lumii, s-a înscris ca un moment de seamă în marea luptă a popoarelor pentru făurirea unei lumi noi, mai bune și mai drepte, pentru triumful socialismului și cauzei păcii, libertății și progresului.

Este pe deplin îndreptățit să se spună că prestigiul Partidului Comunist Român și autoritatea României socialiste în lumea contemporană au crescut prin întreaga desfășurare a lucrărilor Congresului, iar orientarea trasată de Congres pentru activitatea internă și internațională au dus și duc mai departe acest proces, așezînd la loc de cinste partidul, poporul și patria noastră în concertul națiunilor iubitoare de pace și progres.

3. Istoria zilelor noastre la cele mai înalte cote ale împlinirilor socialiste. În perioada care s-a scurs de la cel de-al XI-lea Congres al P.C.R. *s-a încheiat cu succes cincinalul 1971—1975 și s-a trecut la înfăptuirea unui nou Plan cincinal,* a tuturor istoricelor hotărîri ale Congresului al XI-lea al partidului. Cincinalul 1971—1975 a marcat o perioadă de mărețe realizări și profunde transformări înnoitoare în întreaga viață economico-socială a țării. În decursul acestor ani au

Combinatul de îngrăşăminte azotoase din Tg. Mureş

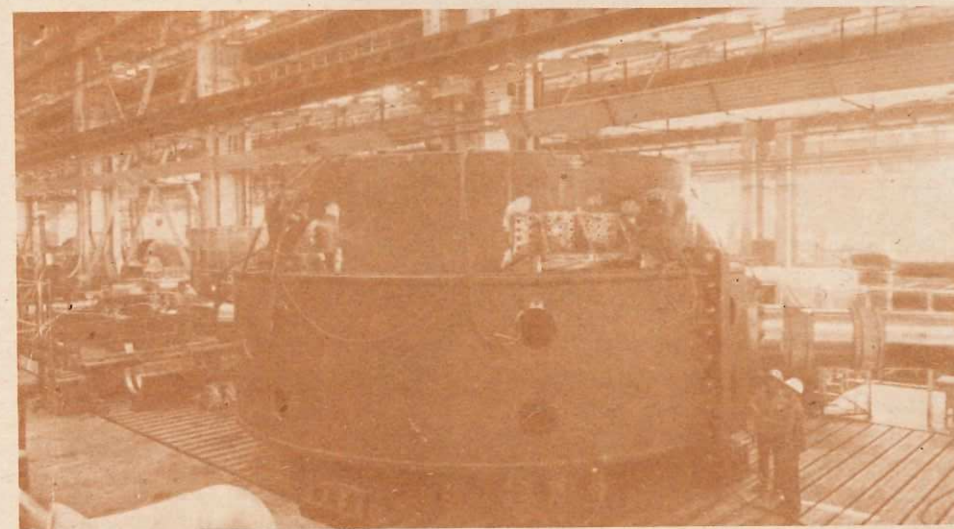
fost obţinute progrese remarcabile în dezvoltarea şi modernizarea forţelor de producţie, în creşterea potenţialului economic al ţării, în sporirea avuţiei naţionale. *Dezvoltarea industriei* într-un ritm de peste 13 la sută anual a avut drept urmare realizarea, în anul 1975, a unei producţii globale egală cu cea creată în întreg deceniul 1951—1960. Faţă de anul 1970, producţia industrială a ţării noastre a crescut, pe întregul cincinal, 1971—1975 cu aproape 85 la sută, iar venitul naţional, cu peste 70 la sută. A continuat procesul de *dezvoltare intensivă a agriculturii,* ramură de bază a economiei noastre naţionale — care, în ciuda unor condiţii climatice nefavorabile, a realizat o producţie cu peste 25 la sută mai mare decît în perioada cincinalului precedent. Au fost înregistrate mari *progrese în dezvoltarea învăţămîntului, ştiinţei şi culturii, în toate ramurile economiei naţionale şi vieţii sociale.*

Au fost înfăptuite prevederile cincinalului 1971—1975 în domeniul creşterii nivelului de trai, material şi spiritual al poporului. S-a dezvoltat în continuare construcţia de locuinţe, realizîndu-se pe întregul cincinal, din fondurile şi cu sprijinul statului, peste 512 000 apartamente şi aproape 240 000 case în regie proprie din fondurile populaţiei. S-a lărgit şi îmbunătăţit reţeaua instituţiilor social-culturale şi de ocrotire a sănătăţii publice.

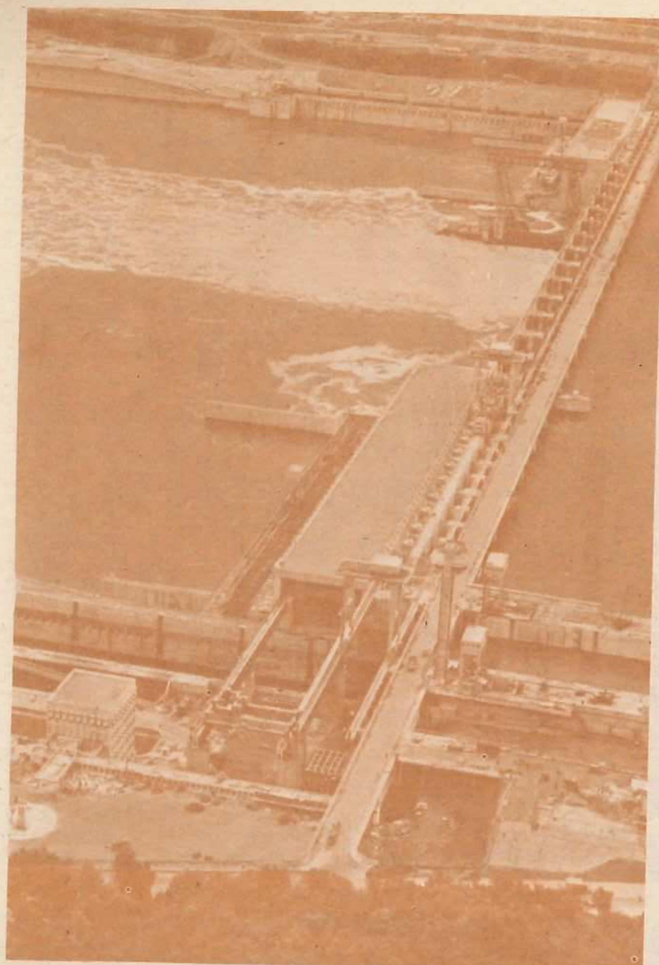
Marile victorii obţinute în anii cincinalului 1971—1975 au demonstrat, încă o dată, cu putere, realismul orientărilor partidului nostru în toate domeniile de activitate, capacitatea sa de a asigura progresul neîntrerupt al României pe calea luminoasă a socialismului şi comunismului, a prosperităţii şi fericirii întregului nostru popor. Aceste remarcabile succese au confirmat încă o dată justeţea politi-

Exploatarea cărbunelui la Aninoasa, în Valea Jiului

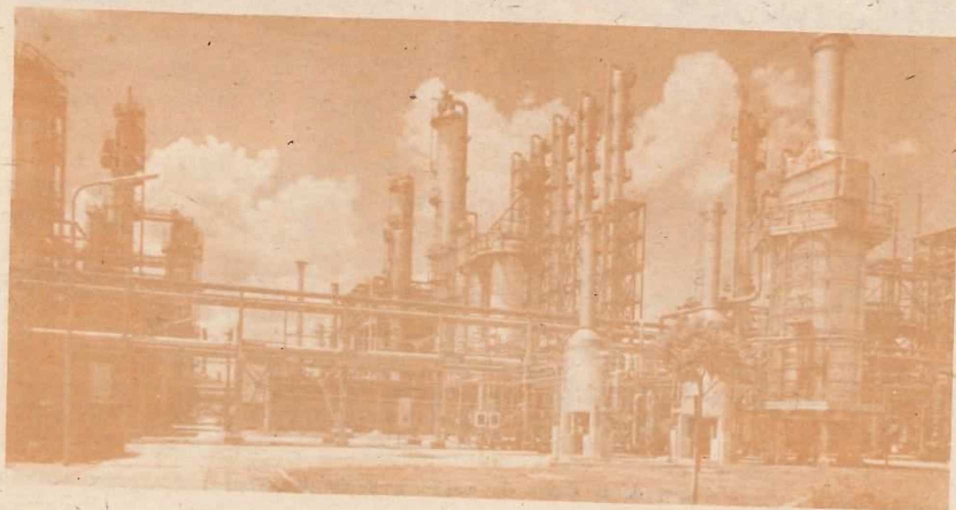

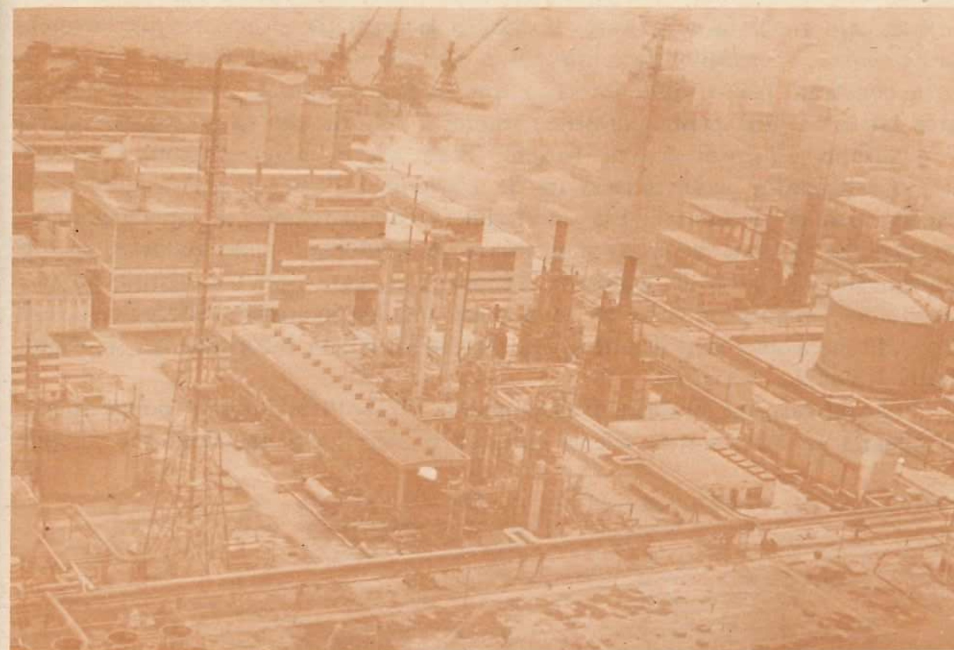
Aspect de la Uzina de maşini grele din Bucureşti

Sistemul hidroenergetic și de navigație „Porțile de Fier"

Combinatul petrochimic Brazi

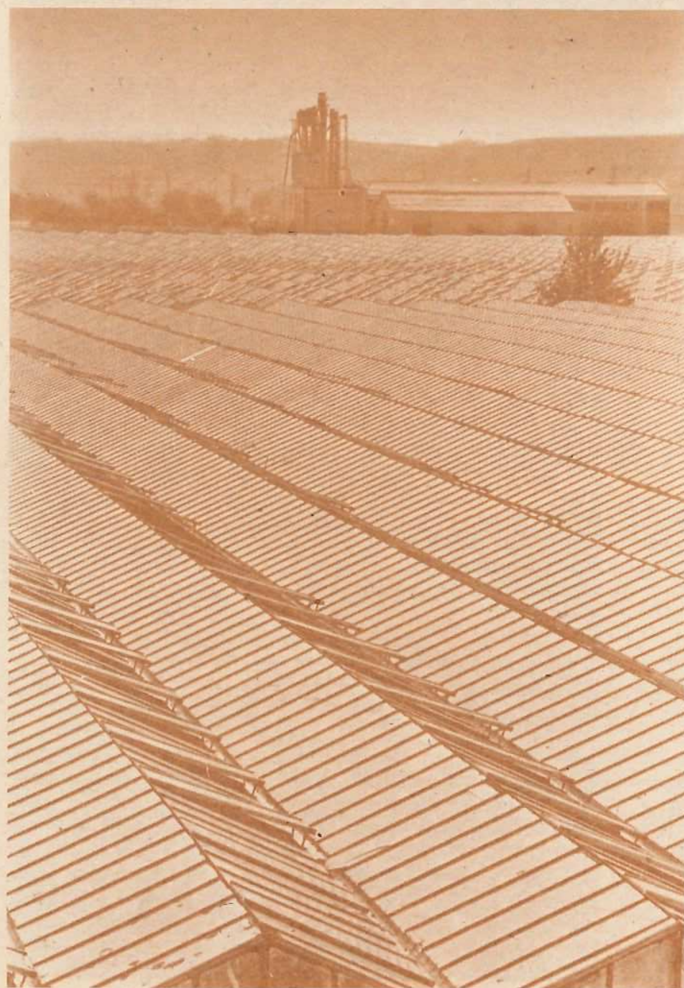
Combinatul de îngrășăminte chimice din Turnu Măgurele (Teleorman)

Secția de montaj a Uzinei de autoturisme din Pitești

cii sale, care are la bază aplicarea creatoare, la realităţile şi în condiţiile concrete ale României, a legităţilor socialismului, a adevărurilor universal-valabile, preocuparea constantă pentru dezvoltarea în ritm înalt a economiei, pentru industrializarea intensă a ţării, pentru înflorirea ştiinţei şi culturii, pentru ridicarea gradului de civilizaţie a întregii noastre naţiuni. Toate aceste măreţe înfăptuiri demonstrează capacitatea clasei muncitoare de a asigura ridicarea întregii naţiuni pe o treaptă nouă de dezvoltare. Ele sînt rodul activităţii intense, al muncii pline de abnegaţie desfăşurate de clasa muncitoare, de ţărănime, intelectualitate, de toţi oamenii muncii, fără deosebire de naţionalitate, care aplică neabătut politica Partidului Comunist, al cărui ţel suprem este slujirea intereselor întregului nostru popor, făurirea unei vieţi demne şi îmbelşugate, întărirea independenţei şi suveranităţii României socialiste.

Făcînd bilantul strălucit al cincinalului 1971—1975, întregul popor român s-a angajat cu toate forţele sale la înfăptuirea obiectivelor însufleţitoare stabilite

Imagine de la Complexul de sere de la C.A.P. Scorniceşti (Olt)

Recolte bogate pe ogoarele patriei

Complexul zootehnic I.A.S. Bistriţa

de cel de-al XI-lea Congres, a prevederilor noului cincinal, care a marcat intrarea într-o etapă nouă, superioară, de propăşire economică şi socială, etapă caracterizată prin accentuarea procesului de edificare a societăţii socialiste multilateral dezvoltate. În cincinalul 1976—1980 s-a continuat politica de dezvoltare în ritm înalt a forţelor de producţie, de modernizare a întregii economii naţionale a României socialiste.

Cartierul de locuinţe „Gheorghieni" din Cluj-Napoca

Oameni ai muncii la odihnă pe litoralul Mării Negre

Imagine din centrul nou al municipiului Piteşti

Aspect din creşa Combinatului poligrafic „Casa Scînteii"

Producţia globală a industriei a crescut într-un ritm mediu anual de 10,2—11,2 la sută, ajungînd în 1980 la circa 1 000 miliarde lei. Au căpătat o extensiune puternică industria constructoare de maşini — îndeosebi de maşini-unelte şi utilaje tehnologice —, industria metalurgică şi industria chimică, precum şi celelalte ramuri promotoare ale progresului tehnic în întreaga economie. De asemenea, s-a acordat o atenţie deosebită dezvoltării şi modernizării industriei bunurilor de consum, industriei uşoare şi alimentare, în vederea satisfacerii în condiţii superioare a nevoilor de viaţă ale întregii populaţii.

Cincinalul 1976—1980 a prevăzut, de asemenea, dezvoltarea intensivă a agriculturii şi, ca urmare, creşterea cu 28—44 la sută a producţiei globale agricole, faţă de perioada 1971—1975. Paralel cu sporirea culturilor vegetale, un accent special s-a pus pe asigurarea progresului rapid al zootehniei. S-a realizat înfăptuirea unui vast program de irigaţii şi amenajări funciare, care a permis gospodărirea cît mai raţională a fondului funciar, precum şi accelerarea procesului de mecanizare şi chimizare a producţiei agricole.

Vedere panoramică industrială din Suceava

Aspect din timpul primirii sărbătoreşti a tovarăşului Nicolae Ceauşescu în vizita sa de lucru făcută în 1975 în judeţul Mureş

Înfăptuirea planului de investiţii, care a însumat 1 000 miliarde lei, a avut o importanţă deosebită pentru accelerarea dezvoltării economice în perioada cincinalului 1976—1980; aceasta a asigurat creşterea puternică şi repartizarea raţională pe tot cuprinsul ţării a forţelor de producţie, ridicarea economico-socială substanţială a tuturor judeţelor ţării.

S-a acţionat pentru aplicarea Programului naţional de sistematizare a localităţilor urbane şi rurale, realizîndu-se în acest cadru, concomitent cu dezvoltarea în continuare a actualelor oraşe, transformarea treptată în oraşe agricole sau agroindustriale a unui număr de circa 120 de centre comunale. Acţiunea de sistematizare a contribuit, într-o măsură însemnată, la apropierea condiţiilor de muncă şi viaţă de la sate de cele de la oraşe, la ridicarea gradului de civilizaţie a întregii noastre societăţi.

Au cunoscut în continuare un puternic avînt ştiinţa, învăţămîntul, cultura — factorii de bază ai progresului societăţii noastre socialiste.

În cincinalul 1976—1980 a crescut potenţialul economic al României socialiste, bogăţia noastră naţională, care se cifra în 1980 la aproape 2 000 miliarde lei. Venitul naţional a sporit, de asemenea, într-un ritm anual de 10—11 la sută.

Pe baza dezvoltării în continuare în ritm înalt a economiei socialiste, a creşterii produsului social şi a venitului naţional, în cincinalul 1976—1980 s-a înfăptuit un vast program de ridicare a nivelului de trai material şi cultural al poporului, de sporire a gradului de civilizaţie şi bunăstare a tuturor celor ce muncesc.

Astfel, veniturile reale au sporit cu 29 la sută. Pe întreaga economie au fost create încă 1—1,2 milioane de noi locuri de muncă. Începînd din anul 1978 s-a trecut la reducerea treptată a săptămînii de lucru de la 48 de ore la 44 de ore. Totodată, au fost mărite cu peste 46 la sută cheltuielile social-culturale ale statului, ajungînd în 1980 la circa 10 000 lei pe o familie, față de 7 400 lei în 1975. În această perioadă s-au construit din fondurile statului 1 milion de apartamente, iar populația și-a construit, în regie proprie, încă circa 300 000 locuințe noi. S-a asigurat, de asemenea, lărgirea bazei materiale a învățămîntului, științei și culturii, a sănătății publice.

Ca rezultat al continuării ferme a politicii de industrializare, al dezvoltării puternice a forțelor de producție pe întreg teritoriul țării, în 1980 peste 70 la sută din forța de muncă activă a ajuns să lucreze în sectoarele neagricole, iar din aceasta, aproape 50 la sută în industrie și construcții. Aceasta constituie o schimbare fundamentală în structura forțelor de producție și în cea socială a țării noastre, marcînd transformarea României într-o țară industrial-agrară, în care rolul preponderent îl are industria.

Toate realizările obținute, precum și prevederile privind dezvoltarea patriei în noua etapă demonstrează justețea politicii P.C.R. de repartizare a venitului național pentru fondul de consum și fondul de dezvoltare. Datorită acestei politici, a alocării unei treimi din venitul național, pentru dezvoltare, s-a putut asigura și se asigură progresul accelerat al economiei.

Odată cu creșterea forțelor de producție a avut și are loc o perfecționare a relațiilor de producție și sociale. Ca urmare a schimbărilor economico-sociale și a aplicării politicii partidului și statului a continuat procesul de omogenizare a societății socialiste românești. S-a realizat apropierea tot mai accentuată dintre clasele și categoriile sociale ce compun societatea noastră, s-a întărit unitatea și coeziunea întregului popor, sub conducerea Partidului Comunist Român — forța politică conducătoare a întregii noastre societăți. Una din cele mai importante schimbări o constituie creșterea în continuare a rîndurilor clasei muncitoare, ridicarea nivelului său profesional, politic și ideologic, creșterea ponderii sale în dezvoltarea avuției naționale, întărirea poziției sale conducătoare în opera de făurire a noii orînduiri, în asigurarea progresului general al României. Și în această etapă a crescut rolul conducător al clasei muncitoare în societate și, totodată, s-a întărit unitatea între muncitori, țărani și intelectuali, între toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, asigurîndu-se astfel forța socială capabilă să determine progresul neîntrerupt al României pe calea comunismului.

Acționînd cu fermitate pe baza hotărîrilor Conferinței Naționale a partidului din decembrie 1977, plenara C.C. al P.C.R. din martie 1978 a adoptat un ansamblu de măsuri menite să asigure întărirea și perfecționarea autoconducerii muncitorești, exercitarea plenară de către clasa noastră muncitoare, de oamenii muncii, a atributelor ce le revin în calitate de proprietari ai mijloacelor de producție, de producători și beneficiari. Un loc important îl ocupă măsurile privind perfecționarea conducerii planificate a economiei, sporirea participării întreprinderilor, a consiliilor oamenilor muncii la elaborarea și înfăptuirea planurilor de producție, luarea în calcul a producției nete și producției fizice la acordarea retribuției.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu în mijlocul uteciștilor participanți la inaugurarea lucrărilor pe Șantierul Național Dunăre—Marea Neagră

Paralel cu o serie de măsuri privind întărirea autogestiunii întreprinderilor, creșterea răspunderii colectivelor din unitățile economice față de felul cum sînt administrate și gestionate fondurile materiale și bănești, s-a hotărît — în scopul realizării unei mai mari cointeresări în rezultatele producției — participarea nemijlocită a oamenilor muncii la beneficiile realizate de întreprinderile în care lucrează.

Toate aceste măsuri — inițiate și elaborate sub directa îndrumare a tovarășului Nicolae Ceaușescu — au avut și au scopul de a pune în concordanță cadrul organizatoric democratic cu mecanismul economico-financiar, astfel ca metodele de planificare și conducere a activității economice să deschidă drum larg manifestării neîngrădite, active, a tuturor organelor colective pe care le avem, a inițiativei maselor de oameni ai muncii. Aplicarea lor dă un și mai puternic avînt activității generale de înfăptuire a prevederilor planurilor economice, impulsionează și mai puternic munca întregului nostru popor pentru transpunerea în viață a mărețelor prevederi ale Programului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

Conducînd și organizînd eforturile întregii națiuni în marea ctitorie a poporului și civilizației moderne, P.C.R. a asigurat și asigură condițiile pentru dezvoltarea continuă a democrației socialiste în cadrul întregii societăți, pentru perfecționarea formelor organizatorice de participare nemijlocită a întregului popor la conducerea statului, considerînd că aceasta este o necesitate obiectivă a însăși înaintării pe calea socialismului și comunismului, un factor determinant al întăririi orînduirii noastre noi.

Un moment deosebit de important în istoria patriei noastre l-a constituit hotărîrea din 17 martie 1975 a Marii Adunări Naţionale prin care, în numele întregii naţiuni, exprimînd voinţa fierbinte a partidului, a întregului popor, *a reales pe tovarăşul Nicolae Ceauşescu în funcţia de Preşedinte al Republicii Socialiste România.*

Abordîndu-se într-o largă perspectivă probleme fundamentale ale operei de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintării spre comunism, în perioada ce a urmat Congresului al XI-lea al partidului au avut loc o serie de congrese şi consfătuiri naţionale care, prin analizele efectuate şi măsurile stabilite, au contribuit la aprofundarea pe coordonatele lor specifice a istoricei dezbateri angajate de Congresul al XI-lea al P.C.R. în problema făuririi noii societăţi pe pămîntul României.

Între aceste evenimente deosebite, o însemnătate covîrşitoare pentru activitatea politico-ideologică şi cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conştient şi devotat al societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi al comunismului în România, a avut-o *Congresul educaţiei politice şi al culturii socialiste* (1976). Magistrala expunere făcută de tovarăşul *Nicolae Ceauşescu* cu acest prilej a cuprins un amplu plan de acţiune specific diverselor compartimente ale muncii politico-ideologice şi cultural-educative.

La începutul anului 1977, între 5 şi 12 ianuarie, a fost efectuat Recensămîntul populaţiei României Socialiste, rezultatele sale fiind date publicităţii la 15 iunie 1977. Potrivit datelor acestui Recensămînt, în România socialistă (suprafaţă: 237 500 km^2) trăiau 21 599 416 locuitori dintre care 19 001 721 — români (adică 88,1%), 1 705 810 — maghiari (7,9%), 348 444 — germani (1,6%), 34 034 — sîrbi (0,1%), iar ceilalţi de alte naţionalităţi.

După cum este cunoscut, eforturile creatoare ale poporului român au suferit o grea lovitură în urma cutremurului catastrofal din 4 martie 1977. În acele momente grele, în această aspră încercare cu stihiile naturii, poporul român s-a dovedit, ca în atîtea rînduri în trecut, ferm hotărît să facă faţă tuturor greutăţilor. El şi-a strîns şi mai mult rîndurile în jurul Partidului Comunist şi a dat dovadă de maturitate politică, de o înaltă ţinută cetăţenească, de un adînc umanism, atitudinea întregului popor caracterizîndu-se prin eroism, abnegaţie, hotărîre, calm, unitate, capacitate de organizare şi mobilizare.

În împrejurările tragice create de cutremurul catastrofal, Partidul Comunist Român şi-a confirmat, la cea mai înaltă cotă de responsabilitate şi eficienţă, rolul său de forţă politică conducătoare.

În încercarea la care a fost supusă, ţara noastră nu s-a simţit singură. Alături de noi, manifestîndu-şi solidaritatea şi compasiunea, dorinţa de a ne veni în sprijin şi de a-şi dovedi prietenia şi spiritul de întrajutorare tovărăşească, s-au aflat popoarele celorlalte ţări socialiste. Totodată, numeroşi oameni de bună credinţă şi numeroase instituţii din alte ţări au ţinut să sprijine eforturile poporului român pentru înlăturarea urmărilor cutremurului.

Prin muncă neobosită, prin unirea tuturor eforturilor sale creatoare, poporul român a reuşit să depăşească toate greutăţile; planul de dezvoltare a României, măreţele sarcini trasate de Congresul al XI-lea al Partidului Comunist, prevederile planului cincinal au fost integral şi la timp îndeplinite.

Tovarăşul Nicolae Ceauşescu depune jurămîntul ca Preşedinte al Republicii Socialiste România, în faţa reprezentanţilor naţiunii române

Perioada care a trecut de la Congresul al XI-lea a prilejuit desfăşurarea în continuare a unei largi activităţi internaţionale de către partidul şi statul nostru, activitate ce se situează neabătut pe linia unei politici de colaborare şi înţelegere între ţări şi popoare, pentru progres şi pace pe planeta noastră.

În centrul politicii externe a partidului şi statului nostru au stat şi stau cu consecvenţă întărirea prieteniei, alianţei şi colaborării în primul rînd cu Uniunea Sovietică, marea ţară socialistă de care ne leagă raporturi de strînsă prietenie, precum şi cu celelalte ţări socialiste din Europa. O atenţie deosebită a acordat şi acordă România dezvoltării relaţiilor de colaborare cu Republica Populară Chineză, mare ţară socialistă, cu celelalte state socialiste din Asia şi cu Cuba. Temelia prieteniei şi colaborării multilaterale cu toate ţările socialiste o constituie identitatea de orînduire socială, ţelurile comune ale luptei pentru socialism şi comunism. Partidul Comunist Român şi statul nostru socialist şi-au manifestat şi îşi manifestă în mod consecvent solidaritatea activă cu întreaga mişcare muncitorească internaţională, cu lupta de eliberare naţională, cu statele care şi-au cîştigat independenţa de sub robia colonială, militează pentru unirea într-un singur front a tuturor forţelor antiimperialiste, care luptă pentru libertate, democraţie, pace şi progres social, pentru respectarea dreptului inalienabil al popoarelor de a-şi hotărî singure căile dezvoltării lor economice şi social-politice. În acelaşi timp, acţionînd în spiritul coexistenţei paşnice, ţara noastră dezvoltă relaţii economice, tehnico-ştiinţifice şi culturale cu toate statele, fără deosebire de sistemul lor social-politic, considerînd că schimburile multilaterale pe baza avantajului reciproc şi fără condiţii de ordin politic, fără restricţii şi discriminări, contribuie la micşorarea încordării internaţionale, la apropierea între popoare, la întărirea păcii în lume. România se pronunţă cu hotărîre şi militează cu consecvenţă pentru aşezarea relaţiilor internaţionale pe baze noi, echitabile, întemeiate pe respectul independenţei şi suveranităţii naţionale, pe neamestecul în treburile interne, pe egalitatea în drepturi a tuturor statelor, mari şi mici. Statornicirea unor astfel de principii în practica relaţiilor dintre state echivalează cu întronarea unei *noi ordini economice internaţionale.*

În cadrul eforturilor făcute de România socialistă pe plan extern s-a înscris *participarea activă a delegaţiei sale la Conferinţa europeană pentru securitate de la Helsinki (1975),* precum şi contribuţia adusă de delegaţia Partidului Comunist Român la buna pregătire şi desfăşurare a *Conferinţei partidelor comuniste şi muncitoreşti din Europa, care a avut loc la Berlin (1976).* În ambele împrejurări, prin glasul tovarăşului *Nicolae Ceauşescu,* partidul şi statul nostru şi-au spus cuvîntul cîntărit şi responsabil în legătură cu marile probleme care confruntă azi lumea contemporană.

Începînd cu anul 1955, ţara noastră face parte din Organizaţia Naţiunilor Unite (O.N.U.), în cadrul căreia — ca şi în diferitele ei organisme — reprezentanţii noştri au desfăşurat şi desfăşoară o activitate rodnică, făcînd numeroase propuneri menite să îmbunătăţească şi să democratizeze activitatea acestui organism internaţional, în scopul întăririi legăturilor şi cooperării dintre ţări.

Pornind de la constatarea că procesului de statornicire a unui climat de înţelegere şi colaborare între popoare, de afirmare liberă şi independentă a naţiunilor, i se opun acţiunile cercurilor imperialiste agresive, care încalcă drepturile su-

Delegaţia României socialiste în frunte cu tovarăşul Nicolae Ceauşescu la Conferinţa pentru securitate şi cooperare în Europa (Helsinki — 1975)

Delegaţia P.C.R. la Consfătuirea de la Berlin a partidelor comuniste şi muncitoreşti din Europa (1976)

Tovarăşul Nicolae Ceauşescu, preşedintele României socialiste, la tribuna Organizaţiei Naţiunilor Unite, la 19 octombrie 1970

verane ale altor state, organizează comploturi şi săvîrşesc acţiuni care primejduiesc pacea lumii, ţara noastră şi-a manifestat şi îşi manifestă deplina solidaritate cu lupta dreaptă a popoarelor care îşi apără independenţa şi suveranitatea lor. În acest spirit, poporul nostru şi-a manifestat solidaritatea sa activă cu lupta dreaptă a eroicului popor vietnamez şi a celorlalte popoare din Asia şi Africa, acordîndu-le întregul său sprijin în lupta pentru obţinerea totalei lor independenţe. Împreună cu celelalte ţări socialiste, cu celelalte state iubitoare de pace, România se preocupă de evoluţia evenimentelor din Orientul Apropiat, militînd pentru o soluţionare politică, pe cale paşnică, a problemelor litigioase din această zonă, prin retragerea trupelor israeliene din teritoriile ocupate, prin recunoaşterea dreptului de dezvoltare independentă a fiecărui stat din această regiune şi rezolvarea problemei populaţiei palestiniene în conformitate cu interesele ei legitime, inclusiv prin acordarea dreptului de a-şi organiza un stat propriu. De asemenea, Partidul Comunist Român şi statul nostru socialist se pronunţă pentru rezolvarea pe calea tratativelor a tuturor problemelor litigioase, pentru lichidarea focarelor de încordare în lume, pentru crearea de zone în care să fie înlăturată primejdia de război şi, în primul rînd, pericolul folosirii armelor nucleare. Pe această linie se situează propunerile guvernului român, făcute, începînd cu anii 1957—1959, guvernelor ţărilor balcanice, cu privire la încheierea unor înţelegeri menite să ducă la asigurarea păcii în Balcani şi în regiunea Mării Adriatice, ca şi propunerile prezentate de delegaţiile ţării noastre la Organizaţia Naţiunilor Unite privind acţiuni pe plan

regional, în vederea îmbunătăţirii relaţiilor de bună vecinătate între statele europene aparţinînd unor sisteme social-politice diferite.

Aceleaşi ţeluri le-a urmărit şi propunerea făcută de delegaţia ţării noastre în cadrul Organizaţiei Naţiunilor Unite privind măsurile pentru promovarea în rîndurile tineretului a ideilor păcii, respectului reciproc şi înţelegerii între popoare, propunere menită să realizeze o mai bună cunoaştere şi apropiere între tinerii din diferite ţări, cale de îmbunătăţire a climatului internaţional. Pornind de la constatarea că făurirea noii orînduiri în ţara noastră se realizează în condiţiile favorabile ale colaborării şi întrajutorării tovărăşeşti, în primul rînd cu Uniunea Sovietică şi cu celelalte state socialiste, România a acordat şi acordă o mare importanţă dezvoltării relaţiilor de colaborare şi schimburilor economice şi tehnico-ştiinţifice cu aceste ţări. În acest spirit, în calitate de membră a Consiliului de Ajutor Economic Reciproc (C.A.E.R.), creat în 1949, cu scopul de a contribui la coordonarea planurilor economice naţionale, de specializare în producţie, în interesul înfloririi fiecărei economii naţionale, ridicării bunăstării popoarelor ţărilor membre, România s-a pronunţat pentru întărirea acestei colaborări pe baza înţelegerilor bi- şi multilaterale, a avantajului reciproc, a respectării suveranităţii şi independenţei fiecărei ţări, pentru întărirea în ansamblu a forţelor socialismului.

Perfecţionarea colaborării în cadrul C.A.E.R., a înfăptuirii „Programului complex" pe baza principiilor stabilite în comun şi a creşterii rolului fiecărui partid şi stat în planificarea şi conducerea propriei economii, este de natură să promoveze un nou tip de relaţii internaţionale, echitabile şi democratice, să contribuie la afirmarea în lume a unei noi ordini economice internaţionale.

În acelaşi timp, România intensifică colaborarea economică şi pe alte planuri cu ţările în curs de dezvoltare, relaţiile cu acestea avînd o importanţă deosebită în lupta pentru afirmarea noilor principii care trebuie să călăuzească raporturile între state, în întărirea independenţei şi suveranităţii naţionale, în lupta împotriva forţelor imperialiste.

Pornind de la realităţile lumii contemporane, de la faptul că atît timp cît mai există ţări cu orînduiri sociale diferite, trebuie să se realizeze o cooperare paşnică între ele, în scopul menţinerii şi consolidării păcii, România lărgeşte şi relaţiile cu ţările capitaliste dezvoltate.

Luptînd pentru apărarea păcii, pentru micşorarea încordării în relaţiile internaţionale, ţara noastră acordă totodată o deosebită atenţie întăririi capacităţii sale de apărare, instruirii şi înzestrării forţelor noastre armate, pentru a putea respinge orice încercare de ştirbire a independenţei patriei, a cuceririlor revoluţionare ale poporului, a păcii în lume. Ca membră a organizaţiei Tratatului de la Varşovia (încheiat în anul 1955), ţara noastră îşi îndeplineşte cu consecvenţă îndatoririle ce-i revin pe baza statutului şi a principiilor fundamentale care statornicesc activitatea acestui organism, în scopul contracarării, cu forţe unite, a politicii agresive duse de cercurile imperialiste.

În cadrul Consfătuirii ţinute la Bucureşti în iulie 1966, statele participante la Tratatul de la Varşovia s-au pronunţat pentru desfiinţarea pactului agresiv N.A.T.O. şi, concomitent cu aceasta, desfiinţarea Tratatului de la Varşovia, în vederea destinderii încordării internaţionale şi creării unui climat de colaborare şi pace.

Congresul al XI-lea a trasat sarcina ca Partidul Comunist Român şi statul nostru socialist să militeze şi în viitor pentru lichidarea fenomenului subdezvoltării, a împărţirii lumii în ţări bogate şi ţări sărace, precum şi pentru instaurarea unei noi ordini economice şi politice, bazate pe dreptul fiecărui popor de a dispune de avuţiile sale naţionale, pe schimburi economice echitabile, pe accesul fiecărei ţări la cucerirea ştiinţei şi tehnicii contemporane.

Crearea unor astfel de relaţii este de natură să favorizeze cooperarea pe toate planurile între naţiuni, să înlăture cauzele care pot genera conflicte în relaţiile internaţionale, contribuind prin aceasta la însănătoşirea climatului politic mondial, la promovarea păcii în întreaga lume.

Realizările remarcabile obţinute pe plan economic, social şi cultural, contribuţia activă adusă cauzei menţinerii şi apărării păcii în lume au făcut ca România socialistă să fie astăzi o ţară binecunoscută şi apreciată pentru eforturile sale constructive în direcţia îmbunătăţirii climatului internaţional, a promovării colaborării şi încrederii între popoare, ceea ce ar corespunde şi spiritului hotărîrilor adoptate la Conferinţa general-europeană de la Helsinki (1975) consacrată securităţii şi cooperării pe continentul nostru.

O importanţă deosebită în promovarea politicii externe a ţării noastre o au vizitele făcute în ultimii ani de către tovarăşul *Nicolae Ceauşescu*, mesagerul cel mai autorizat şi fiul cel mai iubit al poporului român, într-o serie de ţări din Asia, Africa, America Latină, în Statele Unite ale Americii, precum şi într-o serie de ţări în Europa, ca şi vizitele unora dintre reprezentanţii de seamă ai acestor ţări în România.

În semn de cinstire pentru rolul marcant pe care-l are în viaţa internaţională, tovarăşului *Nicolae Ceauşescu* i s-au conferit o serie de înalte distincţii printre care: Ordinul „Lenin" (U.R.S.S.), Ordinul „Erou al Muncii Socialiste" (R.S.F. Iugoslavia), Ordinul „Ghiorghi Dimitrov" (R. P. Bulgaria), Ordinul „Karl Marx" (R. D. Germană), Medalia de aur „Frederic Joliot-Curie" a Consiliului Mondial al Păcii, Medalia de aur „Norbert Wiener" a Organizaţiei mondiale pentru sisteme generale şi cibernetică, Premiul „Simba" pentru pace pe anul 1978, Medalia de aur cu plachetă a Institutului de relaţii internaţionale din Roma, „Om al anului 1980 pentru pace" (India), „Placheta de aur a Gintei regionale Piemont" (Italia).

Înscriindu-se în istoria acestor ani drept noi şi importante dovezi ale popularităţii conducătorului partidului şi statului nostru în viaţa internaţională, au apărut peste hotare numeroase volume consacrate vieţii şi operei tovarăşului *Nicolae Ceauşescu*, realizărilor României socialiste. În acest fel, numărul total al **acestor lucrări se ridica la finele anului 1982 la peste 125, publicate în 34 ţări ale lumii şi în 21 de limbi.**

O semnificaţie deosebită păstrează prin hotărîrile sale *Conferinţa Naţională a Partidului Comunist Român desfăşurată în zilele de 7—9 decembrie 1977*. Cuprinzătoarea analiză făcută în raportul prezentat de tovarăşul *Nicolae Ceauşescu*, obiectivele noi şi importante preconizate pentru dezvoltarea în ritm mai rapid a operei de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate, precum şi programul suplimentar de ridicare a nivelului de trai al celor ce muncesc au făcut din Conferinţa Naţională a partidului un moment remarcabil pe drumul înfăptuirii măreţelor sarcini puse de cel de-al XI-lea Congres în faţa partidului şi a întregului popor român.

Lucrări apărute peste hotare cu privire la viaţa, personalitatea şi opera tovarăşului Nicolae Ceauşescu

Analiza importantelor realizări obţinute pe linia traducerii în viaţă a istoricelor hotărîri ale celui de-al XI-lea Congres al partidului evidenţiază, cu pregnanţă, faptul că succesele înregistrate au confirmat şi confirmă *rolul de primă însemnătate al activităţii Secretarului general al partidului nostru, Preşedintele Republicii Socialiste România, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, în elaborarea şi aplicarea liniilor directoare ale politicii interne şi internaţionale a partidului şi statului nostru, în întreaga activitate de conducere a poporului pe calea luminoasă a făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi a înaintării spre comunism.*

Legătura strînsă cu poporul şi realităţile ţării, capacitatea remarcabilă de aplicare creatoare a învăţăturilor socialismului ştiinţific la condiţiile noastre specifice, dinamismul şi spiritul novator, înaltele calităţi de militant şi conducător comunist — clarviziunea, pasiunea şi principialitatea revoluţionară, devotamentul neţărmurit faţă de patrie şi popor, internaţionalismul consecvent — fac ca numele tovarăşului *Nicolae Ceauşescu* să fie indisolubil legat de toate marile transformări petrecute în anii aceştia în societatea românească. Activitatea prodigioasă a Secretarului general al partidului nostru, Preşedintele Republicii Socialiste România, se dovedeşte un puternic factor de accelerare a mersului înainte al patriei.

Jurămîntul Preşedintelui Republicii

„Jur să slujesc cu credinţă patria, să acţionez cu fermitate pentru apărarea independenţei, suveranităţii şi integrităţii ţării, pentru bunăstarea şi fericirea întregului popor, pentru edificarea socialismului şi comunismului în Republica Socialistă România!

Jur să respect şi să apăr Constituţia şi legile ţării, să fac totul pentru aplicarea consecventă a principiilor democraţiei socialiste, pentru afirmarea în viaţa societăţii a normelor eticii şi echităţii socialiste!

Jur să promovez neabătut politica externă de prietenie şi alianţă cu toate ţările socialiste, de colaborare cu toate naţiunile lumii, fără deosebire de orînduire socială, pe baza deplinei egalităţi în drepturi, de solidaritate cu forţele revoluţionare, progresiste de pretutindeni, de pace şi prietenie între popoare!

Jur că îmi voi face întotdeauna datoria cu cinste şi devotament pentru strălucirea şi măreţia naţiunii noastre socialiste, a Republicii Socialiste România!".

Din **Cuvîntarea de încheiere a Congresului al X-lea al P.C.R. rostită de tovarăşul Nicolae Ceauşescu, Secretarul general al partidului**

„Timp de 7 zile, Congresul al X-lea al partidului a făcut bilanţul cuprinzător al activităţii desfăşurate de comuniştii români, de muncitori, ţărani şi intelectuali, de toţi oamenii muncii, fără deosebire de naţionalitate, pentru edificarea socialismului pe pămîntul patriei noastre.

Congresul a dat o înaltă apreciere activităţii multilaterale depuse de Comitetul Central, de toate organele şi organizaţiile partidului pentru înfăptuirea hotărîrilor Congresului al IX-lea. În mod deosebit au fost apreciate măsurile luate după Congres de către Conferinţa Naţională a Partidului pentru îmbunătăţirea planificării şi conducerii activităţii economice şi sociale din patria noastră, pentru dezvoltarea legalităţii şi democraţiei socialiste.

Putem spune că Congresul nostru, ţinut cu puţine zile înainte de cea de-a 25-a aniversare a eliberării patriei de sub jugul fascist, constituie o încununare deosebit de expresivă a marilor succese obţinute de poporul român, sub conducerea partidului comunist, în lupta pentru transformarea revoluţionară a societăţii noastre şi lichidarea pentru totdeauna a claselor exploatatoare, pentru triumful socialismului în România"

Din **Rezoluţia Conferinţei Naţionale a Partidului Comunist Român (1972) cu privire la perfecţionarea activităţii politico-organizatorice şi ideologice a partidului**

„Conferinţa Naţională dă o înaltă apreciere şi îşi însuşeşte pe deplin analiza teoretică făcută în raportul tovarăşului Nicolae Ceauşescu problemelor privind făurirea societăţii socialiste multilateral dezvoltate, stadiul de ţară în curs de dezvoltare în care se găseşte România, contribuţiile şi rolul lor în societatea socialistă, strategia generală a construcţiei socialismului şi comunismului, naţiunea şi problema naţională, raportul dintre naţional şi internaţional în procesul revoluţiei şi construcţiei socialiste, mutaţiile profunde, procesele şi tendinţele care au loc în lumea contemporană, principiile relaţiilor dintre ţările socialiste, dintre partidele comuniste şi muncitoreşti, dintre toate statele lumii, fără deosebire de orînduirea lor socială. Analiza acestor probleme reprezintă o contribuţie preţioasă a secretarului general al partidului nostru la soluţionarea problemelor majore pe care le ridică dezvoltarea societăţii socialiste româneşti, la îmbogăţirea tezaurului teoretic al marxism-leninismului".

Din **Cuvîntul înainte** la **Programul P.C.R.** semnat de **tovarăşul Nicolae Ceauşescu, Secretarul general al partidului,** în numele Comisiei de redactare a **Programului**

„În activitatea sa viitoare, partidul va trebui să se conducă neabătut după concluziile şi previziunile ştiinţifice cuprinse în Program. Totodată, va trebui să se ţină permanent seama de transformările revoluţionare ce se vor produce în societatea socialistă românească şi în viaţa internaţională, trăgîndu-se concluziile corespunzătoare din aceste schimbări pentru activitatea din fiecare etapă de dezvoltare. Nu trebuie să uităm nici un moment că Programul nu dă şi nu poate da decît orientarea ştiinţifică generală; concluziile şi prevederile sale nu sînt dogme date odată pentru totdeauna. Va trebui să avem permanent în vedere îmbogăţirea Programului cu noi teze teoretice reieşite din activitatea de transformare revoluţionară a societăţii".

Din **Cuvîntarea** rostită de **tovarăşul Nicolae Ceauşescu** la închiderea lucrărilor **Conferinţei Naţionale a partidului** din 7—9 decembrie 1977

„Deoarece Conferinţa noastră Naţională are loc în anul cînd poporul nostru sărbătoreşte 100 de ani de la cucerirea prin luptă a independenţei, aş dori ca de la înalta tribună a acestui forum al comuniştilor, al întregului popor de fapt, să aduc încă un omagiu tuturor acelora care, de-a lungul secolelor, au ţinut sus steagul luptei neatîrnării, şi-au dat viaţa pentru apărarea fiinţei poporului nostru, pentru cucerirea independenţei, pentru ca patria noastră să fie liberă, puternică şi suverană".

Din **Cuvîntul** tovarăşului **Dezideriu Szilagyi la Plenara C.C. al P.C.R.** din **martie 1978**

„Cu puţine zile în urmă, viaţa politică a României a consemnat un eveniment de o semnificaţie aparte — plenarele Consiliilor oamenilor muncii de naţionalitate maghiară şi germană. Aceste plenare cu o largă participare şi în acelaşi timp deosebit de reprezentative — prin cuvîntul unor oameni ai muncii din industrie şi agricultură, al unor prestigioşi oameni de ştiinţă, de cultură şi artă, cadre de conducere din organe de partid şi de stat — au abordat o cuprinzătoare gamă a preocupărilor de ordin general privind progresul patriei, cît şi problemele specifice naţionalităţilor, au constituit o ilustrare vie a democratismului societăţii noastre, au afirmat din nou, cu o putere impresionantă, frăţia şi solidaritatea fiilor României fără deosebire de naţionalitate, unitatea indestructibilă a întregului popor în jurul Partidului Comunist Român.

Şi la plenara Consiliului oamenilor muncii de naţionalitate maghiară, la care am participat, s-a subliniat pregnant că înfăptuirea egalităţii în fapt între cetăţenii României, egalitate în drepturi consfinţită, exercitată, garantată, nu exprimă numai egalitatea constituţională a oamenilor muncii fără deosebire de naţionalitate, că nu este vorba numai de poziţia lor în societate, de măsuri de garantare a libertăţilor prevăzute în legi, de condiţiile pentru libera exprimare, pentru învăţămînt, cultură şi altele, realităţi temeinic statornicite în orînduirea noastră. Gîndirea tovarăşului Nicolae Ceauşescu *a inspirat un suflu nou, esenţial şi în concepţia asupra politicii de egalitate a tuturor oamenilor muncii, politică caracterizată prin înaltă principialitate şi spirit creator, democratism profund şi omenie comunistă. Dezvoltarea armonioasă a tuturor zonelor patriei constituie unica bază reală pe temeiul căreia se realizează ridicarea gradului de civilizaţie materială şi spirituală al tuturor locuitorilor, fără deosebire de naţionalitate. Aceasta este temelia adevăratei egalităţi. Aceasta este structura de rezistenţă a egalităţii tuturor fiilor ţării.*

Mă achit de o îndatorire de conştiinţă atunci cînd afirm că participarea la plenara comună a consiliilor oamenilor muncii maghiari şi germani şi cuvîntarea rostită în încheiere de tovarăşul Nicolae Ceauşescu *au constituit o nouă şi strălucită afirmare a rolului hotărîtor al secretarului general al partidului în elaborarea şi aplicarea întregii politici a partidului, inclusiv a politicii naţionale.*

În cadrul dezbaterilor s-au relevat faptele ce au darul confirmărilor definitorii, faptele ce probează adevărul că fiii României aparţinînd naţionalităţilor conlocuitoare nicicind nu s-au bucurat de atît de largi posibilităţi de afirmare ca în prezent, de a participa efectiv, în condiţiile deplinei egalităţi, la întreaga viaţă politică, economică şi socială, că nicicind în trecut activitatea lor pe tărîmul creaţiei materiale şi spirituale nu a fost atît de rodnică şi multilaterală.

Afirmînd cu mîndrie comunistă că rezolvarea marxist-leninistă a problemei naţionale de către partidul nostru reprezintă o măreaţă cucerire revoluţionară a societăţii socialiste, noi, cetăţenii României — stat naţional unitar, în care alături de români trăiesc şi maghiari, germani, sîrbi şi cetăţeni de altă naţionalitate — afirmăm că tot ce s-a înfăptuit şi vom înfăptui este şi va fi rodul muncii unite a tuturor fiilor patriei fără deosebire de naţionalitate şi nici o clipă nu uităm că împreună şi egal beneficiem de roadele muncii comune, că numai noi, poporul nostru unit în fapte şi interese, în ţeluri este în măsură să soluţioneze oricînd sarcinile pe care le ridică procesul atît de complex al edificării în România a societăţii socialiste multilateral dezvoltate.

Patria noastră, profund devotată libertăţii, afirmă cu fermitate dreptul omului de a fi liber, dreptul sfînt al poporului muncitor de a fi stăpîn pe soarta sa. Devotaţi nemărginit acestui crez, respingem cu hotărîre — aşa cum s-a subliniat şi la plenara Consiliului oamenilor muncii de naţionalitate maghiară — încercările de ingerinţă din partea unor cercuri reacţionare din afară, urmărind scopul de a semăna dezbinare prin arma otrăvită a naţionalismului şi şovinismului, de a aduce prejudicii intereselor întregului nostru popor, de a dăuna construcţiei socialiste în România. Deşi ştim că pădure fără uscături nu există, nu putem să nu afirmăm fără echivoc că pe cei care-şi vînd conştiinţa pentru un blid de linte sau de gulaş îi tratăm cu ce li se cuvine, cu dispreţul nostru profund. Respingem calomniile debitate pe orice căi şi mijloace şi de oricine, cu demnitatea şi seninătatea oamenilor cinstiţi şi fermi, care-şi făuresc prezentul şi viitorul uniţi pentru totdeauna şi înfrăţiţi în zidirea vieţii mereu mai îmbelşugate, purtînd în inimi dragoste şi încredere nemărginită faţă de partid şi patrie, profund devotaţi acestei politici ce exprimă fidel interesele şi aspiraţiile vitale ale tuturor fiilor României socialiste".

ÎNTREBĂRI ŞI PROBLEME DE DISCUTAT

1. În ce constă conceptul de societate socialistă multilateral dezvoltată?
2. Ce preocupări deosebite au existat în anii ce au urmat Congresului al X-lea al P.C.R. pentru dezvoltarea construcţiei economice a ţării?
3. În ce constă importanţa istorică a Congresului al XI-lea al Partidului Comunist Român?
4. Care sînt orientările de politică internaţională adoptate la acest congres?
5. Care sînt principalele concluzii care rezultă din studierea istoriei zilelor noastre?
6. Înfăţişaţi principalele merite şi contribuţia adusă de *tovarăşul Nicolae Ceauşescu*, Secretarul general al partidului, Preşedintele României socialiste în opera de făurire a unei noi societăţi pe pămîntul patriei noastre.

CONTINUAREA NEABĂTUTĂ A PROGRAMULUI DE FĂURIRE A SOCIETĂȚII SOCIALISTE MULTILATERAL DEZVOLTATE ȘI ÎNAINTARE A ROMÂNIEI SPRE COMUNISM. ÎNSEMNĂTATEA ISTORICĂ A CONGRESULUI AL XII-LEA AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

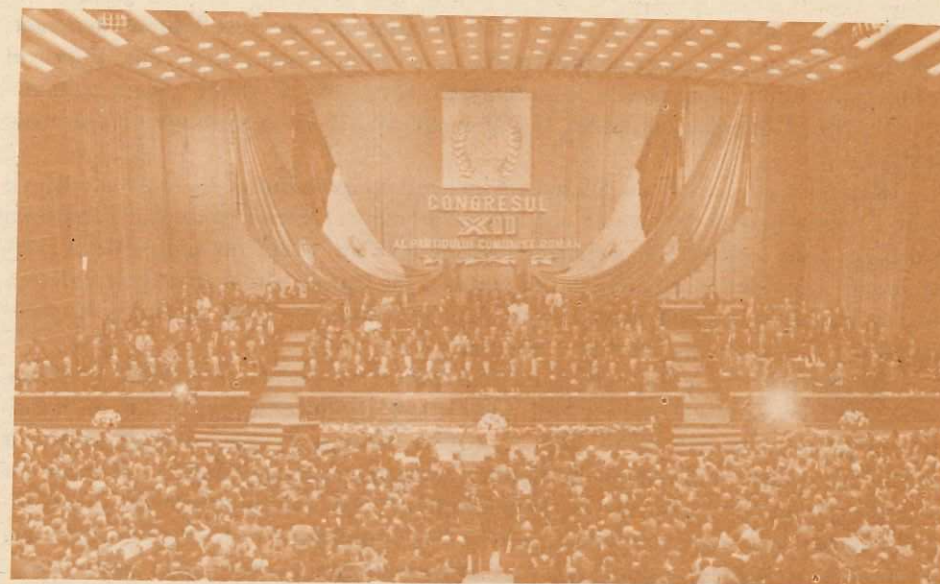
1. Desfășurarea lucrărilor Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român.
2. Însemnătatea istorică a Congresului al XII-lea al P.C.R.
3. Planul de dezvoltare economico-socială în perioada anilor 1981—1985. Concepția Partidului Comunist Român privind rolul statului ca expresia cea mai democratică a conducerii societății de către popor. Statul socialist — stat al democrației muncitorești.
4. Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982.
5. **Conferința Națională a Partidului Comunist Român din 16—18 decembrie 1982.**

1. Desfășurarea lucrărilor Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român. Succesele remarcabile obținute de poporul român în toate domeniile de activitate în primii patru ani ai cincinalului 1976—1980, precum și creșterea continuă a prestigiului intern și internațional al Partidului Comunist Român au fost puternic puse în evidență în acțiunea de pregătire a celui de-al XII-lea Congres al partidului. Istoricul forum al comuniștilor din patria noastră a fost precedat de o largă și însuflețitoare dezbatere a documentelor sale programatice, desfășurată la nivelul tuturor organelor și organizațiilor de partid, în rîndul tuturor oamenilor muncii, la scara întregii țări, expresie a profundului democratism ce caracterizează societatea noastră. Aceste documente au fost aprobate de oamenii muncii, de întregul popor, cu deplină satisfacție, cu înaltă răspundere civică și patriotică, Congresul fiind întîmpinat, totodată, cu succese de seamă în toate domeniile construcției socialiste.

Întrunit în această atmosferă de intensă activitate politică, de muncă avîntată și rodnică, de puternică angajare revoluționară, marele forum al comuniștilor români și-a propus să facă bilanțul realizărilor remarcabile obținute în perioada care a trecut de la Congresul al XI-lea și să stabilească, corespunzător orientărilor Programului partidului și noilor cerințe și necesități ce decurg din realitățile naționale și internaționale, direcțiile principale de acțiune și obiectivele prioritare pentru următorii cinci ani și în perspectivă, deschizînd o nouă și strălucită etapă în dezvoltarea mereu ascendentă a patriei pe calea socialismului și comunismului.

Lucrările Congresului s-au desfășurat la București, în Sala Palatului R.S. România, în zilele de 19—23 noiembrie, cu participarea unui număr de 2 656 de delegați, aleși de conferințele organizațiilor județene de partid și ale municipiului București — muncitori, țărani și intelectuali, activiști de partid și ai organizațiilor de masă și obștești, cadre ale forțelor armate — comuniști cu experiență bogată, care s-au distins prin abnegație și pasiune revoluționară, prin competență și înalte trăsături moral-politice.

La Congres au luat parte 162 delegații și reprezentanți ai partidelor și organizațiilor din 105 țări, împuterniciți ai partidelor comuniste și muncitorești, socialiste, social-democrate, ai altor organizații ale clasei muncitoare, ai partidelor și organizațiilor democratice, progresiste, mișcărilor de eliberare națională, forțelor

Aspect din desfășurarea Congresului al XII-lea al P.C.R.

sociale și politice înaintate, antiimperialiste de pretutindeni, cu care partidul nostru întreține relații de solidaritate și colaborare. La nici unul dintre anterioarele congrese ale partidului nostru nu au participat delegații străine atît de numeroase, dovadă a creșterii remarcabile în zilele noastre a prestigiului internațional al P.C.R., expresie a simpatiei de care se bucură în lumea de azi acțiunea teoretică și practică a comuniștilor din țara noastră.

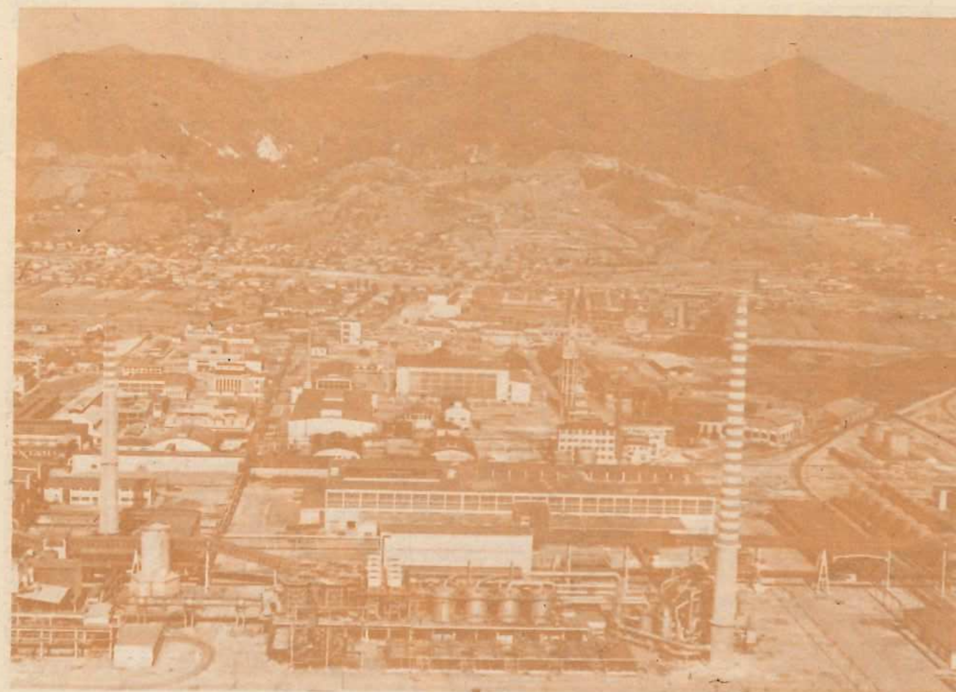
După cuvîntul de deschidere a Congresului rostit de tovarășul *Nicolae Ceaușescu*, Secretarul general al partidului, au fost alese organele de lucru ale congresului și s-a adoptat în unanimitate următoarea ordine de zi: 1. Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresul al XI-lea și Congresul al XII-lea și sarcinile de viitor ale partidului. 2. Raportul Comisiei Centrale de revizie. 3. Proiectul Directivelor Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român cu privire la dezvoltarea economico-socială a României în cincinalul 1981—1985 și orientările de perspectivă pînă în 1990. 4. Proiectul Programului-directivă de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și de introducere a progresului tehnic, în perioada 1981—1990 și direcțiile principale pînă în anul 2000. 5. Proiectul Programului-directivă de cercetare și dezvoltare în domeniul energiei pe perioada 1981-1990 și orientările principale pînă în anul 2000. 6. Proiectul Programului-directivă de creștere a nivelului de trai în perioada 1981—1985 și de ridicare continuă a calității vieții. 7. Proiectul Programului-directivă de dezvoltare economico-socială a României, în profil teritorial, în perioada 1981—1985. 8. Modificarea unor prevederi ale Statutului Partidului Comunist Român. 9. Alegerea Secretarului general al Partidului Comunist Român, a Comitetului Central al partidului și a Comisiei Centrale de Revizie.

În aclamaţiile participanţilor, în entuziasmul şi însufleţirea generală, tovarăşul *Nicolae Ceauşescu* a prezentat, de la tribuna înaltului forum, Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresul al XI-lea şi Congresul al XII-lea şi sarcinile de viitor ale partidului.

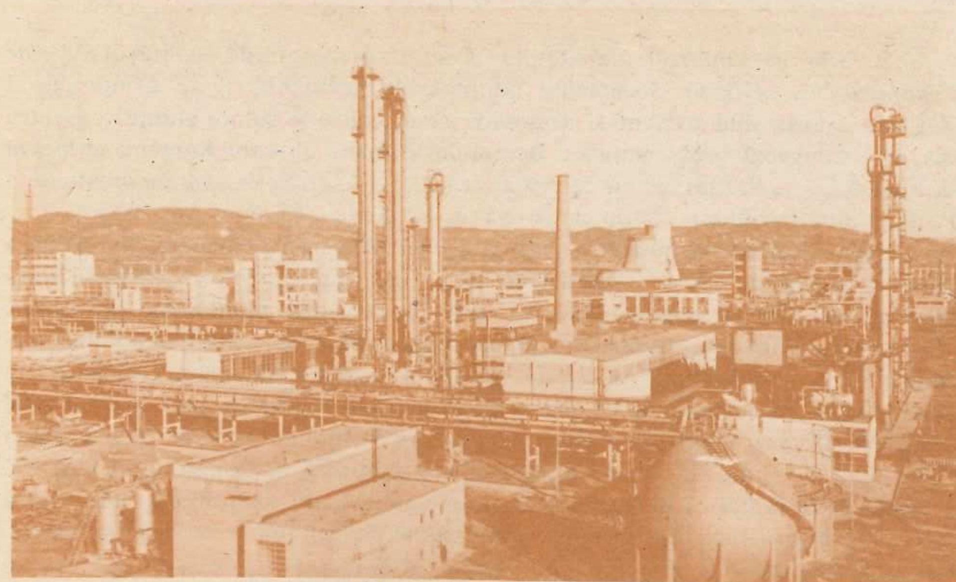
Raportul prezentat de Secretarul general al partidului — înalt model de abordare creatoare a aspectelor fundamentale ale dezvoltării societăţii româneşti în prezent şi în perspectivă, a problemelor actuale ale vieţii internaţionale, a politicii interne şi externe a partidului şi statului nostru — a fost urmărit cu deosebită atenţie, cu profundă satisfacţie şi deplină aprobare, fiind subliniat, în repetate rînduri, cu vii şi puternice aplauze.

În prima parte a Raportului au fost trecute în revistă şi profund analizate marile realizări obţinute de poporul nostru, sub conducerea partidului, în înfăptuirea Planului cincinal 1976—1980 — prima etapă a Programului de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate în patria noastră. Analiza obiectivă întreprinsă, punerea în evidenţă cu toată luciditatea atît a împlinirilor cît şi a rămînerilor în urmă în unele privinţe a avut la bază aprecierea realistă conform căreia marile realizări obţinute, în dezvoltarea forţei economice a ţării „sînt rodul activităţii neobosite, plină de abnegaţie a clasei muncitoare, ţărănimii şi intelectualităţii, a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naţionalitate, al eforturilor considerabile materiale şi umane, ale întregului popor, pentru ridicarea economico-socială a patriei. Nimic nu am primit din afară, în mod gratuit, nimic nu a căzut din cer! Stadiul în care am ajuns este expresia muncii eroice a poporului nostru, a hotărîrii şi încrederii cu care toţi oamenii muncii urmează şi înfăptuiesc neabătut politica partidului, a ţăriei şi forţei socialismului, a capacităţii noii orînduiri de a asigura întregii naţiuni un înalt nivel de civilizaţie materială şi spirituală".

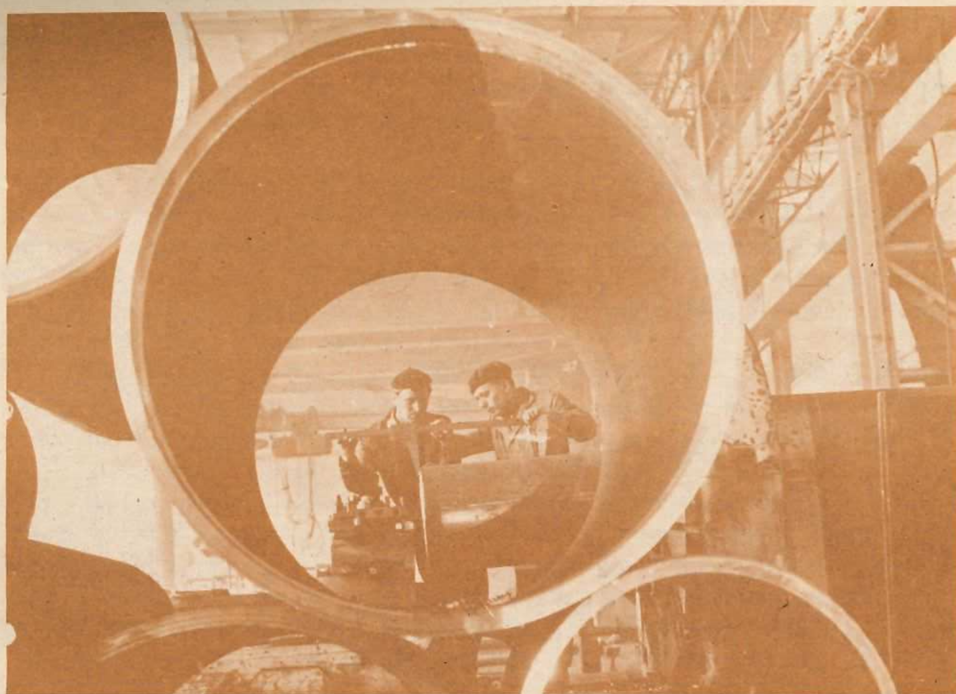
În cea de-a doua parte a Raportului au fost înfăţişate obiectivul fundamental şi liniile directoare ale dezvoltării economico-sociale a României în perioada cincinalului 1981—1985, punîndu-se un accent deosebit pe aprofundarea următoarelor probleme fundamentale: lărgirea bazei proprii de materii prime şi energie, accelerarea procesului de restructurare a industriei prin creşterea prioritară a ramurilor de prelucrare avansată, înfăptuirea unei profunde revoluţii agrare, dezvoltarea şi modernizarea susţinută a producţiei agricole, dezvoltarea puternică a bazei tehnico-materiale a societăţii, continuarea fermă a politicii de amplasare raţională pe teritoriu a forţelor de producţie, determinarea unei calităţi noi, superioare, în întreaga activitate economică, a unei creşteri puternice a productivităţii muncii, a unei gospodăriri cu maximă eficienţă a resurselor materiale şi financiare, afirmarea revoluţiei tehnico-ştiinţifice în toate domeniile de activitate, creşterea rolului ştiinţei în modernizarea economiei naţionale, în asigurarea progresului multilateral al patriei, înfăptuirea unei judicioase politici demografice, asigurarea şi pregătirea forţei de muncă, dezvoltarea învăţămîntului de toate gradele, participarea activă şi eficientă a României la diviziunea internaţională a muncii, accentuarea cooperării cu alte state în domeniul producţiei, ştiinţei şi tehnologiei, creşterea continuă a bunăstării întregului popor şi crearea unei noi calităţi a vieţii — scopul esenţial al politicii partidului nostru ş.a.m.d.

I.M.M. Baia Mare

Combinatul chimic din Rîmnicu Vîlcea

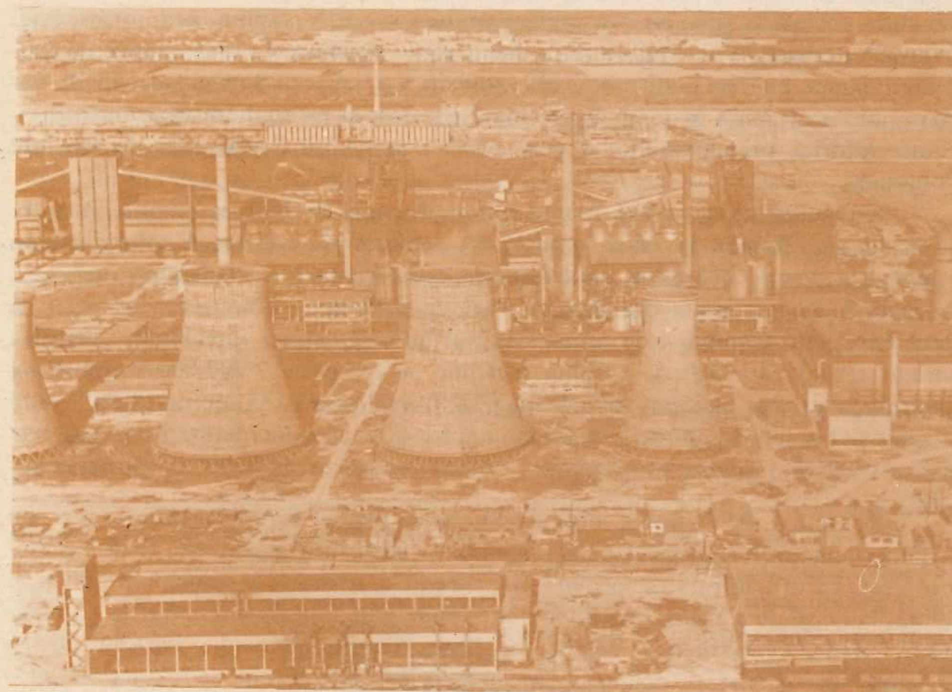
Aspect de la Întreprinderea mecanică din Timişoara

Se află în Raportul Comitetului Central prezentat de tovarăşul *Nicolae Ceauşescu*, în celelalte documente adoptate în unanimitate de Congresul al XII-lea — ansamblu coerent şi armonios de directive şi soluţii ştiinţifice pentru cea mai stringentă problematică a deceniului următor în care România urmează să ajungă în stadiul ţărilor cu dezvoltare medie — o reală dezvoltare creatoare a Programului partidului, adoptat la cel de-al XI-lea Congres în 1974.

Pornind de la însemnătatea majoră a unei asemenea preocupări, Raportul a apreciat că deceniul 1981—1990 devine, prin toate implicaţiile sale, deceniul realizării în linii mari a sarcinilor făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate. „Pentru a asigura în continuare o perspectivă clară a dezvoltării economico-sociale a ţării — a subliniat tovarăşul *Nicolae Ceauşescu* —, apare necesar ca, în cursul viitorului cincinal, să se elaboreze Programul partidului pînă în anul 2000 sau 2010. De aceea, propun Congresului nostru să împuternicească noul Comitet Central al partidului să întocmească acest program pînă la Congresul al XIII-lea. Pornind de la faptul că în deceniul următor vom asigura realizarea în linii mari a sarcinilor făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate, noul Program va trebui să traseze căile şi direcţiile consolidării în continuare a acesteia, ale trecerii treptate la înfăptuirea principiilor comuniste de muncă şi viaţă în ţara noastră".

Ferma de porcine de la I.A.S. Carei (Satu-Mare)

Combinatul siderurgic Galaţi

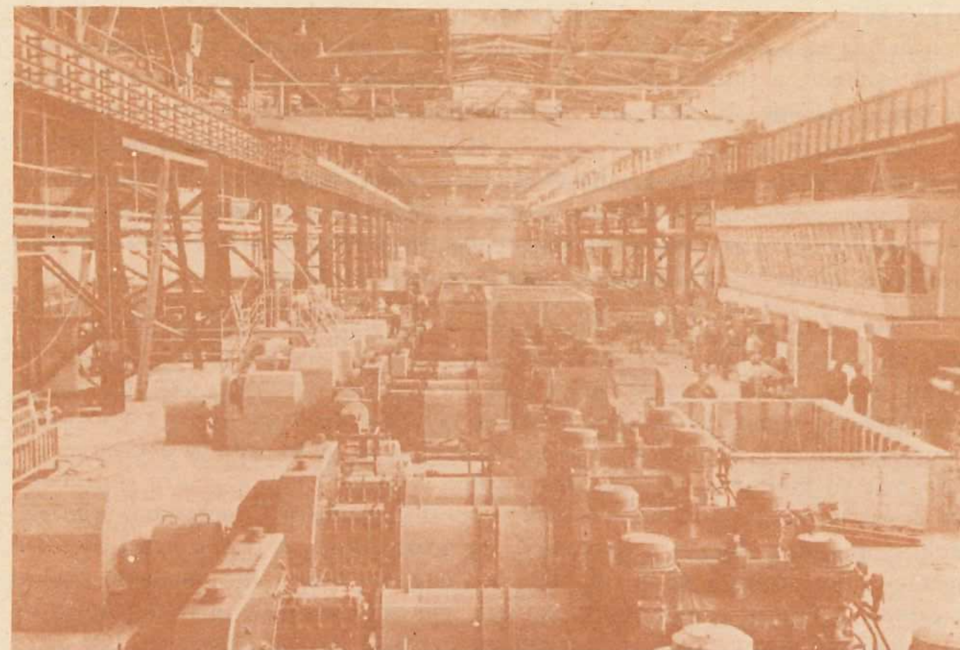

Aspect de la Întreprinderea Electroputere Craiova

Raportul la Congres a insistat apoi asupra marilor schimbări petrecute în structura socială a ţării, asupra perfecţionării activităţii statului, promovării largi a formelor colective de conducere, a democraţiei socialiste în toate sferele de activitate, asupra întăririi autoconducerii muncitoreşti. Excepţionale judecăţi de valoare pun în evidenţă în toate aceste planuri valoarea rezultatelor care au fost obţinute datorită principialităţii şi consecvenţei activităţii desfăşurate de Partidul Comunist.

O semnificaţie deosebită a avut-o în continuare dezbaterea poziţiei Partidului Comunist Român în etapa actuală, în acţiunea de creştere a rolului său în conducerea vastei opere de transformare revoluţionară a societăţii româneşti. Prezentînd această parte din Raport, tovarăşul *Nicolae Ceauşescu* a apreciat că rolul Partidului Comunist de centru vital al întregii naţiuni, precum şi puternica unitate a rîndurilor sale se sprijină temeinic pe cei peste 2 900 000 membri din rîndurile celor mai înaintaţi muncitori, ţărani, intelectuali, reprezentînd 25 la sută din populaţia activă a ţării. Importante aprecieri au fost făcute cu privire la creşterea calitativă a rîndurilor partidului nostru în anii revoluţiei şi construcţiei socialiste.

Activitatea ideologică şi politico-educativă pentru formarea omului nou, cu o înaltă conştiinţă socialistă, pentru afirmarea patriotică şi revoluţionară a maselor largi, pentru afirmarea plenară în societatea noastră a principiilor eticii şi echităţii socialiste a format în Raportul Comitetului Central prezentat la Congresul al XII-lea obiectul unei atenţii deosebite, constituind pentru partidul nostru — după cum se ştie — o preocupare majoră pe întregul flux al istoriei sale glorioase. În acest context au fost abordate şi răspunderile în continuă creştere ce

Imagine de la Combinatul siderurgic Hunedoara. Laminorul de sîrmă

revin învăţămîntului de toate gradele, tuturor slujitorilor şcolii, elevilor şi studenţilor. Un obiectiv esenţial al planului cincinal pe anii 1981—1985, s-a subliniat în Raportul la Congres, este „dezvoltarea în continuare a învăţămîntului pe baza celor mai noi cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii, a politehnizării şi integrării strînse cu producţia şi cercetarea, organizarea temeinică a calificării forţei de muncă, generalizarea procesului de reciclare a cadrelor, perfecţionarea pregătirii profesionale a tuturor oamenilor muncii".

Un loc important a ocupat în Raportul la Congres prezentarea activităţii internaţionale a partidului şi statului nostru în perioada de la ultimul Congres, prezentarea obiectivelor şi liniilor directoare ale politicii viitoare a României pe plan mondial. În acest context s-a apreciat că „întreaga evoluţie a vieţii politice internaţionale, procesele şi tendinţele noi ce se manifestă pe plan mondial confirmă realismul şi justeţea aprecierilor partidului nostru, a orientărilor politicii externe a României".

Dintre marile probleme internaţionale ale contemporaneităţii, Raportul la Congres a reţinut şi dezbătut amplu politica activă, consecventă de dezvoltare a relaţiilor de prietenie şi colaborare cu toate ţările socialiste, cu statele în curs de dezvoltare şi nealiniate, de intensificare a conlucrării cu toate ţările lumii, fără deosebire de orînduire socială; activitatea pentru înfăptuirea securităţii şi păcii în Europa — obiectiv de cea mai mare însemnătate al politicii noastre externe, necesitatea soluţionării problemelor litigioase exclusiv pe calea tratativelor, poziţia fermă a României privind lichidarea, pe această cale, a tuturor conflictelor şi stărilor de conflicte care mai există în diferite regiuni ale lumii, dezarmarea generală şi, în primul rînd, dezarmarea nucleară, imperativ de importanţă vitală pentru

progresul şi existenţa întregii umanităţi, lichidarea subdezvoltării şi instaurării noii ordini economice, întărirea rolului O.N.U. şi participarea, în condiţii de deplină egalitate, a tuturor ţărilor la soluţionarea complexelor probleme ale lumii de azi — cerinţe de prim ordin ale progresului şi păcii în epoca noastră.

O analiză cu totul remarcabilă s-a făcut în Raport problemelor întăririi colaborării şi solidarităţii Partidului Comunist Român cu toate partidele comuniste, cu partidele socialiste şi social-democrate, cu mişcările de eliberare, cu forţele antiimperialiste de pretutindeni, în lupta pentru transformări progresiste, democratice în societate, pentru progres social şi pace în lume.

Subliniind în încheierea Raportului că documentele pregătite pentru Congres au fost dezbătute, timp de cîteva luni de zile, în întregul partid, de către întregul popor român, şi că de fiecare dată s-a exprimat aprobarea unanimă faţă de obiectivele şi orientările stabilite de partid pentru dezvoltarea viitoare a societăţii româneşti, tovarăşul *Nicolae Ceauşescu* a adus de la înalta tribună a Congresului cele mai vii mulţumiri tuturor comuniştilor, întregului popor pentru contribuţia inestimabilă pe care au adus-o la elaborarea documentelor Congresului, a întregii politici interne şi externe a României. „Se poate afirma cu deplin temei că documentele care urmează să fie adoptate la Congresul nostru sînt emanaţia gîndirii creatoare a tuturor comuniştilor, expresia intereselor şi aspiraţiilor fundamentale ale întregului nostru popor — a subliniat tovarăşul *Nicolae Ceauşescu*. Iată de ce Congresul al XII-lea al partidului nostru s-a transformat în Congresul tuturor comuniştilor şi al întregului popor, devenind cel mai reprezentativ şi cel mai democratic forum naţional".

Cu deosebită satisfacţie, într-o atmosferă de puternică vibraţie revoluţionară, participanţii la Congres au primit mesajele adresate marelui forum comunist, partidului nostru de către numeroasele delegaţii străine participante la lucrări.

Dezbaterile din Congres — desfăşurate în plen şi în cadrul a 15 secţiuni — au oferit posibilitatea de a participa la discuţii 1090 de delegaţi din totalul de 1512 cîţi s-au înscris la cuvînt. A fost reluată şi amplu dezbătută întreaga problematică din Raport, precum şi din celelalte documente înscrise pe ordinea de zi, participanţii la discuţii angajîndu-se în faţa Congresului cu întreaga lor voinţă şi capacitate creatoare să traducă în viaţă integral politica internă şi internaţională a partidului şi statului nostru. Practic nu a rămas domeniu de activitate în legătură cu care participanţii la dezbateri, şi, prin ei, Congresul al XII-lea al partidului, să nu se pronunţe, stabilind măsuri concrete pentru necontenite perfecţionări şi ridicări pe trepte calitativ superioare ale tuturor preocupărilor în perspectiva făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintării României spre comunism.

În ultima zi a lucrărilor au fost aprobate în unanimitate documentele supuse dezbaterii Congresului, s-a dat o înaltă apreciere şi s-a adoptat — într-o atmosferă de entuziasm şi puternică însufleţire — Hotărîrea prin care se aprobă Raportul Comitetului Central prezentat la Congres. De asemenea, marele forum al comuniştilor români a adoptat Rezoluţia Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român.

În continuare, lucrările Congresului au fost consacrate alegerii Secretarului general al Partidului Comunist Român, a Comitetului Central al partidului şi a Comisiei Centrale de Revizie.

În calitate de Secretar general al partidului, Congresul a reales pe tovarăşul Nicolae Ceauşescu.

În acest fel a fost exprimată dorinţa fierbinte a întregului partid, a întregii noastre naţiuni, care şi-au manifestat într-o impresionantă unitate hotărîrea neclintită de a-l avea în continuare în fruntea partidului pe tovarăşul *Nicolae Ceauşescu*, cel mai strălucit fiu al clasei muncitoare, simbolul idealurilor de libertate, pace şi progres ale poporului român, personalitate proeminentă a mişcării comuniste şi muncitoreşti mondiale, a vieţii politice internaţionale.

Hotărîrile istorice ale celui de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român au fost întîmpinate cu ample manifestări de entuziasm şi satisfacţie pe cuprinsul întregii ţări, de către întregul nostru popor. În acest context, oamenii muncii — fără deosebire de naţionalitate — s-au angajat cu întreaga lor capacitate creatoare şi cu întregul lor elan patriotic, revoluţionar să participe la înfăptuirea tuturor obiectivelor propuse.

O înaltă apreciere a fost dată şi pe plan extern însemnătăţii Congresului al XII-lea al partidului nostru, necontenind şirul sublinierilor ce au fost făcute la adresa istoricei manifestări în presa internaţională, în emisiunile posturilor de radio şi televiziune transmise în diferite ţări, în declaraţiile făcute de o serie de personalităţi ale vieţii politice de peste hotare.

2. **Însemnătatea istorică a Congresului al XII-lea al P.C.R.** Congresul al XII-lea al Partidului Comunist Român, eveniment grandios, trăit într-o emoţionantă şi deplină comuniune sufletească de către delegaţii comuniştilor din întreaga ţară, împreună cu milioanele de cetăţeni ai României socialiste, s-a înscris ca un eveniment de excepţională însemnătate în istoria patriei noastre. El a reprezentat, pe drept cuvînt, Congresul unui strălucit bilanţ de învăţături, care au deschis drum larg spre o etapă nouă, superioară în opera de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate. Este Congresul unor cutezătoare planuri de viitor, care, îngemănate într-un tot unitar, armonios, vor călăuzi eforturile comuniştilor, ale poporului întreg în anii ce vin, Congresul unei puternice afirmări şi manifestări a capacităţii partidului de a-şi îndeplini cu cinste misiunea istorică de conducător al poporului spre împlinirea aspiraţiilor sale celor mai înalte, spre comunism.

Întreaga desfăşurare a Congresului, începînd de la pregătirea şi pînă la încheierea lucrărilor sale, a ilustrat cu o deosebită forţă legătura strînsă, intimă, unitatea indestructibilă dintre partid şi popor. Fireşte, însuşi rolul Partidului Comunist Român de forţă politică conducătoare a societăţii face ca orice eveniment din viaţa partidului să fie urmărit cu atenţie de întregul popor; această caracteristică a vieţii noastre sociale s-a afirmat, cu prilejul Congresului al XII-lea, cu o vigoare fără precedent. Mai mult ca oricînd, nu numai întregul partid, ci întregul popor au participat intens, au trăit acest eveniment din tot sufletul, cu întreaga conştiinţă; aşa cum se ştie, delegaţii la Congres au fost nu numai purtătorii mandatului de voinţă al comuniştilor, ci şi al colectivelor largi de oameni ai muncii. Pe drept cuvînt, Congresul a binemeritat denumirea de Congres al partidului

şi Congres al întregului popor, hotărîrile sale întruchipînd aspiraţiile tuturor comuniştilor şi ale tuturor cetăţenilor patriei. Îşi găseşte astfel o semnificativă expresie întărirea rolului politic conducător al partidului, care se realizează nu prin situarea sa, deasupra societăţii, ci prin integrarea cît mai profundă în viaţa socială.

Unitatea dintre partid şi popor s-a afirmat în mod pregnant prin însuşi modul în care au fost adoptate documentele supuse dezbaterii şi aprobării Congresului. Hotărîrile Congresului al XII-lea au fost adoptate prin votul unanim al participanţilor — şi cînd spunem participanţi îi avem în vedere nu numai pe delegaţi, pe cei ce au fost prezenţi fizic în sala Congresului, ci şi milioanele de comunişti, întregul popor, prezent cu cugetul şi sufletul la Congres. Astfel, prin Raportul Comitetului Central, prezentat de tovarăşul *Nicolae Ceauşescu,* prin ansamblul documentelor adoptate de Congres — documente privind deopotrivă direcţiile dezvoltării economico-sociale a României în cincinalul următor şi în perspectivă, afirmarea plenară în economie şi în viaţa întregii societăţi a cuceririlor revoluţiei tehnico-ştiinţifice, rezolvarea originală a uneia din cele mai spinoase probleme ale lumii contemporane — problema energiei —, repartizarea armonioasă, echilibrată a forţelor de producţie pe întregul teritoriu naţional, creşterea nivelului de trai şi continua ridicare a calităţii vieţii — dispunem acum de obiective concrete, mobilizatoare pentru toate domeniile de activitate, caracterizate printr-o profundă rigoare ştiinţifică. Vedem în aceste programe-directivă, ca într-o oglindă, imaginea României anilor viitori — o Românie tot mai puternică şi prosperă, ajunsă în rîndul ţărilor cu o dezvoltare medie, ocupînd un loc tot mai demn în rîndul popoarelor lumii, aşa cum merită, aşa cum i se cuvine minunatului nostru popor pentru hărnicia, tenacitatea şi abnegaţia cu care munceşte pentru înflorirea patriei socialiste, libere şi independente.

Aspectele cele mai impresionante, cele mai înălţătoare ale unităţii de gîndire, de simţire şi de voinţă a comuniştilor şi întregului popor, atît de viu manifestată în timpul Congresului, au fost prilejuite de realegerea tovarăşului *Nicolae Ceauşescu* în fruntea partidului. Mai mult ca oricînd, realegerea tovarăşului *Nicolae Ceauşescu* în funcţia supremă de Secretar general al partidului a fost privită de fiecare cetăţean, de toţi fiii pămîntului românesc ca o cauză proprie; realegerea Secretarului general al partidului s-a înfăptuit într-o ambianţă de un entuziasm şi o înflăcărare fără precedent, dovedindu-se a fi emanaţia voinţei — categorice, ferme şi unanime — a întregii naţiuni.

Realegerea tovarăşului *Nicolae Ceauşescu* în funcţia supremă de Secretar general al partidului reprezintă pentru toţi comuniştii, pentru întregul popor garanţia continuării unei politici interne şi externe deopotrivă realiste, ştiinţifice, novatoare, în deplină concordanţă cu aspiraţiile şi interesele vitale ale întregii ţări, reprezintă certitudinea drumului mereu ascendent, convingerea fermă că victoriilor de pînă acum li se vor adăuga altele, mereu şi mereu mai bogate, că România va înainta neabătut pe calea jalonată de Programul partidului, calea socialismului şi comunismului. Au găsit de aceea un larg ecou, o profundă rezonanţă în conştiinţa tuturor cuvintele rostite de tovarăşul *Nicolae Ceauşescu* în încheierea lucrărilor Congresului: „Asigur Partidul şi întregul popor că voi face totul pentru a îndreptăţi încrederea acordată şi pentru a-mi îndeplini misiunea ce

Aspect din timpul desfăşurării Congresului educaţiei şi învăţămîntului

mi s-a încredinţat de către partid, de către Congres, de către popor. Ca şi pînă acum, voi acţiona pentru a înfăptui socialismul în adevărata lui lumină, pe baza principiilor umanitare, socialismul şi comunismul de omenie! Aceasta este condiţia esenţială pentru ca socialismul să se afirme drept cea mai umană, superioară societate din lume“.

Se poate astfel spune că, după încheierea lucrărilor Congresului al XII-lea, Partidul Comunist Român este mai unit, mai puternic, mai bine pregătit pentru marile sarcini de viitor. Se poate spune că acum poporul întreg este mai strîns unit în jurul partidului, mai puternic, mai hotărît în voinţa sa de a munci neobosit pentru progresul patriei.

3. **Planul de dezvoltare economico-socială în perioada anilor 1981—1985. Concepţia Partidului Comunist Român privind rolul statului ca expresia cea mai democratică a conducerii societăţii de către popor. Statul socialist — stat al democraţiei muncitoreşti.** În intervalul scurs de la cel de-al XII-lea Congres al partidului, noi şi importante realizări şi evenimente au fost înscrise în hronicul timpului. Astfel s-a încheiat cu succes Planul cincinal 1976—1980 şi s-a pornit desfăşurat la înfăptuirea noului Plan cincinal (1981—1985). Acest al 7-lea plan cincinal din istoria României a fost lansat sub cele mai bune auspicii, în condiţiile în care, în calitate de proprietari, producători şi beneficiari ai avuţiei naţionale, clasa muncitoare, toţi oamenii muncii, fără deosebire de naţionalitate, şi-au exprimat şi-şi exprimă unanim hotărîrea de a înfăptui neabătut obiectivele noii etape a edificării societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintării României spre comunism.

Planul de dezvoltare economico-socială în anii 1981—1985 asigură creşterea armonioasă a forţelor de producţie pe întreg teritoriul ţării, perfecţionarea relaţii-

lor sociale, ridicarea continuă a gradului de civilizaţie, a nivelului de trai material şi spiritual al poporului.

În acest cincinal, pe baza dezvoltării tuturor sectoarelor de activitate, se va asigura realizarea obiectivului strategic de trecere a României din stadiul de ţară în curs de dezvoltare la stadiul de ţară mediu dezvoltată.

Pentru atingerea acestui obiectiv, în centrul întregii activităţi economico-sociale va trebui să fie pusă realizarea unei noi calităţi a muncii şi vieţii, aplicarea largă a cuceririlor revoluţiei tehnico-ştiinţifice, dezvoltarea puternică a ştiinţei şi învăţămîntului, factori fundamentali ai făuririi socialismului şi comunismului, ridicarea nivelului profesional, tehnic, ştiinţific şi cultural al tuturor oamenilor muncii.

În perioada ce a trecut de la cel de-al XII-lea Congres al partidului au avut loc şi o serie de alte evenimente cu adînci implicaţii pentru dezvoltarea economico-socială a patriei noastre (al II-lea Congres al Frontului Democraţiei şi Unităţii Socialiste, Congresul educaţiei şi învăţămîntului, Forumul Tinerei generaţii şi — în cadrul acestuia — Congresul Uniunii Tineretului Comunist, alegerile de deputaţi pentru Marea Adunare Naţională şi consiliile populare, al II-lea Congres al consiliilor oamenilor muncii, al II-lea Congres al educaţiei politice şi culturii socialiste ş.a.m.d.

O însemnătate de excepţie păstrează analiza întreprinsă de tovarăşul Nicolae Ceauşescu — în cadrul celui de-al II-lea Congres al consiliilor oamenilor muncii (iunie 1981) — în legătură cu felul în care trebuie definit statul şi formele de conducere din societatea noastră socialistă, în prezent şi în perspectivă.

Ţinînd seama de transformările petrecute în societatea noastră socialistă, de noile forme democratice de conducere — care au devenit o realitate în etapa pe care o parcurgem — este natural — s-a subliniat cu acest prilej — să considerăm că ne aflăm într-un context social-politic de evidentă afirmare a democraţiei muncitoreşti în care însuşi statul nostru socialist a devenit un stat al democraţiei muncitoreşti.

O semnificaţie deosebită o are de asemenea începerea aplicării experimentale, din anul 1982, a unui nou sistem de retribuire a muncii în unităţile agricole cooperatiste, măsură menită să creeze noi şi eficiente condiţii pentru înfăptuirea noii revoluţii agrare, pentru creşterea şi mai puternică a rolului şi contribuţiei ţărănimii la realizarea politicii generale a partidului şi statului nostru.

Intervalului de timp scurs de la cel de-al XII-lea Congres al partidului i-au revenit şi împrejurările puternic marcate de o deosebită efervescenţă politică în care, într-o ambianţă de deplină unitate şi satisfacţie populară, a fost reales tovarăşul Nicolae Ceauşescu în înalta funcţie de Preşedinte al României socialiste.

În cursul anului 1980 a fost aniversată împlinirea a 2 050 de ani de la formarea statului dac centralizat şi independent de sub conducerea lui Burebista.

Sub semnul unui avînt politic remarcabil, în primăvara anului 1981, a fost omagiată împlinirea a şase decenii de la făurirea Partidului Comunist Român, iar la începutul anului 1982 a fost sărbătorită, într-o atmosferă vibrantă, împlinirea a 60 de ani de la crearea Uniunii Tineretului Comunist şi a 25 de ani de la înfiinţarea Uniunii Asociaţiilor Studenţilor Comunişti din România.

În viaţa internaţională au avut loc de asemenea o serie de evenimente şi acţiuni — dintre care, în prim plan se înscrie Conferinţa de la Madrid pentru securitatea europeană —, evenimente şi acţiuni care au implicat puternic şi România socialistă, poziţia şi politica sa externă.

4. **Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982** s-a înscris în istoria patriei noastre ca un moment de referinţă prin contribuţia de excepţională importanţă la dezvoltarea teoriei şi practicii construcţiei socialiste, la îmbogăţirea gîndirii revoluţionare, prin mobilizatorul program de acţiune pe care l-a elaborat pentru întregul partid şi popor.

Ca în atîtea împrejurări din anii care s-au scurs de la Congresul al IX-lea al partidului, încărcătura de adîncă semnificaţie politică a evenimentului, forţa ecoului său în istoria ţării i le-au conferit magistrala expunere a tovarăşului Nicolae Ceauşescu rostită în deschiderea lucrărilor plenarei, expunere ale cărei idei şi orientări de inestimabilă valoare şi-au imprimat adînc pecetea pe dezbaterile ce au urmat, pe hotărîrile ce au fost adoptate.

Larga deschidere spre analiza ştiinţifică profundă, din perspectiva dialecticii, a etapelor procesului revoluţionar parcurs de patria noastră în făurirea noii orînduiri sociale, a evoluţiei forţelor de producţie, stadiului actual al economiei româneşti şi locului ei în economia mondială, a relaţiilor de proprietate şi repartiţie în societatea noastră, a structurii relaţiilor sociale, în general, cît şi a problemelor teoretice, ideologice şi ale muncii politico-educative desfăşurate de partid îndreptăţesc aprecierea că expunerea conducătorului partidului nostru la această plenară poartă girul unui remarcabil document programatic, ce marchează un nou şi important moment în desfăşurarea cu succes a construcţiei societăţii socialiste multilateral dezvoltate pe pămîntul României.

Din multitudinea ideilor, tezelor, orientărilor cuprinse în expunere se impune a fi subliniat, mai întîi de toate, îndemnul pe care ni-l adresa secretarul general al partidului de a lupta fără contenire pentru afirmarea noului în toate sectoarele activităţii şi existenţei noastre.

Sub incidenţa acestui înalt comandament, expunerea secretarului general al partidului a consacrat o atenţie deosebită analizei activităţii teoretice, ideologice şi politico-educative de formare a omului nou.

O direcţie majoră de acţiune în acest sens o constituie, în viziunea secretarului general al partidului, desfăşurarea unei largi activităţi teoretice pentru cunoaşterea istoriei, pentru înţelegerea profundă a legităţilor dezvoltării societăţii şi naturii.

Arătînd că avem un trecut glorios, care reprezintă cea mai preţioasă moştenire a poporului nostru, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a subliniat ideea de mare valoare practică şi principială ca la temelia întregii activităţi ideologice, de educaţie patriotică, socialistă a maselor să fie aşezată cunoaşterea istoriei milenare a poporului român, a tradiţiilor sale îndelungate de luptă pentru afirmarea fiinţei proprii, pentru libertate socială şi naţională, pentru independenţă şi unitate.

Ampla paletă problematică prezentă în expunere şi — pe baza ei — în dezbaterea realizată în Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982 a oferit posibilitatea desprinderii tuturor concluziilor care pot conduce, care trebuie să conducă la îmbunătăţirea generală a activităţii politico-ideologice şi cultural-educative de formare a omului nou, creşterea conştiinţei socialiste şi sporirea gradului de participare a tuturor cetăţenilor — fără deosebire de naţionalitate — la

dezvoltarea economico-socială a ţării, la întărirea unităţii naţiunii noastre în jurul partidului, al secretarului său general, la înfăptuirea Programului de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi de înaintare a României spre comunism.

În acest spirit, Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982 a hotărît ca expunerea făcută de secretarul general al partidului nostru să devină documentul-program pentru activitatea întregului partid şi popor.

5. Într-o atmosferă de puternică unitate a poporului în jurul partidului, al secretarului său general, de deplină angajare a tuturor celor ce muncesc, fără deosebire de naţionalitate, pentru înfăptuirea neabătută a obiectivelor dezvoltării economico-sociale a ţării stabilite de Congresul al XII-lea, s-au desfăşurat, în zilele de 16—18 decembrie 1982, în marea Sală a Palatului Republicii Socialiste România, **lucrările Conferinţei Naţionale a Partidului Comunist Român,** eveniment de importanţă majoră în viaţa comuniştilor, a tuturor oamenilor muncii, a întregului nostru popor.

Întrunită la trei ani după Congresul al XII-lea al partidului şi în preajma celei de-a 35-a aniversări a proclamării Republicii, Conferinţa Naţională s-a constituit ca un moment de bilanţ al activităţii desfăşurate în această perioadă şi de stabilire a măsurilor menite să asigure realizarea în cele mai bune condiţiuni a obiectivelor actualului cincinal, care va duce la consolidarea şi mai puternică a economiei socialiste, ridicarea gradului de bunăstare şi civilizaţie al întregului nostru popor, întărirea forţei materiale şi spirituale a ţării, a independenţei şi suveranităţii patriei.

Primit cu căldură şi însufleţire, cu deosebit entuziasm, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a prezentat de la tribuna înaltului forum «Raportul cu privire la stadiul actual al edificării socialismului, la realizarea planului naţional unic de dezvoltare economico-socială, la programele speciale şi la măsurile pentru îndeplinirea cu succes a cincinalului, a hotărîrilor Congresului al XII-lea al partidului.»

În prima parte a Raportului, înfăţişînd condiţiile internaţionale în care România şi-a desfăşurat activitatea în anii care au trecut de la Congresul al XII-lea al partidului şi prezentînd problematica supusă atenţiei Conferinţei Naţionale a partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a subliniat: «Plenara Comitetului Central din iunie anul acesta a analizat stadiul actual al societăţii socialiste româneşti şi a trasat perspectivele dezvoltării viitoare. Aceste probleme să fie dezbătute în cadrul Conferinţei Naţionale şi adoptate ca orientări programatice pentru activitatea partidului şi poporului român.

De asemenea, marele forum al comuniştilor urmează să dezbată o serie de programe de importanţă deosebită pentru dezvoltarea economico-socială şi înfăptuirea neabătută a hotărîrilor Congresului al XII-lea al partidului».

După sublinierea — în partea a doua a Raportului — a realizărilor istorice obţinute de poporul român în anii construcţiei socialiste, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a înfăţişat pe larg, în partea a treia a Raportului prezentat, obiectivele şi liniile directoare ale activităţii viitoare a partidului şi poporului pentru consolidarea realizărilor de pînă acum, pentru dezvoltarea armonioasă a tuturor sectoarelor economiei naţionale şi vieţii sociale. În mod deosebit au fost avute în vedere în acest context: activitatea desfăşurată în primii doi ani ai cincinalului, trecerea la un stadiu nou de dezvoltare, la o nouă calitate a muncii şi vieţii întregului popor; programele

speciale pentru soluţionarea cu succes a problemelor esenţiale ale activităţii din toate sectoarele economiei naţionale; sporirea aportului cercetării ştiinţifice şi învăţămîntului la promovarea progresului tehnic, la creşterea productivităţii muncii şi a eficienţei economice; aşezarea întregii activităţi economico-sociale pe principiile autoconducerii şi autogestiunii, perfecţionarea noului mecanism economic; lărgirea activităţii de comerţ exterior, participarea României la colaborarea şi cooperarea internaţională; înfăptuirea neabătută a planului de dezvoltare economico-socială — baza realizării prevederilor de ridicare în continuare a bunăstării materiale şi spirituale a întregului popor.

Un loc important au ocupat în raport, în partea a patra, problemele teoretice privitoare la stadiul actual al dezvoltării României, căile soluţionării contradicţiilor şi realizării unei concordanţe cît mai depline între forţele de producţie şi relaţiile sociale, a progresului armonios al întregii societăţi.

Într-o parte distinctă, cea de-a cincea, Raportul s-a referit la creşterea rolului statului democraţiei muncitoreşti, revoluţionare, în conducerea întregii vieţi economico-sociale, la conlucrarea armonioasă dintre organele statului şi organismele democratice în cadrul sistemului unitar al democraţiei socialiste. În acest context au fost avute, în principal, în atenţie: participarea conştientă a maselor populare la conducerea tuturor sectoarelor de activitate, a întregii societăţi — expresie a superiorităţii orînduirii noastre noi, condiţie a înfăptuirii cu succes a Programului partidului; apărarea cuceririlor revoluţionare, a independenţei şi suveranităţii patriei — cauza întregului nostru popor.

Următoarele trei părţi ale Raportului (VI—VIII) au dezbătut amplu problematica dezvoltării însuşirilor noi ale naţiunii noastre socialiste, a aplicării neabătute a politicii marxist-leniniste în problema naţională; problematica afirmării partidului nostru ca centru vital al societăţii socialiste, a înaltelor răspunderi ale organizaţiilor de partid, ale cadrelor, ale tuturor comuniştilor; problematica activităţii ideologice, politico-educative pentru educaţia materialist-dialectică, patriotică a oamenilor muncii, pentru afirmarea umanismului nou, revoluţionar, pentru întărirea unităţii întregului popor în jurul partidului.

Ultima parte a Raportului, cea de-a noua, a analizat activitatea internaţională a partidului şi statului nostru, obiectivele şi orientările politicii externe a României, fiind avute, în principal, în atenţie: procesele şi tendinţele care se manifestă pe plan mondial şi evoluţia vieţii internaţionale; asigurarea păcii, apărarea dreptului fundamental al oamenilor, al popoarelor la viaţă, la existenţă liberă şi demnă — problema centrală a epocii noastre; lichidarea subdezvoltării şi instaurarea noii ordini internaţionale — cerinţe fundamentale ale progresului tuturor popoarelor, ale stabilităţii economice şi politice mondiale; lichidarea tuturor conflictelor şi stărilor de tensiune, pe cale paşnică, prin tratative — condiţie vitală a destinderii internaţionale; lupta pentru securitate şi cooperare pe continentul nostru, pentru o Europă fără arme nucleare, o Europă unită, bazată pe respectul orînduirii sociale din fiecare ţară, pe conlucrarea rodnică dintre toate naţiunile; politica României de largă dezvoltare a relaţiilor de prietenie şi colaborare cu toate ţările socialiste, de extindere a raporturilor cu ţările în curs de dezvoltare, cu ţările nealiniate, cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire socială; întărirea colaborării şi

solidarității Partidului Comunist Român cu toate partidele comuniste și muncitorești, cu partidele socialiste și social-democrate, cu mișcările de eliberare națională, cu toate forțele antiimperialiste, democratice, progresiste, în lupta pentru progres social și pace în lume.

Cutezătoarele idei, mobilizatoarele îndemnuri și sarcini cuprinse în Raport au găsit un larg și profund ecou în rîndul participanților la Conferința Națională și, prin ei, în conștiința comuniștilor, a milioanelor de cetățeni ai patriei, fără deosebire de naționalitate, constituind pentru toți un însuflețitor program de muncă și luptă. Participanții la Conferința Națională s-au angajat, în numele întregului nostru partid, al întregului nostru popor, de a acționa strîns uniți, animați de un fierbinte patriotism, pentru transpunerea în fapt a orientărilor și indicațiilor tovarășului Nicolae Ceaușescu, pentru realizarea hotărîrilor Congresului al XII-lea al P.C.R., hotărîri de însemnătate istorică pentru mersul înainte al României, pentru destinele ei, pentru înfăptuirea luminosului Program de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a patriei spre comunism.

Ca întotdeauna, în cadrul marilor forumuri comuniste desfășurate în ultimii ani, și de această dată, cei mai buni fii ai poporului, urmînd exemplul tovarășului Nicolae Ceaușescu — pildă vie de atașament neclintit față de idealul dezvoltării comuniste a țării, de principialitate și cutezanță revoluționară — au deliberat cu majoră responsabilitate asupra căilor de urmat pentru consolidarea, prin noi izbînzi, a cuceririlor mărețe ale socialismului în patria noastră, pentru ca partidul comuniștilor români să-și îndeplinească în continuare istorica sa misiune — a conduce poporul pe drumul făuririi unui viitor demn și fericit, într-o patrie liberă, suverană, independentă. Animate de sentimente de profundă încredere în partid, în marele său cîrmaci, clasa muncitoare, țărănimea, intelectualitatea, întregul nostru popor văd, de aceea, în hotărîrile istoricului forum din 16—18 decembrie 1982, un argument puternic pentru certitudinile prezentului și viitorului nostru, chezășia ridicării țării pe noi culmi de progres, a făuririi unui destin luminos tuturor fiilor patriei.

Sub asemenea auspicii s-au încheiat lucrările marelui forum al comuniștilor din țara noastră, desfășurat la București, în zilele de 16—18 decembrie 1982, dîndu-se încă și încă o dată o puternică expresie unității de neclintit a întregului popor în jurul partidului, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

*

Anii care vor veni — o dorim cu toții — vor fi anii unei și mai puternice afirmări a României socialiste — atît pe plan intern, cît și internațional — în toate domeniile de activitate, ani în care, sub conducerea partidului nostru comunist, oamenii muncii de pe întreg cuprinsul țării — români, maghiari, germani, sîrbi și de alte naționalități — vor dobîndi noi realizări, vor înscrie noi și noi pagini de eroism nepieritor în istoria scumpei noastre patrii.

Este de datoria noastră a tuturor — și în primul rînd a tinerei generații — să muncim fără preget pentru a înfăptui hotărîrile celui de-al XII-lea Congres al partidului, prevederile celorlalte documente de partid, astfel încît România socialistă să se înalțe tot mai puternic, demnă, liberă între țările lumii, iar poporul ei să se bucure din plin de roadele socialismului.

Lectură

Din **Raportul** la **Congresul al XII-lea al P.C.R.** prezentat de tovarășul **Nicolae Ceaușescu**

„Minunate sînt realizările poporului nostru în anii construcției socialiste, mărețe sînt perspectivele înaintării României spre comunism — societatea dreptății, egalității, a frăției și păcii.

Generația noastră are marea fericire de a fi făuritoarea tuturor acestor mari transformări revoluționare din România și de a putea spune, cu satisfacția datoriei împlinite:

Am înfăptuit revoluția de eliberare națională și socială. Am asigurat dezvoltarea democratică a țării, înfăptuirea revoluției și victoria socialismului, edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate și deschiderea căilor spre comunism. Am schimbat radical condițiile de muncă și de viață ale întregului nostru popor.

Am învins multe greutăți, de tot felul, dar am mers neabătut înainte, în frunte cu partidul nostru comunist — forța politică conducătoare a națiunii, care își îndeplinește cu cinste misiunea istorică de a asigura dezvoltarea continuă, independentă a patriei, de a asigura victoria comunismului în România.

Privind cutezători la viitorul comunist al României, să ne angajăm că și în continuare, într-o deplină unitate, vom face totul pentru gloria poporului nostru, pentru măreția patriei noastre socialiste, pentru ridicarea ei pe cele mai înalte culmi de progres și civilizație, pentru demnitatea, independența ei, pentru a trăi egală în rîndurile națiunilor lumii".

Din **Raportul** la **Congresul al XII-lea al P.C.R.** prezentat de tovarășul **Nicolae Ceaușescu**

„Partidul nostru acordă, de asemenea, o înaltă prețuire tineretului — viitorul națiunii noastre socialiste — care aduce o importantă contribuție la opera de edificare a socialismului. Urmînd cu entuziasm și dăruire politica partidului, tineretul, organizația sa revoluționară — Uniunea Tineretului Comunist — au fost și sînt prezente pe întregul front al construcției socialiste, participînd în fabrici și uzine, pe ogoare, pe marile șantiere, la înfăptuirea obiectivelor cincinalului. Sînt convins că și în viitor Uniunea Tineretului Comunist, organizațiile studențești și de pionieri vor desfășura o și mai intensă activitate pentru mobilizarea tinerilor la înfăptuirea operei de construcție socialistă, pentru educarea lor în spiritul dragostei de patrie și partid, al tradițiilor glorioase și cuceririlor revoluționare ale poporului român. Adresez generației tinere îndemnul de a învăța și a se pregăti tot mai temeinic pentru muncă și viață, de a-și însuși cele mai înalte cuceriri ale științei și tehnicii, concepția revoluționară despre lume, pentru a putea duce mai departe făclia progresului, socialismului și comunismului în România".

HOTĂRÎREA
celui de-al XII-lea Congres al P.C.R. cu privire la elaborarea unui nou Program al partidului pînă în anul 2000 sau 2010

„Adoptînd în unanimitate propunerea formulată de tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, secretarul general al partidului, Congresul al XII-lea împuternicește Comitetul Central al Partidului Comunist Român să întocmească pînă la Congresul al XIII-lea un nou Program al partidului, document de mare importanță teoretică și practică, ce va asigura, în continuare, o perspectivă clară, științific fundamentată, dezvoltării economico-sociale a țării, înaintării ei ferme pe calea socialismului și comunismului.

Pornind de la faptul că în deceniul următor se vor înfăptui, în linii mari, obiectivele făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate, noul Program va trebui să traseze căile și direcțiile consolidării acesteia, ale trecerii treptate la înfăptuirea principiilor comuniste de muncă și viață în țara noastră.

Congresul însărcinează Comitetul Central ca, în conceperea și definitivarea obiectivelor noului Program, să țină seama de experiența și concluziile ce vor rezulta din înfăptuirea Directivelor cu privire la dezvoltarea economico-socială a României în cincinalul 1981—1985 și a orientărilor de perspectivă, a tuturor hotărîrilor adoptate, realizînd o largă consultare și antrenare a clasei muncitoare, țărănimii, intelectualității, a tuturor oamenilor muncii — români, maghiari, germani și de altă naționalitate — participanți activi la traducerea în viață a politicii interne și externe a partidului și statului nostru".

Din cuvîntarea la Congresul al XII-lea a tovarăşului **Eduard Eisenburger**, preşedintele Consiliului oamenilor muncii de naţionalitate germană

„Într-adevăr, astăzi patria aparţine tuturor fiilor ţării, politica naţională a Partidului Comunist Român asigurînd egalitatea deplină în drepturi a tuturor cetăţenilor, fără deosebire de naţionalitate, înscrisă cu litere de aur în Constituţia ţării, aşezarea relaţiilor naţionale pe temeiul stimei şi respectului reciproc, frăţia şi prietenia dintre poporul român şi naţionalităţile conlocuitoare fiind astăzi o forţă a progresului social. Toate acestea sînt cuceriri scumpe nouă tuturor, constituind o realitate vie a României socialiste. Tocmai de aceea este de neînţeles faptul că, în ultimul timp, unele cercuri din străinătate au început să ne poarte grija, insistînd tot mai mult să ne apere interesele noastre de comunitate etnică şi de limbă, în care scop caută să-i determine pe unii concetăţeni, este adevărat cu un nivel de conştiinţă mai redus, chiar să emigreze. Este, cred, timpul ca şi unii istorici şi politicieni de peste hotare (inclusiv din Bundestag-ul vest-german) să priceapă că populaţia noastră germană este rezultatul unui proces îndelungat — aproape milenar — de convieţuire cu poporul român, cu alte populaţii, aducîndu-şi contribuţia la crearea valorilor materiale şi spirituale de pe aceste meleaguri, că geneza acestei populaţii a avut loc aici şi tot aici şi-a definit fiinţa sa etnică. Şi este, de asemenea, bine să se ştie şi faptul că noi, cetăţenii români de naţionalitate germană, avem asigurate în cadrul organizatoric şi instituţional al statului unitar român, cu o generozitate rar întîlnită în lume, toate condiţiile pentru a ne manifesta liber şi nestingherit fiinţa noastră etnică. Aici ne făurim, împreună cu fraţii noştri români, maghiari, sîrbi şi de alte naţionalităţi, un prezent şi un viitor demn, corespunzător aspiraţiilor noastre. De aceea, locul nostru nu poate fi decît la noi acasă — în România socialistă".

Din **Expunerea tovarăşului Nicolae Ceauşescu prilejuită de cea de-a 60-a aniversare a făuririi Partidului Comunist Român** (8 mai 1981)

„Privind retrospectiv drumul parcurs de Partidul Comunist Român, rolul său în viaţa politică din România, precum şi activitatea sa de întărire a solidarităţii internaţionale cu forţele revoluţionare şi progresiste de pretutindeni, putem afirma cu îndreptăţită mîndrie că partidul nostru şi-a îndeplinit întotdeauna cu cinste misiunea istorică ce şi-a asumat-o, că a servit neabătut interesele clasei muncitoare, ale tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naţionalitate, ale întregului nostru popor...

Partidul Comunist Român îşi trage seva şi vitalitatea din glorioasa istorie de milenii a poporului nostru, din toate evenimentele şi luptele desfăşurate de-a lungul vremurilor; el îşi afirmă hotărîrea de a asigura în noile condiţii istorice, dezvoltarea continuă, pe o nouă treaptă, a civilizaţiei şi vieţii întregului nostru popor, de a-i făuri un viitor demn şi liber, viitorul comunist".

DECRET PREZIDENŢIAL

privind conferirea titlului de „Erou al Muncii Socialiste" Uniunii Tineretului Comunist

Pentru contribuţia adusă la lupta pentru eliberarea naţională şi socială, la făurirea societăţii socialiste multilateral dezvoltate în patria noastră, la formarea şi educarea comunistă, revoluţionară, prin muncă şi pentru muncă a tinerei generaţii din Republica Socialistă România,

cu prilejul aniversării a 60 de ani de la crearea Uniunii Tineretului Comunist,

Preşedintele Republicii Socialiste România decretează:

Articol unic. Se conferă titlul de „Erou al Muncii Socialiste" Uniunii Tineretului Comunist.

NICOLAE CEAUŞESCU
Preşedintele Republicii Socialiste România

Din **Cuvîntarea tovarăşului Nicolae Ceauşescu la Adunarea solemnă consacrată împlinirii a 60 de ani de la crearea Uniunii Tineretului Comunist şi a 25 de ani de la înfiinţarea Uniunii Asociaţiilor Studenţilor Comunişti din România**

„Mişcarea revoluţionară a tineretului a constituit întotdeauna o parte integrantă a luptelor de eliberare naţională şi socială, a mişcării muncitoreşti revoluţionare, a Partidului Comunist Român...

Constituirea Uniunii Tineretului Comunist, în primăvara anului 1922 — la numai un an de la făurirea Partidului Comunist Român — a reprezentat un moment de însemnătate deosebită în mişcarea revoluţionară de tineret din România.

Istoria Partidului Comunist Român, a mişcării revoluţionare, democratice din România, a luptelor împotriva fascismului şi războiului este şi istoria Uniunii Tineretului Comunist, istoria luptei revoluţionare a tineretului patriei noastre...

În tot ce s-a realizat în patria noastră în anii construcţiei socialiste este prezentă munca, activitatea creatoare a organizaţiilor de tineret, a organizaţiilor revoluţionare, a întregului tineret, care, în strînsă unitate cu întregul popor, în cadrul Frontului Democraţiei şi Unităţii Socialiste înfăptuieşte neabătut politica internă şi externă a Partidului Comunist Român, politică ce corespunde pe deplin intereselor întregii noastre naţiuni, bunăstării şi fericirii sale, întăririi continue a forţei economice a patriei, a independenţei şi suveranităţii naţionale...

Dragi tovarăşi şi prieteni tineri,

La această dublă aniversare a organizaţiilor revoluţionare ale tineretului din patria noastră, tineretul trebuie să-şi manifeste şi mai puternic voinţa şi hotărîrea revoluţionară de a fi în primele rînduri ale luptei şi muncii poporului nostru pentru înfăptuirea Programului partidului, a hotărîrilor Congresului al XII-lea al partidului.

În faţa voastră, dragi prieteni tineri, stau perspective minunate. Sînteţi participanţi la o măreaţă epopee de transformări revoluţionare, de ridicare pe noi culmi de progres şi civilizaţie a României socialiste. Nu precupeţiţi nimic! Învăţaţi, învăţaţi şi iar învăţaţi!

Însuşiţi-vă cele mai înalte cuceriri ale ştiinţei, tehnicii şi cunoaşterii universale!

Învăţaţi să fiţi revoluţionari şi să rămîneţi revoluţionari!

Munciţi, munciţi şi munciţi pentru măreţia patriei, pentru triumful socialismului şi comunismului în România!

Pregătiţi-vă pentru a fi demni continuatori ai revoluţionarilor, ai comuniştilor, în dezvoltarea şi înflorirea întregii ţări, pentru ridicarea bunăstării materiale şi spirituale a poporului!

Serviţi întotdeauna, fără rezerve, patria, poporul, partidul, măreţele idealuri ale socialismului, de dreptate socială şi naţională, înaltele idealuri de colaborare şi de pace în lume!

Serviţi întotdeauna patria! Fiţi gata să faceţi totul pentru măreţia ei, pentru apărarea cuceririlor revoluţionare, a independenţei şi suveranităţii României socialiste!

Am deplina încredere în forţele creatoare ale tineretului patriei noastre, ale întregului nostru popor! Sînt convins că tînăra generaţie a patriei noastre, ca parte integrantă a întregii naţiuni, îşi va face întotdeauna datoria acolo unde i-o va cere partidul, ţara, interesele socialismului şi comunismului în România!

Cu această convingere, vă urez tuturor, întregului tineret, succese tot mai mari în activitatea viitoare, multă sănătate şi fericire!"

Din **Expunerea tovarăşului Nicolae Ceauşescu la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982**

„Dezbaterea în Comitetul Central, în întregul partid a problemelor teoretice, ideologice, ale activităţii politico-educative de formare a omului nou, trebuie să determine o mai bună înţelegere a etapei în care se găseşte societatea socialistă românească, să ducă la intensificarea eforturilor partidului, ale întregului popor în vederea înfăptuirii neabătute a Programului partidului, a hotărîrilor Congresului al XII-lea. Pe primul plan trebuie să punem perfecţionarea conducerii, mai buna organizare a muncii, creşterea spiritului de răspundere, întărirea disciplinei şi ordinii în toate sectoarele de activitate...

Activitatea teoretică, ideologică, politică, educativă, culturală, trebuie să se materializeze în creşterea conştiinţei sociale, în formarea unui nivel de cultură tot mai ridicat al cetăţenilor patriei noastre, în ridicarea gradului de participare conştientă a oamenilor muncii, fără deosebire de naţionalitate, a între-

gului popor, la înfăptuirea Programului partidului, la făurirea conștientă a viitorului comunist, la ridicarea patriei noastre pe noi culmi de progres și civilizație, la bunăstarea materială și spirituală a poporului, la întărirea forței și unității întregului popor în cadrul Frontului Democrației și Unității Socialiste, sub conducerea Partidului Comunist Român, la întărirea forței economice și spirituale a patriei, a independenței și suveranității României".

Din Hotărîrea Plenarei lărgite a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982 de adoptare a Expunerii tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, „Cu privire la stadiul actual al edificării socialismului în țara noastră, la problemele teoretice, ideologice și activitatea politică, educativă a partidului", ca document-program pentru activitatea întregului partid și popor

„Subliniind înalta valoare politică și ideologică pentru etapa actuală a dezvoltării economico-sociale a țării, precum și pentru înfăptuirea societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea României spre comunism, plenara hotărăște ca expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu să fie supusă Conferinței Naționale a partidului spre dezbatere și adoptare ca document programatic al Partidului Comunist Român, al întregului nostru popor".

ÎNTREBĂRI ȘI PROBLEME DE DISCUTAT

1. În ce constau obiectivul fundamental și liniile directoare ale dezvoltării economico-sociale a României în perioada cincinalului 1981—1985 propuse de Congresul al XII-lea al partidului?
2. Ce semnificație are faptul că, în cadrul acestui istoric Congres, partidul nostru a supus dezbaterii și a adoptat Programul-directivă de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și de introducere a progresului tehnic în perioada 1981—1990 și direcțiile principale pînă în anul 2000?
3. Cîte delegații de peste hotare au participat la Congresul al XII-lea al partidului și ce explicații există pentru această prezență numeroasă?
4. Ce important obiectiv a fost propus în Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu în vederea pregătirii și dezbaterii sale la cel de-al XIII-lea Congres al partidului?
5. Ce importanță are faptul că deceniul următor a fost propus de Congres să devină deceniul științei, tehnicii, calității și eficienței?
6. Studiați harta nr. 8 care înfățișează organizarea administrativ-teritorială a României socialiste în prezent.
7. **Precizați principalele probleme dezbătute în cadrul Conferinței Naționale a P.C.R. din 16—18 decembrie 1982.**

ACTIVITATEA INTERNAȚIONALĂ A PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN ȘI A ROMÂNIEI SOCIALISTE — EXPRESIE A ASPIRAȚIILOR PERMANENTE ALE POPORULUI DE LIBERTATE ȘI INDEPENDENȚĂ NAȚIONALĂ, DE PACE ȘI PROGRES ÎN LUME

1. **Elaborarea și înfăptuirea politicii internaționale a partidului și statului nostru socialist.**
2. **Creșterea autorității și prestigiului României socialiste pe arena internațională.**
3. **Un imperativ de importanță vitală pentru progresul și existența umanității este înfăptuirea dezarmării generale, și în primul rînd a dezarmării nucleare.**
4. **Strălucita inițiativă de pace a tovarășului Nicolae Ceaușescu.**

1. **Elaborarea și înfăptuirea politicii internaționale a partidului și statului nostru socialist.** Partidul și statul nostru pornesc în întreaga lor activitate de la realitatea obiectivă a relației dialectice dintre politica internă și politica externă, relație cu atît mai importantă în epoca noastră de afirmare a națiunii și statelor naționale, ca și de accentuare a interdependențelor mondiale, cînd, pe de o parte, fenomenele internaționale exercită o influență asupra evoluțiilor interne din fiecare țară, iar, pe de altă parte, dezvoltările interne dintr-o țară sau alta capătă frecvent dimensiuni internaționale.

Politica externă și cea internă a României socialiste se condiționează reciproc și formează un tot unitar, indisolubil. Aplicarea consecventă în viață a acestei viziuni dialectice a fost unul din factorii principali care, în pofida unor condiții internaționale complexe, nu întotdeauna favorabile, au făcut posibil ca țara noastră să-și mențină în ultimii ani ritmul înalt de dezvoltare și să realizeze progrese însemnate în toate domeniile activității economico-sociale, întărind și extinzînd astfel baza pentru continuarea și amplificarea — în perioada următoare — a acestor progrese, pentru dezvoltarea constantă a relațiilor sale politice, economice, culturale, tehnico-științifice cu celelalte țări.

Bilanțul bogatei activități internaționale desfășurate în ultimii ani de partidul și statul nostru, evoluția evenimentelor pe plan mondial confirmă realismul și justețea aprecierilor partidului nostru, a politicii sale externe, concordanța ei cu interesele vitale ale poporului român, cu interesele generale ale socialismului, progresului, păcii și cooperării între toate națiunile. Prezintă o mare însemnătate, în acest cadru, faptul că România socialistă întreține relații diplomatice cu 137 de state și dezvoltă raporturi economice cu peste 140 de țări, participînd tot mai activ la circuitul mondial de valori materiale și spirituale.

Rolul determinant în elaborarea și înfăptuirea politicii externe a partidului și statului nostru revine *tovarășului Nicolae Ceaușescu,* strălucit conducător și eminent revoluționar, personalitate de seamă a vieții internaționale, a cărui activitate neobosită și rodnică pe plan extern — ca dealtfel întreaga sa activitate socială și politică — se distinge prin capacitatea de a aprofunda și descifra sensurile dezvoltării contemporane, prin spirit novator și, în același timp, lucid și realist —, toate acestea exprimîndu-se în inițiative și propuneri care au dus la afirmarea țării noastre ca factor activ și consecvent al cooperării internaționale, al independenței și libertății popoarelor, al securității generale.

Zi de zi, Secretarul general al partidului nostru, *tovarășul Nicolae Ceaușescu,* se întîlnește și are convorbiri aprofundate cu șefi de state și de partide, cu personalități de seamă ale vieții politice, economice, științifice internaționale.

Determinarea justă a orientărilor politice externe a României se bizuie, în primul rînd, pe o înțelegere corectă a principalelor tendințe și procese care au loc pe plan mondial.

Congresul al XII-lea, pe baza analizei materialist-dialectice și istorice a dezvoltării sociale, a confirmat și dezvoltat aprecierea de mare însemnătate principială și practică potrivit căreia în viața internațională actuală se conturează tot mai puternic două tendințe diametral opuse. Pe de o parte, se afirmă cu hotărîre voința popoarelor de a se dezvolta în mod liber și independent, fără nici un amestec din afară, de a pune capăt politicii imperialiste de forță și dictat, a sferelor de influență, de a asigura destinderea și pacea. Se intensifică lupta forțelor progresiste, a maselor populare împotriva imperialismului, colonialismului și

neocolonialismului, pentru democrație și progres social, pentru apărarea și consolidarea independenței naționale. O înrîurire deosebită asupra cursului vieții internaționale exercită țările socialiste, tinerele state independente, țările în curs de dezvoltare, țările nealiniate, forțele progresiste de pretutindeni. Pe de altă parte, se manifestă tendința spre menținerea sferelor de influență și dominație, spre o nouă reîmpărțire a acestora, spre reactivarea politicii de recurgere la forță și la amenințarea cu forța, de amestec în treburile interne ale popoarelor, de accelerare a cursei înarmărilor. Înfruntarea dintre aceste două tendințe reprezintă axa politicii mondiale în zilele noastre.

Analizînd în spirit lucid și realist evoluția și perspectivele vieții internaționale, raportul prezentat de *tovarășul Nicolae Ceaușescu* la Congresul al XII-lea subliniază că, deși situația politică internațională este complexă și se caracterizează prin contradicții puternice, se poate afirma — fără a minimaliza dificultățile existente, fără a ignora posibilitatea amplificării tendințelor negative de consolidare și de reîmpărțire a sferelor de influență — că există astăzi în lume forțe care, acționînd unite, pot împiedica agravarea situației internaționale, pot asigura o politică de independență și destindere, o pace trainică în lume.

Această concluzie este întemeiată pe o serie de fapte concrete care au marcat, în perioada ultimilor ani, pași importanți în politica de destindere și pace: Conferințele pentru securitate și cooperare europeană de la Helsinki și Madrid, depășirea și soluționarea unor conflicte internaționale, amplificarea schimburilor și contactelor internaționale, afirmarea tot mai puternică a luptei popoarelor pentru libertate și independență. Toate acestea arată că asistăm la o criză generală a politicii de forță, că pe plan mondial cresc forțele care se pronunță pentru pace, securitate și colaborare internațională, că sînt posibile prevenirea unui nou război mondial, eliminarea forței din relațiile interstatale.

Congresul al XII-lea a subliniat, în mod special, că această posibilitate nu se realizează automat, că promotorii politicii de forță vor încerca continuu să-și salveze pozițiile, că asigurarea unei păci trainice în lume nu poate fi decît rezultatul luptei susținute și permanente a tuturor statelor, popoarelor și națiunilor.

Însemnătatea și justețea acestei aprecieri sînt subliniate de agravarea puternică în ultima vreme a situației internaționale, de pericolul real al revenirii la politica și practicile „războiului rece", ceea ce face cu atît mai necesară și urgentă acțiunea fermă a popoarelor, a tuturor factorilor de răspundere din viața politică mondială pentru oprirea cursului periculos al încordării, pentru respingerea hotărîtă a tendințelor de revenire la politica „războiului rece", pentru asigurarea continuării politicii de destindere și colaborare, care presupune respectarea neabătută a independenței naționale a fiecărei națiuni și fiecărui popor. *„Aceasta* — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — *implică răspunderi deosebite din partea conducătorilor tuturor statelor, și în primul rînd ai statelor mari, răspunderi deosebite pentru fiecare popor față de felul cum se acționează în rezolvarea problemelor internaționale, cere să se dea dovadă de o înaltă responsabilitate, de abținere de la orice acțiuni care ar putea spori tensiunea internațională și pune în pericol pacea și securitatea popoarelor. În aceste condiții, astăzi apare mai necesară ca oricînd unirea strînsă a eforturilor popoarelor, a forțelor progresiste, antiimperialiste de pretutindeni, conlucrarea lor activă în vederea împiedicării agravării climatului internațional, lichidării vechii politici imperialiste de forță și dictat, de amestec în treburile interne și de încălcare a libertății și independenței popoarelor, pentru promovarea unor relații noi între state, a unei politici de securitate internațională, de destindere, independență și pace".*

2. Creșterea autorității și prestigiului României socialiste pe arena internațională. Conștient de răspunderile care îi incumbă față de destinele poporului nostru, cît și față de cauza păcii și progresului întregii omeniri, Congresul al XII-lea a elaborat un amplu program de acțiune menit să asigure condițiile internaționale cele mai favorabile pentru înfăptuirea în continuare a Programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, pentru asigurarea și consolidarea independenței naționale, a progresului și prosperității patriei noastre.

Una din sursele principale ale creșterii autorității și prestigiului României pe arena internațională, ale succeselor politicii externe românești, ale aportului ei pozitiv la progresul general îl reprezintă statornicirea unor relații de colaborare multilaterală, practic cu toate statele lumii, pe baza principiilor deplinei egalități în drepturi, respectării independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc, renunțării la forță și la amenințarea cu forța. Experiența țării noastre dovedește elocvent că respectarea strictă a acestor principii permite, independent de diferențele și deosebirile de vederi — inerente — dintre state, dezvoltarea unei colaborări fructuoase între națiuni și constituie piatra unghiulară a păcii, securității și colaborării internaționale în zilele noastre.

Acționînd în acest spirit, Congresul al XII-lea a hotărît continuarea politicii de amplificare a colaborării cu toate țările, fără deosebire de orînduire socială, politică ce servește interesele de progres ale poporului nostru și reprezintă un aport de cea mai mare însemnătate la destinderea și înțelegerea internațională.

În centrul activității lor externe, partidul și statul nostru așază în mod ferm dezvoltarea permanentă a relațiilor de prietenie și colaborare multilaterală cu toate țările socialiste, militînd pentru depășirea divergențelor și întărirea solidarității și unității lor. O deosebită importanță prezintă apelul Congresului către toate țările socialiste de a face totul pentru depășirea contradicțiilor și divergențelor existente pe calea tratativelor directe între țările interesate, precum și propunerea ca toate țările socialiste să-și ia angajamentul de a nu întreprinde nici un fel de acțiuni de natură să agraveze relațiile dintre ele și să declare în mod solemn că nu vor recurge, sub nici un motiv și sub nici o formă, la acțiuni militare, la amestec în treburile interne ale altor state. Un asemenea pas ar însemna un aport deosebit la îndeplinirea misiunii de onoare care revine țărilor socialiste de a se afla în fruntea luptei pentru destindere, colaborare, dezarmare, pentru eliminarea forței și a războiului din viața societății, ar duce la creșterea prestigiului socialismului în lume. Formularea acestei propuneri exprimă înaltul spirit de responsabilitate al partidului nostru față de cauza socialismului, preocuparea sa neabătută pentru afirmarea în practică a principiilor noi de relații între state, a superiorității socialismului, ca orînduirea cea mai dreaptă, cea mai capabilă să asigure progresul economic și social, înflorirea personalității umane, mersul înainte al civilizației.

Pornind de la aceste considerente, România colaborează activ cu toate țările socialiste pe plan bilateral, precum și pe plan multilateral în domeniul econo-

mic și tehnico-științific în cadrul C.A.E.R. și în domeniul militar în cadrul Tratatului de la Varșovia, îndeplinindu-și cu rigurozitate angajamentele asumate prin actele constitutive ale acestor organisme. Totodată, România dezvoltă conlucrarea cu toate statele socialiste în viața internațională, în promovarea politicii de destindere, pentru dezarmare, în primul rînd, dezarmarea nucleară, pentru edificarea securității și colaborării în Europa, pentru instaurarea unor raporturi noi între state.

O preocupare constantă a României o constituie dezvoltarea relațiilor cu țările în curs de dezvoltare, cu țările nealiniate, cu toate popoarele care pășesc pe calea propășirii economico-sociale de-sine-stătătoare. Atît pe plan bilateral cît și multilateral, în cadrul Grupului celor 77, relațiile României cu țările în curs de dezvoltare s-au extins pe toate planurile și vor continua să aibă o pondere tot mai mare în relațiile externe ale României. Ea însăși țară în curs de dezvoltare, România consideră că forma cea mai bună de a sprijini aceste țări și de a putea înainta împreună pe drumul dezvoltării independente, al înfăptuirii noii ordini economice internaționale este aceea de a promova o largă cooperare economică și în producție. Totodată, țara noastră sprijină aceste țări prin pregătirea de cadre necesare activității economice și sociale, precum și prin asigurarea de asistență de specialitate cu cadre trimise din România.

Pornind de la realitatea obiectivă, de lungă durată, a împărțirii lumii în țări cu orînduiri sociale diferite, România acționează, în spiritul coexistenței pașnice, pentru extinderea și diversificarea raporturilor cu țările capitaliste dezvoltate, cu toate statele lumii, indiferent de orînduirea lor socială, participă activ la diviziunea internațională a muncii, la schimbul mondial de valori — participare care reprezintă, în cadrul interdependențelor contemporane, o condiție a progresului fiecărui popor și, în același timp, o premisă a destinderii și păcii mondiale.

Stabilind ca linie directoare dezvoltarea necontenită a relațiilor de cooperare cu toate țările și pornind de la aprecierea că problemele complexe care confruntă omenirea contemporană nu își pot găsi o soluție decît prin eforturile comune ale tuturor statelor și popoarelor, Congresul al XII-lea a reafirmat hotărîrea României de a acționa neabătut pentru soluționarea problemelor lumii de azi, în interesul tuturor națiunilor, al păcii și colaborării dintre ele.

Ca țară europeană, România acordă o deosebită însemnătate dezvoltării colaborării și cooperării cu popoarele de pe continent, înfăptuirii securității și păcii în Europa, continent de unde au pornit cele două războaie mondiale și unde există cea mai mare densitate de arme și trupe, precum și cele două blocuri militare opuse. Iată pentru ce România socialistă a privit cu toată răspunderea desfășurarea conferințelor de la Helsinki și Madrid pentru securitate și cooperare în Europa, angajîndu-se direct în pregătirea lor temeinică.

Raportul prezentat la cel de-al XII-lea Congres al partidului nostru de *tovarășul Nicolae Ceaușescu* a formulat o serie întreagă de propuneri menite să accelereze procesul de înfăptuire a securității și cooperării în Europa, propuneri care acoperă toate domeniile de activitate politică, militară, economică, cultural-științifică și umanitară.

3. **Un imperativ de importanță vitală pentru progresul și existența umanității este înfăptuirea dezarmării generale și, în primul rînd, a dezarmării nucleare.** În ansamblul acestor propuneri, un loc central îl ocupă înfăptuirea dezangajării militare și dezarmării — singura cale capabilă să asigure o bază trainică a procesului de destindere. Realizarea unei securități reale impune să se acționeze pentru retragerea trupelor de pe teritoriile străine în interiorul granițelor naționale, pentru reducerea efectivelor armate și a armamentelor fiecărui stat, pentru diminuarea cheltuielilor militare. Trebuie făcut totul pentru a se opri amplasarea de noi rachete și arme nucleare în Europa, acțiune care nu face decît să sporească insecuritatea în această parte a lumii de pe întreaga planetă.

Importanța acordată de România propunerilor privind dezangajarea militară și dezarmarea izvorăște din necesitatea de a se acționa în mod ferm pentru a înlătura contradicția creată între unele progrese relative obținute în domeniul destinderii politice, al schimburilor economice și cultural-științifice, pe de o parte, și persistența încordării militare, acumularea și perfecționarea de noi arme, îndeosebi nucleare, pe de altă parte, contradicție care — dacă nu va fi înlăturată — poate pune în discuție întregul proces de înfăptuire a cooperării și securității în Europa. În acest spirit a fost concepută și propunerea formulată de *tovarășul Nicolae Ceaușescu* privind organizarea unei conferințe speciale de dezarmare în Europa și încheierea unui pact general de renunțare la forță și la amenințarea cu forța, de nefolosire a armamentelor nucleare și clasice.

În contextul preocupărilor pentru edificarea securității pe continentul european, țara noastră acordă o mare importanță dezvoltării unor relații de bună vecinătate și colaborare cu țările din Balcani, acționează pentru întărirea încrederii și cooperării în această regiune, militează pentru adoptarea de măsuri care să ducă la transformarea balcanilor într-o zonă a păcii, lipsită de arme nucleare.

Partidul și statul nostru se pronunță constant pentru soluționarea exclusiv pe cale pașnică, prin tratative, a problemelor litigioase și a conflictelor dintre state.

În situația complexă internațională de azi se poate spune că nu există o sarcină imediată mai urgentă decît aceea a stingerii conflictelor existente, a prevenirii unor noi conflicte și acte de forță, care prezintă un pericol deosebit de grav nu numai pentru popoarele direct interesate, dar și pentru pacea și securitatea internațională. Aceasta impune să se respecte cu strictețe, de către toate statele, normele de drept internațional unanim recunoscute, să se dea dovadă de reținere și moderare în reglementarea diferitelor probleme, să nu se recurgă la acțiuni de nici un fel care pot duce la accentuarea încordării internaționale.

«Calea pe care trebuie mers în rezolvarea oricăror probleme și litigii dintre state, oricît de complicate ar fi ele — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu *în cuvîntarea ținută la Congresul educației și învățămîntului —, este nu aceea a înfruntărilor și ciocnirilor militare, ci numai și numai calea tratativelor, a discuțiilor politice, calea pașnică, pornindu-se de la respectarea riguroasă a principiilor deplinei egalități în drepturi, independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, a dreptului fiecărui popor de a fi deplin stăpîn pe destinele sale, de a-și hotărî de-sine-stătător soarta, calea dezvoltării economico-sociale».*

Partidul şi statul nostru nutresc ferma convingere că, acţionîndu-se cu fermitate şi răspundere de către toate popoarele, făcîndu-se apel la raţiune, respectîndu-se independenţa fiecărei naţiuni, este pe deplin posibil să fie depăşită actuala stare de încordare, să fie soluţionate în mod constructiv problemele litigioase dintre state, să se asigure un climat de încredere, colaborare şi pace în întreaga lume.

Consecventă acestei poziţii, ţara noastră acţionează pentru soluţionarea pe cale paşnică a tuturor problemelor lăsate moştenire de îndelungata dominaţie colonială din Africa, Asia şi alte regiuni ale lumii.

Un imperativ de importanţă vitală pentru progresul şi existenţa întregii umanităţi este înfăptuirea dezarmării generale, şi în primul rînd a dezarmării nucleare. Cursa înarmărilor, ajunsă la dimensiuni materiale inimaginabile, a căpătat o extindere deosebită pe plan calitativ prin crearea unor arme tot mai perfecţionate, cu o forţă sporită de distrugere, devenind una din cauzele principale ale amplificării crizei economice, ale stagnării sau chiar ale reducerii creşterii nivelului economic într-o serie întreagă de ţări şi, în acelaşi timp, o primejdie gravă pentru securitatea şi pacea mondială.

În aceste împrejurări, după părerea partidului şi statului nostru, interesele fiecărui popor, ale dezvoltării civilizaţiei întregii omeniri, ale destinderii şi păcii impun, ca o sarcină primordială a epocii noastre, oprirea neîntîrziată a cursei înarmărilor, trecerea la măsuri concrete de reducere a cheltuielilor militare, la dezarmare.

Întemeindu-şi întreaga politică pe idealurile păcii şi progresului, România socialistă acţionează în mod ferm pentru înfăptuirea dezarmării, în primul rînd a dezarmării nucleare, pentru făurirea unei lumi fără arme şi fără războaie, a unei lumi a securităţii şi colaborării pe întreaga planetă.

Ţara noastră se pronunţă pentru încetarea producţiei şi a perfecţionării armelor nucleare, distrugerea stocurilor existente, oprirea fabricării celorlalte arme de exterminare în masă. Totodată, pornind de la realitatea că dezarmarea constituie un proces complex, de durată, ţara noastră subliniază importanţa adoptării unor măsuri parţiale de dezarmare, printre care: reducerea cheltuielilor militare cu cel puţin 10% pînă în 1985, lichidarea bazelor militare străine de pe teritoriile altor state, retragerea în interiorul frontierelor naţionale a tuturor trupelor şi armamentelor, reducerea treptată a armatelor naţionale, diminuarea activităţii şi desfiinţarea concomitentă a blocurilor militare — măsuri care ar contribui la întărirea încrederii între state, ar deschide drumul spre dezarmare generală şi totală.

De la înalta tribună a Congresului al XII-lea, *tovarăşul Nicolae Ceauşescu* a adresat tuturor popoarelor lumii, parlamentelor şi guvernelor statelor, partidelor politice, forţelor democratice de pretutindeni chemarea de a acţiona ferm şi neobosit pentru trecerea la înfăptuirea dezarmării — deziderat suprem al întregii omeniri.

O serioasă primejdie la adresa păcii, securităţii, progresului întregii omeniri o constituie astăzi accentuarea stării de subdezvoltare în care se mai află o mare parte a omenirii — rezultat al vechii politici imperialiste şi colonialiste ce a dus la împărţirea lumii în ţări sărace şi bogate. Este de la sine înţeles că nu poate fi vorba de stabilitate economică şi politică, de pace şi progres în lume dacă această

situaţie nu este depăşită, dacă nu se asigură relaţii noi, de deplină egalitate şi echitate între toate statele. Desigur, lichidarea subdezvoltării depinde, în primul rînd, de efortul fiecărui popor, dar este evident că eforturile naţionale pentru asigurarea dezvoltării şi progresului ţărilor rămase în urmă sînt astăzi frînate de o structură internaţională inechitabilă, care adînceşte necontenit decalajul dintre ţările dezvoltate şi ţările în curs de dezvoltare.

Pornind de la această realitate, România socialistă militează cu hotărîre pentru făurirea unei noi ordini economice internaţionale, care reprezintă, în fond, o parte integrantă a luptei împotriva imperialismului, colonialismului şi neocolonialismului. Noua ordine economică internaţională este chemată să aşeze relaţiile dintre toate ţările pe principii de egalitate şi echitate, să asigure accesul ţărilor slab dezvoltate şi în curs de dezvoltare la tehnologiile moderne, la cuceririle ştiinţei contemporane. Noua ordine internaţională ar crea, totodată, un cadru favorabil pentru dezvoltarea echilibrată a tuturor ţărilor şi zonelor lumii, ar atenua considerabil efectele negative ale crizei economice mondiale, s-ar repercuta pozitiv asupra destinderii şi păcii. Înfăptuirea noii ordini economice internaţionale este astfel în interesul tuturor statelor, iar realizarea ei necesită tratative la care să participe ţările în curs de dezvoltare, ţările capitaliste dezvoltate, precum şi ţările socialiste, chemate să elaboreze împreună un program concret, a cărui traducere în viaţă să devină un obiectiv principal al anilor ce vin.

Un factor decisiv pentru instaurarea noii ordini economice internaţionale îl reprezintă unitatea de acţiune a ţărilor în curs de dezvoltare, şi tocmai de aceea Congresul al XII-lea a reafirmat propunerea României de a se crea un organism permanent al acestora, pentru a se trata cu ţările dezvoltate în mod organizat şi în condiţii de deplină egalitate, pe baza unei platforme comune.

Partidul nostru, România socialistă promovează o politică de solidaritate activă cu mişcările de eliberare naţională, cu popoarele care luptă pentru cucerirea dreptului la viaţă liberă şi independentă, pentru abolirea definitivă a oricărei forme de dominaţie şi asuprire colonialistă şi neocolonialistă, inclusiv a politicii de apartheid.

Dînd o înaltă apreciere rolului pe care îl au ţările nealiniate în viaţa internaţională, în lupta împotriva politicii de dominaţie şi asuprire, a politicii de blocuri şi zonelor de influenţă, pentru promovarea unor relaţii noi între state, Congresul al XII-lea a scos în evidenţă faptul că forţa ţărilor nealiniate constă tocmai în posibilitatea acestora de a acţiona — dincolo de orice deosebiri, respectîndu-şi reciproc opţiunile şi căile dezvoltării — pentru o politică nouă, democratică în lume. Congresul a reafirmat hotărîrea României socialiste care participă în calitate de invitat la activitatea mişcării de nealiniere de a dezvolta şi în viitor colaborarea şi conlucrarea activă în cadrul acestei mişcări în slujba cauzei destinderii şi păcii.

Soluţionarea gravelor şi complexelor probleme care confruntă astăzi omenirea reclamă o democratizare reală a relaţiilor dintre state, ceea ce înseamnă, în primul rînd, asigurarea participării active, în condiţii de deplină egalitate, a tuturor statelor, mari şi mici, la viaţa politică mondială. *«Este necesar să se înţeleagă bine* — sublinia tovarăşul Nicolae Ceauşescu în cuvîntarea ţinută la Congresul

educației și învățămîntului — *că destinderea se poate înfăptui numai cu participarea activă a tuturor statelor, indiferent de mărime sau de orînduire socială. Este de datoria țărilor mici și mijlocii, a țărilor în curs de dezvoltare, a țărilor nealiniate — care constituie marea majoritate a omenirii — să-și asume o răspundere mai mare în viața internațională, în lupta pentru însănătoșirea climatului politic, pentru întărirea securității și dezvoltarea colaborării pașnice între națiuni»*. În acest cadru, România — acordînd o deosebită importanță îmbunătățirii activității Organizației Națiunilor Unite, cel mai reprezentativ forum mondial existent astăzi în lume — acționează pentru sporirea rolului și contribuției O.N.U. la reglementarea problemelor internaționale, la asigurarea păcii și securității generale.

În întreaga sa activitate externă, partidul nostru pornește de la rolul hotărîtor pe care îl au în dezvoltarea omenirii contemporane masele populare de pretutindeni, adevăratele făuritoare ale istoriei și, ca urmare, acordă o atenție deosebită nu numai contactelor oficiale între state, dar și legăturilor pe linie obștească, de la popor la popor, pentru unirea tuturor forțelor sociale progresiste, a popoarelor de pretutindeni în spiritul cauzei libertății, independenței și păcii.

În acest spirit, Partidul Comunist Român acționează cu toată fermitatea pentru dezvoltarea relațiilor de colaborare și solidaritate cu toate partidele comuniste și muncitorești, cu partidele socialiste și social-democrate, cu toate organizațiile democratice, antiimperialiste, cu mișcările de eliberare națională, cu partidele democratice de guvernămînt din țările în curs de dezvoltare, cu alte partide democratice, cu toate organizațiile progresiste și revoluționare. Unitatea tuturor acestor forțe constituie o condiție indispensabilă a edificării unei lumi a dreptății sociale și naționale, a independenței și bunăstării fiecărei națiuni, a păcii și colaborării între popoare.

Dezbătînd și adoptînd documente de importanță istorică pentru dezvoltarea României pe calea socialismului și comunismului, luînd hotărîri care vor întări și mai mult unitatea și forța națiunii noastre, voința întregului popor de a-și apăra cuceririle revoluționare, dreptul sacru de a fi liber și stăpîn în propria țară, Congresul al XII-lea al partidului nostru a deschis, în același timp, noi perspective participării tot mai active a partidului și statului nostru la lupta pentru o politică internațională democratică, de independență națională și de largă colaborare între popoare, de destindere, securitate și pace.

4. **Strălucita inițiativă de pace a tovarășului Nicolae Ceaușescu.** Voința poporului român de a-și aduce întreaga contribuție la această luptă, deplina sa adeziune la politica internă și externă a partidului și statului nostru își găsesc zi de zi elocvente expresii în dăruirea cu care se acționează pe toate fronturile construcției socialiste multilateral dezvoltate, în susținerea entuziastă de către masele largi de oameni ai muncii a tuturor inițiativelor și acțiunilor practice ale conducerii partidului și statului, ale *tovarășului Nicolae Ceaușescu* pentru prosperitatea și întărirea patriei socialiste, pentru afirmarea unei politici noi de progres, destindere și pace.

În mod absolut simbolic am exemplifica aceste afirmații — care se pot dealtfel demonstra *multiplu*, cu forța de convingere a faptelor indubitabile — prin rememorarea modului în care, în contextul unei tumultuoase campanii de luptă

Aspect din desfășurarea *Marii demonstrații pentru pace,* **la 5 decembrie 1981, în București, Capitala României socialiste**

pentru pace și dezangajare militară, nucleară, în ziua de 5 decembrie 1981, s-a desfășurat, la București, în Piața Palatului, în prezența conducerii de partid și de stat, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, o istorică adunare populară consacrată dezarmării și păcii la care au participat peste 300 000 de oameni, într-o atmosferă de vibrantă însuflețire patriotică.

Răspunzînd strălucitei inițiative de pace a tovarășului Nicolae Ceaușescu, însușită cu deplină responsabilitate de Frontul Democrației și Unității Socialiste și, apoi, de Marea Adunare Națională în cuprinsul unor vibrante documente, sutele de mii de participanți la grandioasa adunare populară din 5 decembrie 1981 au exprimat hotărîrea fermă a întregului popor român de a activa pentru o Eu-

Manifestație a tineretului din Capitală, în noiembrie 1981, sub deviza: *Tineretul României dorește pacea*

ropă fără armament nuclear, pentru o lume fără arme şi fără războaie. În această amplă acţiune de proporţii încă necunoscute pînă acum în ţara noastră, tînăra generaţie a României socialiste s-a încadrat organic, după cum se ştie, sub mobilizatoarea-i deviză „Tineretul României doreşte pacea".

Lectură

Din Raportul la Congresul al XII-lea al P.C.R. prezentat de tovarăşul Nicolae Ceauşescu

„România întreţine raporturi diplomatice şi consulare cu 134 de state şi relaţii de colaborare economică cu 140 de ţări de pe toate continentele. Se poate spune că ţara noastră şi-a amplificat, mai mult ca oricînd, colaborarea cu alte state, are prieteni pe toate meridianele, se bucură de un binemeritat prestigiu pe arena mondială, politica sa fiind apreciată şi respectată ca o contribuţie de seamă la cauza independenţei popoarelor, a destinderii şi păcii în lume."

„Partidul Comunist Român, Republica Socialistă România se angajează să acţioneze — ca şi pînă acum — cu întreaga forţă, împreună cu ţările socialiste, cu ţările în curs de dezvoltare şi nealiniate, cu toate popoarele şi forţele progresiste, pentru o politică nouă, democratică, pentru soluţionarea în interesul progresului şi păcii a tuturor problemelor complexe ale vieţii internaţionale".

„Înflăcăratul apel lansat de Marx şi Engels cu aproape un secol şi jumătate în urmă «Proletari din toate ţările, uniţi-vă!» este mai actual ca oricînd. În noile condiţii istorice el ar trebui însă completat cu apelul: «Muncitori, ţărani, intelectuali, forţe progresiste, antiimperialiste de pretutindeni, popoare din toate ţările, uniţi-vă în lupta pentru progres şi pace, pentru lichidarea imperialismului şi colonialismului, pentru libertate naţională şi socială, pentru dezvoltare liberă şi independentă! Acţionaţi ferm pentru colaborare, pentru destindere, pentru securitate, pentru o lume mai bună şi mai dreaptă pe planeta noastră, pentru pace!».

Doresc să afirm încă o dată, cu putere, de la înalta tribună a Congresului al XII-lea, că Partidul Comunist Român va acţiona şi în viitor, cu toată fermitatea, pentru dezvoltarea relaţiilor cu toate partidele comuniste şi muncitoreşti, cu toate forţele revoluţionare, democratice şi progresiste, că îşi va îndeplini cu hotărîre rolul de detaşament revoluţionar în lupta pentru o politică nouă, de progres, pace şi destindere, de securitate şi dezvoltare, de lichidare a subdezvoltării şi înfăptuire a noii ordini economice internaţionale, de largă colaborare între toate naţiunile lumii".

Din cuvîntarea rostită de tovarăşul Nicolae Ceauşescu la Congresul educaţiei şi învăţămîntului (1980)

„Fiind la Congresul educaţiei şi învăţămîntului doresc să subliniez din nou necesitatea ca toate popoarele şi guvernele să acţioneze cu cea mai mare răspundere pentru ca măreţele cuceriri ale geniului uman, ştiinţa, tehnica, învăţămîntul, cultura, să nu mai fie folosite în nici un fel în scopul distrugerii şi războiului, al ameninţării securităţii şi muncii paşnice a popoarelor, ci să slujească numai şi numai bunăstării şi fericirii oamenilor, progresului societăţii umane, destinderii şi păcii internaţionale".

Din mesajul adresat de Preşedintele României socialiste, tovarăşul Nicolae Ceauşescu celui de-al XV-lea Congres internaţional de ştiinţe istorice (10 august 1980)

„În actualele condiţii internaţionale, care sînt deosebit de complexe, cea mai înaltă îndatorire şi răspundere a istoricilor este ca, studiind dezvoltarea societăţii, evenimentele istorice, să desprindă din uriaşa comoară de experienţă acumulată de-a lungul mileniilor şi să îmbogăţească activitatea prezentă şi viitoare cu învăţăminte şi concluzii pentru mersul înainte al popoarelor pe calea civilizaţiei, pentru pacea şi progresul întregii umanităţi.

Această misiune nobilă a istoriei se cere cu atît mai puternic accentuată astăzi, cînd — după cum se ştie — evoluţia contemporană este marcată de un şir de probleme grave şi profunde, de fenomene şi manifestări care creează pericole tot mai mari la adresa păcii şi independenţei popoarelor, a civilizaţiei întregii omeniri. În aceste împrejurări se impune mai mult ca oricînd unirea şi conlucrarea tot mai strînsă a popoarelor, a forţelor înaintate de pretutindeni pentru a opri această evoluţie periculoasă a evenimentelor, pentru a pune capăt încordării şi tensiunii din viaţa internaţională şi a asigura reluarea şi continuarea politicii de destindere, colaborare şi pace, de deplină egalitate şi respect al independenţei şi suveranităţii popoarelor (...).

În cadrul întregii politici a statului nostru socialist, acţionăm ca cercetarea istorică naţională să servească neabătut cauza înţelegerii şi bunei vecinătăţi, a prieteniei şi colaborării popoarelor, a păcii şi securităţii internaţionale. În acest sens, pornim de la necesitatea de a pune cît mai deplin în lumină procesele obiective, deosebit de complexe, care au avut loc în această parte a Europei şi care au dus la formarea şi dezvoltarea poporului nostru, ca şi a popoarelor vecine, au determinat convieţuirea, influenţarea reciprocă şi întrajutorarea lor de-a lungul veacurilor".

Din lucrările Reuniunii de constituire a Comitetului Naţional Român pentru Anul Internaţional al Tineretului („Scînteia tineretului" din 21 septembrie 1981)

„Sîmbătă, 19 septembrie, s-au desfăşurat la Bucureşti lucrările reuniunii de constituire a Comitetului Naţional Român pentru Anul Internaţional al Tineretului — organism larg reprezentativ, care urmează a se preocupa nemijlocit de planificarea, organizarea şi stimularea activităţilor iniţiate pe plan naţional din perspectiva pregătirii şi marcării, în anul 1985, a Anului Internaţional al Tineretului.

Organizarea Anului Tineretului sub deviza **Participare, Dezvoltare, Pace** *are la bază o iniţiativă românească, ce se înscrie într-o serie largă de propuneri şi acţiuni promovate la O.N.U. şi în alte foruri internaţionale cu privire la tînăra generaţie, la locul şi rolul ei în lumea contemporană /.../"*

Din cuvîntarea tovarăşului Nicolae Ceauşescu la grandioasa adunare populară din Capitală, consacrată dezarmării şi păcii (5 decembrie 1981)

„Marea manifestaţie din Bucureşti consacrată dezarmării şi păcii în Europa şi în întreaga lume, ca dealtfel toate marile manifestaţii ce au avut loc în ţara noastră, în perioada anterioară, constituie expresia înaltei conştiinţe politice a poporului român, a hotărîrii sale de a acţiona, împreună cu popoarele europene, cu toate popoarele, pentru oprirea cursei înarmărilor, pentru o politică responsabilă faţă de destinele omenirii, pentru reluarea politicii de destindere, de respect al independenţei naţionale, de pace şi colaborare în Europa şi în întreaga lume".

Din Expunerea tovarăşului Nicolae Ceauşescu la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1-2 iunie 1982

Corespunzător intereselor supreme ale poporului nostru, ale cauzei progresului social, ale destinderii, independenţei naţionale şi păcii, partidul şi statul nostru nu vor precupeţi nici un efort pentru a-şi aduce contribuţia la realizarea năzuinţelor întregii omeniri de a trăi în pace, de a-şi făuri o viaţă mai dreaptă şi mai bună.

ÎNTREBĂRI ŞI PROBLEME DE DISCUTAT

1. În ce raport se află politica internă şi externă a României socialiste?
2. Care sînt principiile călăuzitoare în politica externă a României socialiste?
3. Ce trăsături caracterizează participarea Partidului Comunist Român la viaţa mişcării comuniste şi muncitoreşti internaţionale?
4. Ce semnificaţii poartă marile manifestaţii pentru pace care au fost organizate în ţara noastră la finele anului 1981 şi în cursul anului 1982?

ÎNFLORIREA CULTURII SOCIALISTE ÎN ROMÂNIA

Revoluția în cultură. Învățămîntul. Știința. Tehnica. Literatura și artele.

Revoluția în cultură. Inaugurînd în istoria României o epocă de profunde transformări revoluționare, insurecția națională, armată, antifascistă și antiimperialistă din August 1944 a marcat și începutul unor mari prefaceri în domeniul culturii.

Dezvoltîndu-se într-un climat ideologic deosebit de acela al epocilor premergătoare, cultura românească a străbătut un proces complex, de durată, de delimitare a pozițiilor ideologice, de confruntări cu diferite tendințe potrivnice, de combatere a diverselor teorii reacționare. *Ideologia clasei muncitoare, devenită dominantă*, a însuflețit cele mai înaintate tradiții ale poporului, stimulîndu-le și contribuind la dezvoltarea lor.

Ridicînd pe o treaptă superioară tradițiile progresiste, democratice și realiste din secolul al XIX-lea și de la începutul secolului al XX-lea, *cultura română a parcurs un drum ascendent*, reușind să înregistreze un salt calitativ, să-și dovedească superioritatea prin conținutul ei pus în slujba poporului, a progresului material și spiritual. A luat naștere o cultură nouă, pusă în slujba îmbogățirii orizontului cultural al oamenilor muncii, a orientării lor politico-ideologice, în vederea cultivării și dezvoltării conștiinței lor socialiste.

Drumul nou pe care s-a angajat cultura românească în cadrul revoluției socialiste a antrenat la o participare activă și conștientă intelectualii și oamenii de știință, artă și literatură, români și din rîndurile naționalităților conlocuitoare.

Pentru îndrumarea activității politico-educative și cultural-artistice, partidul nostru a făcut multiple eforturi, manifestînd o stăruitoare grijă. De-a lungul anilor ce au urmat insurecției din August 1944 s-a intervenit — într-o serie de împrejurări — cu orientări menite a pune mai bine de acord activitatea din aceste domenii cu realitatea zilnică a construcției societății socialiste în patria noastră.

Un rol de cea mai mare importanță, în acest sens, l-a avut *Plenara C.C. al P.C.R. din 3—5 noiembrie 1971*, care a elaborat *Programul ideologic al partidului*, stabilind sarcinile organelor și organizațiilor de partid, ale organizațiilor de masă și obștești, ale tuturor organismelor cu funcții de răspundere în ridicarea conștiinței socialiste a maselor, în făurirea omului nou.

După cinci ani de intensă activitate desfășurată pe acest tărîm, bilanțul realizărilor obținute s-a făcut în cadrul *Congresului educației politice și al culturii socialiste*, care s-a desfășurat la București în zilele 2—4 iunie 1976. Acest larg forum democratic a dezbătut și a elaborat, totodată, planurile de activitate privind munca politico-educativă, de dezvoltare a conștiinței socialiste a maselor.

La baza dezbaterilor Congresului, ca și a planului de activitate adoptat, a stat *magistrala expunere a tovarășului Nicolae Ceaușescu*, exemplu de aplicare creatoare a concepției generale a socialismului științific la condițiile concrete ale societății noastre.

Aspect din desfășurarea Congresului educației politice și culturii socialiste (1976)

Stabilind liniile directoare ale activității de educație, *Congresul educației politice și al culturii socialiste* a subliniat că: *„La baza întregii activități educative va trebui să stea concepția revoluționară despre lume și viață a partidului — materialismul dialectic și istoric, atotbiruitoarea învățătură marxist-leninistă, Programul Partidului Comunist Român — Carta teoretică, ideologică și politică a comuniștilor români, expresia marxism-leninismului creator în România"*.

Raportul prezentat la Congres și dezbaterile care au avut loc pe marginea acestuia au pus în centrul atenției *problema formării și dezvoltării conștiinței socialiste a oamenilor muncii*, rolul diferiților factori care acționează asupra acesteia.

Congresul a acordat o importanță deosebită educării oamenilor muncii și, în primul rînd, a tineretului, în spiritul dragostei de țară, al patriotismului revoluționar, socialist, care se îmbină armonios cu spiritul prieteniei și solidarității internaționale, cu forțele progresiste și antiimperialiste. În același sens s-a subliniat rolul important pe care îl are în educarea socialistă a maselor *studierea istoriei*, care ne permite să cunoaștem tot ceea ce a fost înaintat și înălțător în trecutul

poporului nostru, precum şi ceea ce a fost retrograd şi greşit şi, ca atare, trebuie combătut. Totodată, istoria ne dă posibilitatea cunoaşterii legăturilor care s-au statornicit de-a lungul secolelor între popoare, în special între popoarele vecine, ceea ce constituie un puternic mijloc de dezvoltare a prieteniei şi solidarităţii între popoare, de întărire a spiritului colaborării internaţionale.

Problemele educaţiei politice şi ale culturii socialiste au fost dezbătute ca o parte componentă a Programului Partidului Comunist Român, menită să ridice conştiinţa socialistă a maselor şi prin aceasta să dea un puternic imbold muncii întregului popor de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism.

În perioada ce s-a scurs de la Congresul educaţiei politice şi culturii socialiste, o intensă activitate s-a desfăşurat în toate domeniile muncii politico-ideologice şi cultural-educative, obţinîndu-se o serie de remarcabile succese care au dovedit şi dovedesc justeţea orientărilor date de partidul nostru în cadrul Congresului vieţii ideologice şi culturale din România pentru actuala sa etapă de dezvoltare socialistă.

Un remarcabil bilanţ asupra acestor realizări a făcut Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1-2 iunie 1982, în cadrul căreia tovarăşul Nicolae Ceauşescu, secretar general al partidului, a făcut o amplă expunere cu privire la stadiul actual al edificării socialismului în ţara noastră, la problemele teoretice, ideologice şi activitatea politică, educativă a partidului, expunere adoptată ca document-program pentru activitatea întregului partid şi popor.

Învăţămîntul. Încă de la făurirea sa, Partidul Comunist Român a militat pentru asigurarea unui învăţămînt democratic, care să presupună gratuitatea şi obligativitatea învăţămîntului elementar şi cuprinderea în şcoli medii şi profesionale a unui număr cît mai mare de copii ai oamenilor muncii.

Din momentul în care Partidul Comunist a devenit partid de guvernămînt, el a acordat o atenţie deosebită dezvoltării continue a *învăţămîntului de toate gradele*, creîndu-i pentru aceasta condiţii dintre cele mai bune de dezvoltare şi continuă perfecţionare. Încă la început de drum, în primii ani ai puterii populare, s-a trecut la *reorganizarea întregului învăţămînt al ţării*, astfel încît el să poată asigura cultura generală a maselor populare, instruirea şi pregătirea cadrelor necesare economiei şi culturii socialiste.

Reforma învăţămîntului din 1948 a aşezat şcoala pe noi principii de organizare şi orientare a conţinutului, asigurîndu-i o nouă structură, un caracter democratic şi realist-ştiinţific. Învăţămîntul a devenit o problemă de stat, fiind gratuit şi larg deschis tinerilor, indiferent de sex, naţionalitate, situaţie socială. Cu prilejul reformei învăţămîntului s-au comis însă şi o serie de greşeli, a căror esenţă constă în nestudierea temeinică şi neglijarea tradiţiilor şi a situaţiei învăţămîntului din România, adoptarea şi aplicarea mecanică a unor şabloane nepotrivite condiţiilor noastre, subaprecierea propriei experienţe în domeniul învăţămîntului. În pofida acestor erori, s-a asigurat un continuu progres al învăţămîntului.

Fondurile acordate de stat pentru dezvoltarea învăţămîntului au crescut de la an la an, asigurîndu-se condiţii din ce în ce mai bune de învăţătură. Creşterea numărului de şcoli, săli de clasă, elevi, studenţi şi cadre didactice subliniază am-

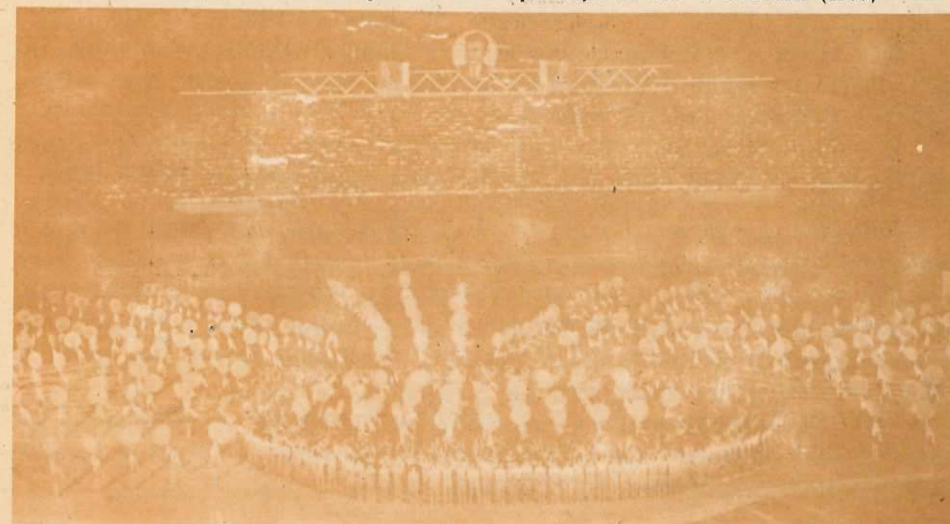
Omagiu lui Mihai Viteazul la impresionantul monument ce i-a fost ridicat în centrul municipiului Cluj-Napoca

ploarea pe care a luat-o învăţămîntul de toate gradele în ţara noastră, precum şi grija acordată constant de partid şi guvern ridicării nivelului cultural al poporului prin învăţămînt.

Ca urmare a muncii entuziaste a zecilor de mii de cadre didactice, *neştiinţa de carte a fost lichidată* încă la începutul deceniului al şaselea; şcoala nouă, socialistă, a pregătit generaţii de oameni de artă, litere, tehnicieni şi ingineri, profesori, medici, aceştia devenind, la rîndul lor, promotori ai progresului social şi cultural.

Un rol deosebit în ridicarea nivelului cultural al maselor l-a avut învăţămîntul de cultură generală. *În toamna anului 1964 s-a încheiat trecerea la învăţămîntul general de 8 ani,* moment dintre cele mai importante în istoria şcolii româneşti.

Sărbătorirea Centenarului proclamării independenţei de stat a României (1977)

Plenara C.C. al P.C.R. din 22—25 aprilie 1968 a adoptat o importantă hotărîre privind îmbunătăţirea învăţămîntului, întregul tineret al ţării urmînd astăzi *învăţămîntul general de 10 ani.* Avînd în vedere cerinţele dezvoltării economiei şi culturii, a crescut numărul de elevi în şcolile profesionale şi în liceele de specialitate, s-a organizat învăţămîntul de subingineri, iar profilul şi durata studiilor în învăţămîntul superior s-a diversificat în concordanţă cu necesităţile actuale şi de perspectivă ale economiei şi culturii.

Potrivit prevederilor Programului Partidului Comunist Român, s-a generalizat prima treaptă a liceului, învăţămîntul obligatoriu devenind astfel învăţămînt de 10 ani, urmînd ca în perioada 1980—1990 să se treacă, în mod treptat, la *generalizarea şi a celei de-a doua trepte a învăţămîntului liceal,* astfel încît întregul tineret să fie cuprins într-una din formele învăţămîntului de 12 ani.

Astfel, învăţămîntul liceal a cunoscut, după 23 August 1944, o amplă dezvoltare; a crescut numărul unităţilor şcolare şi al elevilor. Reţeaua şcolară s-a extins mult în centrele muncitoreşti şi în localităţile rurale cu populaţie şcolară numeroasă.

Oamenilor muncii de la oraşe şi sate li s-au creat posibilităţi largi de a-şi completa studiile în învăţămîntul seral şi fără frecvenţă.

Semnificativ pentru dezvoltarea învăţămîntului nostru este în prezent faptul că aproape 50% din absolvenţii primei trepte de liceu îşi continuă studiile în treapta a doua a învăţămîntului liceal. Un număr însemnat de elevi urmează cursurile şcolilor profesionale.

O însemnătate excepţională au măsurile ce au fost aplicate pe baza hotărîrilor *Plenarei C.C. al P.C.R. din iunie 1977* pentru îmbunătăţirea învăţămîntului liceal, punîndu-se un accent deosebit pe legarea învăţămîntului cu practica, pe profilarea liceelor în strînsă legătură cu necesităţile de forţă de muncă pentru economia naţională.

O mare însemnătate are faptul că un procent ridicat de elevi beneficiază de *burse* acordate de statul nostru socialist, precum şi faptul că se acordă *manuale gratuite* tuturor elevilor din învăţămîntul de toate gradele.

S-a dezvoltat continuu învăţămîntul în limbile naţionalităţilor conlocuitoare. Elevii din rîndurile acestora au posibilitatea să frecventeze, dacă doresc, şcolile cu limba de predare română.

În anul de învăţămînt 1981/1982, în şcolile primare, în gimnazii şi în licee erau cuprinşi 4 305 862 de tineri, iar în şcolile profesionale 123 864 tineri.

Învăţămîntul superior a cunoscut după Eliberare o dezvoltare deosebită, constituind veriga principală în formarea cadrelor de specialişti în toate domeniile de activitate şi de creştere a noii intelectualităţi. S-a schimbat fundamental structura învăţămîntului superior, dezvoltîndu-se cu prioritate învăţămîntul tehnic şi agronomic, care pregăteşte specialişti necesari industriei şi agriculturii, celorlalte sectoare ale economiei naţionale.

Conţinutul învăţămîntului a fost substanţial îmbunătăţit, în concordanţă cu cerinţele practice ale construcţiei socialismului în ţara noastră, tinzînd să se ridice la nivelul ştiinţei şi tehnicii contemporane.

Universitatea „Al. I. Cuza" din Iaşi

Numărul studenţilor a crescut simţitor, la 190 903 în anul 1981/1982; odată cu aceasta a crescut şi baza materială a acestui tip de învăţămînt. Cadre didactice cu o temeinică pregătire contribuie la continua îmbunătăţire a învăţămîntului şi la creşterea prestigiului său, ceea ce se reflectă şi în numărul mare de studenţi străini, din diferite ţări ale lumii, care studiază la instituţii de învăţămînt superior din ţara noastră.

Pentru ridicarea învăţămîntului la un nou nivel, mai înalt, corespunzător cerinţelor dezvoltării economico-sociale a ţării, o deosebită însemnătate o au hotărîrile Congresului al XI-lea al partidului şi ale *Plenarelor C.C. ale P.C.R.* din iunie 1973, septembrie 1976 şi iunie 1977, ale Congresului al XII-lea al partidului, precum şi ale Congresului educaţiei şi învăţămîntului din februarie 1980, cu privire la dezvoltarea şi perfecţionarea învăţămîntului, precum şi o serie de alte măsuri adoptate din iniţiativa conducerii superioare a partidului, a *tovarăşului Nicolae Ceauşescu.* Dintre acestea, o importanţă deosebită o are împletirea tot mai strînsă a învăţămîntului cu cercetarea şi producţia, menită să lege organic şcoala de nevoile economiei, vieţii social-politice şi culturii noastre socialiste.

Ştiinţa. În România socialistă, activitatea ştiinţifică s-a ridicat la un nivel din ce în ce mai înalt, partidul şi guvernul acordîndu-i o permanentă atenţie. În prezent, ştiinţa este considerată drept factor primordial al progresului contemporan.

Stimulaţi de condiţii tot mai favorabile, oamenii de ştiinţă au obţinut mari succese în toate domeniile de cercetare, mulţi dintre ei contribuind la întărirea prestigiului ţării pe plan mondial.

Strălucite creaţii au fost realizate în *matematică,* continuîndu-se cercetările cu tradiţie în ţara noastră, apreciate în lumea întreagă, cum sînt cercetările privind teoria funcţiilor de variabilă complexă, de geometrie diferenţială etc.

O amplă dezvoltare au cunoscut cercetările privind mecanismele automate cu aplicaţii importante în automatizare. Rezultatele obţinute au fost cunoscute şi prin diferite publicaţii de specialitate apărute în ţară şi străinătate. Un număr impresionant de volume distinse cu Premiul de stat şi cu premiile Academiei Republicii Socialiste România atestă progresul ştiinţei matematice în ţara noastră.

Printre cei mai reprezentativi matematicieni se numără la loc de cinste: *Simion Stoilov, Miron Nicolescu, Grigore Moisil, Dan Barbilian, Gh. Vrînceanu, Octav Onicescu* şi *Gh. Mihoc.*

Progrese continue au înregistrat şi cercetările în domeniul *fizicii,* care astăzi se bucură de largi perspective. Crearea numeroaselor laboratoare uzinale, utilarea lor cu aparatură modernă, creşterea numărului cercetătorilor, legarea tot mai strînsă a cercetărilor de producţie au dus la obţinerea unor rezultate de o deosebită valoare. Înfiinţarea *Institutului de fizică al Academiei Republicii Socialiste România,* sub conducerea de lungă durată a acad. *Horia Hulubei,* a *Institutului de fizică atomică,* precum şi gruparea tuturor forţelor de cercetare în acest domeniu în cadrul Centrului naţional de fizică de la Măgurele-Bucureşti au deschis largi posibilităţi de creaţie. Printre cei mai cunoscuţi fizicieni se numără: *Şerban Ţiţeica, Horia Hulubei, Eugen Bădărău, Ion Agîrbiceanu, Ion Ursu.*

Anul 1981 a înscris în istoria cosmonauticii numele unui cetăţean român — **locotenentul major (actualmente, căpitan) Dumitru Prunariu — care a îndeplinit cu succes zborul cosmic la bordul complexului orbital „Saliut-6".**

În *chimie,* cercetarea a luat o impetuoasă dezvoltare faţă de trecut. O contribuţie de seamă în acest domeniu au adus savanţii români *Radu Cernătescu, C. Neniţescu, Raluca Ripan, Gheorghe Spacu, Ilie Murgulescu, Cristofor Simionescu.* Înfiinţarea *Institutului central de cercetări chimice* (ICECHIM) şi activitatea desfăşurată în organizarea şi conducerea acestuia de către acad. dr. ing. *Elena Ceauşescu* au dat un nou impuls cercetărilor în acest domeniu, atît de important pentru ştiinţă şi pentru economie.

Dumitru Prunariu

În *tehnică* contribuţii remarcabile au adus *I.S. Gheorghiu, Ştefan Nădăşan, C. Micloşi, Elie Carafoli, A. Avramescu.* O operă monumentală de informare în domeniul ştiinţelor tehnice o constituie *Lexiconul tehnic român,* apărut în 18 volume, sub conducerea lui *Remus Răduleţ.*

Ştiinţele biologice au fost orientate spre lucrări de amploare privind flora şi fauna ţării. Cercetările de biologie, agrobiologie şi biochimie au dus la rezultate meritorii. S-au întocmit Harta geobotanică a Republicii Socialiste România şi numeroase lucrări de sinteză. Printre oamenii de ştiinţă care s-au distins în mod deosebit în ştiinţele biologice se remarcă *Traian Săvulescu, Gh. Ionescu-Siseşti, Eugen Pora, Ştefan Péterfi, Eugen Macovski, E. I. Nyarady.*

Succese deosebite au fost înfăptuite în domeniul *ştiinţelor medicale,* unde au strălucit personalităţi remarcabile, ca: *C.I. Parhon, Ştefan Nicolau, Dumitru Bagdasar, N. G. Lupu, Iuliu Haţeganu, Daniel Danielopolu, Theodor Burghele, Ana Aslan, Grigore Benetato, Nicolae Hortolomei, Ioan Pop, D. Popa.*

Institutele de ştiinţe medicale au obţinut rezultate însemnate în rezolvarea unor probleme privind sănătatea publică. Valorificînd tradiţiile valoroase ale ştiinţei medicale din ţara noastră, au fost obţinute succese în domenii ca: endocrinologia, inframicrobiologia, medicina internă, neurologia şi altele.

În domeniul *geologiei,* cercetătorii au fost chemaţi să contribuie la dezvoltarea bazei de materii prime, necesare economiei naţionale, prin descoperirea de noi zăcăminte de minerale. Harta geologică a Republicii Socialiste România, întocmită sub îndrumarea lui *Gheorghe Macovei,* este o lucrare pe cît de valoroasă pe atît de utilă. Printre cei mai reputaţi geologi se numără: *Al. Codarcea, Sabba Ştefănescu, Virgil Ianovici, Gr. Răileanu.*

Şcoala românească de *geografie* a fost reprezentată de *Vintilă Mihăilescu,* alături de care s-au remarcat, prin lucrările publicate, *Mihai Iancu, Tiberiu Moraru, I. Coteţ, I. Şandru* ş.a.

Odată cu creşterea nivelului general al activităţii ştiinţifice din ţara noastră s-a reuşit să se facă o apropiere, cu efecte pozitive, între cercetarea fundamentală şi cea aplicată, ceea ce constituie şi în prezent o preocupare deosebită a partidului şi statului nostru socialist.

Ştiinţele sociale au cunoscut o dezvoltare deosebită după Eliberarea ţării, datorită răspîndirii largi a operelor lui Marx, Engels, Lenin, precum şi a documentelor partidului nostru.

Un rol deosebit în impulsionarea cercetării în domeniul ştiinţelor sociale l-au avut lucrările Congresului al IX-lea al P.C.R., ale Plenarei C.C. al P.C.R. din 3—5 noiembrie 1971, consacrată activităţii ideologice a partidului, hotărîrile Congreselor al XI-lea şi al XII-lea ale P.C.R. şi prevederile Programului Partidului Comunist Român, precum şi lucrările Congresului educaţiei politice şi al culturii socialiste (1976), ale Plenarei lărgite a C.C. al P.C.R. (iunie 1982), ale celui de-al II-lea Congres al educaţiei politice şi culturii socialiste şi ale Conferinţei Naţionale a P.C.R. din decembrie 1982, care au analizat atît realizările obţinute, cît şi lipsurile manifestate în domeniul cercetării filozofice, istorice, economice, socio-

logice şi al altor ştiinţe sociale. Rapoartele şi expunerile făcute de tovarăşul *Nicolae Ceauşescu* cu aceste prilejuri, ca dealtfel *întreaga sa operă, au constituit şi constituie pentru toţi lucrătorii frontului nostru ideologic un preţios izvor de învăţăminte, sugerînd multiple teme de lucru şi concluzii noi, oferind soluţii de excepţională valoare teoretică şi practică pentru rezolvarea celor mai diferite probleme din domeniul ştiinţelor sociale.*

În domeniul *cercetării economice* s-au studiat şi se studiază probleme de mare actualitate, ca: procesele industrializării şi transformării socialiste a agriculturii, probleme ale economiei socialiste unitare româneşti, ale economiei ţărilor socialiste, ale relaţiilor economice dintre state etc.

Totodată a fost acordată o atenţie deosebită documentelor şi experienţei altor partide comuniste şi muncitoreşti din ţările socialiste şi din alte ţări, în scopul valorificării şi aplicării creatoare la condiţiile concrete şi la specificul societăţii noastre.

În acest sens au fost studiate fenomenele şi transformările produse pe plan naţional şi internaţional în structura socială, în relaţiile de producţie, în organizarea şi conducerea societăţii, pornindu-se de la adevărurile general valabile ale socialismului ştiinţific, dar raportate la realităţile concrete din ţara noastră şi din alte ţări. Printre oamenii de ştiinţă care au adus contribuţii importante în domeniul cercetării economice se numără: *Gheorghe Zane, Barbu Zaharescu, Emilian Dobrescu, N.N. Constantinescu, Costin Murgescu, Ioan V. Totu* şi alţii.

În domeniul *filozofiei*, de o atenţie deosebită s-au bucurat diferitele ramuri şi direcţii ale filozofiei marxist-leniniste. Pe baza studiilor şi cercetărilor de istoria filozofiei s-a elaborat Tratatul de istorie a gîndirii sociale şi filozofice din România. În domeniul *logicii* a strălucit opera acad. *Athanase Joja*. Contribuţii de seamă în cercetarea *filozofiei* au adus: *N. Bagdasar, Mihail Ralea, D.D. Roşca, Ernö Gáal, Al. Tănase, Dumitru Ghişe, Ion Tudosescu* şi alţii.

În domeniul *ştiinţelor sociale*, o contribuţie de seamă a adus-o *Lucreţiu Pătrăşcanu*, care în anii 1944—1946 a publicat mai multe lucrări monografice, articole, studii, întreaga sa creaţie fiind ancorată amplu în diverse domenii de cercetare ale ştiinţelor sociale.

Istoriografia românească valorifică la un nivel superior vechea şi bogata tradiţie în acest domeniu, aşezată pe temeiul concepţiei materialist-istorice. Au fost elaborate, de către largi colective, importante colecţii de documente, precum şi numeroase lucrări de sinteză şi cu caracter monografic. În prezent se elaborează *Tratatul de istorie a României*, în mai multe volume, precum şi alte valoroase lucrări de sinteză.

Paralel cu istoria s-a dezvoltat şi *arheologia*, care furnizează elementele necesare cunoaşterii istoriei vechi a patriei noastre.

Pornind de la concepţia materialist-istorică, istoriografia a abordat teme fundamentale ale vieţii poporului român, din cele mai vechi timpuri pînă în prezent: problema etnogenezei şi continuităţii românilor pe acest teritoriu, lupta pentru libertatea socială şi naţională, formarea şi rolul statelor feudale româneşti, constituirea statului naţional unitar român, apariţia şi dezvoltarea proletariatului şi rolul său în viaţa social-politică a României, lupta revoluţionară a maselor sub conducerea Partidului Comunist Român, revoluţia de eliberare naţională şi socială, antifascistă şi antiimperialistă din August 1944, revoluţia şi construcţia socialistă în ţara noastră. În tratarea problemelor de istorie se acordă locul cuvenit naţionalităţilor conlocuitoare, luptei şi muncii comune cu poporul român, pentru libertate şi progres social.

Prin activitatea desfăşurată s-au impus în frontul istoric *Petre Constantinescu-Iaşi, Andrei Oţetea, Constantin C. Giurescu, Constantin Daicoviciu, Ştefan Pascu, David Prodan, Ion Ionaşcu, Ştefan Ştefănescu, Vasile Maciu, Ion Popescu-Puţuri, Ladislau Bányai, Ilie Ceauşescu, Titu Georgescu, Aron Petric, Eliza Campus* şi alţii.

În domeniul *ştiinţelor juridice* s-au remarcat prin activitatea lor *Traian Ionaşcu, Grigore Geamănu, Ioan Ceterchi, Constantin Stătescu.*

Cercetările de *lingvistică* au continuat bogata tradiţie din ţara noastră, luînd o dezvoltare cu totul remarcabilă. Au apărut în aceşti ani lucrări de mari proporţii în domeniul gramaticii şi al lexicografiei, ca: Gramatica limbii române, Dicţionarul limbii române contemporane, ca şi multe alte studii. Contribuţii deosebite în acest domeniu au academicienii *Emil Petrovici* şi *Iorgu Iordan*. În problemele de *fonetică*, în cercetările experimentale întreprinse în laboratoarele de fonetică din Cluj-Napoca şi Bucureşti, utilate modern, s-au antrenat numeroşi cercetători. Atlasul lingvistic românesc — lucrare monumentală — înregistrează munca rodnică a cercetătorilor în cunoaşterea limbii române.

Aspect de la sesiunea Academiei Române (1960)

Un rol fundamental în dezvoltarea cercetării ştiinţifice, a ştiinţei în general, l-a jucat şi-l joacă Academia Republicii Socialiste România, reorganizată în 1948, care a ridicat la un nivel superior vechea tradiţie academică din ţara noastră. Pentru a dispune de noi forme organizatorice, prin mijlocirea cărora să se efectueze în mod planificat orientarea şi coordonarea cercetării ştiinţifice, în sensul ca aceasta să răspundă multiplelor cerinţe ridicate de practica socială, de legarea strînsă a cercetării cu producţia, îndeosebi, în ştiinţele tehnice, a luat fiinţă, în urmă cu cîţiva ani, *Consiliul Naţional pentru Ştiinţă şi Tehnologie.*

De asemenea, au fost constituite *Academia de ştiinţe sociale şi politice, Academia de ştiinţe medicale* şi *Academia de ştiinţe agricole.*

Literatura şi artele. În revoluţia culturală, proces complex desfăşurat în ţara noastră după Eliberare, un factor activ l-a constituit noua literatură promovată de scriitori de seamă, care şi-au continuat pe poziţii democratice activitatea desfăşurată între cele două războaie: *Mihail Sadoveanu, N.D. Cocea, Tudor Arghezi, George Călinescu, Oscar Walter Cisek, Nagy István, Gala Galaction, Camil Petrescu, Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu, Mihai Beniuc, Miron Radu Paraschivescu, Georg Scherg, Fr. Liebhard, Geo Bogza, Alexandru Philippide* ş.a.

Scriitorii s-au organizat în *Societatea Scriitorilor* (1945). Din 1949 activitatea acesteia a fost preluată de *Uniunea Scriitorilor.* Alături de scriitorii care s-au afirmat încă în perioada dintre cele două războaie mondiale, au apărut noi scriitori, dintre care s-au impus în mod deosebit *Nicolae Labiş, Marin Preda, D.R. Popescu, Eugen Barbu, Sütö Andras, Nichita Stănescu, Titus Popovici, Ana Blandiana, Al. Ivasiuc, Marin Sorescu, Adrian Păunescu* şi alţii.

Trăsătura definitorie a noii literaturi o constituie efortul de reflectare, prin mijloace artistice, a realităţilor şi problemelor complexe ale lumii contemporane, ale vieţii noi, socialiste, ce se făureşte în patria noastră.

Ca şi în celelalte domenii, *critica şi istoria literară* continuă prin activitatea unor reprezentanţi de seamă din perioada anterioară şi se dezvoltă, în continuare, prin afirmarea unor noi generaţii de cercetători în domeniul criticii, istoriei şi teoriei literare. O contribuţie deosebită au adus *George Călinescu, Tudor Vianu, Mihail Ralea, Perpessicius, Şerban Cioculescu* şi alţii, în valorificarea moştenirii literare, în stimularea activităţii literare contemporane.

Atitudinea nouă, democratică, a unor reprezentanţi de seamă ai scrisului a fost cunoscută maselor prin presa vremii: *„Tribuna poporului", „Lumea", „Orizont", „România literară", „Luceafărul"* etc., gazete şi reviste înfiinţate după Eliberare.

Cea mai mare însemnătate şi răspîndire în presa nouă românească o au ziarele *„Scînteia"* — organ al Comitetului Central al Partidului Comunist Român — *„România liberă", „Scînteia tineretului", „Munca", „Elöre"* şi *„Neuer Weg".*

Bilanţul în domeniul artelor plastice este de asemenea rodnic. Climatul favorabil creat muncii artistice a făcut posibilă afirmarea, în continuare, a unor artişti care-şi începuseră activitatea înainte de 23 August 1944, precum şi afirmarea unei generaţii tinere, plină de entuziasm şi receptivă noului. Prin organizarea şcolilor de artă, prin grija acordată de către stat culturii şi artei se fac paşi însemnaţi în crearea valorilor spirituale şi în răspîndirea culturii în mase.

Ateneul Român

Cultura muzicală din România socialistă s-a dezvoltat mult, continuînd marile tradiţii ale compozitorilor şi muzicienilor din trecut. Arta muzicală nouă a luat un avînt sporit, mai ales după înfiinţarea Uniunii Compozitorilor şi Muzicologilor (1949).

Mereu proaspăt, cultivat cu grijă, folclorul a inspirat şi continuă să inspire creaţiile celor mai valoroşi compozitori români, ale căror opere se bucură de mare prestigiu şi peste hotare.

Reprezentanţi de seamă ai creaţiei muzicale, ca: *George Enescu, Theodor Rogalski, Paul Constantinescu* şi mulţi alţii, au ridicat prestigiul muzicii româneşti. Pe lîngă compozitori străluciţi, ţara noastră are şi interpreţi de valoare.

Un rol important în popularizarea operelor muzicale şi în cultivarea gustului muzical al oamenilor muncii îl are *Radioteleviziunea Română.*

Mişcarea teatrală s-a dezvoltat în ultimele decenii punînd pe primul plan problema repertoriului şi pe aceea a spectacolului. Se afirmă o serie de dramaturgi, ale căror opere sînt apreciate de publicul spectator — *Al. Kiriţescu, Aurel Baranga, Paul Everac, Horia Lovinescu* — precum şi un mare număr de interpreţi de certă valoare.

Cinematografia românească, încă tînără, obţine succese de prestigiu şi se concentrează spre lărgirea sferei tematice şi acumularea experienţei artistice.

În ansamblul activităţii politico-educative şi cultural-artistice desfăşurate în ţara noastră, o remarcabilă însemnătate are *Festivalul naţional „Cîntarea României"*, manifestare amplă de masă a muncii şi creaţiei, prilej de valorificare şi dez-

Palatul culturii din Iași

voltare pe o treaptă mai înaltă a tradițiilor progresiste și revoluționare, de promovare a valorilor autentice ale culturii noastre socialiste.

Este semnificativ, în acest sens, faptul că, în perioada 1979—1981, au luat parte la manifestările din cadrul *Festivalului național al muncii și al creației „Cîntarea României"* 3 845 439 de oameni ai muncii, care își desfășoară activitatea în 129 024 de formații artistice și 45 446 de cercuri artistice ale amatorilor. Față de ediția anterioară s-a înregistrat o creștere de 21 000 de colective artistice, cu 800 000 de interpreți în cea de-a III-a ediție a *Festivalului* (1979—1981).

Știința, literatura, arta românească, călăuzite de obiectivele partidului clasei muncitoare și adînc legate de marile năzuințe ale întregului popor, ocupă un loc din ce în ce mai însemnat și pe plan mondial. Reuniuni cu caracter internațional, colocvii, conferințe organizate în țară cu largă participare mondială, convenții între academii, schimburi de experiență, acorduri culturale sporesc prestigiul valorilor culturale românești în continuă înflorire și îmbogățire.

Perioada de timp care s-a scurs de la eliberarea țării de sub dominația fascistă — și îndeosebi anii revoluției și construcției socialiste — se înscrie în istoria poporului nostru ca *perioada cea mai bogată în transformări înnoitoare și în mărețe realizări, în economie, în viața social-politică și în cultură.* Luptînd și construind, oamenii muncii din țara noastră, organizați și conduși de Partidul Comunist Român, au cucerit deplina putere politică în stat, au lichidat pentru totdeauna exploatarea omului de către om, făurind o societate nouă, socialistă, în care poporul a devenit stăpîn pe bogățiile țării, pe rodul muncii sale, hotărîndu-și propriul destin, potrivit năzuințelor și intereselor sale. ***În decurs de aproape patru decenii, România s-a transformat dintr-o țară cu o economie relativ înapoiată într-un***

Echipe artistice susținînd programe în cadrul Festivalului național „Cîntarea României"

stat dispunînd de o industrie modernă, cu o agricultură cooperatistă în plină dezvoltare, ceea ce asigură ridicarea continuă a nivelului de trai material și spiritual al întregului popor. Schimbări hotărîtoare s-au produs și în structura societății, alcătuită astăzi din clase și categorii sociale cu interese fundamentale, comune, care ac-

Echipe artistice susţinînd programe în cadrul Festivalului naţional „Cîntarea României"

ţionează într-o strînsă unitate, pentru făurirea societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintarea României spre comunism.

Participînd într-o măsură din ce în ce mai mare la conducerea statului, la întreaga organizare a vieţii economice şi social-politice — ceea ce exprimă caracterul larg al democraţiei socialiste —, *oamenii muncii din ţara noastră, conduşi de Partidul Comunist Român, depun eforturi însufleţite pentru înaintarea ţării pe tot mai înalte trepte ale progresului material şi spiritual, pentru consolidarea independenţei şi suveranităţii patriei, pentru asigurarea unui loc tot mai demn în marea familie a naţiunilor lumii, pentru triumful socialismului şi comunismului pe pămîntul României.*

Lectură

Din **Expunerea tovarăşului Nicolae Ceauşescu la Congresul educaţiei politice şi culturii socialiste (1976)**

Studierea istoriei în lumina concepţiei dialecticii materialiste

„În educarea socialistă a maselor, cunoaşterea istoriei proprii constituie un factor important al dezvoltării conştiinţei de sine a poporului, al cunoaşterii a ceea ce a fost înaintat, cu adevărat revoluţionar în trecutul său, precum şi a ceea ce a fost retrograd şi trebuie combătut. Totodată, studierea istoriei permite cunoaşterea legăturilor tradiţionale care au existat de-a lungul secolelor între popoare, în special între popoarele vecine, a relaţiilor lor de solidaritate şi întrajutorare în lupta pentru cauza libertăţii şi independenţei, precum şi a aspectelor legate de vechea politică de dominaţie şi asuprire promovată de marile imperii din trecut, de învrăjbire între popoare cultivată de clasele exploatatoare. Iată de ce înfăţişarea profund obiectivă şi interpretarea justă, corectă, principială a datelor şi faptelor istorice au o importanţă esenţială pentru lichidarea surselor de neîncredere şi animozitate create de-a lungul timpului între popoare. Tendinţele de denaturare a datelor istorice, interpretarea lor subiectivă, eronată, în funcţie de anumite conjuncturi sau potrivit unor interese unilaterale, nu slujesc cauzei prieteniei între popoare. Asemenea practici sînt străine principiilor materialismului dialectic şi istoric — concepţia ştiinţifică despre lume a proletariatului —, spiritului de dreptate şi adevăr al clasei muncitoare, poziţiei ei critice juste în valorificarea moştenirii trecutului.

Aşa cum am mai menţionat, de-a lungul vremii, prin secole şi milenii, popoarele s-au dezvoltat, s-au aşezat pe anumite teritorii, au devenit naţiuni şi state independente. Aceasta este o realitate istorică obiectivă ce nu poate fi schimbată de nimeni — indiferent dacă place sau nu unor istorici. Nu se poate pune problema de a aprecia popoarele în funcţie de data la care s-au stabilit pe un anumit teritoriu, de a face discriminări de drepturi între ele pe această bază, ci pornind de la realităţile istorice, care nu mai pot fi modificate de nimeni, de a se aplica în mod consecvent o politică de deplină egalitate şi respect reciproc între popoare, între naţiuni şi naţionalităţi, de a se respecta entitatea naţională a fiecăruia, asigurînd conlucrarea armonioasă, frăţia şi solidaritatea în lupta comună pentru cauza libertăţii şi dreptăţii sociale şi naţionale, a progresului şi prosperităţii fiecărui popor, a convieţuirii şi colaborării paşnice a tuturor naţiunilor. În studierea istoriei trebuie să ne călăuzim permanent de concepţia materialist-dialectică, a marxism-leninismului, punînd în lumină adevărul obiectiv, rolul maselor, al popoarelor, combătînd tot ceea ce a fost negativ în trecut, politica de dominaţie a altor popoare şi de învrăjbire naţională dusă de clasele asupritoare. Istoria trebuie să pună, de asemenea, în evidenţă lupta comuniştilor pentru eliberare socială. Să facem totul ca istoria să devină o puternică armă a prieteniei şi solidarităţii între popoare, în lupta pentru socialism, pentru colaborare şi pace internaţională!"

Muzeul de istorie al Republicii Socialiste România

Din **telegrama** adresată **tovarășului Nicolae Ceaușescu,** la 19 martie 1980, de Adunarea generală a Academiei Republicii Socialiste România.

«Știința și cultura românească, parte integrantă a Programului partidului, au beneficiat întotdeauna de sprijinul dumneavoastră generos și competent, de prezența permanentă și constructivă în mijlocul colectivelor de muncă ale instituțiilor de învățămînt și creație, dovadă grăitoare a atenției de care ne bucurăm din partea conducerii partidului.

Vă asigurăm, mult stimate tovarășe secretar general, că toți cei ce muncim pe tărîmul științei, tehnologiei, culturii și artei vom depune eforturi sporite pentru a adînci și lărgi aportul nostru la înfăptuirea exemplară și traducerea în practică a hotărîrilor istorice ale Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român, pentru înălțarea scumpei noastre patrii pe noi trepte ale progresului și civilizației».

Din cuvîntul prof. **Raymond Daudel**, președintele Academiei Europene de Științe, Arte și Litere, la festivitatea în cadrul căreia tovarășei acad. dr. ing. **Elena Ceaușescu** i-au fost înmînate **Diploma de membru titular al Academiei Europene de Științe, Arte și Litere și membru al Comitetului de Onoare al Academiei, precum și insigna de aur a Academiei**

„...Îmi este plăcut să reamintesc că Academia Europeană de Științe, Arte și Litere a fost înființată la propunerea dr. Lemaire d'Aggagio. După cum cunoașteți, membrii săi sînt aleși dintre cele mai strălucite spirite creatoare din Europa. Aproape jumătate din membrii săi sînt laureați ai Premiului Nobel. Forul suprem al Academiei este Comitetul ei de Onoare, care cuprinde eminente personalități, ca domnul Tsatsos, fost președinte al Republicii Elene, și dr. Senghor, fost președinte al Republicii Senegal.

Am onoarea să vă confirm că ați fost aleasă membru al Academiei și al forului ei suprem — Comitetul de Onoare.

Noi am ținut mai întîi să aducem un omagiu excepționalelor dumneavoastră realizări personale în domeniul cercetării compușilor macromoleculari, al chimiei polimerilor, elastomerilor și polimerizării. Această alegere ține, totodată, seama de înaltele dumneavoastră misiuni de stat, de remarcabila dumneavoastră activitate ca președinte al Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie și ca președinte al Consiliului științific al Institutului Central de Chimie.

Datorită calităților dumneavoastră excepționale și competenței cercetătorilor și inginerilor români, Institutul Central de Chimie a obținut succese deosebit de importante, a căror listă este prea amplă pentru a fi enumerată. Îngăduiți-mi doar să amintesc valoroasa serie de cercetări multilaterale, realizată cu contribuția dumneavoastră esențială și sub conducerea dumneavoastră nemijlocită, în domeniul sintezei și caracterizării compușilor macromoleculari, precum și studiile, de cea mai mare importanță — fundamentală și industrială — privind polimerizarea stereospecifică a izoprenului, larg cunoscute în rîndurile specialiștilor, realizări care au contribuit într-o măsură hotărîtoare la dezvoltarea industriei românești, la progresul economic și social al țării.

Întrucît dumneavoastră simbolizați știința și tehnologia românească, Academia Europeană vă roagă să binevoiți a face parte din Comitetul său de Onoare, dorind, în același timp, să sublinieze strălucitele dumneavoastră merite și să aducă un omagiu tuturor oamenilor de știință și inginerilor români.

Sîntem încredințați că prezența dumneavoastră printre noi va contribui în cea mai înaltă măsură la înțelegerea faptului că între scopurile umaniste ale progresului în condiții de pace al națiunilor suverane și dezvoltării personalității umane și schimburile și cooperarea dintre popoare există o legătură indisolubilă, pe care oamenii de știință, de artă și litere trebuie să o mențină și să o promoveze...".

Din **Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982**

„În activitatea politică educativă, de formare a omului nou, de educare a tineretului, un rol important revine școlii, învățămîntului de toate gradele. Începînd de la învățămîntul preșcolar și pînă la învățămîntul universitar, copiii, tinerii trebuie crescuți și educați în spiritul dragostei de patrie, al devotamentului față de socialism, față de partid, în spiritul muncii, înarmîndu-i cu cele mai noi cuceriri ale științei și cunoașterii umane. Școala de toate gradele trebuie să formeze un tineret revoluționar, pasionat, îndrăzneț, gata de orice sacrificii pentru interesele patriei, ale socialismului, pentru apărarea independenței țării, pentru pace".

ÎNTREBĂRI ȘI PROBLEME DE DISCUTAT

1. Care sînt direcțiile principale de dezvoltare a învățămîntului nostru?
2. Ce semnificații majore a avut Congresul educației politice și culturii socialiste din 1976?
3. În ce mod contribuie studierea istoriei la educarea patriotică, revoluționară a tineretului, a tuturor oamenilor muncii?
4. Care au fost principalele hotărîri adoptate la Congresul educației și învățămîntului din februarie 1980?
5. Care sînt sarcinile centrale în activitatea ideologică, politică și cultural-educativă, în dezvoltarea creației literar-artistice reieșite din Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982?

Cuprins

Notă: Textul cuprins între paginile 1—59; 84—93; 104—141 a fost elaborat de prof. univ. dr. Aron Petric, iar cel cuprins între paginile 59—73; 93—103; 142—272 a fost elaborat de prof. univ. dr. Gh. I. Ioniță. Revizia întregului text al acestei ediții a manualului a fost realizată de prof. univ. dr. Gh. I. Ioniță.

Nr. colilor de tipar: 17
Bun de tipar: 28.01.1983

Com. nr. 30 072/29 265
Combinatul poligrafic
«CASA SCÎNTEII»
București — R.S. România